Marta PETREU

fiction-Ltd

Supa de la miezul nopţii

POLIROM

© 2017 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Édouard Manet (1832-1883), *Dejunul pe iarbă*
(ulei pe pînză, 1863)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PETREU, MARTA

Supa de la miezul nopții / Marta Petreu. – Iași: Polirom, 2017

ISBN print: 978-973-46-7176-2
ISBN ePub: 978-973-46-5844-2
ISBN PDF: 978-973-46-5845-9

821.135.1

Printed in ROMANIA

Marta PETREU

Fiction-Ltd

Supa de la miezul nopţii

roman

POLIROM
2017

MARTA PETREU este scriitor și profesor. S-a format în ambianța intelectuală a mișcării literare „Echinox", de la Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj. Face parte din gruparea literară „Echinox"; este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Fundației Culturale „Apostrof". Este profesor de istoria filosofiei românești la Universitatea „Babeș-Bolyai" și redactor-șef (din 1990) al revistei *Apostrof*, mensual editat de Uniunea Scriitorilor din România. Doctor în filosofie al Universității din București, cu lucrarea *Valențele estetice ale anamorfozei logice* (1992). A debutat editorial în 1981, cu volumul de poeme *Aduceți verbele*. Alte volume de poezie: *Dimineața tinerelor doamne* (1983); *Loc psihic* (1991); *Poeme nerușinate* (1993); *Cartea mîniei* (1997); *Apocalipsa după Marta* (1999); *Falanga* (2001); *Scara lui Iacob* (2006); *Asta nu este viața mea* (2014). Ca eseist și istoric al filosofiei românești, a publicat volume precum: *Teze neterminate* (1991); *Jocurile manierismului logic* (1995); *Un trecut deocheat sau „Schimbarea la față a României"* (1999); *Ionescu în țara tatălui* (2001); *Filosofia lui Caragiale* (2003); *Filosofii paralele* (2005); *Despre bolile filosofilor. Cioran* (2008); *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian* (2009). A publicat, sub titlul *Conversații cu...* (2004 și 2006), două volume de interviuri cu personalități ale vieții intelectuale românești. A gîndit și alcătuit mai multe volume tematice de confesiuni (*În lumea taților*, 2004; *Cele 10 porunci*, 2007; *Scriitorul și trupul său*, 2007). A prefațat și îngrijit ediții de carte de filosofie și de literatură (Nae Ionescu, Bucur Țincu, Arthur Dan, Constantin Rădulescu-Motru, Radu Stanca, D.D. Roșca, Alexandru Vona, Zaharia Boilă, Radu Petrescu ș.a.). Alte volume, în colaborare: *Vlad Mugur, spectacolul morții* (2001), *Sadovaia 302 bis* (2006). În 2011, Editura Polirom a inițiat „Seria de autor Marta Petreu", în care au apărut pînă în prezent: romanul *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului* (Premiul „Cartea Anului 2011" acordat de *România literară* și Fundația Anonimul; Premiul pentru cea mai bună carte de ficțiune a anului 2011, decernat la Gala Industriei de Carte din România); *Apocalipsa după Marta* (integrală a poeziei editate pînă în 2011); *Cioran sau un trecut deocheat*; *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*; *Filosofia lui Caragiale*; *O zi din viața mea fără durere*; *Ionescu în țara tatălui*; *Jocurile manierismului logic*; *Filosofii paralele*; *Biblioteci în aer liber*; *Asta nu este viața mea* (poezie); *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*. Tot la Editura Polirom, în colecția „Eseuri și confesiuni", i-au apărut volumele *Generația '27 între Holocaust și Gulag. Mircea Eliade și Klaus Mann despre generația tînără* și *Despre bolile filosofilor. Cioran*. Pentru cărțile ei, Marta Petreu a primit numeroase premii naționale și internaționale. Mai multe volume de Marta Petreu (poezie, romanul *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, studii asupra culturii românești) au fost traduse și publicate în Franța, S.U.A., Italia, Ungaria, Serbia, Elveția.

Partea întîi

Vineri

1

Garoafe, garoafe de grădină! m-am pomenit spunînd. Şi am adulmecat aerul din jur, sînt înconjurat de-un miros cunoscut, cald şi văratic.

— Todora! am strigat automat, şi-am repetat numele miresmei: garoafe de grădină.

Trebuie să fi venit Todora, cu garoafe. E vară. Apoi am văzut şi florile: o legătură mare de garoafe de grădină, nu m-am înşelat, n-am mai confundat floarea, ca atunci, cînd ea mi-a adus o floare, cîteva petale ciufulite, roşietice, la capătul unei tije lungi, fără frunze, şi mi-a apropiat-o de nas: Gura-leului!, am articulat, şi ea şi-a şters ochii pe furiş şi mi-a zîmbit prefăcut. Cînd plînge, mă uit la ea ca la o capodoperă, plînsul îi pune în evidenţă frumuseţea: cu cît faţa ei se strîmbă mai tare, ca a unui copil de trei ani, cu atîta mie mi se pare mai frumoasă şi mă mîndresc în sinea mea: pe ce femeie am pus mîna! Vine cu tot felul, ghiocei, buzduci, la altele nu le ştiu numele. Pe-ăstea le-a pus în ulciorul de Sibiu alb cu albastru, înalt numai de-o palmă, cît am fost singur locul lui era pe raftul de

sub televizor, însă ea a început să-l aşeze te miri unde, cu flori de grădină. Acum l-a umplut cu garoafe mărunte, albe, roz, roşii, ciclamen, vişinii, le-a pus înclinate toate într-o parte: „doamne bătute de vînt", aşa numeşte ea aranjamentul ăsta, s-a luat după un album japonez. Ăla i l-a adus, futalăul ei, Roman. Lîngă vasul cu garoafe, e clar, e vară, anotimpul meu, stă culcată o ţigară: albă, subţire, lungă. Numai bricheta lipseşte. Şi ea, sigur. Nu-i nicăieri, pînă să mă dezmeticesc eu, a şi plecat. Îmi pare rău că n-am prins de veste cînd a venit, precis era încălţată în pantofi fără tocuri. Năravul ăsta de la mine i se trage, cînd am văzut-o prima oară era pe tocuri înalte.

*

Era, n-o să uit niciodată, o dimineaţă de februarie, cu o ceaţă ca laptele. În Grigorescu e mereu ceaţă, urcă pînă pe deal, din cauza Someşului. Era trecut de şapte, mă grăbeam să ajung la laborator înainte de opt, deşi nimeni nu mă zorea, n-ar îndrăzni ei să mă controleze pe mine! Perdeaua era dată la o parte şi eu pîndeam cum aerul îşi schimbă culoarea şi devine transparent şi albăstriu, cum se întîmplă în dimineţile de iarnă spre primăvară. Asta-i ora mea, dimineaţa, la cafea, cînd copila doarme şi eu mă gîndesc la ale mele, cu privirea pe crengile nucului. Frumos pom, are cel puţin şaptezeci de ani... nu ne-au dat voie să-l tăiem cînd am făcut blocul. Că, dacă ne-ar fi lăsat, am fi pus blocul mai în spate, să nu se-audă maşinile. De momentul ăsta, cînd îmi beau cafeaua şi îmi recapitulez problemele, îmi depinde toată ziua. Am avut totdeauna, mai în glumă, mai în serios, năravul ăsta. Întîi de toate, Olguţa, mulţumescu-ţi ţie, Doamne, e bine, sănătoasă, doarme la ea-n cameră, cu uşa închisă. Şi am apartamentul meu, nou-nouţ, proprietate personală. După

legea dată de *ăştia*, care în sfîrşit te lasă să-ţi faci casa ta, să nu mai aştepţi să ţi-o dea statul, gata, nu mai era pericol să fii luat la ochi pentru că ai o locuinţă a ta... opt apartamente, că toţi ne-am grăbit să profităm de lege. Sigur, a costat, am pus tot ce-am avut, am mai împrumutat, am şi datorii, şi rată, dar... Banea a fost cumsecade, mi-a dat peste cincizeci de mii, gat eu şi datoria asta!, m-am încurajat. Am apartament, cea mai bună dintre toate casele prin care am trecut în viaţă. Ultimul etaj, să nu-i mai aud pe alţii cum mi se pişă în cap! Fără vecini de palier, omul şi etajul, clădire solidă, ca ălea din centru ori din Andrei Mureşanu, cu pereţi sănătoşi şi camere mari, nu chichineaţa din Gheorgheni, într-un bloc de biscuiţi plouaţi. Şi numai două scări. De-un an şi ceva, de cînd m-am mutat, eu, bărbat în toată firea, cu un copil de zece ani şi o servitoare cocoşată, proasta asta din Luna, da' ţine la Olguţa, de cînd ne-am mutat n-am făcut altceva decît să-mi dichisesc casa... mobilă nouă, gata cu vechiul mobilier, răblăgit şi îmbîcsit de amintiri... mă rog, au mai rămas cîteva piese, fotoliul, biroul... atîta mi-au ajuns banii, nu era să rămîn fără birou.

— Şi încă n-am adus un meşter pentru rafturi, aşa-i la mutări, se pierd lucruri, se mai strică. Trebuie rafturi, că-mi stau lucrările claie peste grămadă, cum le-am aruncat la mutare... m-am pomenit vorbind, şi am băut ultima înghiţitură de nes. Lucrările mele de farmacist, făcute cu Banea, cu Laţiu, cu Dragoş Costea, cu Bonţidean, cu Valer Ionescu şi cu alţii, de pe vremea cînd lucram la Medicala III, în ultimii ani ai lui Haţieganu.

Canapeaua albastră încaltea i-am dat-o lui Nestor cînd s-a instalat la Sînicoara! Mă distrez de cîte ori îmi amintesc, i-am dat iezuitului de frate-meu o canapea c-o asemenea istorie. Vezi, mă, Nestor, i-am spus rîzînd, cînd eram mic m-ai luat tu la Bucureşti să mă dai la şcoală, şi-acuma,

uite, îți dau eu mobilă! Să-ți poarte noroc!, o să ne poarte noroc la amîndoi! La care el, singurul născut înainte de Primul Război Mondial, mi-a răspuns că neamurile se ajută *firesc* între ele. Mare iezuit. Ca toți blăjenii.

Îmi merge binișor, m-am încurajat eu, aprinzîndu-mi încă o țigară, a fost bună mișcarea că am trecut la farmacie. Grele vremuri au fost, ca după război. Și prin multe am mai trecut și eu. La Medicala III mai că m-aș fi apucat de medicină, de dragul lui Hațieganu, mare lucru că l-am mai prins și c-am lucrat cu el. Straşnic om, punea diagnosticul numai ce vedea pacientul! Și cum știa el să vorbească cu toți mocanii, cu țăranii mîncați de tuberculoză ori de aprindere de plămîni... Numai cînd a făcut infarctul s-a purtat, săracu', ca un profan, a uitat cum e boala asta și-a spus că el n-a suferit niciodată de inimă. S-a dus. Și eu n-am mai făcut medicina... am intrat la Boli profesionale, m-au tentat cu locuința. Acolo mi s-a născut Olguța.

— Am ajuns în sfîrșit în casa mea! am spus tare, fără să-mi pese că mă aude servitoarea. Sînt ca un țăran înstărit din Cetate, știu că locul de sub picioarele mele e al meu și am unde să-mi întind rădăcinile. Slavă Domnului, am casa mea, bună, am tot ce-mi trebuie! *Mulțumescu-ți ție, Doamne, că nu-s ca alții... mi-am plătit impozitele*, m-am pornit eu să-mi recit ruga, sînt la laborator la Terapia, cîștig bine, e mai bine ca la clinică, am alte posibilități. Mai ales bănești, că în rest... mda, la Clinici era mai interesant, recunosc. Iar Olguța s-a lungit frumos în ultimul an, e o copilă bună.

Mă pieptănam în oglinda mare din hol, părul alb de la tîmple nu-mi făcea nici o bucurie, poate o să încărunțesc și eu ca tata, într-o singură noapte, el a încărunțit pe front, în Italia, cînd l-au condamnat la moarte. A albit săracu' de tot, peste noapte... Eu alb l-am știut. Nu l-au

executat, s-a întors şi ne-a avut pe tustrei copiii lui de după război, să nu rămînă Nestor singur. Că ar fi pierit neamul. Mi-am privit părul cu ciudă, oricît îl dau cu apă şi cu ulei, stă numai cum vrea, cum scot pieptenele din el, cum se alege o cărare anapoda şi-mi cade pe frunte. Da' n-am ce face. Mi-am zîmbit, arătîndu-mi dinţii: sînt un bărbat arătos! Şi-am început să fredonez, încet, să nu-mi trezesc fetiţa:

— Azi e sărbătoare/ De departe vin bravi eroi ce-au învins pe duşmani/ Lăsaţi cîntecul vostru înspre cer să zboare. Am o voce bună, de tenor, Maria m-a încredinţat că pot să cînt oricînd, oriunde, nu numai cînd mă rad.

Mi-am luat paltonul şi-am ieşit pe terasă, să arunc o privire afară. Din scara cealaltă tocmai ieşea, cu mers furişat de pisică, o fată, oare de la cine iese, la ora asta? m-am mirat, şi am recapitulat repede vecinii de la A.

— Tu, Elvira, am strigat-o pe servitoare, ce fată a ieşit de la scara cealaltă? De la cine?

— Da' io de unde să ştiu, domnu' farmacist? a molfăit gîba, vorbeşte stricat, trebuie să fiu atent, Olguţa molfăie ca ea.

Am căutat să-i spun ceva amabil, dar nu mi-a venit nimic în minte. Aşa că i-am poruncit scurt: Scoal-o pe Dudu tatii la nouă, să-şi facă lecţiile. Să-i dai masa la timp, să nu întîrzie, are ore de la unu. Spune-i c-o aştept la şase, cînd termină.

Şi mi-am luat servieta şi-am ieşit. Am traversat curtea gîndindu-mă că ar trebui să-i zoresc pe vecini să dea bani, să facem gardul, aşa nu mai merge, deschis ca la bloc!, şi-am cotit-o spre oraş. Călcam bine-dispus în frigul dimineţii, ţinîndu-mi spatele drept şi capul dat pe spate, să mai cîştig un pic de înălţime. Ildikó spune că umblu falnic, ea mereu mi-a făcut cele mai exagerate complimente. Recunosc, nu mi-ar fi stricat nişte centimetri...

măcar vreo șase, mai bine opt... Am luat-o la stînga, am traversat, am ajuns în stația de autobus de la Napoca, nu eram hotărît dacă să iau sau nu autobusul pînă-n Bariţiu, de acolo oricum iau unul pînă la fabrică, vreme aveam, iar mișcarea nu-mi strică. Însă în vălătucii de ceață am identificat-o, după cojocelul de miel, pe fata din curte. Așa că m-am tras lîngă gard, s-o examinez: destul de înălțuță, încălțată cu cisme negre cu tocuri, înalte pînă la genunchi, cu capse de metal și șireturi, și capul descoperit. Cu un păr închis la culoare, poate negru, cu breton rotund, scurt, pe fruntea bombată. Și o gură mare. Totdeauna mi-au plăcut femeile cu gură mare. Asta are o gură frumoasă, am admis. Iar pielea ei era brun-arămie, ca și cum abia s-ar fi întors de la mare, unde ar fi stat la soare pînă s-a poleit. După cum își ridica gulerul alb al cojocelului, nu-i era cald, am rînjit eu. Și m-am mai mirat o dată, de la cine a putut ieși domnișoara asta la o asemenea oră? Cine-a pus mîna pe-o asemenea fată? Cînd a venit autobusul și ea s-a prins de bară, am observat că n-are mănuși și că unghiile ei sînt scurte, nelăcuite, iar degetele, vinete de frig.

Peste ceva vreme am aflat cum o cheamă, Elvira și-a făcut datoria:

— Domnu' farmacist, curvișstina aia de care m-ați întrebat vine la băiatu' lu' domnu' doctor, cînd lipsește tată-so, cînd lipsește domnu' doctor, s-a corectat din mers gîba. La curvișstina aia îi zice Todora.

— Todora, am șoptit eu, simțind că mirosul de garoafe devine fierbinte și uleios, aproape irespirabil. Tudorel!

*

Pot să spun că-n viața mea am avut succes la femei. M-a lăsat Dumnezeu frumușel, aș spune. Deși mi-ar fi plăcut să fiu un pic mai înalt. Dar am reușit să trec și

peste asta. Cînd eram cu Maria, mă opream dinadins lîngă cîte-un vlăjgan şi îi făceam semn să se uite, să ne compare: vlăjganul de doi metri, iar eu – abia ajungîndu-i la piept. Se prăpădea de rîs cînd făceam figura asta, pentru ea am fost cel mai frumos, cel mai deştept, cel mai grozav bărbat din lume, nimeni nu-mi putea sta pe-aproape. Cînd o aşteptam în faţa şcolii, fugea spre mine cu braţele deschise, nu voia să piardă nici o secundă, şi mă lua în braţe în văzul lumii.

Să nu mă mai gîndesc la asta, *lascia la rimembranza amara*... zonă alunecoasă! Uite, acuma mi se îmbulzesc în cap fel de fel de imagini, Nana, Măriuca, Pauline, Ildikó... Nana era pieptoasă, o expediam rapid, arătîndu-i biblioteca: Vezi tu toate cărţile astea? Pînă dimineaţă trebuie să le citesc pe toate... asta, sigur, la început, că pe urmă n-a mai ţinut figura, m-a îngînat: Da' ce, nu le-ai citit şi alaltăieri?, amu-s altele? Şi Pauline, cu părul ca o flacără-n vînt şi căciuliţa ei verde. Şi rîsul ei afurisit. Ce gură avea, dată cu ruj sidefiu, o nuanţă aprinsă, nici nu mi-o pot închipui nerujată. O culoare numai bună să-nşele... am auzit că unele şopîrle inofensive se camuflează în culorile celorlalte, veninoase, ca să înşele, să scape. Aşa era şi cumătra, elegantă şi colorată, acoperită de cele mai aprinse culori, dar rece. Rece a fost, rece trebuie să fi rămas şi acum... am scrîşnit, simţind că mi se strîng buzele de ciudă. Privirea mi-a căzut pe garoafe, din lateral şi cu ochii mijiţi florile sînt numai o pată roz-sidefie, cît palma.

— Ca rujul cumetrei! am şuierat, şi-mi venea să le spulber. Că n-am iertat-o. N-o pot ierta. Am iubit-o, mult am iubit-o, dragoste la prima vedere, am luptat pentru ea, am cîştigat-o, am temut-o, o, da, neînduplecată ca mormîntul e gelozia. A trişat, m-a păcălit, auzi tu, lecţii de franceză!

Rujată tare am văzut-o de prima dată, rujată şi rîzînd. Intrase pe uşa larg deschisă a Clinicii de Neurologie cu

Tița și cu escortă, doi vlăjgani, afară era o zi întunecată și vîntoasă de toamnă, să se treacă pe lista de voluntari la campania de vaccinare antitifică. Toți medicinîștii și farmaciștii se treceau, voluntariatul era o poveste. Eram cu organizatorii, la masă. Și văd o fîșneață subțirică, numai gura era de ea. Purta o căciuliță verde, pe-o ureche, și părul roșu îi cădea peste umeri ca o flacără. Era așa de frumoasă, că mi-a tăiat respirația. Mi-a răpit inima numai c-o privire, vorba aceea. Era ca din altă lume, unde să vezi pe-atunci stofă groasă, pufoasă, de lînă?, lumea se îmbrăca pe puncte, și ea, într-o jachetă trei sferturi ruginie, strînsă pe talie cu cordon, și de sub pardesiașul ăsta pufos ca un ursuleț se vedea o fustă amplă, verde-închis, care se unduia în jurul ei! Și cismulițele ei scurte, lucioase... și căciulița ei verde, pe-o ureche, de sub care ieșeau buclele ei ca arama! O îmbrăcau maică-sa și surorile ei cu haine din port, de la marinarii străini. Cînd s-a aplecat să semneze, prin deschizătura bluzei de mătase am întrezărit dantela de la combinezon: Pauline Mocanu, din Brăila, studentă la medicină în anul patru, am citit pe fișa de înscrieri. M-am ridicat și m-am dus după ea, să mă prezint, nu mi-a păsat de vlăjganii care-o păzeau, că doar nu umblau după urîțica de Tița. Mi-a rîs în nas.

Eram gras pe vremea aia, m-am îngrășat cu program, pentru că nimeni nu mă băga în seamă cît am fost sfrijit, și-atunci mi-am zis că îi învăț eu minte, și m-am pus pe mîncat, să mă îngraș. Și m-am prefăcut că umblu încet și greoi, să par mai bătrîn, mai așezat. Mi-a reușit... la început mă sileam, pe urmă chiar n-am mai putut umbla normal, că gîfîiam... și Cosma mi-a zis să slăbesc, că-mi distrug inima. O vară întreagă am mîncat numai castraveți covășiți, să slăbesc, de m-am ales cu un ulcer. Cînd am văzut-o prima oară, așa eram, gras și fălcos. Iar după cîteva zile, ce să vezi, mă cheamă de-acasă, cu un bilet adus de Tița,

erau colege de cameră, că-i bolnavă, dacă sînt amabil s-o văd la domiciliu. M-am dus, deşi nu pricepeam ce caut eu acolo, eventual să-i duc nişte medicamente... Maria s-a supărat, a presimţit că nu-i a bună. La patul pacientei ne-am pomenit că sîntem doi, doctorul Cosma şi cu mine, oameni în toată firea, amîndoi asistenţi de-ai lui Haţieganu, ne-am uitat chiorîş unul la altul, pe urmă ne-am salutat, Bună seara, domnule coleg!, ăla a examinat-o... Ea se distra pe seama noastră, era isteaţă ca o vulpe şi frumoasă, cu părul ei roşu şi gura ei frumoasă. Sigur, povestea adevărată a fost mai complicată, cine s-ar fi uitat la noi ar fi avut ce să vadă, recunosc.

Recapitulez ca şi cum i-aş povesti Olguţei. Că ei n-am vrut să-i dau o impresie proastă despre mumă-sa. Între doi oameni, între un bărbat şi o femeie, se întîmplă tot felul de lucruri, multe urîte, te simţi nu ştiu cum cînd ţi le aminteşti.

Era elegantă cum o femeie cinstită nu putea fi. Şi umbla aranjată, coafată, cu unghiile făcute, nu semăna deloc cu celelalte studente.

O să-mi pun eu ordine şi-n amintirea asta. Acum ajunge! trădătoarea m-a preocupat destul, mai ales după un asemenea final! E numai şi numai vina mea că mai sînt atîrnat de ea şi că-i duc dorul.

În doi ani, era nevasta mea. Că aşa-s eu, dacă mi-am stabilit un scop, nu-mi mai iese din minte, îl urmăresc prin toate mijloacele. Mi-am fixat ţinta şi mi-am urmărit-o. Am vrut însurătoare cu ea, am vrut copil de la ea. Nu mi-a fost uşor, doi ani a durat pînă am pregătit terenul. Şi imediat ce s-a putut, am depus actele de căsătorie cu Pauline. În ruptul capului n-am vrut s-o pierd, cînd cu repartiţia, că precis şi la Brăila roiau curtezanii în jurul ei. Era ca lipiciul, îi aduna de peste tot.

Mare parte din viaţă ne-o petrecem încercînd să reparăm greşelile pe care le-am făcut în trecut. Numai cîtă

zdroabă să am un copil... Pe Pauline am curtat-o, i-am făcut toate chefurile. Şi? Nici o recunoştinţă, a flirtat cu altul încă în ziua cînd ne-am luat. Mi-amintesc şi-acum terasa unde ne-am dus să sărbătorim... vedere la fluviu, umbréle colorate, tot tacîmul. Ne-am dus direct de la Sfat, eu şi un cîrd de muieri, mumă-sa, Angela, apoi Tanţa cu bărbatu-so... era şi doctorul Voinescu, şeful ei, da' singur, a zis că nevastă-sa nu s-a putut învoi, din cauza orei, aşa zicea el... Dar eu l-am bănuit că umblă după Pauline. Prieteni, sîntem prieteni! zicea el, de parcă între un bărbat şi o femeie ar putea fi prietenie. Voiam să pun cu el la cale transferul, să-mi pot aduce cît mai repede nevasta în Cluj. Şi nici n-am apucat să comandăm, că ea a început să flirteze cu unu' de la altă masă, îi arunca ocheade de parcă cu ăla s-ar fi măritat acum o jumătate de ceas. Normal că mi s-a urcat sîngele la cap, mîna mi s-a ridicat de la sine, bine că n-am plesnit-o de faţă cu toţi. M-am ridicat şi-am plecat. M-am întors după un sfert de ceas, erau numai ele, cîrîind ca nişte maimuţe, Voinescu plecase, prostu' ăla de bărbat al Tanţei nu mai era nici el, s-a întors după o vreme cu bani, că s-a dus la CEC să scoată bani, să plătească masa.

— Da' de ce-ai luat-o, dacă n-o respecţi? m-a întrebat mumă-sa.

De parcă despre respectul meu era vorba. Şi-acum, cînd numai îmi amintesc, mă enervez. Dar respectul ei unde era? De ce flirta cu alţi bărbaţi? De lîngă mine! Cum se poartă ea cînd eu nu sînt, cînd ştie că eu sînt în Cluj, la lucru, muncind pentru noi, şi ea e taman la Frecăţei? Cine ştie cu cine se-ntinde în absenţa mea! Că-i adună de peste tot, ca o căţea în călduri!

Ne-am certat, a fost o noapte a nunţii cu ceartă. Da' şi eu, nu trebuia să fiu de acord cu data, cum am aşteptat doi ani, puteam să mai aştept o săptămînă şi să ne

luăm într-o zi cu noroc. Am lăsat-o pe ea să aranjeze, că nu era să mă duc eu din Cluj cu actele la primăria din Brăila. A aranjat! Ca şi cum ar fi plănuit din start să nu ne iasă nimic. Eu acţionam pentru, ea, contra. După ce-am adus-o în Cluj, tot aşa: eu lucram pentru familie, ea, contra. Că-n capul ei erau numai rochii şi coafor, nici nu apucam să vorbesc cu ea, că ea: la croitor, la coafor, hopa la Operă, indiferent ce se cînta. De mi-a ajuns pe viaţă. Neapărat în lojă, rangul întîi, dacă nu avea o lojă ca lumea, în care să-şi primească prietenii întinzîndu-le mîna ca o regină, avea unghiile date totdeauna cu ojă roşie, nici nu vorbea cu mine. Nu mai era ca pe vremea Măriucăi, cînd stăteam oriunde, şi la cucurigu, şi ea îmi explica dinainte acţiunea... eram tineri şi frumoşi, chiar dacă eram îmbrăcaţi sărăcuţ, dar la studenţi merge oricum. Maria n-avea nici un fel de pretenţii, dacă avea un ban, îmi cumpăra mie ceva. Pauline a fost cu luxul, cu mofturile, de parcă ar fi ieşit direct dintr-un palat, nu din casa mumă-sii.

— Mie îmi place societatea, să văd oameni, să mă-mbrac frumos! Mie asta-mi place! mă sfida ea.

Cînd mă uitam mai lung la ea, adăuga nepăsătoare că, dacă nu-mi place, putem să ne despărţim. Abia ne luasem, şi ea vorbea de despărţire. S-a împrietenit cu Alexei Cancirov, la Borşa l-a cunoscut, am şi suspectat-o o vreme. Dar el era un om serios, bun psihiatru, în cîţiva ani a reuşit să scape de-acolo, c-a dat concurs şi-a ajuns direct în Bucureşti, la Spitalul Central. I-am cunoscut familia, pe frate-so, pe Bogdan, părinţii, mai ales tatăl lui mi-a plăcut, rus alb. Niciodată nu am ştiut cum s-au învîrtit ei de aveau apartamentul ăla din Andrei Mureşanu, un etaj întreg într-o vilă, pe vremea cînd lumea locuia la comun. Pauline numai la ei ar fi stat, îi intrase pe sub piele Olguţei.

— Aşa locuinţă vreau şi eu, Marcule! îmi susura cînd plecam de-acolo.

Şi eu, văzîndu-i căpşorul roşu pe umărul meu şi privirea îndreptată galeş spre mine, mă gîndeam cum să fac să-i ofer casa pe care şi-o doreşte, apartamentul ei de vis!

A fost o nerecunoscătoare: în iunie ne-am cununat, în septembrie era transferată la Cluj, la Borşa, de fapt, dar era ca şi cum ar fi fost la Cluj, putea sta acasă de sîmbătă pînă luni dimineaţa, venea la toate gata. Şi nici apartamentul nostru nu era atunci puţin lucru, două camere mari la Clinică. Dar de-al Cancirovilor ai fi zis că s-a îndrăgostit, nu alta. Nu se grăbea spre casă, întîi mergea la coafor, la croitor, abia după aia catadicsea să vină acasă. Că nu-i era dor de mine, deşi nu mă văzuse de luni. Pentru seara, avea aranjamentele făcute, fără să mă consulte, la Cancirovi, la spectacol, în vizite. Pentru ea, viaţa trebuia să fie o petrecere. Nici o intimitate, nici o recunoştinţă pentru ce avea şi pentru tot ce făcusem pentru ea, că era în Cluj, nu navetistă la Frecăţei. Dar nu, acum pretindea o casă mare, neapărat cu salon, cum aveau Cancirovii! De-asta îmi eşti, cumătră? m-am trezit eu, atunci dă şi tu ceva, dă un copil... Un copil leagă.

Şi cînd m-aşteptam să mă anunţe că-i însărcinată, numai ce mă sună, direct din Brăila. Nu era la Borşa, fugise la Brăila, fără să mă anunţe, cică a sunat-o soră-sa, că are probleme. Precis a făcut un avort. A negat, m-a scos de nebun şi bănuitor. Dar atunci precis că a făcut avort. Că era pusă numai pe distracţie şi pe lux, nu pe familie. Nu era o femeie aşezată, nimic nu îi era destul şi bine, nimic nu-i ajungea. În loc să îmi fie recunoscătoare că am adus-o în Cluj, în vremurile alea grele, cînd nimic nu mişca, cînd toate posturile erau blocate şi un transfer părea imposibil, ea, nu, ea visa toalete de lux şi coafor. Am încercat s-o iau prin surprindere: Al cui copil era? că de-aia nu l-ai vrut, că nu era al meu! Mi-a rîs în nas.

— Ce copil? Despre ce tot vorbeşti tu, Marcule? Am fost la Brăila, că Angela are probleme, a trebuit s-o ajut, de-aia sînt doctor... a suspinat mironosiţa.

Dar eu pot să jur că de fapt a făcut avort. Cînd am insistat, a fugit noaptea de-acasă direct la Cancirovi, să mă facă de rîs. Recunosc, m-am enervat şi am plesnit-o, i-am ars două palme. Dar între soţi nu-i grav... Două perechi de palme de fapt, şi-am scuturat-o niţel. Să spun drept, noroc că m-am stăpînit şi nu i-am rupt capul. Cum am scăpat-o din mînă, cum a ţîşnit pe uşă afară, aşa, în cămaşă de noapte şi fulgarin, să facă spectacol! Şi nu s-a oprit decît la Cancirovi. Şi imediat, că divorţează, pe motiv de nepotrivire de caracter! Eu simţeam că sufletul ei este perechea sufletului meu şi că noi ne potrivim, că am fost sortiţi unul altuia, iar în timpul ăsta, ea băga divorţ! Pentru nepotrivire de caracter!

Am umblat după ea ca un mieluşel, ca pe vremea cînd o curtam, şi ne-am împăcat la prima înfăţişare. Că nu-mi convenea, al doilea divorţ în mai puţin de un an de zile. Am implorat-o să mă ierte, m-am rugat de ea ca de Maica Precista să mă ierte şi să-mi mai dea o şansă. Ce-i ieşea pe gură, Doamne! Că din cauza mea l-a pierdut pe logodnicul ei, pe Emil, că eu i-am despărţit, prin ameninţări şi şantaje. Că am urmărit-o şi n-am lăsat-o în pace! Era numai furie. Şi m-a avut la mînă. Am recunoscut orice a vrut şi-a zis ea, numai să-şi retragă divorţul şi să ne împăcăm.

Că nu-mi puteam închipui viaţa fără ea.

Pînă la urmă, l-a retras.

Şi-am luat-o pe departe, mi-am schimbat tactica, voiam s-o fixez, s-o leg de mine. M-am împrietenit cu Olguţa, cu toţi Cancirovii, m-am jucat cu nepoţii lor, mă duceam la ei cu jucării în buzunare. De-aia zic eu că cea mai mare parte din viaţă ne-o petrecem încercînd să ne reparăm greşelile, că dacă nu greşeam, puteam să fiu cu un copil

deja măricel. Cînd m-a apucat că vreau copil, l-aş fi făcut şi c-o servitoare, cu Nana cea ţîţoasă, dacă s-ar fi întîmplat să rămînă gravidă. Nu mi-a mai păsat de nimic, n-am mai văzut nimic, numai copilul, Pauline şi copilul, ăsta mi-a fost ţelul. Sînt mai deştept ca ea, n-o să mă joace ea, o s-o joc eu! m-am îmbărbătat. Cancirovii m-au înţeles. Şi m-au ajutat, deşi întotdeauna au ţinut mai mult la ea ca la mine. Dar m-au ajutat. I-am convins că am un ţel, că nu pot fără Pauline şi că mor de dorinţa unui copil.

Şi m-am pregătit de tragere! Sînt frumos, sînt sănătos, spermatozoizii mei – prima generaţie la oraş! Pe locuri, fiţi gata, start! mi-am comandat eu tirul, imediat ce apărea ea de la Borşa. O aşteptam cu braţele deschise şi tunul gata de atac. Şi-aşa o ţineam pînă lunea dimineaţa. Fiecare şarjă de spermă pe care am tras-o în ea a fost o investiţie în viitorul nostru.

În perioada aia, am şi dormit cu ea, gata cu dormitul separat, mi-am lăsat patul larg şi bun din prima cameră. Ca s-o am la îndemînă. A fost un sacrificiu, nu-mi place să simt pe nimeni lîngă mine cînd dorm, pot fi luat prin surprindere. Am făcut un sacrificiu necesar, armata mea de spermatozoizi trebuia să aibă ogorul la îndemînă, să-l însămînţeze de-atîtea ori pînă creşte prunc din burtă seacă. După o lună, eram ameţit de nesomn. Şi ea, nimic! cu capul dat pe spate şi ochii închişi, se lăsa fututã fără să scoată un scîncet, nici cît o mîţă, faţa ei pală nici nu tresărea, un muşchi nu mişca, de parcă ar fi fost făcută din gips, din marmură albă, nu din carne! Da, e mai complicat decît cu Maria, care m-a slăvit oricum aş fi făcut-o, am recunoscut eu: e ca şi cum aş fute o statuie! Şi-atunci, parcă mi-a luat Dumnezeu minţile.

— Ce-i, tu! am luat-o la rost într-o duminică, eşti de gheaţă? Nu-ţi place? Cu futalăul tău era mai bine şi cu mine nu-i? La el visezi? la Oprea?

Pe urmă m-am stăpînit şi n-am mai făcut asemenea greşeli. Am continuat s-o fut cît era în Cluj, n-o ratam nici lunea dis-de-dimineaţă, înainte să fugă la autobus. Am futut-o crîncen, oricînd s-a nimerit. O dată am înghesuit-o în baie la Cancirovi, de ne-a descoperit Alexei şi-au rîs de noi cu toţii. Da' mie mi-a convenit, am putut declara cu martori că nu vrem să pierdem nici o clipă, noi vrem să ne facem un copil. Cumătra s-a schimbat atunci la faţă, s-a roşit, însă n-a îndrăznit să mă contrazică.

La fiecare futai, mă simţeam ca un păstrăv care şi-a lepădat laptii în rîul de munte. După ce-o umpleam de spermă, urmăream cu închipuirea lungul drum al armatei mele, vedeam cu ochii închişi milioanele mele de seminţe calitate prima dînd din codiţe spre cetatea mistică. Urcaţi, urcaţi, căţăraţi-vă! Urcaţi drumul cel greu şi fierbinte, înainte marş prin vagin, v-am lăsat cît am putut de adînc, sus, sus! Luaţi urma ovulului, adulmecaţi ca nişte ogari! Hopa sus, în col! E pragul cel greu, lasă, lasă, că vă descurcaţi, şi păstrăvii sar şi înoată contra curentului! Nu vă lăsaţi, dragii mei vînători de munte, sus, sus, la sfînta sfintelor! La trompe, acum aţi ajuns în trompe! sînteţi aproape de fortăreaţă! Spermatozoizii mei urcă ca vînătorii de munte... Hei rup, hei rup,/ Bum!/ Noi sîntem brigadierii/ Ce trec fluierînd/ Nu ne opreşte ploaie,/ Nici soare, nici vînt!/ Hei rup, hei rup,/ Bum!, aşa îmi venea mie să cînt în gura mare, de la frate-meu l-am învăţat, pe vremea cînd el era medicinist, la defileu, iar eu un mucos de licean. Aşa mă simţeam şi eu, spărgător de piatră la Salva-Vişeu, tăietor de cale ferată prin marmura Afroditei mele. Vitejii mei urcă prin torentul acrişor al vaginului ei, saltă pe prag, sînt în col, sînt în uter, sînt în trompe, ei sînt somonii mei în rîul de munte, sar pragurile ca păstrăvii-curcubeu, unii au căzut ca nişte eroi, dar sînt destui, mai sînt! Curaj, am lapţi destui, am sute de milioane de

spermatozoizi perfecți, codițele lor bat voios tactul, un-doi, un-doi, bum! Acum vitejii mei au ajuns la ovar, l-au adulmecat, dragii mei vînători de munte, cuceriți fortăreața! Excelsior! la ovul! la ovul! psalmodiam eu în întuneric, o dată, de două ori, de douăzeci de ori, după fiecare montă. Mîna mea stîngă era întinsă peste pîntecele Paulinei, ea dormea, poate numai se prefăcea, ca mine, că doarme, ba nu, doarme de bine ce-am futut-o! mă fuduleam eu, și-mi simțeam fața numai zîmbet.

Dar o fărîmă de neîncredere tot am mai avut.

Cînd respirația ei regulată mă convingea că doarme, îndrăzneam să deschid ochii și să privesc în întuneric. Îi închideam repede la loc și continuam să-mi încurajez batalionul de asalt, da, dragii mei însămînțători, da, gata, sînteți pe-aproape de ovul, încă un efort, încă un efort, hai, cuceritorule, nu te lăsa, îl încurajam eu în minte pe primul ajuns, hai, intră, străpunge bariera, sfredelește zidul cel gros al sfintei cetăți, ai ajuns la taina tainelor, intră! Hei rup, hei rup,/ Bum! Fecundeaz-o! Unește-te cu ovulul ca sfîntul în rugăciune cu Dumnezeu! Fii una cu sfera binecuvîntată a ovulului ei, fă pruncul, fă copilul meu de aur! Fii ca obuzul care sparge întăriturile! Hei rup! Adă-mi pruncul meu, carne din carnea mea și sînge din sîngele meu, carne din carnea ei, a adoratei, și sînge din sîngele Paulinei mele ca vulpea! Hai, fecundeaz-o! Unește-te cu ovulul, fă nunta noastră mistică! Înfăptuiește taina cea mare a vieții și-a iubirii! murmuram eu în beznă, îmi țineam mîinile împreunate, simțeam c-am ajuns poet, îmi venea să cînt, să dau drumul vocii mele de tenor, să fac galerie pentru sămînța mea vitează cum făceam duminica pe stadion, pentru Șepcile roșii!

Am futut-o în toate felurile și-n toate colțurile, pîndindu-i fața marmoreană de roșcată afurisită, nici o picătură de sudoare pe fruntea ei, nici o tresărire a cărnii ei albe și

tari. Nici un scîncet. Nimic. De dinăuntru, îngînam vraja mea de rodire, descîntecul de îmbărbătare pentru armata mea ce asalta Ierusalimul umed-întunecat al burţii ei.

Şi-am aşteptat. Prima lună, nimic. A doua, nimic. Am intrat la idei că se repetă, chiar dacă, slavă Domnului!, de data asta nu din vina mea, povestea cu Maria, m-am interesat discret de bilete la Sovata, eram hotărît ca, la nevoie, să mă duc cu ea, pe ea să n-o las singură. Într-o zi m-am scăpat şi i-am spus în faţă:

— Tu! nu se face avort la prima sarcină! Uite că nu mai rămîi!

Mi-a întors o privire ca de pe lumea aialaltă, Ce avort, ce întrerupere? de-am început să mă îndoiesc şi eu ce-a fost cu drumul ăla pe-ascuns, la soră-sa. N-a fost o femeie sinceră, n-am ştiut niciodată ce are în cap.

Dar în primăvară era grea, sămînţa mea a prins, vitejii mei şi-au făcut datoria! Să nu te prind că faci ceva!, îmi venea să-i spun scurt, încleştîndu-mi mîinile de gîtul ei de iapă. Am tăcut, mi-am muşcat limba şi-am tăcut, prea era nesigură. Am împrumutat bani şi i-am cumpărat o brăţară de aur, pe care i-am dat-o la o cină la noi, cu invitaţi. De faţă cu toată lumea, cu bătrînii Cancirov, cu Alexei şi nevastă-sa, Ramona, cu Tiţa şi Corneluş, m-am ridicat în picioare, am ciocnit cu linguriţa-n pahar, să obţin atenţie, apoi am cuvîntat:

— Oaspeţi dragi, prieteni, Dumnezeu este cu noi, am izbîndit! Binecuvîntată este Pauline între femei! – şi am îngenuncheat, cu ochii umezi, şi de-acolo, de jos, în timp ce musafirii se uitau la mine cu priviri bănuitoare, nu ştiau ce să creadă, să rîdă sau ce?, eu am scos din buzunarul de la piept cutiuţa, am deschis-o şi i-am întins-o Paulinei, să-şi ia brăţara. Că nu degeaba îs blăjean şi cu un frate popă, noi, blăjenii, avem felul nostru iscusit de-a ieşi în lume, avem iezuitismul nostru. Binecuvîntată eşti tu, scumpa

mea Pauline, între femei! Binecuvîntată este familia noastră, sfînta noastră uniune, căci Pauline va naşte prunc! am psalmodiat, iar glasul mi-a urcat ca o trîmbiţă a evlaviei şi-a victoriei.

Am făcut senzaţie. Paulinei i-au dat lacrimile şi m-a îmbrăţişat şi sărutat de faţă cu toţi. Ce-i drept, eram eu însumi impresionat, în momentul acela credeam cu-adevărat că eu şi ea, ce mai, că familia noastră a fost binecuvîntată din ceruri şi că îngerii stau în preajmă şi ne păzesc. C-o păzesc. Iar copilul din burta ei, ciorchinele acela de celule, în clipa aia nu mai mare ca un bob de strugure, a devenit grija mea, legămîntul meu pe viaţă. Fiinţa nevăzută care dospea şi creştea ca aluatul în uterul Paulinei a devenit grija şi iubirea mea, îmi începeam şi sfîrşeam ziua răşchirîndu-mi amîndouă palmele pe pîntecele ei, în timp ce murmuram cîntece de slavă la adresa Cerului şi-a mamei şi a copilului care urma să vină. Copilul meu. Puiul tatii. Eşti în burtica mamei tale, murmuram, şi ea te iubeşte şi te-aşteaptă, ea te hrăneşte şi te leagănă, puiul nostru sfînt şi scump! Acum creşti, ţi se formează inima şi plămînii, mîinile şi picioarele, creierul şi venele, creşti, scumpule, creşti, iubirea mea! Eşti la adăpost, nici un rău nu te paşte, burtica mamei tale este nava sfîntă care te leagănă pe apa previeţii şi-a prenaşterii! Să creşti, să-nfloreşti, să fii sănătos şi fericit! Te aştept, amîndoi te aşteptăm, spuneam eu, şi ridicam ochii plini de veneraţie către Pauline, care mă lăsa să-mi fac damblaua. S-a ferit la început, surîzînd cu un fel de superioritate ironică, pe urmă s-a învăţat să fie tămîiată zilnic, ca Sfînta Fecioară Maria care naşte prunc.

— De unde iei asemenea cuvinte? m-a întrebat într-o zi, unde le citeşti?

— Cum de unde, Pauline a inimii mele, mamă sfîntă şi binecuvîntată între femei, cum de unde? Le simt, şi-atunci

îmi vin pe buze la fel de firesc şi uşor ca saliva, am luat-o eu în braţe şi-am legănat-o. Da, dragostea mea, te iubesc. Şi-l ador pe copilul meu! Al nostru.

În lunile alea, dacă stau bine să mă gîndesc, mi-am cam pierdut ironia, inima mea era în sărbătoare şi eu îi înveleam pe amîndoi, pe mamă şi pe prunc, cu cele mai dulci şi mîngîietoare vorbe, dragilor şi scumpilor, gînguream toată ziua. Şi simţeam că prin venele mele curge nu sînge, ci miere curată pentru amîndoi.

N-am mai lăsat-o să meargă la Borşa, ce să caute preapreţioasa purtătoare a pruncului meu printre nebunii de-acolo, dacă face vreunul o criză cînd îi vede burta, dacă sare la ea? Dacă o sperie? Dacă?... îmi treceau prin minte tot felul de pericole, mintea mea cîntărea în fiecare clipă ce se poate întîmpla, am fost numai prevedere. M-am dus la Direcţia Sanitară şi-am cerut o detaşare, bolnavii mintali sînt imprevizibili, mi-e frică pentru copil, mi-e frică pentru mamă şi copil, le-am spus eu. Au detaşat-o la Sanepid, dar ce să caute o femeie gravidă într-un mediu numai microbi mortali? m-am enervat eu, şi-atunci au mutat-o chiar la Stanca, să-şi facă acolo meseria de internistă, să asculte plămînii gravidelor şi să-şi plimbe burta ei care creştea ca luna pe coridoarele spitalului. Cînd au trecut primele trei-patru luni, am răsuflat şi eu în sfîrşit uşurat, gata, nimeni n-o mai ia la chiuretaj. Că eu tot mă mai temeam c-o să facă ceva să scape, c-o să mimeze un accident, ceva, era isteaţă ca o vulpe şi îşi ştia interesul. Am păzit-o pînă la capăt, aşa, pentru orice eventualitate! De dragul ei şi-al copilului, poate şi de mîndrie că am la braţul meu o femeie ca flacăra, cu o burtică ce spunea limpede că acolo se află un prunc, am început s-o însoţesc peste tot, chiar şi la croitoreasă. Am asistat la toate probele pentru rochiile ei de graviduţă şi m-am dus cu ea să cumpărăm trusoul copilului. Dacă o apuca pofta de

ceva la miezul nopții, nu trimiteam servitoarea, ci săream eu din pat și cutreieram orașul, căutînd un restaurant deschis, să-i aduc ce poftea. Că n-o hrăneam numai pe ea, îl hrăneam și pe multdoritul meu urmaș!

Da, da, eu, deși bărbat, am știut să-mi fac un copil, am știut să-mi ating scopul.

Și s-a născut Olguța! Dudu tatii! Prin ce emoții am trecut cînd am aflat că vin gemeni... am rămas numai cu Dudu, cealaltă a murit la naștere.

Pauline... o văd și-acum, lîngă tărnațul casei părintești, la Cetate. Își făcuse un mantou nou, negru, larg, cu un desen de linii groase, verzi și portocalii, în romburi mari. Stătea ca o doamnă, sprijinindu-și mîna înmănușată de landou. Eu mă uitam la preotul din sat și mă gîndeam la Nestor, cum i-ar mai fi plăcut lui să îmi boteze copilul, oare o să apuce el să mi-o vadă vreodată pe Olguța? Și ce tare s-ar fi bucurat tata dacă ar fi știut că are o nepoată, că e bunic și din partea mea, nu numai de la soră-mea. Eram numai între noi, n-a aflat nimeni de botez. Paulinei i-am făcut cadou un aparat de fotografiat Smena, să aibă cu ce fotografia cum crește copila. Primele poze eu le-am făcut, la Cetate, în ziua botezului, că pe ea n-a interesat-o. Poate că dacă nu m-aș fi lăsat, aș fi ajuns ca Negrea, mare fotograf amator, și călătoream ca el, pînă-n Coreea, la concursuri.

Dudu era blondă la naștere, cu părușul ca paiul. Numai pe urmă s-a închis.

*

Și pe urmă și-a rupt piciorul.

S-o spun direct: am lovit-o, nu mare lucru, un dos de palmă, acolo, o scatoalcă, și ea s-a lăsat și-a căzut, de și-a rupt piciorul. Împingea căruțul copilei și de fapt se sprijinea de el, să poată umbla.

Să spun drept și tot: am lovit-o cu forță, cu dosul palmei, a căzut pe jos, în prima clipă am crezut că se preface, ca să mă culpabilizeze, îmi venea s-o calc în picioare, s-o fac una cu pămîntul, dar mi-am dat seama că de fapt e ceva serios, i s-a rupt un picior.

Nu m-a spus copilei, nici după ce-a divorțat de mine. Recunosc asta. M-a ferit de judecata Olguței.

Recapitularea asta nu-i bună la nimic, mie nu-mi folosește, îmi spun mereu aceleași lucruri, fără să mă duc niciodată pînă la capăt. Fără să recunosc niciodată tot. Nici măcar nu face să-mi treacă vremea mai ușor. Și nici nu ies mai bun din ea. Da' ce să fac? Că nu mă pot opri. Ar trebui să recunosc lucrurile pînă la capăt, nu pe jumătate, nu pe trei sferturi. Tot. Că memorie am, deștept sînt, chiar mai mult ca-nainte. Iar vreme, slavă Domnului!, cum ar zice Nestor, am chiar mai multă decît îmi trebuie.

Eu totdeauna am presimțit c-o să mor tînăr, înainte de Nestor, înainte de Carolina și de Ioan, înainte de proasta asta de Livia. Livia-celibatara, cum a poreclit-o Todora. O să mor înaintea ei, să vezi! i-am spus Todorei, și ea s-a uitat la mine preț de două secunde, cu privirea ei neagră, atentă, de parcă și-ar fi examinat un tablou, și mi-a răspuns cu glas mic și cîntat:

— Nu te grăbi, te rog! Și nu fi așa supărat pe Livia-celibatara, ea e un pic mai simplă, presupun.

Și de-atunci așa i-a rămas proastei numele, Livia-celibatara. Nepoata mea de soră.

Totdeauna am crezut c-o să mor tînăr, că n-apuc să-mbătrînesc. Cînd s-a născut Olguța, am calculat: n-am încă treizeci de ani, musai să trăiesc măcar pînă împlinește ea treizeci, ca s-o văd măritată. Cu școala făcută și măritată. Dacă am noroc, și cu copii.

Grele vremuri. N-a fost simplu pentru mine să fac facultate cînd îl aveam pe Nestor la politici. Și ălalalt, cu

povestea de la Avram Iancu... toată viaţa s-a temut că-l arestează, ca pe Anania şi ca pe alţii... Iar eu, cu şcoală catolică. Am fost un copil din Cetate care a făcut şcoală la catolici, că unde era s-o fac, dacă părinţii erau ţărani? M-am dus unde m-a dus Nestor de mînă şi-am stat unde m-a pus el să stau, m-a luat de mînuţă şi m-a dus la Bucureşti, la şcoală. Să fac şcoală, să salt. Să devin ceva. Trei băieţi am fost la tata, toţi trei am făcut şcoală. Tustrei am păţit-o, eu cel mai puţin, că eram cel mai mic. Dar ce consum de energie şi de inteligenţă la mine să ascund că Nestor e închis... Ioan măcar s-a pitit la Reghin, apoi la Rupea, să-şi piardă urmele, să se uite c-a participat, student medicinist, la revolta din '46. În loc de doctor, e contabil. Dar bine că nu i-au omorît pe toţi în cămin şi bine c-a scăpat de închisoare. Cu amîndoi în închisoare m-ar fi descoperit imediat şi pe mine, m-ar fi prins, cine ştie dacă aş mai fi putut face şcoală...

Atunci a apărut Măriuca. Cîteodată destinul îţi face un semn pe care tu îl vezi, îl primeşti, îl urmezi, dar de fapt nu îl înţelegi. Mie mi-a făcut, dar numai acum, cînd au trecut toate, pricep că Maria a fost un semn.

Iar o iau de departe, deşi spiritul meu a evoluat şi am o putere de pătrundere cum n-am mai avut. Sînt învăţat să mă cocoloşesc, pesemne. Cu Pauline m-am dus de braţ la spital, eram ţanţoş să fiu cu o femeie aşa frumoasă şi cu burta la gură. Cînd i s-a apropiat termenul a poftit bere, aşa c-am dus-o la Casa Armatei, era frig, avea o rochie ca tutunul, largă, cu guleraş alb şi manşete, şi căciuliţa ei verde aşezată şmechereşte pe-o ureche. Ce frumoasă era, înaltă şi avîntată, cu burta ei ţuguiată, splendida ei burtă în care se afla copilul nostru, multdoritul! I s-a rupt apa în restaurant, a fost zarvă, toţi fugeau în toate părţile, să fie de folos, numai ea a rîs cu gura pînă la urechi, gura ei mare, rujată! Totdeauna s-a rujat cam

tare, cu rujurile ei de culoare aprinsă, aduse de la Brăila, gura ei era o flamură, iată-mă, sînt aici, frumoasă şi gata să rîd de orice!

Veneam de la catolici şi dintr-o dată m-am pomenit într-o lume în care nu mai exista Dumnezeul pe care-l ştiam, dar exista un Dumnezeu, singurul, şi ăsta era partidul. Ce şedinţe, ce învăţămînt. Tot ce am ştiut de la iezuiţii mei s-a închis ca de la sine într-un mormînt. Ciugudeanu m-a băgat în partid, că eram prieteni. Vreau să intru pentru că iubesc libertatea şi urăsc tirania! am scris în cerere. Şi-am intrat. Mi-am păstrat autobiografiile, de cîte ori mi s-a mai cerut una, am copiat de pe aia veche, aceleaşi şi aceleaşi lucruri despre familie, despre tata care a luptat în Primul Război şi a fost împroprietărit cu cîteva iugăre, umflam partea cu soră-mea, cu Nastasia, că ea putea fi controlată, o ţărancă oarecare într-un sat oarecare, treceam repede peste Ioan, numai atîta am declarat, că e contabil la Rupea şi are doi copii. Şi-am tăcut mîlc despre Nestor. Şi aşa, am putut să fiu farmacist.

Nu am fost insensibil la dreptate, c-aşa am fost eu crescut. Cînd Pauline a dispărut la Brăila şi în inima mea am ştiut c-a făcut chiuretaj, am simţit furie contra ei, dar şi o mare durere de tată. Sufletul meu s-a umplut de durere, m-am gîndit că am fost pedepsit pentru copilul pe care nu l-a avut Maria, că lasă, îl avem mai tîrziu, am zis noi. În loc să fac condica de medicamente, ziua stăteam cu coatele pe masa de faianţă din farmacie şi mă gîndeam că pedeapsa lui Dumnezeu e numai o poveste. Dar noaptea mă cuprindeau gîndurile. Oraţia cu care mi-am însoţit sămînţa şi tot parcursul spermatozoizilor spre ovul a fost rugăciunea mea, eu m-am rugat lui Dumnezeu să mă ierte şi să mă izbăvească de greşelile mele, de greşeala aia a mea, şi să mă lase să am un copil. Veneam de la învăţămîntul politic ori de la şedinţele de partid şi mă

rugam să fiu iertat pentru Maria și să mă lase Cel de Sus să am un prunc al meu.

Nu-i ușor pentru mintea unui om să treacă dintr-una într-alta, m-am ferit să mă gîndesc prea mult la asta, că mintea omului se poate face chisăliță, două lumi, două învățături, simțeam că e periculos. Și dacă mă scap? Dacă spun ceva cu martori, ceva ce nu trebuie? dacă mă scap despre Nestor? Eu am avut tot timpul ceva de ascuns, nu erau numai frații, un protopop greco-catolic care botează în clandestinitate, care continuă să slujească pe ascuns. Ori Ioan. Că mai era și viața mea personală.

Cînd vrei să ascunzi ceva de toată lumea, cel mai bine este să ascunzi chiar de tine. Încui totul într-un cotlon, dosești bine totul, și-apoi ocolești locul, uiți de el. Nestor închis? Și Ioan care, dacă e descoperit, poate intra lîngă Nestor, pentru căminul Avram Iancu 1946? Pentru revolta studenților din cămin? Uit chestiile astea, le uit de tot, nu au existat, nu s-au întîmplat. Ioan e contabil și gata, Nestor, cu Nestor nu mai am legături, am descoperit eu o formulă nemincinoasă. Și ori de cîte ori gîndeam asta, îmi venea continuarea: cum să am, dacă el e la Canal, apoi la Gherla. Nu l-am declarat. Cincisprezece ani m-am perpelit așa. Tata a murit, săracu', fără să-l mai vadă.

Eu mi-am dorit lucruri simple: să trăiesc, să iubesc și să fiu iubit, să am copii, să merg vara în concediu, să citesc, să petrec cu prietenii, să lucrez într-un mediu pe măsura pregătirii. Am vrut să fiu un domn. Cel mai mult mi-a plăcut să fut, asta a fost pentru mine multă vreme cea mai plăcută ocupație. N-am vrut să fiu țăran, ca tata, am vrut să fiu la oraș, să fac studii, biologie, pe-urmă, după ce m-am lămurit, după ce m-am descebăluit, ca să vorbesc ca tata, farmacie. Eu n-am nimic de spus omenirii, sînt un om obișnuit, vreau să iubesc și să rîd! Să trăiesc bine, asta vreau. Și gata. Și mi-am dat seama că

asta era greu, greu de tot. Şi periculos. Sînt destul de deştept să mă strecor, am crezut eu. Nestor a fost altfel, el şi-a făcut datoria pînă la capăt, el era jurat, a făcut ce îi dictau credinţa şi jurămîntul, şi obligaţia de-a salva instituţia. Trebuie salvată instituţia! spunea, trebuie să ne salvăm Biserica, ce-a venit o să treacă, pînă la urmă, că toate trec, iar noi trebuie să rezistăm. Cu orice preţ, spunea el. Şi el a făcut pe tăcute tot ce trebuia să facă. Nici după ce a ieşit, el nu s-a plîns şi nu s-a lăudat că ar fi martir, ca alţii, el nu a făcut caz de nimic. Şi nici n-a povestit mare lucru, E mai bine să nu ştii, e mai sigur aşa, mi-a zis. Numai încet, încet am mai scos cîte ceva de la el.

Eu... Eu nu am fost decît un mucos frumuşel, gata să călărească orice fată. Nu-i rea regula aia evreiască, doctorul Banu mi-a spus-o, că dacă viaţa e în pericol toate regulile încetează şi trebuie făcut orice pentru a salva viaţa. Eu voiam să trăiesc. Nici măcar nu mă gîndeam la asta, eu trăiam, eram ca un vlăstar de măr care creşte şi se răsuceşte să-şi afle loc şi lumină. Nu ştiam ce-a dat peste noi. Multe dintre faptele noastre de-atunci au fost pur şi simplu răspunsuri la ce se întîmpla în preajmă. Ce, ar fi ajuns Pauline la Cluj, să facă facultatea aici, dacă n-ar fi fost din familia din care-a fost? Că ăia care au avut cîte ceva au fost mai urmăriţi ca hoţii. Oier. Crescător de oi, asta a fost tată-so – aşa că ea, ca fată de „exploatator", a trebuit să fugă cît mai departe, într-un loc unde să n-o mai cunoască nimeni şi nimeni să n-o bage în seamă. Îmi vine să rîd: după cum s-a îmbrăcat şi s-a aranjat tot timpul, nu voia ea să treacă chiar nevăzută, arăta ca o femeie de lux, cum vedeai numai în *Cinema*!

Am iubit-o. Mult am iubit-o. Nu i-a păsat, era ca piatra şi vicleană. O văd şi-acum, în prima cameră, aşezată în fotoliu lîngă geam, făcea exerciţii de franceză.

— Mie totdeauna mi-a plăcut să știu limbi, să comunic! se fîțîia ea.

La început am crezut că-i de dragul meu, că și eu învățam, mi-am luat profesoară, era vorba să mă trimită în diplomație. Aveți dosar bun, ne gîndim să vă trimitem *afară*, așa mi-a zis activistul ăla. Afară! De spaimă, mi s-au aprins toate beculețele. Dar mai era și pofta. Nu sînt potrivit! am spus pe loc, nu sînt bun la așa ceva! Că eu imediat mi-am dat seama c-o să-mi scociorască în biografie, c-o să mă verifice, că bolovanul ăla pe care îl ascundeam în fundul minții și-al sufletului o să iasă la lumină – și o s-o pățesc. Aveți dosar bun, a continuat activistul, sînteți om de încredere. Pînă la proba contrarie! mi-a venit să-i răspund, dar am tăcut. Am alergat la Ciugudeanu, să-l rog să facă ceva să fiu scos de pe listă, să oprească afacerea. M-a primit acasă, de față cu nevastă-sa, cu Viorica, tot posacă era și tînără. Mi-am dat seama că nu are de gînd să mă asculte, am stat un pic, și la plecare l-am chemat ca într-o doară la o bere, trebuia să îl scot în stradă, să vorbesc cu el fără martori. Am făcut cîțiva pași, l-am tras în centrul pieței, că mi se părea că fiecare trecător ne-ascultă și ne pîndește. Și i-am spus ce vreau. Dar el n-a făcut nimic, n-o să știu niciodată de ce. Eu am început să iau lecții de franceză, am apucat și să merg la cursurile de diplomație, la București... pînă l-au descoperit pe Nestor. Că au legat firele, au văzut că farmacistul Sâmărtin din Cluj are nu numai un frate la Rupea, ci și unul în pușcărie.

Dacă n-ar fi fost prostia asta cu diplomația, cred că-n veci nu l-ar fi descoperit pe bietu' Nestor. Și abia atunci s-a purtat Ciugudeanu frumos: Nu mi-ai spus... atîta mi-a zis. Am vrut să-ți zic, în seara aia, în Mihai Viteazul... am prins eu curaj, și i-am povestit și de Ioan, am prins curaj și i-am spus tot, toată povestea, că e unul dintre medicinștii de la Avram Iancu, cînd cu mișcările studențești, că

era înăuntru cînd ungurii de la Dermata au asediat clădirea. Şi toată povestea, o ştia şi el, o ştie tot Clujul, a fost una dintre cele mai urîte provocări de după război, noroc că muncitorii n-au putut să spargă poarta de fier, deşi au dat în grilaj cu berbeci. Că i-ar fi omorît pe toţi. Toţi tineri. Studenţi. Şi ei cîntau înăuntru, scandau, Ştii şi tu cum sînt studenţii, i-am zis lui Ciugudeanu, eroi şi inconştienţi! Şi pe urmă a venit aici Pătrăşcanu, frate-meu era şi el în sală, Înainte de-a fi comunist sînt român, aşa a spus Pătrăşcanu, ştiu de la frate-meu, că era acolo... Şi din medicinist în anul doi, frate-meu s-a mutat la economice, să-şi şteargă urmele. Am vorbit, i-am spus tot, de i s-a ridicat lui Horică Ciugudeanu al meu părul măciucă. Şi dacă prima dată n-a făcut nimic, deşi ce l-am rugat era mai simplu, acum a făcut el ceva. A făcut cumva de cercetarea n-a mai ajuns pînă la Ioan, la Rupea. Că cine ştie ce mai păţea şi Ioan, săracu', numai din vina mea. Şi a învîrtit lucrurile, să nu fiu dat afară din partid... ar fi dat rău şi pentru el, că doar el m-a băgat. Am scăpat ieftin, m-au mutat de la farmacia Clinicilor într-una de periferie. Şi mi-am pierdut locuinţa. Da' faţă de ce puteam păţi, nu era chiar o tragedie.

Şi, sigur, după aceea am pierdut-o şi pe Pauline.

Învăţa franceza, că ei îi plac limbile şi vrea să poată vorbi cu oricine, aşa susţinea.

— Da' cu cine ai tu de vorbit la Borşa în franceză?

Mi-a rîs în nas:

— Ei, vorbesc cu colegii, exersăm!

Mi-am făcut drum la Borşa, să văd cu ochii mei, ce anume se întîmplă acolo? M-a dus Pricop, cu maşinuţa lui. Am găsit-o în parc, în pavilion, cu ceilalţi doctori şi cu un grup de necunoscuţi, pe urmă am aflat că erau francezi, ingineri, chimişti, cîţiva cu nevestele. Ceea ce explica zelul ei pentru franceză. Altfel, dacă te gîndeşti,

ce vremuri, şapte medici la nici cincizeci de bolnavi... O văd şi-acum în chioşcul de vară, nu mai purta halatul, toţi erau în hainele lor bune, arătau ca un grup de vilegiaturişti, tineri şi veseli, bucurîndu-se de ziua caldă de început de vară. Pauline era în centrul atenţiei, le servea ceai cu prăjiturele, făcea pe gazda, ca şi cum francezii şi doctorii erau cu toţii musafirii ei. După aceea, i-am cunoscut şi eu pe francezi, făceau combinatul de celuloză şi hîrtie din Dej, de-aia erau ei în România, au stat aici cu anii, pînă l-au dat în folosinţă. Pînă în vara lui '66. A reieşit că ea se împrietenise cu ei şi îi invitase la spital, erau de-acuma de-ai casei. Văzînd-o cum se ocupă de toţi, mi-a părut rău din nou că n-a ieşit povestea cu diplomaţia, ar fi fost bună pentru aşa ceva, cu talentul ei de a-şi face repede cunoştinţe şi relaţii ar fi strălucit oriunde. Era ca o doamnă în casa ei, în ziua ei de primire, ciripind franţuzeşte cu oaspeţii ei. Iar scena asta graţioasă se întîmpla în pavilionul de vară din parcul spitalului de nebuni din Borşa, în plină epocă de activişti şi proletari.

Parcă aş fi la teatru, m-am gîndit, ea chiar ar fi fost potrivită pentru „afară". Sau pur şi simplu pentru o viaţă ca înainte, aşa cum am văzut eu în copilărie, la Cetate, cînd spionam prin gard, cu alţi copii de pe uliţă, ce fac ăia de la conac, cum mănîncă ei afară, sub tei, cum vine servitoarea, o fată din sat, dar la conac purta şorţuleţ alb cu volane... la ojină le aducea o tavă mare cu ceşti şi farfurii şi tot felul de mîncăruri pe care noi nu le ştiam... Şi la noi acasă se mînca de ojină, nu mîncarea era problema, că doar n-am răbdat de foame, ci masa pusă sub tei, scaunele albe de răchită, faţa de masă albă, cu dantelă. Şi hainele frumoase ale ălora... Aşa ceva i s-ar fi potrivit şi Paulinei!

Şi-atunci, în parcul spitalului de nebuni, fosta reşedinţă Bánffy, simţeam că scena la care asist e mai nebună decît

orice lucru pe care l-ar putea face nebunii închişi în saloane şi că numai o minte în care dospeşte nebunia poate aduna laolaltă medicii de la Borşa cu francezii de la Dej, pentru o petrecere la iarbă verde, cum ar veni. Eram sigur că unul dintre oamenii ăia e securistul şi că de la petrecerea asta primăvăratică o să se ducă direct la securitate, unde o să spună nu numai ce-a fost, ci şi ce n-a fost, mai ales ce nu a fost. Care e *hornarul*? Din seara cînd am vrut să vorbesc cu Horia, cu Ciugudeanu, şi l-am tras chiar în mijlocul Pieţei Mihai Viteazul, să nu cumva să ne audă cineva, mie mi s-a năzărit că sînt urmărit, că este unul în haine de hornar pe urmele mele. Unul în uniformă nu chiar neagră, o idee mai deschisă la culoare decît ştiam eu că au hornarii hainele, un fel de cenuşiu închis, cu bască şi cu colacul ăla de sîrmă pe umăr. Ne încrucişam din cînd în cînd, de fapt îi vedeam uniforma şi sîrmele alea, nu şi chipul, ascuns sub funingine şi sub basca trasă în faţă... Şi de fiecare dată cînd mi-a ieşit în cale, mi s-a întîmplat ceva rău.

Mă uitam la grupul acela văratic de doctori şi ingineri, femeile aveau rochii cu mînecă scurtă sau chiar fără mînecă, îşi etalau la soare braţele albe, şi căutam din ochi *hornarul*. Eram sigur că-i pe-aproape. Că-i chiar acolo.

Am stat destul de multă vreme cu Pricop la cîţiva metri de petrecăreţi, nu ne-au observat, mă uitam la ei şi mai ales la nevastă-mea, ştiam că trebuie să mă port ca un domn, că nu am voie să fac scandal. Nici nu-mi venea, eram scos din ale mele, îndoit, simţeam că mă îndrăgostesc încă şi încă o dată de ea, aşa era de frumoasă, aşa de mult îmi amintea ea de lumea văzută prin gardul conacului, la Cetate, cînd eram copil. Şi m-am temut c-o s-o pierd. De fapt, am ştiut.

Pînă la urmă ne-au văzut, eu m-am prezentat, am spus că sînt cioban, pe Pricop l-am prezentat drept ajutorul

meu. Se mirau francezii, Cioban şi vorbeşte franţuzeşte?, iar Pauline, aruncîndu-şi capul pe spate, rîdea cu hohote şi confirma, Da, da, soţul meu e cioban!

Însă familia noastră era pe dric. După lecţiile de franceză a venit divorţul. Poate că dacă aş fi fost trimis afară, rămînea cu mine.

M-a păcălit, auzi tu, lecţii de franceză! Numai ce-mi amintesc, şi simt ciuda c-a fost mai isteaţă ca mine, m-a păcălit! Şi cum a trebuit să lupt pentru Dudu, greu am obţinut-o, urît proces, nici nu vreau să îmi amintesc. După aceea m-au încercat părerile de rău, dar am fost turbat de furie, să mi se întîmple *mie* aşa ceva! Mie! Cum aş mai călca-o şi-acum în picioare, dac-aş putea! Dar cum? Ea, acolo, la Bruxelles, cu diplomatul ei... iar eu, aici, fumîndu-i kentul, cartuşele de ţigări bune, scumpe, aşezate la vedere în fiecare pachet pe care i l-a trimis pînă acum Olguţei. O dată n-au lipsit.

Recunosc, la divorţ amîndoi ne-am purtat rău.

2

— M-am refugiat în camera gemenilor. Toţi au fost, Martin cu logodnica, Lars cu gemenii, fratele lui Étienne cu cumnată-mea. Étienne mi-a pregătit totul... Nu îmi dau seama niciodată cum reuşeşte, nu-l văd întîrziind, plecînd de-acasă cu vreun pretext şi aşa mai departe. Dar de fiecare 30 august mă pomenesc cu o sărbătoare de familie – şi cu un dar. De data asta, o călătorie, vom merge în curînd în Mexic, ăsta a fost darul lui. Numai Olga a lipsit, n-a putut veni de la Staţiune, şi nici nu a telefonat, o să-şi amintească numai spre seară, ca anul trecut... Nu putea

şi ea să îşi aleagă o meserie mai stabilă, pe uscat, să plece de-acasă dimineaţa şi să se întoarcă seara, ca toată lumea.

Sînt un pic, dar numai un pic, obosită, m-am retras să mă odihnesc. Să mă adun, în ultima vreme petrecerile de ziua mea nu îmi mai fac chiar aşa mare plăcere. Şaizeci şi patru de ani! Ce vîrstă! Ce viaţă! Cîte mi s-au mai putut întîmpla şi mie! Cînd am simţit că mă apucă depresia, m-am scuzat că sînt un pic obosită şi am urcat aici, în camera gemenilor. La ora asta e locul cel mai umbros din casă. Dimineaţa, în schimb, soarele bate direct înăuntru. Mi-amintesc cum se ferea Todora de lumină, acum... un an şi ceva.

Aici am adus-o, cînd a venit la mine. Asta e camera gemenilor, i-am spus eu, şi cu un gest al mîinii i-am arătat un scaun, să se aşeze, să nu mai stea aşa stingheră în picioare. Iar ea s-a foit, s-a uitat la fereastră, apoi s-a aşezat pe marginea patului, cu spatele la lumină. Uneori copiii îşi fac lecţiile aici, iar eu sau Étienne îi supraveghem, am continuat eu să vorbesc, ştii, cînd Olga e ocupată. Ori cînd pleacă pe mai multă vreme la Staţia de Cercetări, iar bărbatul ei, Lars... De ce-a vrut Olguţa să aibă o asemenea meserie, toată vremea pe mare, toată vremea cu nasul în microscop, uitîndu-se după nu ştiu ce organisme din apă, să nu mă întrebi... Uite ce-am vrut să-ţi arăt, şi m-am aplecat, regretînd o clipă că m-am îmbrăcat aşa de elegant, anume pentru ea – în pantaloni m-aş fi mişcat mai uşor. Dar am vrut s-o primesc cum se cuvine, să arăt bine, dacă simt că arăt bine sînt mai stăpînă pe mine, mă descurc mai uşor. Cînd mi-a cerut ajutor şi apoi m-a anunţat că vine, primul lucru la care m-am gîndit a fost cu ce mă îmbrac: îmi pun taiorul Chanel, negru cu alb şi cenuşiu... Numai la pantofi am făcut o alegere mai practică, mi-am pus pantofii argintii de stradă, ultima modă, însă fără tocuri, m-aş fi simţit prea artificială pe tocuri.

Mă gîndeam la ea așa cum am văzut-o ultima oară, acum aproape douăzeci de ani, tînără, arătoasă, nu voiam să mă simt eclipsată... Ea însă arată exact cum mi-a spus la telefon, serios bolnavă. M-a luat prin surprindere cînd m-a sunat. A fost un șoc. De-atunci mă gîndesc fără oprire la trecut. La trecutul de-acolo. La Marcu. Am nevoie să vorbesc cu ea, ea poate să înțeleagă, numai ea poate. Iar cînd am văzut-o, am fost sigură. Arată aparte, haine întunecate, care nu urmează nici o modă, dar cu care aici poate merge oriunde, chiar și la operă. Mi-am amintit că la origine e pictoriță sau sculptoriță, numai pe urmă s-a făcut asistentă medicală. De pildă, la Olga, alaltăseară la cină era în blugi, ceea ce eu nu prea apreciez, dar cu un pulover negru foarte original, se vedea că poartă ceva conceput de un plastician.

Am adus-o aici din cauza scrisorilor. Iar Étienne nu vine aici cînd am musafiri din țară. A încremenit cînd am scos scrisorile din dulap și le-am pus pe birou, au alunecat peste tot, de parcă ar fi fost vii. Să fi programat s-o impresionez așa, nu aș fi reușit. Au alunecat peste tot, au umplut camera. E drept că sînt multe, sute, poate peste o mie, nu știu exact, că nu le-am numărat niciodată.

— Sînt scrisorile lui Marcu! am spus, simțind chiar un fel de triumf să-i arăt ei ce am, ce-am primit, ce-am însemnat eu pentru el. Dar ea și-a dat seama imediat, a recunoscut scrisul. A fost surprinsă și, într-un fel, umilită, dar și recunoscătoare, ca și cum ar fi început să înțeleagă ceva. S-a aplecat și a luat la întîmplare un plic de pe podea, a scos scrisoarea, cu mișcări nervoase, neîndemînatice, și-a citit, unde i-a căzut privirea, cu voce tare: „Eu simt că noi ne potrivim, că facem unitate sufletească, tu...". A zîmbit.

După cum se uita la ele, e clar că nu s-a așteptat la așa ceva.

Acum cîţiva ani, cînd a lipsit Étienne, mi le-am scos pe toate, le-am luat una cîte una şi le-am aşezat pe ani. Am crezut c-o să le citesc, ca un fel de veşnică pomenire pentru ce-a fost între Marcu şi mine, şi că după aceea o să ştiu în sfîrşit de ce viaţa mea a fost şi e aşa, nu altfel. Dar n-am putut, m-a cuprins deprimarea.

Eram faţă în faţă, ea pe pat, cu spatele la lumină, eu pe un scaun. Tăcea, înfăşurată în şalul ei mare, negru cu un model cărămiziu la capete. Am examinat-o şi azi, e încă frumoasă, în felul ei special, deşi vine din ţară, unde frumuseţea femeilor nu durează, şi e bine îmbrăcată, deşi, după gustul meu, poartă prea mult negru cu maro. Dar se vede că nu e în regulă. Ca atunci cînd am văzut-o prima dată, şi acum am căutat, instinctiv, dovezi că e ţigancă. Nu-i, e numai foarte brunetă, cu trăsături mari, puternice, cu sprîncene groase şi mătăsoase şi cu un păr negru şi des, lăsat pe umeri.

— M-a cunoscut la o zi de muncă patriotică, ştii tu cum era pe-atunci – şi după ce am spus asta, m-am gîndit c-am scăpat o prostie, ea trebuie să fi fost de cel mult şapte sau opt ani cînd l-am întîlnit eu pe Marcu. Patriotică şi obligatorie, Doamne fereşte să fi lipsit!, ne-am dus la punctul de înregistrare, eu şi colegele mele, sus la Clinici, în holul de la Neuro. Era o masă, în mijlocul holului, ca un fel de prezidiu. Şi cum am intrat, s-a ridicat un bărbat necunoscut, mai masiv, în halat alb, era mai gras pe-atunci şi asta-l făcea să arate mai în etate decît era de fapt, părea cu mult mai matur ca mine, şi de fapt e numai cu un an, doi! S-a prezentat şi mi-a spus:

— Domnişoară, pentru prima dată în viaţă regret din tot sufletul că sînt căsătorit şi că nu vă pot cere direct de soţie!

Auzi, tu, ce mi-a spus! m-am indignat eu şi acum, după atîţia ani, dar pentru mine felul cum a intrat Marcu în

viața mea rămîne scandalos. Și ea mi-a răspuns, lent, cîntat, cum vorbesc ardelenii:

— Ei, *coup de foudre*!, ar fi trebuit sau ar trebui să fii mîndră, mă rog, flatată... Și s-a cutremurat ca de frig. Belgienii sînt economi, nu? Zgîrciți, mi-a rîs în față. Apoi s-a plîns și de lumină, că e prea puternică pentru ea.

— Eu am fost o femeie de ieșit în lume, i-am spus, pe mine nu m-a interesat atît dragostea, mie îmi plăceau compania, distracția, să am societate, să ies, să mă îmbrac frumos și să fie lume în jur, să vorbim... Mie îmi plăcea să merg la operă, a fost o bucurie pentru mine că la Cluj erau tot timpul spectacole, eu și-acuma, cu Étienne, ne ducem, avem abonament la *La Monnaie*, zece spectacole pe an. Mie mi-a plăcut să mă îmbrac frumos, să mă aranjez... să ies cu prietene, cu prieteni, să am un grup. Aveam un prieten cînd l-am cunoscut pe Marcu, un coleg de an, un băiat foarte reușit, uite... și-am scos din dulap cutia cu fotografii, frumos așezate în picioare, și-am extras una. Și-abia după ce i-am dat-o mi-am dat seama că din grabă am scos una recentă, de-acum vreo patru sau cinci ani, făcută chiar la Cluj, la o aniversare de la terminarea facultății.

— Da, sîntem la Cluj, acum vreo cîțiva ani, mă rog, acum... la o întîlnire de-a noastră, de nici nu mai știu cîți ani de la absolvire, zeci! am continuat și am rîs cu rîsul meu cel mai fermecător, despre care bărbații mi-au spus că e copilăros și vesel. El e chirurg la Timișoara. Sigur, s-a căsătorit foarte bine, după ce Marcu ne-a despărțit, i-am cunoscut soția. Medic și ea. Pentru că Marcu ne-a despărțit! Și simțeam că mă enervez din nou și că de ciudă vocea mea urcă. După ce m-a cunoscut, a început să mă urmărească, mă supraveghea prin doctorul Ciugudeanu, care era deja la securitate, știi c-a fost la securitate, nu?, era medicul securității. Prin el și prin alții. Marcu mi-a

urmărit toate mișcările, am spus eu, exagerînd, dar numai un pic. Și mi-a ieșit tot timpul în cale. Și atîta m-a urmărit și a folosit metode de intimidare contra lui Emil, Emil Oprea, așa îl cheamă pe prietenul meu – și i l-am arătat din nou în fotografie, ocazie cu care mi-am dat seama că mi-am agățat o unghie –, pînă ne-a despărțit. M-a urmărit ani de zile. Îți spun, draga mea, am spus, simțind că în momentul ăla chiar țin la ea, îți spun, mă tot gîndesc la viața mea, mie nu mi-a mers bine deloc, el, Marcu, mi-a distrus viața. Olga îi seamănă la fire, categoric îi seamănă.

Și-am început să-i povestesc, cît am putut de pe scurt, viața mea. La început m-a întrerupt destul de des, Cînd? întreba ea, Cînd a fost asta? Cînd? De parcă pentru ea cronologia ar fi contat, nu ce s-a întîmplat. Era destul de supărătoare cu asta, însă nu i-am dat atenție, eu i-am povestit așa cum mi-a venit. I-am spus de tata și de mama, de Brăila cea verde și cosmopolită, de satul de unde era tatăl meu, din Făgăraș, unde am fost o dată chiar cu Marcu, căutîndu-mi strămoșii, dar am găsit atîția Mocanu la care le-au plecat băieții cu oile în Dobrogea, încît mai mult m-am zăpăcit, părea că sînt neam cu tot satul. I-am zis și de surori, ce mult mă iubesc Angela și Tanța. Și cum m-a descoperit Marcu, cum era el deja farmacist la medicina muncii sau așa ceva, nu mai țin minte numele exact al clinicii, prea era pompos.

— Era însurat c-o profesoară, nu știu dacă ai cunoscut-o, am încercat-o eu în treacăt. Era mai mare ca el și îl iubea ca o nebună, Maria, Miki, așa-i zicea Marcu, profesoară de muzică, ea l-a întreținut o parte din facultate. Și a venit la mine și mi-a spus: Domnișoară, pentru prima dată în viață îmi pare rău că nu sînt liber ca să vă cer imediat de nevastă!

Cînd i-am vorbit de Miki, a avut aproape aceeași expresie uluită ca atunci cînd a văzut scrisorile. Nu m-a întrebat

nimic despre divorţul lui Marcu, a avut atîta tact să nu mă întrebe, stătea pe marginea patului, cu spatele la lumină, din cauza asta nu-i vedeam bine faţa, şi dădea din cap. După părerea mea, ea n-a cunoscut-o pe Miki şi nu ştie mai nimic despre ea.

— Ne-am căsătorit la Brăila, i-am spus, şi-am scos din mapa de piele certificatul nostru de căsătorie şi i l-am dat, şi din nou ea s-a apucat să-l citească cu voce tare:

— Republica Populară Română, la 13 iunie 1959! Bună zi! Şi-a zîmbit.

I l-am luat din mînă, eu i l-am dat să-l vadă, nu să-l citească, doar ştiu ce scrie-n el. Că-i al meu. Şi oricum aveam prea multe să-i spun. I-am povestit cum că am fost repartizată la absolvire lîngă Brăila, la Frecăţei, o comună de-acolo unde am navetat, aşa că el n-a avut ce face, a venit să ne căsătorim unde locuiam eu.

— Îmi scria zilnic, am recunoscut eu, se vede după scrisori! Vai, ştii ce-am păţit cu el după ce am fost la Sfat şi ne-am căsătorit, eram cu Angela, cu Tanţa şi cu mama, şi el ne-a invitat pe chei, la o terasă, să bem o bere... Şi dintr-o dată i s-a năzărit că eu flirtez cu cineva, da, că schimb priviri cu unul, cine-o fi fost, că nu ştiu, şi-atunci s-a strîmbat îngrozitor, s-a încruntat... Şi s-a ridicat de la masă şi-a plecat! Întîi am crezut că mă loveşte, dar nu, a plecat. Îţi dai seama! Eu nu aveam bani la mine, surorile mele şi mama, nici atît! Făcea asemenea chestii, îl apuca gelozia şi mă lăsa în mijlocul restaurantului sau singură în lojă. Dacă se uita cineva la mine, arătam bine, eram îmbrăcată cu lucruri din pachet, mi le procura Angela, la Cluj nu se găsea nimic, şi ajungea să se uite cineva la mine, iar el! el! mi-am amintit eu, şi pe măsură ce-i povesteam mă sufocam de indignare cum m-a tratat. Mare ghinionistă am fost eu să mă mărit tocmai cu el! Puteam să mă mărit cu Emil, cu oricine, puteam să fac o partidă

bună, cu un om cumsecade! Marcu spunea că o femeie la care se uită bărbaţii în public nu poate fi cinstită!

Cînd am spus asta, ea m-a aprobat cu o mişcare a capului, părea chiar că ar vrea să îmi spună ceva, şi încă o dată am simţit că am avut o intuiţie bună, ea înţelege, chiar înţelege.

— Şi-atunci, pe terasa aceea de la Dunăre, s-a întors. Mama i-a făcut morală cum se poartă, dar cu el nu se putea vorbi. M-a mutat în Cluj pînă la urmă, şi-a folosit toate relaţiile. În toamnă eram la Cluj, ceea ce era o mare realizare. Îmi vine să cred că era şi la securitate... m-am cutremurat eu, precis era, categoric era.

La asta ea m-a întrerupt, s-a ridicat de pe pat, călcînd peste scrisori, şi m-a contrazis:

— Exagerezi! O bănuială nu devine un adevăr numai pentru că ai spus-o cu voce tare! Prea exagerezi, Pauline!

A trebuit să trec peste asta, aveam multe să-i spun, nu i le puteam spune decît ei, numai ea putea să mă-nţeleagă, să mă confirme. Şi uite că mă contrazicea!

— La Borşa era un spital nou, un Sanatoriu de mintali, lucram o echipă întreagă acolo. Cum sînt eu prietenoasă, m-am apropiat de Cancirov, de Alexei Cancirov şi de familia lui. După mama lui Alexei, ea nu e rusoaică, e româncă, după ea am botezat-o pe Olga... Ei erau prietenii mei, nu ai lui.

— I-am cunoscut şi eu, mi-a şoptit ea.

Tremura, la fel a tremurat şi cu două seri înainte, cînd am invitat-o la cină, mă rog, Olguţa a invitat-o, a făcut viţel şi-a comandat o prăjitură. Şi ea a intrat şi s-a oprit la picioarele scării, lîngă balansoar, tremura, vibra ca în vînt, aplecată peste cuvertura care acoperă şezlongul. Părea că îi e rău, dar, cînd m-am uitat la ea mai bine, ea atingea cu vîrful degetelor cuvertura spunînd ceva foarte încet. Ce faci, draga mea? am întrebat-o, şi-atunci a lăsat cuvertura jos, veche şi s-a ocupat de mine, m-a complimentat:

— Tu, Pauline, eşti la fel de frumoasă ca înainte, aproape că aş putea spune că nu te-ai schimbat!

Cînd mă uit în oglindă, cîteodată mă mir şi eu ce bine arăt şi acum. Sînt obişnuită cu complimentele, toată viaţa, pe unde-am trecut, am primit omagii. Iar ea are un fel de a vorbi încît o crezi, orice ar spune. Eram întoarsă pe dos de vizita ei, de fapt: vine la mine din lumea aia, aducea cu ea ceva din trecut, aducea cu ea tot ce ţine de viaţa mea de acolo, de Marcu, de Olguţa.

— Am multe să-ţi spun! Am multe să-ţi spun!, m-am tot gîndit, Marcu, el!, eu nu sînt bine, el pentru totdeauna mi-a stricat viaţa! i-am spus iute, încet, să nu mă audă nimeni, dar ea, aşa aiurită cum părea, s-a uitat la mine lung şi-a dat din cap, aprobîndu-mă cu o singură mişcare din cap. Am simţit pe loc că a înţeles şi că simte că am nevoie de ea. M-am dat de gol din primele clipe. Însă nu regret, cred că dacă e pe lume cineva care să înţeleagă, atunci ea este. E singurul om din lume care poate înţelege, de fapt.

Am chemat-o la noi, i-am spus să vină oricît de devreme, s-avem timp să vorbim înainte de dejun. Că Étienne e ocupat dimineaţa. Şi-am pus-o între scrisorile lui Marcu şi i-am vorbit despre el. Nu l-am cruţat. Nu am nici un motiv să-l cruţ. Voiam să îl descriu aşa cum a fost şi cum s-a purtat el cu mine, să povestesc cu ea despre ce mi s-a întîmplat. I-am spus de Miki, una dintre cele mai revoltătoare întîmplări din viaţa mea, şi-acuma mă simt umilită:

— În absenţa mea, el o aducea înapoi, şi-o ţinea la el, adică în apartamentul nostru! Avea grijă de el, îi gătea... deşi noi aveam angajată o femeie la copil şi la gătit! Dar Miki venea şi-l îngrijea. Şi se culca cu ea, sigur, am adăugat.

— Cum, cum? m-a întrebat ea, semn că n-a ascultat.

— Dragă, imaginează-ţi, am repetat răspicat, cîtă vreme eu eram la Borşa, la spital, Miki stătea cu el! cînd apăream

eu, la sfîrşitul săptămînii, Miki pleca. Şi-acum mi se face rău cînd îmi amintesc, e una din cele mai înjositoare amintiri pe care le am. Şi asta, asta am folosit-o şi la divorţ. El a divorţat de ea pe motiv că nu au copii, s-a însurat cu mine, m-a adus în Cluj, mă rog, la Borşa, dar pentru anii ăia era ca şi cum aş fi fost în Cluj, reuşise asta, dar cît eu stăteam la Borşa, adică toate zilele lucrătoare, Maria locuia cu el! Miki! l-am maimuţărit eu, aşa-i spunea el. Adică tot timpul cît eu am lucrat la Frecăţei şi la Borşa, el a trăit şi cu Miki! Şi-mi scria scrisorile astea – am arătat cu mîna de jur împrejur, spre epistolele care aproape căptuşeau camera copiilor – ca şi cum s-ar fi topit de dorul meu. Poate că o trimitea pe ea la poştă să mi le pună, mai ştii? Ar fi fost în stare. Nevasta administratorului mi-a spus, locuia tot acolo, aveau două camere mici în mansarda clinicii. Şi ea mi-a spus: Ştiţi, doamnă, cum ieşiţi dumneavoastră pe uşă, cum vine *fosta*. Nu mi-a spus servitoarea noastră, care rămînea cu Olguţa şi avea grijă de fetiţă, ci administratoarea! Se culca cu ea, cu Miki, bineînţeles, şi cu ea, nu numai cu mine! Cît era la Clinici, la Medicala III, ştii că a lucrat la laboratorul de-acolo, era prăpăd de studente, era cunoscut. Profesional, el a fost întotdeauna de top, atîta numai că se combina cu oricine. Cît am navetat, el a adus-o pe Miki în casă şi şi-a petrecut vremea cu ea!

La grozăvia asta, musafira mea n-a spus nimic, numai s-a uitat la mine cu o privire de-aia de-a ei, părea şi mirată, şi senină, arăta ca şi cum ar înţelege toată umilinţa mea, toată indignarea mea că el... privirea ei era aşa de blîndă, de plină de compasiune, încît mi-am dat seama că mă înţelege, dar că mă înţelege nu numai pe mine, ci şi pe el, ba şi mai mult, şi pe Miki, cu care ea de altfel nu s-a ştiut. Mă privea serios, într-un fel îndurerat, şi tăcea. Una dintre însuşirile ei este tăcerea, fata asta ştie să tacă.

— Pe mine mă cheamă Pauline, cu *e* la sfîrşit, aşa scrie şi în certificatul meu de naştere, aşa a vrut mama! am schimbat vorba. La ce s-a gîndit mama mea cînd mi-a dat un nume franţuzesc eu nu ştiu, dar aşa a scris! Ca şi cum m-ar fi predestinat plecării! am rîs iarăşi, să împrăştii cumva atmosfera de biserică care se instalase peste noi. Ca şi cum cu o singură literă ar fi încercat – şi-apoi ar fi reuşit – să-mi facă un alt destin, *afară*... El însă m-a traumatizat, o, multă suferinţă mi-a venit de la el. Îl apuca, îl apucau geloziile, şi-atunci era violent. Am fugit de mai multe ori, noaptea, la Cancirovi! am recunoscut, şi mi-au dat lacrimile. M-am refugiat acolo, erau o familie foarte cumsecade, foarte liniştitoare, apartamentul lor îmi aducea aminte de casa noastră de dinainte de expropriere, noi am avut o casă de familie, lîngă parc, mare de aş fi putut face balet în salon.

I-am descris casa noastră din Brăila şi i-am vorbit despre tata, ce bărbat dificil a fost el, mai simplu, fără multă şcoală. Şi ea mi-a cerut, fără nici o legătură:

— Dă-mi scrisorile, să le citesc!

Aşa mi-a spus. Direct. Cu o voce hotărîtă, privindu-mă în ochi. M-a luat prin surprindere, mi se uita, cu ochii ei întunecaţi, direct în ochi. Dar am rîs. Am eu un rîs, un pic copilăros, un pic alintat, cu care înnebuneam pe vremuri bărbaţii, Marcu zicea la-nceput că rîd ca o „fetiţă-femeie", pe urmă, după ce s-a-nsurat cu mine, a zis altfel, mă rog, *rîsul tău de curvă, flirtezi ca o curvă ce eşti.* Ce-mi cerea ea era absolut năstruşnic, scandalos, ce mai.

— Nu.

Cum să i le dau? Şi de ce? Dacă e ceva de înţeles din povestea mea cu Marcu, poate să înţeleagă din ce-i spun eu, scrisorile sînt ale mele, le-am citit atunci cînd mi le-a trimis, mă mai uit cîteodată prin ele, după-amiaza ori cînd e Étienne plecat, scot una la întîmplare şi-o citesc. Îmi

aparţin. Cum şi-a putut imagina *ea* c-o să i le dau? Scrisorile, pe care le-am salvat la divorţ şi le-am lăsat în păstrare la maică-mea, apoi la soră-mea, şi le-am scos cu greu din ţară, în pachete mici, ba eu, ba surorile mele, ferindu-ne de toată lumea, şi de vameşi, şi de Étienne. Scrisorile sînt o dovadă, nu? Sînt viaţa mea, nu? Cum să i le dau ei?

I-am spus nu şi am continuat să-i povestesc ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— La divorţ, Cancirovii au depus mărturie, au venit martori... Ce supărat a fost Marcu, credeam că acolo izbucneşte. Dar s-a stăpînit. M-a şantajat, pentru Olguţa. S-a luptat pentru ea, a vrut neapărat s-o ţină el. Eu n-am vrut să am copii cu el, imediat după căsătorie m-am simţit ca-n cuşcă, mi-am dat seama că el, cu furiile lui, cu violenţa lui, nu e pentru mine, că mă distruge. Primul copil nici nu l-am avut, am mers la Brăila şi-am rezolvat, n-a ştiut niciodată.

— O, da, sigur! a chicotit ea, privindu-mă ciudat, ca şi cum ar fi înveselit-o ceva, şi-a fredonat scurt, două măsuri, nu mai mult, *Pentiti! Pentiti!*. Ca să vezi, ea, pictoriţa ratată, o oarecare soră medicală... eu totuşi sînt medic, fredona o arie din *Don Giovanni* şi mă privea cu satisfacţie, ca Étienne cînd face rebus şi tocmai a găsit cuvîntul potrivit, care-i lipsea.

— Ştii, i-am povestit, aveam două camere mari, nu dormeam împreună. Eu dormeam în camera a doua, mai mică, pe un pat îngust, pus pe colţ, el pe o canapea mare, bleumarin. Eu nu am fost niciodată o senzuală, pentru mine, ţi-am mai spus, societatea, mediul, astea au contat şi contează! Şi cînd îl auzeam noaptea că se dă jos din pat şi traversează spre mine... mă apuca frigul. Nu mi-a plăcut de el, am spus categoric, şi-am simţit o mare uşurare recunoscînd în sfîrşit asta, de cîtă vreme duceam eu povara asta, de cîtă vreme ţineam eu secretul ăsta.

Şi o vreme am tăcut.

— Înţeleg, a spus ea foarte încet, apoi a recitat cu un zîmbet de parcă eu ar fi trebuit să ştiu despre ce este vorba, dar nu ştiam, şi nici nu mă interesa: *Vezi tu cărţile astea? pînă dimineaţă trebuie să le citesc.*

— Cînd era Olguţa mică, o dată m-a lovit aşa de tare, c-am căzut şi mi-am rupt piciorul. Eram de rîs, împingeam căruciorul cu fetiţa şi în acelaşi timp, cum eram cu un picior în gips, mă sprijineam de landou. Un om nebun. Nu degeaba atîţia prieteni au venit la divorţ şi-au depus mărturie. Eu am vrut să divorţez de el imediat, nici nu era anul de la cununie, pentru că era gelos pe ce-am făcut eu cît am fost la circă lîngă Brăila, îşi închipuia cele mai murdare lucruri şi mă tortura cu aluziile pentru ce-şi închipuia el.

Ca să nu creadă că fabulez, am scos din cutie prima mea acţiune de divorţ, o mai am, bineînţeles, am fost foarte atentă cu chestiile astea, şi i-am arătat-o.

— Uite! Atunci ne-am oprit după ce-am ajuns în instanţă, atîta s-a rugat de mine, mi-a corupt prietenii şi ei m-au sfătuit să nu mă pripesc, că e păcat. Rău am făcut că m-am lăsat atunci convinsă să îmi retrag procesul, rău am făcut! am recunoscut cu voce tare. Că nu era viaţă cu el. Şi spre Crăciun s-au născut gemenele, adică Olguţa... a rămas numai Olguţa, cealaltă fetiţă nu a supravieţuit. Tu ştii că el a avut *une affaire* cu o franţuzoaică, uite scrisorile către ea, şi i-am întins o scrisoare lungă de-a lui Marcu pentru *Ma chère Colette.* Franţuzoaica era cu grupul de ingineri de la Dej, era o fabrică acolo, i-am explicat eu, şi ea numai se uita la mine, încercînd să îşi ascundă uluirea, ceea ce mie mi-a căzut bine, îmi plăcea să văd că ea nu ştie tot şi că a trebuit să se întîlnească cu mine pentru a mai afla cîte ceva. Nu ştiu cum s-a cunoscut cu Colette, dar a fost *une affaire* între ei, chiar în timp ce

eu navetam la Borşa. O dată a venit la Borşa pe neaşteptate, adus de un şofer de-al lui, Aurel, şi ăsta lucra la securitate, era şofer la securitate... şi-au apărut cu o maşină. De fapt veneau de la Dej, fusese la ea. El ştia bine franceză, la un moment dat credea că o să fie trimis în diplomaţie, dar nu s-a putut, ştii, din cauza lui Nestor, care mai era la închisoare. Că toţi ai lui Maniu erau. El nu l-a declarat, l-a ţinut ascuns pe frate-său. Şi l-au prins. Aşa că frate-său, Nestor, cu ţărănismul şi catolicismul lui, i-a mîncat cariera.

Şi-atunci Todora iar m-a întrerupt, era curioasă să ştie de unde am eu scrisorile lui Marcu către franţuzoaica lui.

— Le am şi pe ale lui, şi pe-ale ei! am jubilat eu, şi i le-am fluturat pe sub nas. Ea era căsătorită şi îşi ţinea scrisorile la o prietenă de-a mea. Aşa am aflat de toată povestea, de fapt. M-a ajutat talentul meu de a-mi face prieteni. La divorţ, cînd el se pregătea să mă şantajeze cu tot felul de murdării şi de martori falşi ca să obţină fetiţa şi eu să nu am nici măcar drept de vizită, atunci i-am spus că scrisorile sînt la mine. Toate! Şi m-am uitat la ea triumfătoare, m-am bucurat c-am scos-o pînă la urmă din liniştea aia a ei, atoateînţelegătoare, în fond ipocrită. Pentru că, nu-i aşa?, o căsătorie eşuată din cauza violenţei soţului, care pe deasupra mai şi trădează, nu e un lucru chiar aşa de uşor de dus.

— Vai! a exclamat ea, aici e-o mină de uraniu! un reactor! Ce v-aţi mai luptat! Şi ce ură! Nu mă mir că-l urăşti şi acum!

— Uite!

I-am pus în mînă pachetelul de scrisori legate cu panglică, iar ea a scos cîteva din plicuri şi s-a uitat la scris, le-a frunzărit.

— De pe urma acestor scrisori, eu mi-am putut vedea fetiţa! Vara, în concediu, o vedeam la Cetate, veneam cu

trenul de la Brăila la Cetate. Că după divorţ eu m-am mutat la Brăila, aveam familia acolo, m-am reprofilat, o vreme am lucrat la laboratorul de sănătate publică. Stăteam la mama lui Marcu, la Valeria, de-am ajuns să ştiu şi eu viaţa la ţară... Imaginează-ţi, maică-sa m-a făcut hrăpăreaţă, m-a acuzat că-i mănînc banii lui Marcu! Auzi, tu! Asta, după ce eu i-am plătit tot, tot, înainte de a ieşi!

Eram foarte deprimată după divorţ, mă gîndeam numai la sfîrşit, la cum să termin, căci pentru mine nu mai vedeam nici o soluţie, nimic, lumea mea se întunecase. Şi l-am cunoscut pe Étienne, la Brăila. Venise în Deltă, peste cîteva ore urma să plece la Bucureşti, şi făcuse o alergie la o mînă, l-a muşcat ceva, aşa că a ajuns la laborator, la mine. Că numai eu vorbeam franceza acolo, aşa l-am cunoscut, eu totdeauna am învăţat limbi, eu am vrut să ştiu! El se întorcea la post, era în diplomaţie atunci. I-am făcut o surpriză, m-am dus cu el la gară şi m-am urcat în tren, l-am însoţit pînă la Bucureşti. Ne-am dus la prietena mea, la Adalgiţa, undeva lîngă Foişorul de Foc, dacă ştii Bucureştiul, că pe vremea aia nu se putea merge la hotel, îţi dai seama, ne-ar fi găsit securitatea imediat. Şi am stat cu el peste noapte la prietena mea, mi-a folosit, vezi?, talentul meu de a-mi face prieteni. Şi-am făcut dragoste cu el! am recunoscut eu.

Şi la asta m-am oprit şi i-am căutat Todorei privirea, iar ce-am întîlnit în ea, un fel de încuviinţare bucuroasă, mi-a făcut foarte bine. Mai ales că i-am povestit mai mult decît mi-am propus eu iniţial. Dar nu mi-a mai păsat, îmi făcea bine să-i spun toată povestea, după cum se uita la mine era clar că înţelegea tot şi că mă aproba. Intuiţia mea a fost corectă, am avut dreptate să vorbesc cu ea, ea chiar *înţelege*.

— Ţi-am mai spus că eu nu am fost o senzuală, am recunoscut în faţa ei, însă el a fost aşa de tandru, aşa de

atent... şi ne-am îndrăgostit unul de altul, şi-aşa am ajuns eu în Occident. După doi ani de aşteptare, pînă ne-a ieşit aprobarea... Pe vremea aceea, Étienne era expert inginer ataşat în diplomaţie, cum ţi-am spus. A venit la mine, venea de mai multe ori pe an. O dată ne-am văzut la Roma, chiar unde era el, eu am plecat într-o excursie de grup, toată lumea spunea că n-o să mă mai întorc, că de-aia mi s-a dat şi mie paşaport, ca să rămîn, să nu mai trebuiască să ne treacă dosarul prin aprobări. Dar eu m-am întors, n-am vrut ca Olga să aibă o mamă fugită, să nu pot veni s-o văd, ea este copilul meu, i-am spus eu demn musafirei mele. Étienne a fost atunci dezamăgit că nu rămîn, că nu profit de ocazie, parcă s-a rupt în el ceva. Deşi chiar pentru el era mai bine, cine ştie ce scandal diplomatic ar fi ieşit! Iar la doi ani de cînd ne-am depus cererea, am ajuns în Belgia, am venit aici.

Imaginează-ţi, Marcu mi-a cerut să-i plătesc în avans toată pensia alimentară a Olguţei, pînă la optsprezece ani! Cînd i-am povestit asta şefului meu de la laborator, o, a făcut aşa: şi mi-am bătut obrazul cu arătătorul. Cică urmărea interesul copilei, aşa a susţinut. N-a fost un domn. Zgîrcit a fost el întotdeauna, dar cu mine s-a purtat răzbunător şi meschin. Bineînţeles că am plătit!

Şi-am venit aici... Tu mă crezi că eu nici acuma nu ştiu cît a cîştigat sau cîştigă Étienne, ce venituri are? Nu mi-a spus niciodată, aici nu se întreabă, i-am explicat eu. Cînd am venit din România, apartamentul în care trebuia să stăm nu era gol, şi la început am stat la hotel, ziua mergeam la părinţii lui... Soacră-mea nici nu ştia că eu am un copil! Étienne nu s-a simţit dator să le spună, aşa e aici, fiecare pe contul lui, pe răspunderea lui. Cam la două sau trei luni după ce-am venit, ea mi-a făcut o aluzie, dacă ne-am gîndit să avem copii. Şi i-am răspuns direct că eu am un copil, uite, fetiţa mea e de-atîţia ani.

A făcut un şoc! Un an am fost amîndoi în Italia, pe urmă el a ieşit din sistem şi s-a apucat de adevărata lui meserie, ingineria. Familia lui Étienne a fost pentru mine o lecţie, lume de mare burghezie, cu tradiţii, mai ales mama lui, dar nu tu spontaneitate, nu tu sentimente arătate pe faţă, nimic!

— Mi-e sete! a spus musafira.

M-am uitat la ea, nu arăta chiar bine, poate ar trebui să-i aduc o cafea şi apă, eventual şi o scrumieră, că ăştia din România fumează. Dar m-am luat cu vorba şi nu m-am mişcat.

3

Am aţipit un pic. Mă rog, am fost absent, cu mintea aiurea. Nimeni nu ţine minte tot. Spiritul omului funcţionează şi în direcţii necontrolabile. Bine că garoafele ăstea nu mai miros aşa de tare... şi bine că Todora nu cumpără niciodată crini sau tuberoze. Altfel, pasiunea ei pentru flori m-a înduioşat.

Aproape o jumătate de an am supravegheat-o... Nu-mi place să-mi amintesc de asta, nu ies prea bine din povestea asta. După ziua aia cu ceaţă, cînd i-am văzut mîinile înroşite de frig şi unghiuţele cu pieliţa plesnită ca la copii, am început să fiu atent la cealaltă scară, mai ales seara şi dimineaţa. N-am văzut-o niciodată cînd vine, dar am prins-o dimineaţa, de mai multe ori, cam pe la şapte, cînd pleca: supravegheam aleea din fereastra de la camera mică şi-o vedeam. Apărea dinspre casă, totdeauna singură, totdeauna grăbită, călcînd cu paşi mari pe tocurile înalte. Nu se uita niciodată înapoi, nu se oprea pe trotuar, să se uite înapoi spre clădire, să facă un semn. Spre primăvară,

era încălțată în pantofi negri, cu un toc de numai cîțiva centimetri. De cele mai multe ori, cînd o vedeam în curte, îmi înșfăcam iute pardesiul și servieta și ieșeam și eu pe ușă. Din cauza acestui joc gratuit, dar care mă distra grozav, am început să ajung la laborator devreme, după șapte, în loc de opt și ceva... În locul unde ar fi trebuit să fie gardul nostru și poarta, mă opream o secundă, controlam dacă n-a luat-o la dreapta spre Radio, nu era, mă uitam la stînga, și dam cu privirea de silueta ei subțire, un pic aplecată. Și-atunci porneam pe urmele ei ca un ogar la vînătoare, dar fără nici o grabă, păstrîndu-mă cam la zece, poate cincisprezece metri distanță.

Nu m-a văzut niciodată, dar numai pentru că nu se uita înapoi, că eu nu mă feream. Fața i-am văzut-o numai în autobus. Într-o zi am întîlnit-o față în față, la Sora: și îmi era deja așa de apropiată, de familiară, c-am salutat-o. Nu mi-a răspuns, cred că nici nu și-a dat seama că pe ea o salut. Cînd s-a desprimăvărat, a trecut de la blăniță la pardesiu: o hăinuță neagră, trei sferturi, de sub care se vedea, de două palme, rochia bleumarin, întotdeauna aceeași. Într-o zi, mi-a trecut prin minte că de sub pardesiașul ei ponosit iese de fapt nu o rochie, ci poala bleumarin de la uniforma ei școlară, ceea ce-ar însemna că Todora mea este elevă! De-asta-mi ești! O stricată mică!

O stricată era oricum, din moment ce-și făcea nopțile la mucosu' lui Saszet... că ăsta era elev, umbla cu număr matricol pe haină. Pe urmă mi-am dat seama că nu, era totuși o fustă, una singură, pe care o purta aproape tot timpul. Iar cînd a venit la mine Saszet să discutăm despre gard, s-a nimerit să vină chiar de ziua mea, așteptam musafiri, atunci m-am lămurit:

— Băiatul meu e pe-a XII-a, la Petru Maior! mi-a spus el cu mîndrie. Învață bine, vrea să facă Psihologie.

Asta-i o amintire plăcută, pot să mă gîndesc la ea pe-ndelete...

Îmi amintesc tot, toate detaliile... pe fereastră intra un șuvoi auriu de lumină, cum e la apus, și cădea direct pe birou, iar eu m-am gîndit că tot n-am chemat un tîmplar pentru rafturi în birou, să-mi pun lucrările în ordine. Eram în camera mică, culcat pe canapeaua roșie, că-n graba mobilării am cumpărat o grămadă de lucruri roșii. Tîndăleam uitîndu-mă la raze, știam c-ar trebui să mă scol, să nu mă prindă musafirii neîmbrăcat.

Nu am avut chef de nici o petrecere, am fost bolnav, în ultimele săptămîni avusesem simptome alarmante, vertijuri cu greață, surditate, așa că mă temusem de ce-i mai rău, o boală neurologică. Dar pînă la urmă s-a dovedit că am sindromul Menière. Cu care se poate trăi. Cît am stat în concediu medical am citit din *Viețile paralele*. Ildikó m-a convins să dau o cină.

— N-ai făcut încă petrecerea de casă nouă! și vine și ziua ta, a argumentat ea.

Eu o bănuiam că vrea să se arate în lume, între prietenii mei mai ales, drept partenera mea. Și că, pe deasupra, vrea și să profite de absența fetiței, Olguța era plecată la cumătra, în Belgia, prima ei călătorie în străinătate.

Și-atîta m-a bătut Ildikó la cap, că am cedat: dau o cină, să sparg ghinionul și să mă lansez într-o lungă perioadă fericită de viață. Din camera mică, unde moțăiam, auzeam mașinile de pe stradă și zgomotul pe care-l făceau cocoșata Elvira și Livia, nepoată-mea, aranjînd masa. Ar trebui să mă scol, să verific ce fac proastele astea la bucătărie, m-am îndemnat, e trecut de șapte, acuși apare Ildikó, cu torta. E ea cam căloasă, dar prăjiturile ei sînt fine, am admis. Și m-am ridicat încetișor, nu mai amețeam, eram bine. Atunci s-a auzit soneria de la ușă.

— O fi venit Ildikó, cu torta! am crezut eu, şi mi-am tras nădragii pe mine. Dar era numai doctorul Saszet, înalt şi masiv, aproape gras, venit să-i semnez pentru gard.

— Ce faci, ai o sindrofie? m-a întrebat.

I-am turnat un *ron* havanez, şi el mi-a povestit de nevastă-sa, plecată să cînte, apoi s-a lăudat cu fiu-so. Cine-i fata care tot vine la Claudiu în nopţile cînd tu lipseşti? l-am întrebat într-o doară, credeam că îl iau prin surprindere, că nu ştie.

— Da, da, a zîmbit mîndru Saszet, e studentă, o fostă colegă de-a lui, de la liceu. E o fată cuminte, dinspre Gherla, de pe cîmpie. Claudiu a fost la ea acasă, i-a cunoscut părinţii, nişte ţărani cumsecade.

— Cuminte, sigur!, dacă doarme la voi! am aruncat. Acu faci nunta!

N-am mai avut timp să insist, că-n hol s-a auzit vocea lui Ildikó.

— Mai degrabă faci tu! mi-a întors-o Saszet.

L-am condus, oprindu-mă să-i sărut mîna lui Ildikó. Era cocoţată pe cele mai înalte sandale, cel puţin şapte centimetri, şi-şi făcuse un coc înalt. Mă depăşea cu un cap şi jumătate. M-am înălţat pe vîrfuri, ostentativ, minunîndu-mă în sinea mea cît de lipsită de instinct e femeia asta, n-ajunge că e lungă, asta de fapt îmi place, dar în pat, dar ea se mai şi lungeşte ca o prăjină! În trei ani de cînd eram împreună, mai mult prin stăruinţa ei decît a mea, încă nu realizase că dacă şi-ar fi aruncat pantofii cu tocuri ar fi cîştigat în ochii mei nişte puncte. Era într-o rochie de mătase imprimată, fără mîneci, şi un fel de mantie scurtă şi ţeapănă pe umeri, care-i dădea un aer vesel, de carnaval. Era clar că procurase materialul de la Flacăra, unde e economistă. Iar în picioare, sandale de lac bordo, cu tocuri înalte. Era grandioasă. Am făcut a doua tentativă să ajung la ea înălţîndu-mă pe vîrful degetelor, s-o pup

de bun-venit, eram ca lîngă un baschetbalist de doi metri, lipsea numai Maria, să se uite la noi şi să rîdem, iar ea să mă consoleze pentru a mia oară: Eşti perfect, Marcu, eşti desăvîrşit, auzi tu? desăvîrşit! şi eu te iubesc pentru totdeauna. În final, m-am urcat ostentativ pe fotoliu şi am îmbrăţişat-o pe Ildikó de acolo.

— Să vedem cu cîţi centimetri am mai scăzut de la ultima întîlnire! am rîs eu, uite că nu mai ajung la înălţimea-voastră, dragă Ildikóm! Şi am continuat în maghiară: Te admir nespus pentru felul cum te-ai îmbrăcat în onoarea mea, eşti foarte festivă!

Nu s-a prins, nu se prindea niciodată. Mi-a arătat torta, o *csokoládétorta*, s-a pupat cu Livia, i-a urat succes la cavalerul pe care îl invitasem pentru ea. Că proasta de nepoată-mea n-a fost niciodată în stare să îşi găsească singură un bărbat. Şi-acum, auzind că l-am invitat pe Tănăsescu, contabil la noi la Terapia, a sărit:

— Nu-mi trebuie, că are copil! Îl văd prin cartier, stă lîngă mine! bea de stinge şi are o fetiţă slabă, umblă cu ea de mînă prin cartier.

— Păi ţie nu-ţi trebuie nimeni! am răbufnit eu. Şi eu am copil, tu! Ţie nici inginerul Măcicăşanu nu ţi-a trebuit, şi ce bărbat bine e!

— Dacă mi-ai fixat întîlnire cu el cînd eu aveam oră la coafor! mi-a răspuns, îmbufnată.

M-am enervat, Şi ce, tu, nu-ţi puteai schimba coaforul? Ce fel de femeie eşti tu, de nu eşti în stare să-ţi găseşti singură o pulă! Şi-asta vrei să ţi-o găsească alţii? Una cînd n-ai coafor! Şi i-am întors spatele, să nu mai zic şi altele, nu voiam să se supere şi să plece. Deşi, la cîte am făcut pentru ea, că eu am ajutat-o să se pensioneze, de boală cică, n-ar fi îndrăznit să mă lase baltă într-o asemenea zi.

Dar Ildikó, recunosc, ştia să se poarte, ea avea stil, a stat în uşă lîngă mine şi a primit musafirii, pe Liciniu

Negrea cu Serena, pe Tănăsescu, apoi Puşa Moga cu Nicu, Horică Ciugudeanu cu Viorica, Corneluş Torcea cu Tiţa. Şi pe urmă m-a ajutat să desfac darurile. Dacă stau bine să mă gîndesc, asta a fost ultima mea petrecere obişnuită. Atunci am primit eu un volum Shakespeare în casetă. Dar cel mai tare m-am bucurat de cartuşul de kent de la Corneluş şi de bricheta de metal, aurie, străină, un obiect elegant, *de dincolo*, foarte plăcută de ţinut în căuşul palmei. Eram bucuros că au venit şi Torceştii, Tiţa îi dă cumetrei imediat raportul, îi spune tot, şi ce, şi cum.

Vorbesc prea mult despre ea de faţă cu alţii, mereu de rău, îmi arăt distanţa şi dezaprobarea. Iar lumea tace, ca şi cum m-ar citi că mai sufăr şi-acum. Ia să-i joc eu, să le arăt ce bine sînt, mi-am propus, şi am desfăcut cartuşul, am scos ţigări pentru toată lumea. Şi, după săptămîni de abstinenţă, mi-am aprins şi eu o ţigară.

— Aşa mai merită să trăieşti! am spus. Altă viaţă!

4

Camera mică i-am dat-o Todorei. Şi ce mi-a făcut de Crăciun! Ce-a putut ea face la primul nostru Crăciun împreună. Eu, prostul, cu cadourile, am chemat lume, toţi prietenii, şi pe Dimbea, că prea îl pomenea. Am crezut că e încurcată cu el, l-a pomenit de la început, se fălea că sînt prieteni. Eu, cînd vreau ceva, obţin. Mă organizez şi îmi urmăresc scopul. Curva! Curvieştina lui Saszet!, aşa o numeam la supărare, studenta-curvieştină a lui Saszet cel mic!

M-am pomenit cu el în uşă, bîlbîindu-se şi cu mîinile umede, cerîndu-mi un post pentru ea! O suplinire, ceva, un post uşor... s-a bîlbîit Claudiu, pentru cîteva luni, numai

pentru vacanță, să cîștige ceva, să se poată întreține la anu', să aibă niște rezerve... L-am întrebat unde-i ea, la ce facultate, iar el s-a înroșit și mai tare și-a asudat, Nu, știți, e la Arte Plastice, dar are nevoie de bani, e de vîrsta mea, dar știți, pe mine m-au dat mai tîrziu la școală, că eram mai sensibil. Dar ea e foarte bună, vă dați seama, dacă a intrat din prima, vă dați seama! se bîlbîia mucosul. Și un post oarecare, mai ușor, pentru vară, poate la dumneavoastră la fabrică... că eu vreau s-o ajut... S-o ajutăm atunci! i-am răspuns, eram mulțumit că lucrurile merg de la sine, fără să fi mișcat un deget. Să vedem, dacă se poate, cum să nu, cu plăcere, i-am făgăduit vag, nu voiam nici să mă leg, nici să refuz. Am făcut o aluzie cam porcească la ce fac ei noaptea, dar el s-a ridicat în picioare și mi-a declarat cu o voce solemnă, ascuțită, că Todora este prietena lui. Sigur, sigur, am înțeles! i-am răspuns blînd, să batem palma, iar de prietena ta mă ocup eu, o aranjez eu. Și i-am întins mîna ca unui bărbat, s-a fîstîcit, avea palma umedă și tremura de surescitare. A plecat de la mine convins c-a făcut o faptă mare, că și-a aranjat „prietena".

Nu aveam nici un plan. Dar curvîștina nu-mi ieșea din cap, mă gîndeam la ea și înainte de-a adormi. Mai ales degetele ei, cu unghiile scurte și pielița din jurul lor plesnită, așa cum le-am văzut prima dată, în dimineața aia de iarnă, îmi apăreau mereu în minte. Și gura.

De-a lungul vieții, m-am culcat cu multe, începînd cu fetele din sat. Împerechere scurtă, cu femeia zbătîndu-se și zicînd Nu, nu!, pentru ca la urmă să plece întorcînd capul să mă mai cuprindă o dată din priviri. Și-am mai prins cîte ceva și de la Colette, un fel de-a acționa, un fel de cod al bunelor maniere între doi oameni care-și petrec o jumătate de ceas împreună, la orizontală. Sau, mă rog, vertical, într-o farmacie de spital, într-o pădure, oriunde. Pot să mă laud c-am adulmecat la fix mirosul de

femeie... Ce s-a supărat Miki pe mine cînd am invitat-o la rut cîntîndu-i *mi pare sentire odor di femmina*... Tu nu ai nimic sfînt, a spus, tu iei totul în derîdere. N-avea dreptate, mă mai distram şi eu, am ţinut mult la ea! Dar am dat de Pauline. Eu am vrut să trăiesc, să mă distrez, să le fac fericite pe toate. Le-am fericit şi consolat de-a valma, că doar asta vor toate, să fie consolate, adică futute. Cu Pauline, dar mai ales cu Colette, am învăţat şi lucruri noi, poate că femeile sînt într-adevăr de două feluri, curviştinele şi celelalte, nu frigide, dar ca mamele. Ca mama... femeie credincioasă, ea ştia de bărbatul ei şi gata, ar fi făcut moarte de om dacă ar fi încercat careva s-o atingă.

Mă sîcîie gîndul că, poate, nu toate femeile cu care m-am culcat au vrut şi ele. Poate că pe unele le-am grăbit, le-am forţat, mai ales cînd eram tînăr. Poate cu unele m-am purtat aşa cum îi auzeam pe băieţi, la bere, cînd se lăudau ce cocoşei sînt ei, ce viteji, şi eu i-am crezut. Poate că m-am încrezut prea mult în forţă, într-un fel de împerechere voinicească, mai rapidă decît ai fuma o ţigară. Gîndurile astea mi-au venit mai ales de la Colette, însă le-am rumegat numai mai tîrziu. În vara cînd mi s-a pus pata pe Todora nu m-am gîndit la nimic, ori de cîte ori îmi aminteam de ea, începeam să cînt: *Vieni un poco in questo loco, fortunata io ti vo' far.* Plăcerea mea!, asta am urmărit atunci.

În decembrie, eram însurat cu ea. Nu m-a forţat nimeni. Că eu nu pot fi obligat. M-am dus la ea acasă şi i-am cunoscut părinţii. Că eu, cînd vreau ceva, îmi urmăresc scopul pînă obţin ce mi-am planificat. Mă ungea la inimă şi gîndul că Pauline o să primească palma asta. Mai ales după ce m-am pomenit cu ea la Cluj, între două avioane, venită taman din Belgia, anume ca să mă-ntrebe ce şi cum, că ea a aflat şi ştie. Mă însor! am sfidat-o, tu cum te-ai măritat fără să-ţi pese de nimic? Eu de ce nu m-aş

însura? Să nu-ndrăznești să-mi spui că te gîndești la Olguța tatii, să te fi gîndit cînd ne-ai părăsit.

Pe Olguța am obișnuit-o din vreme cu gîndul, o să mă căsătoresc și eu, puiu' tatii, găsim pe cineva care să ne placă la amîndoi, noi n-o să facem ca mama ta, care ne-a lăsat și s-a dus, noi o să găsim una care să-ți placă și ție, nu numai mie! Așa i-am spus, m-am sfătuit cu ea ca și cu un om mare. Nu că m-aș fi grăbit s-aduc la noi o femeie, eu eram mulțumit c-o am pe ea, pe Olguța, greu am obținut-o, urît proces. Dar ce puteam eu ști despre viitor?, om la treizeci și ceva de ani?

După ce m-a lăsat Pauline, prietenii mi-au prezentat tot felul de partide, pînă și Nicu Moga a venit cu cineva, o farmacistă din Someșeni. Contabile, doctorițe, farmaciste, profesoare de liceu... eram invitat peste tot, sărbătorit peste tot. Și-n fiecare loc unde am fost stăruitor invitat se afla și cîte-o femeie singură, adusă anume ca s-o cunosc eu, pe toți îi mînca-n cur să mă vadă însurat, așa că și-au adus aminte de toate fetele bătrîne și de toate divorțatele din regiune. De un Paște, Liciniu m-a invitat la ei, îmi pregătise o pediatră, Vezi că e din familia cutare... și te înrudim cu Chiricuță! mi-a șoptit, mîndru. Nu-mi bag eu pula unde și-au mai băgat-o alții înaintea mea, i-am răspuns. Și dus am fost.

În primii ani după ce m-a lăsat Pauline, ai fi zis că m-a angajat careva să fac inventarul fetelor bătrîne, atîtea mi-au fost servite pe tavă, la-ncercare. Nici una nu m-a interesat. Pe Ildikó, încaltea, eu mi-am găsit-o, m-am combinat cu ea anume ca să mă lase amicii în pace. Că nu părea periculoasă. Numai pe urmă s-a apucat și ea de dat mese și de făcut torte... gătea foarte bine, cea mai fină bucătărie austriacă, cele mai fine cremeșuri.

Iar după ce-a apărut nevastă-mea, pardon, Pauline, la Cluj, să mă verifice cu cine umblu, nimeni și nimic nu

m-ar mai fi putut opri. La început de decembrie, m-am cununat cu Todora cu acte în regulă.

5

Nu m-am dus după apă, am neglijat. Eram aşa de prinsă să-i explic, să-i spun tot, că i-am povestit pînă şi cum mi-am mai făcut eu o dată şcoala aici, pentru că am fost primul doctor român ajuns în Bruxelles. Se uita cam incredulă la mine, dar i-am povestit cum mi-am mai dat eu o dată bacul, şi toată facultatea de medicină, din nou, cu toate examenele, avînd colegi cu aproape douăzeci de ani mai tineri ca mine. Ceea ce a fost şi distractiv, tinerii sînt amuzanţi. Şi cum a venit copilul, băieţelul nostru. Şi cum Étienne a renunţat la posturile externe şi a revenit la meseria lui adevărată, şi a fost mereu la fel, amabil şi închis, amabil şi tăcut.

— Cînd mă uit înapoi, Todora, mă apucă vertijul! Toate i se datorează lui Marcu, mi-a distrus viaţa. Imediat ce m-a văzut, a început să mă urmărească, să insiste, altul ar fi fost destinul meu dacă el nu era. Iar Olga a rămas aici, că numai asta mai voiam să-ţi explic, exact atunci cînd eu aveam nişte probleme. A spus pur şi simplu că vrea să rămînă. Şi puteam eu să-i zic că nu? Nu puteam.

— Firește, a aprobat ea din nou.

Cred că are un tic verbal, ceea ce, dacă ne gîndim unde e atinsă, nu ar fi de mirare.

— Olga e tatăl ei în totalitate, e Marcu gol! O iubesc, e copilul meu. Cînd îmi amintesc cît rău mi-a făcut Marcu, atunci... Şi-acuma, cînd o văd pe Olga cum se supără, îl văd pe Marcu. S-a certat cu bărbatul ei pentru ceva cu

şcoala copiilor. Şi era Marcu gol, Lars nu-i face faţă, el e un om blînd, delicat, are educaţia de aici... i s-a urcat sîngele la cap, era Marcu în pielea ei.

Apoi mi-am amintit că mai am ceva foarte important să-i spun:

— Eu am fost la Cluj atunci cînd te-ai căsătorit cu Marcu. Deşi Martin, băiatul nostru, era încă mic, iar următorul pe drum, dar l-am pierdut. Am fost la voi acasă şi apoi la Terapia, la Marcu. Doamna e geloasă?, aşa mi-a zis el cînd l-am întrebat, şi m-a poftit să-mi văd de treaba mea. Mi-a distrus viaţa, Todora, el mi-a distrus-o. Sigur, eu îl am pe băiatul meu, foarte belgian, foarte reţinut.

Aveam de gînd să îi explic cu de-amănuntul despre belgieni şi despre occidentali, cum sînt ei altfel ca noi, mă simţeam chiar datoare să-i explic ei, care e venită pentru prima dată în Vest, cum e cu cei de-aici. Pentru că eu, acum, ştiu. Însă ea mi-a cerut apă. Am strîns iute scrisorile, la-ntîmplare, o să le aranjez eu altă dată.

— Să mergem!

De fapt, era timpul, Étienne pusese masa. Eram cam obosită şi-mi venea să merg să mă uit în oglindă, să-mi controlez faţa, fardul, rujul, dar m-am stăpînit. Conversaţia mergea greu, ea nu părea să îşi aducă aminte că l-a mai întîlnit o dată pe Étienne, la Brăila, într-o vară de dinainte de venirea Olguţei la mine, cînd noi eram în ţară şi Marcu a trecut în drum spre mare şi prin Brăila, să-mi lase fetiţa. Era studentă atunci, la fel de tăcută ca acum, unele trăsături sînt de caracter şi deci pentru totdeauna. Arăta cam stingheră, a trebuit să vorbesc mai mult eu, despre vreme, despre operă, ce era să fac?

— Mergem regulat la spectacole, avem abonament.

Iar Étienne i-a adus cataloagele pe stagiunea în curs şi pe aceea viitoare, ea s-a uitat prin ele repede, opera nu pare chiar domeniul ei.

— Regizorii ăştia, cu actualizările lor, sînt revoltători!, ori îmbracă cîntăreţii în uniforme militare, ori ni-i arată nud! Noi mergem pentru muzică, pentru vocile mari! Şi ei nu ne mai lasă deloc să visăm, a spus Étienne, şi m-am mirat în sinea mea ce frază lungă a făcut pentru musafiră, ce efort. La cît e de tăcută, poate că ea s-ar fi potrivit cu Étienne, m-am gîndit eu ironic.

E numai umbra fetei pe care am cunoscut-o eu, ceea ce nu-i de mirare, au trecut şi peste ea destule, în primul rînd Marcu şi tot ce înseamnă el. Că n-a ajuns ea chiar din senin asistentă medicală în loc de pictor. În fine. La cina de la Olguţa se uita pe pereţi, la tablourile lui Messner, la un tablou de Sava, stînjeneii ciclamen pe fond verde-electric, mi-am dat seama că le recunoaşte şi că se gîndeşte cum au ajuns ele aici. Le privea ca pe nişte cunoştinţe vechi, regăsite, îmi chiar venea s-o tachinez. Cînd a stat în faţa portretului Olguţei, uitîndu-se ba la tablou, ba la Olga, care numai zîmbea, mi-am amintit că-i al ei. Era studentă cînd l-a făcut, atunci nu mi-a plăcut deloc, făcuse nu o fetiţă, ci o persoană fără vîrstă, pictată în întregime în albastru, pînă şi pielea. În fond, un tablou ca montările modernizate de la operă... Şi uite că Olga arată acum exact ca-n tablou şi are aceeaşi expresie! Şi la noi se uita de departe la tablouri, întîrziind cu privirea pe unele, mai ales pe unul de Messner, un vas cu ciocănaşi pe fond alb-murdar.

— La ce te gîndeşti, Todora? am întrebat-o direct.

— Că omul e de mult pămînt, copaci, flori, lut să astupi un butoi de bere, iar cămaşa lui e trasă la sorţi, s-o mai poarte şi alţii, a răspuns ea. Asta aşa, local, pînă o să ne-ntoarcem la originea ultimă... în stele! Şi-a dat din mînă, a pagubă.

Cînd vorbeşte, scapă nişte lucruri mai ciudate. Însă tabloul fiind de-acolo, din casa lui Marcu, eu m-am simţit

datoare să îi spun ceva. Şi cînd Étienne a ieşit după desert, i-am şoptit:

— Tablourile eu le-am cumpărat, eu eram prietenă cu Messner, deşi e mult mai mic ca mine! Iar Marcu n-a vrut să mi le dea, le-a ţinut, ştii cum era el!

— Da, sigur! a exclamat.

6

Cînd vine vorba de Marc, mintea mea scoate în faţă o amintire ca o carte poştală: un brad mare, împodobit cu globuri. Aşa le-am răspuns eu tuturor neobrăzaţilor care-au îndrăznit să mă-ntrebe de ce m-am măritat cu el: Mi-a făcut pom de Crăciun. Văd şi-acum bradul înalt, aşezat în colţul dintre fereastra largă a sufrageriei şi uşa de la terasa din spate, blocată de crengi. Dedesubt, pachete cu fundiţe, pe care Marc a lipit bileţele, să nu se încurce cînd le-mparte. I-a chemat pe toţi prietenii lui, şi-aproape toţi au venit. De curiozitate, precis. Dar în realitate el chiar avea prieteni buni, generaţia lui era mai sociabilă.

De doi ani, de cînd mă tot gîndesc la trecut, adică de cînd am *asta*, tot nu pot să-i spun pe nume, am descoperit că dacă stai destul de mult cu mintea într-acolo, poţi coborî în viaţa ta ca-ntr-un puţ, şi dacă rămîi destul de mult acolo, pe fundul fîntînii, se deschid încet-încet spaţii largi, locul se face larg, ca nesfîrşit, şi tu poţi să te-aşezi într-un punct fix şi să priveşti în jur, vezi tot, mintea a reţinut tot, lumina, culorile, cum cad umbrele, mirosurile, îţi poţi da seama în ce zi ai nimerit şi ce anotimp este. Şi poţi umbla pe-acolo ca pe lumea aialaltă, din basme. Atîta, că nu poţi alege unde anume ajungi. Şi-apar şi oamenii,

cu vocile şi cuvintele lor, le auzi vorbele, mintea a reţinut mult, mult, trebuie numai să stai şi s-aştepţi – ca o mîţă ce pîndeşte un şoarece. Ba nu, mai relaxată... stau pe spate şi cobor, apoi aştept... şi deodată apare faţa mamei mele, sau aud vocea tatălui meu, fraze întregi.

E fantastic, e aproape ca o călătorie de-adevăratelea în trecut.

Uite cum m-am costumat şi azi, pantaloni albi, o bluză albăstrie, nu nouă, peste care am prins vechea mea curea de piele, fond plastic, obiectul meu luxos de pe vremea liceului... S-a păstrat! pielea e un pic crăpată, şi-a pierdut luciul, atunci era ca un brotăcel. Un sac alb, acelaşi, în care-am pus portmoneul, batiste, actele, bani mărunţi de taxi. Şi, deşi e cald, mocasinii mei maro. De fapt, m-am costumat – să-i aduc garoafele. Flori şi-o ţigară... lîngă flori, pun pentru el întotdeauna şi o ţigară. Am cam obosit, a fost prea cald pentru mine. Şi n-am mai vrut să amîn, că nu se mai putea. Vineri, astăzi e vineri. E aşa de cald, că pare iulie, nu penultima zi din august.

În mod reflex, cînd mă gîndesc la el, mintea mea scoate în faţă bradul de la primul nostru Crăciun. Memoria e de fapt un aparat de filmat, îl răsucesc încet, cu grijă să nu spulber imaginile, văd camera mare, simt mirosul de brad, mirosul de sarmale cu varză murată, Crăciun. Primul meu Crăciun la Marc, cu musafiri: Puşa Moga cu Nicu, amîndoi doctori, ea poartă un roling verde-închis, el e foarte respectat, a avut nu demult un stagiu la un spital din Lille, vorbeşte rar şi puţin, dar cînd deschide gura scoate neapărat şi cîte-un franţuzism, doctorul Ciugudeanu cu nevastă-sa, plus băiatul, George, el era student la facultatea mamei lui, apoi Vasile cu Roxana, lîngă ei, pe scaunele cu picioare subţiri, stau doctorul Negrea cu Serena. Nici un farmacist! Şi Messner, singur, Manfred, îl vedeam a doua oară... Şi mai era Livia-celibatara, cu buclele ei blonde şi rujul

roz-deschis, Marc o invita întotdeauna, atunci – şi ca ajutor pentru mine. Era prima dată cînd aveam atîţia musafiri şi el s-o fi gîndit să nu mă încurc. Eram un pic speriată. Dar de fapt o chema de fiecare dată, iar după ce-a plecat servitoarea Olguţei, Livia era nelipsită, cu aerele ei de mare gospodină şi făcînd pe stăpîna casei. Pe fotoliul de lîngă uşă stătea Olguţa, în blugii ei noi, tocmai venise un pachet de la mama ei. Marc arată bine, şi-a pieptănat părul peste cap, părul lui care tocmai a început să încărunţească la tîmple, poartă o cămaşă bleu-pal ca florile de nu-mă-uita, primită chiar în după-amiaza aceea, în pachet. Stă pe canapea, lîngă Puşa Moga, ea vorbeşte aprins, şi-atunci e şi mai frumoasă. Vorbesc, poate despre bruceloză. Au vorbit ei o dată despre bruceloză. Poate nu la Crăciun, poate altă dată... ea se plîngea că îi mor pacienţii cu zile pentru că nu sînt antibiotice. Foarte frumoasă, semăna cu Sophia Loren. Medic de întreprindere, el era doctor la ginecologie, la Stanca. Mai tîrziu am aflat că ea e din Craiova, mi-a povestit cum era la ei acasă, aveau moşie şi creşteau cai... Iar Nicu, fiu de preot ortodox, dar nu oricare, ci un prelat de la Mitropolie... vicar, profesor de drept canonic. Şi-a rămas în Cluj şi după cedarea Ardealului, ceea ce era să-l coste viaţa, deoarece în timpul războiului nişte studenţi au vrut să-l omoare pentru că e român, noroc că s-a putut ascunde după o poartă – şi a scăpat. Era foarte cumsecade... Nu arăta la fel de bine ca ea. S-a supărat un pic cînd unul dintre băieţii lor s-a însurat cu o unguroaică, dar a-nghiţit-o şi pe-asta.

— Uite, am o pacientă cu septicemie micotică, e o femeie tînără, mamă a trei copii, a spus Nicu. Ştiu precis că afară există tratament. Şi eu mă uit la ea cum moare, lipseşte numai să-i dau *un petit bouillon*, cum se zice. Pot să fac cum se face, s-o externez, să nu ne strice statisticile, şi să-i dau termen de control peste o lună. Dar eu ştiu că în cîteva zile e gata.

— De-aia nu se importă, s-a băgat în vorbă doctorul Horică Ciugudeanu, avea un ten muced, de şoarece... că e politica asta, să ne plătim întîi datoria externă.

— Da, sigur, datoria! dar cînd eşti bolnav tu sau unul de-al tău... Uite, fratele meu, operat pe creier! a intrat în vorbă Vasile Dimbea, i-ar fi fost mult mai bine, poate chiar s-ar fi vindecat, dacă ar fi avut citostatice noi. Aşa, în curînd...

— Încaltea i-am invitat pe toţi, să vadă, să nu poată spune că nu ştiu! Păcat că nu pot veni şi Corneluş şi Tiţa, am fi în formaţie completă! mi-a spus Marc înainte să vină musafirii, în timp ce controla cum am aşternut masa.

Atunci nu mi-am dat seama, el calcula cît de repede află Pauline, erau divorţaţi de vreo cinci sau şase ani, dar se mai spionau, de fapt el pe ea. Eram cam îngrămădiţi, sufrageria era potrivită pentru cel mult opt persoane, în seara aia eram paisprezece, foşti colegi de-ai lui de la Clinici, apoi plasticienii invitaţi de dragul meu. Nu se ştiau cu toţii de dinainte, Dimbeştii şi Manfred erau străini pentru ceilalţi. Vorbeau de-a valma, mai ales despre boli şi medicamente, Marc a povestit cum s-a tratat şi el, nu demult, cînd cu vertijul Menière, cu betaserc trimis de *cumătra* din Belgia... Vorbea despre ea numind-o mai ales *cumătra*, numai cînd vorbea cu Olga îi zicea *Pauline* sau *maică-ta*. *Mumă-ta*, dacă era nervos. Elvira cea gîbă, servitoarea pentru Olguţa, se învoise, era la neamuri, la ea în sat, la Luna. Masa o pregătisem eu. Iar dacă cerea vreunul sare sau piper, Marc se uita scurt la mine, nemulţumit, apoi zîmbea spre ceilalţi ca şi cum n-ar fi fost nimic. Era o tehnică a lui, ca la teatru, îmi spunea mie ceva rău, îmi reproşa ceva în şoaptă ori numai se uita la mine într-un anumit fel, mă fulgera, apoi întorcea spre ceilalţi o faţă zîmbitoare. Pentru coşuleţele de aluat umplute cu salată bœuf m-a aprobat, scurt: Se vede că eşti plasticiană!

Însă în timpul serii mi-a şoptit să nu mai fiu aşa de ţeapănă cu musafirii. El a ales cu ce să mă îmbrac, o fustă bleumarin, scurtă, şi un roling mov. Şi-aveam părul împletit într-o singură coadă, pe dreapta.

Băiatul Ciugudenilor mi-a pus tot felul de întrebări despre facultate.

— Cum de nu te-am văzut niciodată în Universitate? Ce fel de istorie faceţi voi acolo? Cu Voicu te ştii?

— Cu Voicu nu mă ştiu, i-am zîmbit eu.

— Cu cine faci ore? Cu bătrînul Pascu? Sau cu Cămănaşu? Cu cine?

— Cu nici unul, de fapt, am spus eu, şi cum dădeam din cap să-mi întăresc răspunsul, mi se legăna coada pe umăr. Şi-atunci a intervenit maică-sa, Viorica, o femeie cam de patruzeci de ani, asistentă la Psihologie:

— Georgică, lasă întrebările, eşti stînjenitor, puiule, cu atîtea întrebări. Şi-a zîmbit cu tîlc, aranjîndu-şi guleraşul, purta o bluză brodată, bătrînicioasă.

— Curat interogatoriu! a comentat de pe margine Roxana Dimbea, şi s-a aplecat spre Manfred, care necheza, şi i-a spus ceva la ureche.

Cu părul ei şaten, lăsat liber pe umeri, îmbrăcată într-un costum vişiniu, făcut de ea, un fel de parodie de uniformă militară, dar mult îmbunătăţită, căci plină de tigheluri, franjuri, panglici, mărgele de lemn colorate confecţionate chiar de ea, imitînd podoabele arhaice, Roxana era ca un păun. Pe toţi trei, de fapt, se vedea că vin dintr-o altă lume, deloc burgheză, o lume de artişti, îmbrăcaţi în doc, Messner purta pantaloni verzi şi cămaşă vişinie... Şi Roxana mi-a cerut sîngerete...

— La noi sîngele nu se găteşte! Noi nu mîncăm... îl vărsăm pe pămînt, ca apa, pentru că... m-am bîlbîit eu, nu voiam să-i dau prea multe explicaţii, urăsc discuţiile despre religie. Şi am ieşit, iar cînd m-am întors, Dimbea

era în picioare, lîngă George, şi-l *informa*, în felul lui reţinut, ironic:

— Dimbea mă numesc. Şi sînt profesor la Arte Plastice. Todora e studenta mea.

Iar Messner a mormăit ceva ce n-am înţeles:

— Ca tată-so! bombănea el tărăgănat, cu aerul lui de neamţ în exil.

— Aha! a exclamat George, asta explică de ce nu-i ştiu figura de la Universitate, e în altă parte! Credeam că-i la Istorie, la Plastice ce iese? şi după ce a ascultat răspunsul, s-a aşezat lîngă Olguţa, se ştiau de mici şi se jucaseră împreună în curtea Clinicilor.

Marc ştia să primească şi era o gazdă bună, trecea pe la toţi, le punea de băut, vorbea cu fiecare despre ce îl interesa pe respectivul. A flatat-o pe Roxana cerîndu-i să-i vadă sculpturile, „Aripele", le ţin minte şi-acum, lemn şlefuit, cu găuri ca strecurătoarele de silvoiz... iar Vasile numai zîmbea din colţul gurii, o, da, zîmbetul lui mic, ştiutor, care mă emoţiona de fiecare dată, ghiceam ce gîndeşte: Deştept băiatul, se-mprieteneşte la toartă cu nevastă-mea şi se invită la ea la atelier, nu degeaba e blăjean de-al nostru!

— „Aripele" mele... suspina Roxana, şi-apoi ne-a invitat să mergem la ea la atelier.

— Cîte ai? a insistat Marc.

— Nouăsprezece!

— Are şi numărul o semnificaţie sau e numai întîmplare? insista el.

— Poate ajung la 33... s-a eschivat ea, şi-a început să-i povestească despre următoarea serie, de „unelte", abia o începuse, tot în lemn. Cine ştie, poate dă Dumnezeu să fac o personală, poate chiar cu Vasile! s-a uitat ea afectuos, cu ochii ei foarte albaştri, spre bărbatul ei. Ţineam mult la amîndoi, îi ştiam încă din liceu, cînd el m-a primit fără

taxă la cursurile de la Casa Tineretului, şi-apoi m-a prezentat nevestei lui, Roxanei, şi mi-au dat voie să-i caut la atelier.

Aveam emoţii pentru sarmalele cu păsat şi chişcă, oare o să aprecieze ei mîncarea asta ţărănească, făcută după o reţetă veche a mamei? Negrea le-a gustat şi mi-a spus, rîzînd:

— Todora, ăsta-i maţul curului!

Arăta bine pe vremea aia, înalt şi suplu, cu părul pieptănat peste cap, ceea ce îi scotea în evidenţă începutul de chelie şi fruntea bombată, de cerebroton. Şi eu m-am simţit uşurată, dacă el, dintr-o familie veche şi cunoscută, ştie aşa ceva şi mănîncă cu poftă, atunci e-n regulă. Vasile îi povestea lui Marc, cu voce scăzută, dar toată lumea s-a oprit să-l asculte, cum l-au înhăţat în partid.

— Nu eram membru. Şi îmi mergea destul de bine. Ba chiar am prins o plecare afară, în Germania, la o expoziţie, apoi o bursă. Şi pe urmă a început amicul nostru, Carol, el predă estetică la noi şi e şi la Judeţeană, să mă caute, să mă sfătuiască, că o fi, că o păţi, că mai bine să intru. Şi am mai prins o plecare în Germania, la o expoziţie, era cît pe-aci s-o lase şi pe Roxana cu mine şi să ne rămînă în ţară numai fetiţa.

— Dar nu m-au lăsat! a intervenit vioi Roxana, precis ne-a reclamat careva!

— Şi pe urmă, a continuat Dimbea cu acelaşi zîmbet subţire şi autoironic, care-i lumina capul roman, tuns scurt à la Cicero, pe urmă, înconjurat blînd din toate părţile, de voie, de nevoie, am intrat. Ca oile la strungă. Atîta le-a trebuit, să intru! După aia, gata, mă aveau la mînă, nu mai era nevoie să se poarte frumos cu mine, nici tu plecări, nici tu paşaport la burse, nimic! I-au lăsat afară pe alţii care nu erau membri de partid, să arate acolo că sîntem liberi, să demonstreze cu ei că nu contează dacă eşti în partid, noi circulăm, nu?, şi să-i păcălească pe ei

cum m-au păcălit înainte pe mine. M-au jucat cum au vrut, recunosc. Iar de ieşit din partid, cum să ieşi?

— Te-au păcălit, sigur, l-a compătimit Liciniu.

De fapt, acum, cînd mă uit în amintiri ca într-un album de fotografii ori ca la un film colorat şi sonor, îmi dau seama că Dimbea a jucat o scenetă: nu pentru Marc, ci pentru Ciugudeanu, sperînd că ăsta o să informeze *acolo*, calculînd că, poate, dacă *acolo* o să se ştie că el e nemulţumit, că se simte păcălit şi că ştie c-a fost păcălit, atunci data viitoare o să-l lase, poate, să iasă. Acolo, adică la partid sau la securitate... a vorbit ca să transmită un mesaj *acolo sus*, unde se luau deciziile, a profitat de Ciugudeanu ca de un fel de poştaş, probabil că a încercat să se folosească de calea asta întortocheată care i se ivise din întîmplare în faţă... Întîlnirea neplanificată cu Ciugudeanu era pentru el ca un fel de audienţă indirectă, că la una directă nu putea aspira... oamenii încercau să-şi rezolve problemele pe orice cale. Ciugudeanu era medic la securitate, ceea ce eu nu am ştiut, am aflat asta numai foarte tîrziu, iar prin locul unde lucra, el putea fi o asemenea cale. Nu m-am mirat că Marc îl invită, eu nu mă miram de nimic, nu ştiam nimic despre lumea lui şi nu pricepeam felul întortocheat în care funcţionează lucrurile. Numai acum mă mir, Marc ura securitatea şi regimul, cînd venea fratele lui şi aveau lucruri importante de vorbit, acoperea telefonul cu o pătură. Şi în fiecare seară asculta cu sfinţenie Europa Liberă. Dar din cînd în cînd îl invita pe Ciugudeanu la noi. Abia acum aş putea să mă-ntreb de ce l-a invitat, de ce s-a simţit obligat să îl invite? Poate transmitea şi el acolo sus un mesaj? Care? Ceva legat de mine? Că, uite, s-a însurat cu mine? Nu ştiu, nu cred.

La un moment dat Marc a făcut casetofonul mai tare, să se audă colindele, şi toţi au cîntat, nu eu, că eu am uguitul, dar nu voce, „O, brad frumos" şi „Bună dimineaţa

la Moș Ajun". Și el și-a pus mîinile pe umerii Olguței și a intonat singur cîteva strofe, cu vocea lui frumoasă, *Stille Nacht! Heil'ge Nacht!*, în română.

— *Stille Nacht! Heil'ge Nacht!*,/ Toate dorm pe pămînt/ Două inimi veghează,/ Pruncul dulce visează/ Într-un leagăn de vis./ Într-un leagăn de vis! cînta el, uitîndu-se-n sus, spre tavan, și ținîndu-și mîinile pe umerii fetiței lui, care înțepenise de stinghereală și se uita la genunchi.

Cînd a terminat, Marc s-a înclinat ca un solist adevărat, toți l-au aplaudat și-au rîs, și pe urmă a împărțit darurile. Nu se zgîrcise, din ambalaje ieșeau la iveală discuri și cărți, pachete de țigări, băuturi bune, votcă, coniac, vin, doamnele primiseră eșarfe colorate, portmonee cu un leu înăuntru și, fiecare, cîte un căluț artizanal din lemn, care, dacă apăsai pe un buton, făcea tot felul de giumbușlucuri obscene dintr-un falus lung de lemn. Mie mi-a luat pantofi galbeni, de Clujana, cu toc gros și trei rînduri de catarame de metal, i-am purtat ani de zile, iar în camera mea mai erau încă două pachete, să le deschid, așa mi-a spus el, după ce pleacă musafirii.

Și doctorul Negrea ne-a dat plicul cu fotografii.

De la fotografii s-a tras totul, mi l-a întins mie, erau poze de la cununia noastră, dar nu am apucat să mă uit, că Marc mi-a luat imediat plicul din mîini, s-a uitat scurt în el și l-a pus pe vitrină, lîngă ulcioare. Într-o zi venise acasă cu două plase de ulcioare albe, de Vadu Crișului, le-a înșirat pe vitrina mare. De la fotografii s-a tras totul, fotografiile de la căsătoria noastră, cu cîteva săptămîni înainte. Negrea și Serena au fost martori. A vrut să ne căsătorim în sat la mine, s-a nimerit o zi cu ceață deasă, ne-a dus un prieten de-al lui cu mașina, mergeam ca orbeții, am și întîrziat mai bine de-un ceas. I-a mai chemat pe Pușa și Nicu Moga. Și mama și tata. Mi-a adus flori, garoafe roșii, și mi-a spus să mă îmbrac în rochia roșie,

nouă, abia o scosesem de la croitoreasă... o am și acuma, în fundul dulapului... o rochie cu decolteu mic, lungă pînă mai jos de genunchi, Ia-o pe-asta, mi-a spus el, îți stă bine! Și buchetul, douăzeci și una de garoafe roșii: Cîți ani ai tu! a spus. El s-a îmbrăcat într-un costum negru cu dunguțe albe, rigid, și avea o garoafă albă la butonieră.

Abia la cîțiva ani după cununie mi-am dat seama ce mi-a făcut, m-a luat pe nepregătite, m-a ocupat cu tot felul de chestii, vizite, croitor, cum ieșeam de la cursuri, cum mă ducea într-o vizită, și n-am chemat pe nimeni dintre ai mei, Carolina cu Nelu, unchii și mătușile, verișorii. Am fost năucă, nici măcar nu mi-am dat seama ce fac. Mama n-a zis nimic, a asistat fără un cuvînt la ce se întîmplă. Numai peste ani mi-am dat seama că m-a intimidat, că eram ca paralizată de vinovăție și spaimă. Că am fost confuză și amnezică, ca și cum bucăți mari din viața mea ar fi fost dislocate de efortul meu de-a mă orienta în lumea nouă în care am ajuns, din întîmplare, din greșeală de fapt, știu eu că din greșeală, și puse deoparte, ca niște cuburi de glie scoase cu hîrletul și mutate pe altă alee, poate în altă grădină, oricum: în afara circulației principale.

Și-n seara aia de Crăciun am descoperit că la cununia mea petrecută cu acceleratorul, despre care eu am aflat numai cu două săptămîni înainte de-a se întîmpla și care, deși a fost ziua-n amiaza mare, a fost făcută cumva pe furiș, Negrea ne-a făcut poze. Cadoul lui de Crăciun.

*

Unele amintiri sînt ca fulgerul: mi se aprind în minte, mă vizitează, ele pe mine, nu eu pe ele... mi se aprind în minte și eu le îndur cum îndur lumina fulgerului. Cîteodată reușesc să le dau la o parte, să le sting, dau

după ele ca după o muscă ce mi-ar putea intra-n ochi. Mă aud cum gem și văd o lamă lungă și lată ca o spată care îmi taie capul, gata! Uneori execuția asta promptă, pe care mi-o aplică „cineva" sau „ceva", un fel de pitic care stă în capul meu, nu ajunge, amintirea vine înapoi, scoate un cap nou. Și eu gem. Am numai amintiri care dor.

Prostii! Am tot felul de amintiri. Ia nu te mai căina!

De-atîtea ori am spus că Marc mi-a făcut brad de Crăciun, încît aproape că și eu cred că așa a fost, aproape am ajuns să confund și eu ce spun cu ce-a fost, pentru că de fiecare dată mă opresc la timp. Grozav ce bine știu să mă opresc!

Ce-ar fi să îmi povestesc tot? Ce-ar fi? mi-am spus, și-am inspirat adînc, e cald, e vară eternă și august fierbinte... Ar fi timpul să intru în mină, în galerie, încercînd și să ajung de partea cealaltă. Dacă cumva este o ieșire. În viață, sîngele a crescut de-o palmă în jur și-am stat cu picioarele goale pînă la glesne în sînge, nici nu se mai punea problema să urc, nu puteam să cobor, pe tavan îmi atîrnă țurțuri roșii de sînge, și eu am știut de foarte devreme că nu mai e nimic de făcut... m-am pomenit bolborosind.

Nu contează, de la cap mi se trage, mi-e un pic jenă, dar ia să trag eu aer în piept, aerul e alb, și să pășesc ca prin clei înainte.

*

Musafirii au plecat cam după miezul nopții, Livia – printre ultimii. Iar Marc a culcat-o pe Olga, știam c-o scarpină încetișor după ureche ca pe-un cățeluș, așa făcea în fiecare seară, îl auzeam cum îi vorbește duios, Dormi, fata tatii, dormi, Dudu mică! În camera ei era harababură,

în după-amiaza aceea adusese cineva un pachet de la mama ei, lucrurile erau aruncate pe mochetă, pantofi, pulovere, blugi, bluze, rochiţe, căciuliţe, cutii galbene de cacao instant, ciocolată, discuri, zeci de păpuşi mai mici ca degetul. Iar pentru el, cartuşe de ţigări, cafea, o cămaşă albastru-deschis, şi-a pus-o imediat, zîmbind mulţumit, era măsura lui şi îi venea perfect, o cravată, şosete, lame de unică folosinţă, spumă de ras, medicamente. M-am uitat şi eu, pe furiş, nu mai văzusem niciodată atîtea obiecte *de dincolo* şi îmi era ciudă pe mine şi pe dorinţa mea de a le examina, de a le lua în mînă, să văd ce sînt şi cum sînt făcute, mai ales că erau viu colorate, împreună făceau un fel de curcubeu voios.

Strîngeam după musafiri. În timp ce căram vasele în bucătărie şi puneam sufrageria la punct, l-am auzit fără voia mea, că lăsase uşa întredeschisă, ce-i spune.

— ...înscrierile pentru echipele de vaccinare... noi, şi studenţii... o fîşneaţă... numai gura era de ea... căciuliţă verde, pe-o ureche... respiraţia... răpit... c-o privire, vorba aceea... cu un bilet adus de-o colegă de cameră, tot studentă, de tanti Tiţa... la domiciliu... foşti asistenţi de-ai lui Haţieganu... pe seama noastră, era isteaţă ca o vulpe şi frumoasă, cu părul ei roşu şi gura...

Ştiam povestea, mi-o spusese deja de cîteva ori, dar cu toate astea cînd traversam holul mergeam mai încet, să-l aud. Ce mai, trăgeam cu urechea. Dar aş fi auzit oricum, şi dacă aş fi mers mai repede, Marc şi cînd şoptea avea o voce sonoră. Cînd am terminat în sufragerie şi m-am apucat de vase, am închis uşa de la bucătărie şi n-am mai auzit nimic. Eram la pahare, le puneam aliniate cu gura-n jos pe masă, spălam metodic, să termin repede, să mă culc. Şi m-am pomenit cu el în bucătărie, ţinînd în mînă plicul de la Negrea. Avea gura strîmbată, şi-atunci am ştiut că-i de rău.

— Nici ochii nu-i stau bine în cap! a pufnit el, vîrîndu-mi o fotografie sub ochi, dar așa de iute, că n-am văzut nimic.

Am continuat să spăl paharele și să le aliniez pe ștergarul de cînepă, rugîndu-mă în gînd să mă lase în pace.

— Uită-te și tu! a mîrîit el, băgîndu-mi iarăși o fotografie sub ochi, prea aproape pentru ca eu s-o pot vedea, uită-te și tu! nici ochii nu-ți stau bine în cap! În clipa cînd te cununi cu mine cauți din priviri pe unul cu care să curvăsărești! Stricato!

Pe măsură ce vorbea, se enerva tot mai tare, șuiera, fața i s-a schimonosit ca o mască trasă jumătate în sus, jumătate în jos. A aruncat fotografia peste paharele ude și m-a înghiontit în coaste, am fugit în camera mea și-am închis ușa. Dar a venit după mine. Și m-a lovit. Rău. Urla să tac, că îi scol copila, m-a dat cu capul de perete. Mi-a răsucit mîna stîngă din umăr, și capul a început să-mi cadă într-o parte, oricît mă străduiam să-l țin drept, numai după cîteva săptămîni mi-a trecut. Și m-a învinuit că aș fi *flirtat* cu George, era un cuvînt de-al lui, eu îl știam numai din cărți.

— Ai flirtat cu copilul prietenilor mei!, nevropată ce ești! că așa m-ai prostit. Tu nu știi să fii unitate cu mine, tu ești atîrnată de trecutul tău! cine știe la ce hăndrălău te gîndeai, cine știe! Cu cîți te-ai întins înaintea mea, hai, spune? Așa de bolnavă că n-ar lipsi o dată la cursuri! Acasă nu faci nimic, și cînd îți propun să mergem în vizită la prieteni nu vrei! Stai și te lași servită! Ți-am spus, ți-am spus că nu pot să suport, că nu pot să suport să mergi la facultate! ți-am spus! și tu nu și nu, că te duci! Ți-am spus! Nu te poți lipsi de facultate! cine știe cu cine te-ai înhăitat și-acolo! Unde te-ntinzi cu ei?

Vorbea întruna, curgea din gura lui o listă lungă de trădări și crime – ale mele contra lui. Nu știu cît a durat toată chestia asta, mult. Am căzut și el m-a pus în picioare

dintr-o singură mișcare, era un bărbat puternic, atletic, făcea sport regulat. La sfîrșit mi-a spus:

— Arăți ca o păpușă stricată! Uite ce m-ai făcut să fac!

*

Și cam pe la mijlocul lui ianuarie, am ieșit din casă. Într-o zi, cînd m-am întors mai devreme, am auzit-o pe Elvira, servitoarea lor, de fapt a Olguței, cum le povestește doamnelor Turdeanu, de la trei:

— Cînd am vinit de la neamuri, am găsît-o pe fleandura lu' domnu' farmacist tătă vînătă! Bate la ea ca la dobă! zbiera ea.

Abia intrasem în bloc și i-am auzit vocea, unsuroasă de satisfacție, mi-o puteam închipui cum rînjește de i se văd și cioturile de la măsele din fundul gurii. Vorbea de să se-audă peste tot, pe toată scara, să afle și alții, nu doar viperele alea.

— Da' ce! eu i-am spus lu' domnu' farmacist că mie nu-mi trebe încă o persoană să îi port de grije, că io pentru Olguța am fost angajată, restul nu mă privește! Și nici nu-i fac nimic ăsteia, nu-i spăl și nu-i calc, să-și spele singură, că este apă la robinet! Și nici nu-i curăț, doară n-am bolunzît, să curăț după ea! răgea ea.

— Da, Elvira dragă, ajunge că-i faci de mîncare! i-a răspuns blajin bătrîna doamnă Turdeanu.

Vipera! toată ziua suna la Marc, ba să-i procure medicamente, ba să-i ia tensiunea, ba să-i aducă doctori... Înțepenisem lîngă piciorul scării, cu capul dat pe spate, să le aud mai bine. Dacă intră cineva pe ușa blocului aș putea să-i fac semn să tacă, Șșșșș!, arătîndu-i în sus, m-am gîndit eu. Însă Mioara a deschis ușa și-a urcat la ele, precis se auzea prin ușă pînă la ea în casă, cocoșata continua să latre cum nu-mi pune de mîncare decît dacă

e Marc de față, și Mioara a spus din nou ceva, nu auzeam, vorbea încet. Profesoară de fizică la o școală generală. Încă nu eram prietene, abia mai tîrziu ne-am împrietenit, așa, un pic. După ce-a plecat Mioara, claca din fața ușii doamnelor Turdeanu s-a spart, Elvira a urcat. Și-am urcat și eu, calculînd să intru în casă cînd ea e în bucătărie.

Mă temeam de ea, se purta urît cu mine. Nu i-am spus lui Marc, eram în fața ei ca-n *Rebecca*... citisem cartea, mi-o adusese Ingeborg, venise la mine să mă vadă și la plecare a observat, pe sub mustață, cum vorbea ea: Te-ai procopsit cu *Mrs. Danvers*!

După aia am fost sigură că toți știu, că gîba le povestește tot, ori de cîte ori îi ieșeau înainte surorile Turdeanu, s-o descoasă. Nu i-am spus lui Marc. Îmi era frică și rușine să recunosc că mă tem de ea. Nu pricepeam de ce el e acum numai miere, și-n clipa următoare... Avea mînă grea.

Cam peste o lună am plecat de-acolo pentru a doua oară.

7

Mi-a căzut cu tronc. Fața ei negricioasă, de țigancă, gura ei mare, degețelele ei și unghiile cu pielea plesnită și jupuită. Am făcut o fixație, de fapt, m-am îndrăgostit de degețelele ei de fetiță perversă. În seara aia n-am fost mulțumit, a trebuit să supraveghez eu tot, ea nu se descurca cu musafirii, nu avea stil. Dar cînd am văzut fotografiile, am simțit cum mi se urcă sîngele la cap, mai ales una, semna în registrul de căsătorii cu ochii dați peste cap, uitîndu-se în altă parte, cu un zîmbet larg, de curvă. Flirta! În clipa căsătoriei cu mine, flirta! Cu Nicu, poate cu primarul! Nu m-am putut stăpîni, m-am dus la ea și

i-am băgat dovada sub ochi. Spăla vasele, dar cu un aer de martiră, ceea ce m-a supărat şi mai rău.

— Cu cine flirtezi? Nici ochii nu-ţi stau bine în cap! Stricato! Nevropată, că aşa m-ai prostit!

S-a făcut că-i aşa de ocupată, că n-are vreme de mine, nici cînd i-am băgat dovada sub ochi nu s-a oprit. Aşa m-am supărat, că-mi venea să i-o dau s-o mănînce. Nu ştie să fie unitate cu mine, ei îi umblă mintea în altă parte! Şi nici o recunoştinţă, nici un sentiment al datoriei, nimic! Cine ştie cu cîţi s-a întins înaintea mea, cu ce hăndrălăi, i-am spus. Da, da, doamnei nu-i merge bine aici, cum să-i meargă, e obosită, a slăbit! E veşnic bolnavă, veşnic obosită, şi nimic nu-i place! a venit aici gravidă cu altul! Să am eu, prostul, ce rezolva, şi-acuma doamna e bolnavă! am încercat-o eu, în clipa aia chiar mi se părea că trebuie să verific şi posibilitatea asta, că am motive s-o bănuiesc şi să smulg de la ea ce-i mai rău. E aşa de suferindă, că n-ar lipsi o dată la cursuri, numai acasă nu-i în stare de nimic, cum vine, cum se bagă la ea în cameră, face pe obosita, pe ocupata, doamna are nevoie de servitoare! i-am spus eu printre dinţi, mă feream să vorbesc tare, să nu-mi trezesc copila. Acasă este indispusă, nici la plimbare cu mine nu vrea să iasă! În vizită, nu demult am vrut să te scot la Torcea, şi tu că nu, nu, că eşti obosită, şi ai de-nvăţat!

— Nu-i adevărat! a hohotit ea.

A fost o greşeală că m-a contrazis. Nu a făcut decît să mă supere. Aşa că i-am spus tot ce aveam pe suflet, de ce se duce ea la facultate şi cu cine se întinde acolo, am strigat, şi din mine a ieşit un muget de suferinţă.

— Ţi-am spus că nu pot să suport! ţi-am spus! şi tu nu şi nu, că te duci! Ţi-am spus! Cine ştie cu cine te-ai înhăitat acolo. Unde te culci cu ei? în closet? Sau unde? Are amantul tău hogeac? Unde te-ntinzi cu el?

Fața ei udă și plînsul ei înfundat m-au umplut de ciudă, am zgîlțîit-o să tacă și i-am ras două palme, m-am scăpat. A părut că le face față, și-a pipăit obrajii, apoi a căzut încet pe podea, legănîndu-se ca un om beat. Am prins-o de cotul stîng și-am tras-o cu toată puterea, încă nu mă răcorisem, îmi bubuiau urechile și mă temeam că fac un atac de cord sau ceva. Ea plîngea cu sughițuri, să se audă în toată casa, așa c-am ridicat pumnul asupra ei, s-o fac să tacă. Cum, eu îi fac Crăciun, îi aduc prietenii mei, o umplu de cadouri – și ea ce face? Ce? și acum mă enervez cînd mă gîndesc. Cum s-a purtat ea? S-a holbat la George, de-a trebuit să intervină muma ăluia.

— Bine mi-au zis toți, să nu mă încurc cu tine, că ești neam prost și nevropată din naștere!

— Ce ți-am făcut, de ce mă lovești? a hohotit ea.

Era isterică, îmi dădeam în sfîrșit seama, se vedea după cum plîngea. Așa că am prins-o de păr, cum stam cu mîna în părul ei negru, viu ca milioane de șerpi și gros ca sîrma liță, simțeam c-o urăsc, că înnebunesc de ură și de plăcere, Te dresez eu pînă la urmă, îți scot eu gărgăunii, scot eu flirtul din tine! Și-am dat-o cu capul de ușa dulapului, ușa zdrăngănea la fiecare izbitură, am mutat-o dintr-o mișcare la perete și-am dat-o cu capul de zid. S-a ferit, era tare, încerca să-și apere fața, dar eu o țineam zdravăn de braț, și-am tras de el și i l-am răsucit, mergea ușor, ca atunci cînd Olguța învîrtește brațele păpușilor. S-a auzit un pocnet, Aoleo, i-am rupt umărul!, m-am trezit eu, și-o vedeam pe Pauline prăbușită pe covor și piciorul ei alb, cu pielea mătăsoasă, îndoit într-o poziție nefirească, și servitoarea deschizînd ușa și țipînd Lăsați-o, domnu', lăsați-o! De a trebuit să i se pună piciorul în gips.

Iar am făcut-o. M-am aplecat grijuliu asupra Todorei, am cuprins-o delicat cu amîndouă mîinile și-am pus-o în poziție verticală. Am verificat-o repede, ca la aeroport,

trezit din pofta de-a o zdrobi, de-a o umple de sînge, de-a o călca în picioare, să sufere şi ea, fizic măcar, cum sufăr eu pe dinăuntru din cauza ei, pe obraji se vedeau urmele vişinii ale palmelor mele, mii de capilare erau sparte şi-i desenau pe faţă palmele mele late, ca şi cum într-un joc erotic nou, dulce, îmbătător, eu mi-aş fi muiat mîinile în dulceaţă de vişine sau în sirop de căpşuni şi i-aş fi cuprins cu dragoste nesfîrşită amîndoi obrajii în palmele mele iubitoare, lacome, încăpătoare, iar amprentele dulci ale inventivităţii mele erotice ar fi rămas, numai bune de lins cu limba, pe faţa ei. Colette mi-a citit o dată o asemenea scenă şi-apoi am încercat şi noi, cu dulceaţă, ne-am uns şi ne-am lins, ea se distra ca o nebună, dar mie nu mi-a plăcut, prea s-a mînjit tot patul, mă gîndeam ce-o să comenteze servitoarea cînd o să vadă cearceafurile. Mîna Todorei nu era ruptă, slavă Domnului, era numai o întindere de ligamente ori de muşchi, şi din cauza asta capul nu-i mai stătea drept, ci-ntr-o parte. Arăta ca o păpuşă stricată. Pielea de lîngă urechea stîngă îi era mînjită cu un firicel aproape neînsemnat de sînge, curs de nu se ştie unde, care se întindea pînă la scobitura de deasupra claviculei. În două săptămîni îi trece!, m-am liniştit eu, Proasta! dacă-mi cerea iertare poate că nu s-ar fi ajuns aici! Dar nu, tace ca un animal, tace şi mă provoacă. Am pus-o pe pat, vorbindu-i liniştitor:

— Şşşş! Şşşş! Draga mea, Todora mea scumpă! m-ai scos din sărite, lasă că trece.

Plîngea muţeşte, tresăltînd din tot corpul. Am bătut din palme în spatele ei, şi-am priceput că nu mai aude chiar cum trebuie, că o să trebuiască s-o duc şi la un orelist. Să nu-i fi spart timpanul. Stricata!

*

Era instabilă psihic. În primăvară, a dispărut, şi-am căutat-o la părinţi. M-am dus cu maşina, de cîteva zile îmi venise maşina, eram înscris de ani de zile. I-am găsit în grădină, săpau, şi m-au băgat repede în casă, să nu se-audă la vecini ce vorbim, a zis tată-so.

— Da' ce i-ai făcut de s-o dus de la tine?, că din senin nu s-o pornit ea pe dealuri ca vaca ai' neagră! m-a întrebat direct tatăl ei.

— Ia, am avut o discuţie! le-am spus, se mai întîmplă. Ce era să le povestesc, c-a flirtat la Lactovegetarian cu unul? Încetează, stricato, să flirtezi cu străinii!, iar nu-ţi stau bine ochii în cap! i-am şoptit eu printre dinţi. Şi ea s-a ridicat, prefăcîndu-se mirată, şi s-a dus. Am găsit-o acasă, îmbufnată, nu mai scotea o vorbă. M-am dus direct la dulap şi-am luat bluza roşie în care a fost îmbrăcată, eu i-o cumpărasem, de la artizanatul de lîngă Sora, înflorea în ea! O bluză groasă, de in, ca un sacou, cu o floare-de-colţ chiar în dreptul inimii, pe buzunar. Şi-am scos-o din dulap şi i-am rupt-o bucăţi. Şi încă una sau două zdrenţe pe care şi le-a luat singură, să se etaleze, cînd se ştie că o femeie decentă nu-şi arată corpul.

— Eu le-am plătit, eu le distrug! i-am spus cînd am terminat, şi mă simţeam liniştit şi gata s-o iert. Curăţă mizeria asta! i-am cerut, ridicîndu-mă.

În tot timpul ăsta ea a stat cocoţată în vîrful patului, ca şi cum s-ar fi uitat la un spectacol, cu mîinile petrecute în jurul genunchilor. Se uita la mine, legănîndu-se în stînga şi-n dreapta. Şi cînta încetişor, acelaşi cîntec pe care l-am auzit şi la mumă-sa: Lîngă piatră de răbdare/ Eu găsi-oi îndurare/ Lîngă piatră de răbdare/ Şi cuţit de junghiare/ Funie de spînzurare.../ Păpuşica licărea/ Precum Maica Precista/ Era piatră de răbdare/ Şi cerut-am îndurare.

Pentru mine conflictul se încheiase, mă gîndeam să-i propun să mergem seara la Dimsza. Ea însă nu, ea căuta ceartă, conflict, şi s-a îmbrăcat, şi-a luat pardesiul, da, pardesiul ei nou, făcut din stofă ţesută de mumă-sa, ce istorie a fost şi cu ăla... s-a lăsat pipăită de croitor cît i-a luat ăla măsurile, de parcă de-aia mă duc cu ea la croitor, ca să se lase pipăită în faţa mea de orice năsos. Şi-a ieşit.

Şi maică-sa m-a întrebat:

— Da' ce, iară ai bătut-o, ca la Crăciun? Că mi-a spus Saveta lui Stanu, aia care lucra în dispensaru' de la Abator, că ei i-o povestit Elvira, gîba de la tine, că-s ceva neamuri, că ai bătut-o, de-a fost tătă vînătă pe obraz, de la pălmile cele multe pe care i le-ai dat! Şi nu m-ai primit la ea, ai zîs că îi dusă cu studenţii la Bucureşti! Că şi minciuna-i vorbă, nu-i aşe, Marcule? a ridicat ea tonul la mine.

— Bugăt de rău că ai lovit-o, a spus şi Onisei. S-o fi lăsat de la bun început în plata Domnului!

Şi-a adăugat, în felul lui tacticos, că el nu şi-a bătut nevasta şi nici copiii, că dacă ei făceau o prostie el numai vîgîia nuiaua prin aer, dar nu i-a atins.

Părea mîndru de asta. Nu l-am contrazis, în ce mă priveşte eu cred că între soţi două palme nu strică, nu-s cine ştie ce tragedie. Şi mă tot întreba ce-a fost, de ce a plecat fata lor de-acasă, dar i-am dus cu vorba.

— Dacă nu-ţi trebe, dacă nu vă înţălejeţi, las-o în pace, mi-a spus Onisei, n-o bate, că n-am crescut fată s-o bată careva, chiar dacă îi injiner în Cluj!

Mumă-sa a plîns:

— Am copii, şi doi îs de năcaz! se legăna ea. Trăian îi unde îi, la pedeapsă, iar Todora nici nu ştiu unde-i! Vai, vai! Mă, Marcule, pă Todora io n-am bătut-o, dacă am atins-o uşurel de cîteva ori, mie mi-o ajuns să îi spun frumos, că ea m-o înţăles. Despărţiţi-vă! las-o în plata Domnului, eşti mai mare ca ea, tu ai copil, ai mai fost

însurat, n-o nenoroci în bătăi şi murugleli, că doară eu ştiu de la o muiere care îi neam cu gîba de la tine că i-ai muruglit mîna. Las-o să vie acasă, că-i loc destul! Că noi ţînem la ea cum ţîi tu la Olguţa. Ţî dragă Olguţa, aşe-i că ţî dragă? No, tăt aşe ni şi nouă dragă Todora.

Am încercat să-i liniştesc, i-am asigurat că nu se pune problema de despărţire, doar abia ne-am luat, însă va trebui să-i las laţul mai lung. Cînd am spus asta, ea şi-a ieşit din fire cu totul, mi-am dat seama că Todora cu ea seamănă la isterie, ca şi la legănat, pentru că a început să strige ca o smintită:

— Cum laţ? Laţ sau lanţ, cum adică să-i laşi laţul mai lung, da' ce, fata noastră îi animal de legat? Fata noastră îi om, nu cîne, şi cînd o fost mică o ţinut în braţe un înjer, ia, aci lîngă fîntînă, un înjer s-o scoborît la ea în braţă! Mă, Marcule, io cred că şi dacă ea amu îi bine şi dacă, meghiş, o celuieşti tu cumva şi-o să vă împăcaţi, io cred că şi dacă o să rămîie cu tine, o să vie vremea şi-o să ţî să întoarcă înapoi tăt răul pe care i l-ai făcut şi i-l faci. Că aşe ceva nu rămîne fără urmări. Ea nu-i ca tătă lumea, ea îi altfel, de mică!

Greu am recuperat-o atunci. Am căutat-o la Institut, prin Dimbea, de m-am făcut de rîs, c-au aflat toţi prietenii. Şi m-am gîndit cum să nu mă mai enervez aşa de tare încît să nu ştiu ce fac şi cum să fac cumva ca măcar să n-o mai lovesc aşa de rău. O palmă, două, hai, dar nu mai mult. Şi într-o zi, văzîndu-i braţele înguste, aproape distrofice, acoperite cu un puf negru, mătăsos, am găsit soluţia:

— Cînd mai vreau să te lovesc, adă-mi aminte că eşti gracilă!

Ca să nu mă mai provoace s-o pedepsesc, am eliminat tot ce mă enerva. Gata cu doamna Sabin şi cu croitoria, gata cu hainele mulate sau cu fustiţele de-o palmă, cu

bluzițele decoltate, cu tocurile. Gata cu hainele care s-o pună în evidență, cu tot ceea ce putea atrage privirile bărbaților, prea era specialistă să-i agațe de peste tot. Am trecut-o pe pantaloni și pe cămăși bărbătești, pe haine verzi, galbene, lila, nu-i stăteau bine, arăta ca o țigăncușă bolnavă. Nu i-am mai dat voie să-și ia singură nimic, dacă-și lua ceva de capul ei, acolo era foarfeca! Și i-am picurat în ureche, blînd, mieros, Ești minunată, Todora! Ție numai trebuie să-ți lase omul latul mai lung...

Mă îmbraci ca pe-un motociclist! m-a sfidat într-o zi cînd am fost cu Olga la cumpărături și i-am luat și ei o scurtă de vînt bufantă, lila. Cînd m-am însurat, am crezut că cu ea o să-mi fie mai ușor decît cu Pauline, c-o s-o dresez ușor, să nu-mi iasă din vorbă, să nu-mi facă atîtea probleme. Dar nu. A fost vicleană, și-a făcut un aliat din Pușa Moga:

— Ce-i cu moda asta, Todora? și cu culorile astea mucede. Credeam că la voi, la Plastice, vă îmbrăcați ca niște manechine! a întrebat-o asta, tare, încît să aud și eu.

— Marc mi le cumpără, îi plac motocicliștii! i-a răspuns Todora ca o mironosiță.

— Ia-mă cu tine la cumpărături, Marcule, m-a provocat Pușa, poate găsești ceva și pentru mine.

Dar nu mi-a păsat. Să zică alții ce vor, mie nu-mi pasă, am hotărît eu. Așa cum nu mi-a păsat cînd m-am însurat cu ea, nu mi-a păsat nici de înțepăturile Pușei. Că și cînd să mă cunun, Corneluș Torcea m-a luat pe departe, că știi, c-o fi, c-o păți:

— Mai bine te-ai opri la timp, ce crezi tu, cît o să stea cu tine?

— Pînă dă de-o pulă! i-am zis scurt. Și i-am închis gura. Și-acum mă felicit pentru inspirație.

Da... în timp ce mi-am amintit chestiile astea, am simțit la un moment dat că trec pe lîngă ceva foarte plăcut,

foarte familiar... ce-a fost?... Da, da, cînd am fost atunci la Apahideni, s-o caut, în cohie, unde am stat de vorbă, mirosea a văruială proaspătă, a var şi-a mierîială, cum îmi place mie. Peste vară îmi plăcea mirosul din grădina lor de zarzavat.

8

Şi cam peste o lună am plecat de-acolo pentru a doua oară. Şi el s-a dus în sat să mă caute, numai vara trecută mi-a spus mama că atunci el a fost la ei, să mă caute. Dar nu eram la ai mei, nu am avut curaj să mă duc acasă, să le spun că din frumosul meu măritiş numai faţada e frumoasă, prima dată cînd am fugit mama m-a dăscălit să rabd, să îndur, să las să treacă de la mine. Că eu sînt de vină, a spus ea. Atîta a ştiut ea, că o femeie trebuie să tacă şi să rabde. Şi-aşa am crezut şi eu, că trebuie să tac şi să rabd, că n-am încotro.

Mi-a tăiat hainele... cămaşa roşie, cu floarea-reginei pe piept... Le-a tăiat fîşii. S-a aşezat pe fotoliu, cu un vraf de haine lîngă el, ca un croitor care s-ar pregăti să cîrpească, şi-atunci şi le pune pe toate la îndemînă, să nu se tot ridice, să nu piardă vremea. Şi le-a tăiat cu foarfecele, fusta bleumarin a făcut-o panglici ca pentru preşuri, blugii mei franţuzeşti, albastru-deschis, i-a despicat de-a lungul... îmi veneau ca turnaţi, mi i-am cumpărat de la un coleg care a fost în Franţa, cu „Mărţişorul", şi s-a întors cu haine de vînzare. Marc tăcea şi tăia, tăcea şi rupea, repede, concentrat, părea foarte priceput la ceea ce face.

Şedeam pe pat, în colţul cel mai îndepărtat, cu genunchii la gură, şi mă uitam la scena asta petrecută cu acceleratorul.

Îmi venea să rîd, aşa de comic arăta, cu ochelarii pe nas, distrugîndu-mi în viteză hainele, începea cu foarfeca, apoi sfîşia materialul trăgînd de el cu mîinile, ca un croitor priceput. Sau ca mama cînd făcea cearceafuri. Bluzele de bumbac se sfîşiau cu un pîrîit ascuţit, stofa şi blugii au scos un sunet dens, gata. Din cînd în cînd, mă legănam, în stînga şi-n dreapta, ca limba unui pendul, asta mă liniştea... ani de zile m-am tot legănat, cum dam de greu, cum mă legănam... pînă m-a dus Roman la un film cu Dracula, şi-am observat că nebunii din ospiciu se leagănă ca mine, şi-atunci mi-am impus să nu mai fac aşa. Aproape am reuşit, numai la spital m-am mai legănat, cînd aşteptam să mă ducă la operaţie... eram amorţită de frică, golul acela al meu în faţa fatalităţii, mă uitam la lucruri luîndu-mi rămas-bun, nu ştiam dacă nu cumva *după* eu o să mă trezesc altcineva, altă persoană. Ceea ce mi se părea mai rău decît să nu mă mai trezesc deloc. E greu să-ţi iei rămas-bun de la tine.

Cînd şi-a dat seama că plec, a vrut să mă oprească, Te aduc eu la realitate, că doar prin mine eşti aici, cu mine trebuie să te porţi bine, nu cu străinii cu care flirtezi! Că doar de mine depinzi, nu de ei! Şi mie trebuie să-mi intri în voie. Dar eu m-am smuls din mîinile lui, Lasă-mă-n pace! eşti o nenorocire! A ieşit un urlet, nu mi-am ştiut controla glasul, a ieşit un fel de răget, de şi mie mi s-a făcut rău auzindu-mă. Şi am plecat.

M-a căutat la Locul cu Grîu, la ai mei, mama mi-a spus, dar numai acum, cînd m-am dus anul trecut, după operaţie, acasă. M-am dus cu un taxi, cînd mi-a crescut părul destul de mare. Şi-am stat cu ea în grădină, sub peri. Şi ea mi-a povestit, a luat-o de departe, cum a venit el cu maşina, cum era maşina, ce le-a adus în dar... iar cînd au aflat c-am fugit de la el, mama i-ar fi zis:

— Las-o în pace! Despărțiți-vă, dacă nu vă înțălejeți! Că fata noastră îi om, nu cîne, și cînd o fost mică, ia aci lîngă fîntînă, un înjer s-o scoborît la ea în brață! Așe i-am zîs, mi-a povestit mama șoptit, și avea ochii plini de lacrimi și era aprinsă la față.

— Marc îmi recita, rîzînd, Înger, îngerașul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu, i-am răspuns eu, amorțită, aproape tot ce îmi povestea cădea în mine ca într-o fîntînă secată.

A repetat că ea nu ne-a bătut cînd eram mici, iar eu m-am abținut s-o contrazic, de fapt pe Carolina nici n-o sfădea ca pe noi, că dacă nu-i a ei... s-ar fi supărat tata. Dar pe Trăinucu și pe mine, la ocazii, de exemplu atunci cînd am scăpat vitele în luhăriște și nu le-am spus pînă după ce le-au adăpat. Și cînd cu desenele... Dar nu am contrazis-o, la ce bun? O las să spună ce vrea ea. Și, oricum, eu eram preocupată că am aflat ceva nou, că el m-a căutat acolo, la Locul cu Grîu... Așadar, *ei au știut.* Și mie nu mi-au zis nimic, nici un semn, nici o încurajare, nimic! M-au lăsat să mă descurc cum oi ști.

Și pe urmă mama mi-a arătat prapurii și ștergarele țesute de ea pentru propria ei înmormîntare:

— Să-mi faceți pomii de la mort din doi porumbei uscați. Trebe să nu fie nici o frunză pă ei, și să pun în ciur, iar pe ștergare se pun pomenele, ți le spui io pă toate, să pun cîte șepte bucăți din fiecare. Pui șepte mere, șepte prune uscate, șepte turte, șepte nuci, șepte biscuiți, că așe îi pomul de la mort sau pomenele din ciur... Este un rînd pîntru mine, unu pîntru tată-to, a spus ea cu un aer solemn, în timp ce înșira pe pat și pe masă zestrea lor pentru moarte.

Iar eu am tăcut, că mi-a trecut prin minte, o, că mama încearcă să facă ceva: să îmi schimbe mie soarta, că face o vrajă de mamă, să mă facă să trăiesc mai mult ca ea, pînă după ea.

A adăugat, privindu-mă cu înțeles:

— Și ți-oi mai spune ceva. Tu, Todoră, și eu, cînd eram tînără, am visat că zbor. Și încă ceva, tare de mult vroiam să îți spui, am mai încercat o dată, da' nu ț-am spus. Cînd erai mică, ai avut într-o zi o păpușe cu păr! Erai mică, aveai numa' un an și jumătate, o fost fix în 1950. Țin minte, că atunci am făcut noi poiata.

— Bine, i-am spus eu, și i-am mîngîiat dosul palmei, apoi i-am luat palma între palmele mele, ca pe o carte.

— Păi așe a fost! a adăugat mama, cu voce aproape normală, și și-a tras mîna să-și lege năframa la spate, așa că acum i se vedeau conturul rotund al feței și gîtul alb, îngroșat de vîrstă. Așe făceai și-atunci, torceai din grumaz! Era pe la sfîrșitul lui august, aveai numa' un an și ceva. Era spre asfințit, la ceasul cînd umbrele acăților se fac lungi și parcă negre peste ogradă, și dacă veneai de la soare, pe drumul de pămînt bătucit părea că-i noapte...

9

Cred că se pregătește de-o ploaie... Dacă e s-o caracterizez, ea era absentă. Era de față, se lăsa dusă oriunde, la plimbare, la Pușa, chiar și la meci, nu întîrzia, nu mă contrazicea. Dar era absentă. Mintea ei era în altă parte, se plimba într-o direcție pe care nu reușeam deloc s-o prind și s-o controlez. Atenția ei era îndreptată spre altceva. O dată, ne întorceam cu mașina de la Valea Drăganului, conduceam repede să nu ne-apuce noaptea. Ea stătea în spate, locul din față era al Olguței. Cred că ieșisem din Ciucea cînd am auzit-o spunînd, cu o voce visătoare, ca și cum ar fi conversat cu cineva drag și apropiat:

— La urma urmelor, momentele autentice din viaţă sînt foarte puţine şi scurte, dacă le pui cap la cap, îţi iese cel mult un ceas la un sfert de secol!

Ea încă n-are douăzeci şi cinci de ani, m-am gîndit mecanic, şi mi-a venit s-o scutur.

— Da' acuma ce aia trăieşti? i-am zis cu năduf. Lasă chestiile astea de doi bani, nu tot face pe interesanta.

Era absentă, asta e. Trăia ca-n somn. Sau în altă lume. Parcă n-ai fi femeie, i-am reproşat într-o zi, tu nu cumperi niciodată nimic pentru casă, nu tu un prosop, o farfurie... N-o interesa. O înzestrase mumă-sa cu trusou, şi-atunci ce să-şi mai bată şi ea capul? Nici nu ştia unde sînt prăvăliile cu obiecte de menaj. Numai cînd dădea de cîte-un album sau de vreo revistă de artă îi vedeam ochii sclipind şi se băga repede în camera ei, să citească. Am crezut că dacă îi stric hainele, o pedepsesc. S-a îmbrăcat fără o vorbă în ce-i luam eu, se uita în oglindă şi ieşea pe uşă fără să zică un cuvînt. Numai cînd i-am luat o canadiană ca muştarul, dar asta era tîrziu, mi-a reproşat:

— Mă camuflezi... Dă-mi bonul, să merg s-o schimb.

Nu i l-am dat, şi ea a agăţat-o în debaraua de la intrare, s-o văd zilnic, să am de ce să mă enervez. Şi peste două săptămîni a apărut acasă într-o rochie vişinie de stofă, cădea pe ea ca pliurile de marmură pe-o statuie antică, şi-şi luase un pardesiu lung, evazat, de la Flacăra. Şi, culmea obrăzniciei, o pălărie de fetru cu boruri largi. Arăta extraordinar, era numai frumuseţe şi seducţie şi mister, dintr-o dată era altfel, o femeie misterioasă, pe care să vrei s-o cunoşti şi s-o inviţi la o expoziţie, s-o curtezi îndelung, bucurîndu-te că-i poţi săruta mîna. Eram uluit. Dar în loc să-i fac un compliment, m-am răstit la ea.

— Ce nevoie aveai de astea? am întrebat-o. Şi cu ce bani?

M-a privit drept în faţă, cu privirea ei lungă, atentă:

— Cu banii de pe-un portret. Nu cu ai tăi, nu fi îngrijorat! Şi-a avut un zîmbet mic, afurisit, dintr-o dată părea că nu e ea, ci Pauline.

N-am vrut să aibă copii, nu voiam ca Olguţa să sufere, să creadă cine ştie ce, că nu e iubită, că... S-a îmbolnăvit, a zăcut săptămîni. Negrea, cu care m-am consultat, m-a pus şi el la punct, Ei, ai reuşit-o şi pe-asta! mi-a spus serios, are o depresie severă, să văd cum te descurci acum. Aşa mi-a spus. Ce era mutălauă, n-a mai vorbit cu mine decît strictul necesar, ca o vînzătoare de bilete în gară. Iar în toamnă, am descoperit că nu-şi încheiase anul, că avea restanţe la care nu s-a dus şi că, fără să-mi fi spus o vorbă, fără să se consulte cu mine, a dat admitere la Tehnică Sanitară. Proasta. Şi-a lăsat facultatea şi s-a dus la şcoala de asistente!

— Ce-i, tu, am scuturat-o, cu gîndul c-o trezesc, ce-i! vrei să duci plosca toată viaţa şi s-ajungi saltea prin spitale?

— Aha! mi-a răspuns, gînditoare. Asta ştii tu... deci aşa.

A întors-o şi m-a învinuit, a îndrăznit să mă învinuiască: scurt, din două vorbe, fără măcar să ridice vocea. Şi-a rămas cum a vrut ea, degeaba am luat-o cu buna, degeaba i-am picurat la ureche ce bine-ar fi să-şi termine totuşi facultatea.

Iar peste un an, am pierdut-o pe Olga. Am lăsat-o să se ducă la mumă-sa, în vacanţă. Şi dusă a fost.

10

Ce vreme vine! m-am mirat, uitîndu-mă pe fereastră, cerul se făcuse vînăt-negru ca un buboi, nori grei se învîrtejeau peste Cluj. Pe fereastră intrau pale reci de aer,

aducînd semincioarele înaripate, mesteacănul și cei doi tei din curtea blocului se zbuciumau în vînt, iar sute de frunze și semincioare de acăț se învîrteau în spirală în văzduh. Cu un pocnet sec, ghiveciul cu iederă a căzut de pe pervaz pe balcon. Ce vreme! m-am înfiorat iarăși, vine o ploaie!

Era un bărbat frumos, bine făcut, ironic. Mi-a spus în față, rîzînd ca de o glumă bună, că trebuie să-mi lase lațul mai lung. Și-n doi, trei ani, m-a dresat destul de bine.

— Eu n-am nimic de spus omenirii! mi-a trîntit el de mai multe ori, și eu numai am izbucnit în rîs, pricepeam că mă ia peste picior, dar tot rîdeam. Ca să nu mă mai acuze că flirtez, nu mă mai uitam direct la oameni, cum m-au învățat acasă, ci undeva în jos sau peste umărul lor. Iar dacă erau alții de față, nu mai deschideam gura, Doamne ferește să le zîmbesc. Numai la cursuri mai mergeam singură. Și nu ieșeam cu colegii, de groază că mă prinde și urmează știam eu ce... Cînd eram numai noi, dacă era bine-dispus îi povesteam despre cursuri și despre atelier, despre ultimele cărți pe care le citeam. Cîteodată îi spuneam și despre tablourile pe care le făceam la atelier, la facultate.

— Eu n-am nimic de spus omenirii! replica sentențios.

Și eu rîdeam.

— Vezi tu, Marc, eu nu desenez că vreau, eu desenez pentru că imaginile se zbat pe dinăuntru, mi se îmbulzesc în cap, parcă ar avea aripi, ca fluturii... le văd. Și e musai să le scot afară, înțelegi? i-am explicat.

Aveam deja ticul ăsta, de care n-am putut să scap ca de legănat: Înțelegi? Adevăru-i că nimeni nu-i atent la celălalt încît să-l înțeleagă, nici chiar în lucrurile simple, fiecare își urmărește numai propriul gînd, își toarce propriile preocupări. El era atent la gîndurile lui despre mine, nu la mine, mă urmărea ca să mă prindă, asta era meseria

lui, ocupația lui: *să mă prindă*. Și dintr-o dată, din puțul trecutului mi-a venit vocea lui:

— Cînd mai vreau să te lovesc, adă-mi aminte că ești gracilă! Eu cred că tu ai distrofii musculare.

Mi-e rău. Mi s-a făcut rău, asta chiar e o amintire care mă omoară.

E rău să îți amintești... mă văd, eram în camera mea, era spre seară, și-a ridicat palma la mine, și eu mi-am dezgolit iute brațul drept și l-am întins spre el, mă văd cum m-am grăbit, îmi amintesc frica, groază de fapt, și gestul meu pripit, înfricat. Eram în camera mea, era spre seară și fulguia. Și m-am grăbit să-i aduc aminte. Mîna lui s-a oprit în aer. N-a lovit.

Gracilă. Numai pe el l-am auzit folosind cuvîntul ăsta.

Ăsta-i pericolul cînd intri în trecut, îți amintești *lucruri*, și chiar îți vine să mori.

E rău să-ți amintești. E rău să îmi amintesc. E chiar mai rău ca atunci cînd am trăit *asta*. Atunci mă apăram. Să îmi amintesc e mai rău ca atunci, acum mi-e rău pentru că m-am apărat. Pentru cum m-am apărat. Nu mă iert că i-am permis *asta*. Și altele. Că i-am permis să îmi facă atîta rău. M-a adus jos. Îmi vine să mă dau cu capul de pereți. Îmi vine să-mi tai capul. Nu mă pot ierta.

Eu mi-am făcut din moarte un refugiu. Acum aștept să fie pur și simplu o revelație.

N-am cerut nimănui ajutor. Nu mi-a trecut prin minte că aș putea să cer. Eu am trăit *asta*.

Nu cred că el era rău sau că ar fi vrut să îmi facă rău cu tot dinadinsul, se bucura, avea un fel de mîndrie cînd îi spunea Dimbea că aș fi talentată... începuse să-mi apară numele la „tinere speranțe", el îl descoperea prin reviste, asta a fost frumos din partea lui, mi-a abonat toate revistele în care era rubrică plastică, pînă și *Manuscriptum* și *Secolul 20*.

Îmi vine să vărs.

Nu trebuia să îi permit *asta.*

Ce furtună ciudată! nu plouă, numai cad stropi rari şi mari şi e întuneric ca noaptea. Nici dealurile Clujului nu se mai văd.

Unele reviste le citea numai el, pe mine nu mă interesau. Şi-l epata pe Negrea. Ori pe Puşa, că şi ea avea curiozităţi de-astea, fusese prietenă cu tot felul de plasticieni, o pictase Ciupe, un tablou albastru cu o floare roz, o hortensie roz pe rever, îl avea în salon. Într-o zi, m-a chemat în sufragerie şi mi-a arătat caseta mică de lemn: Uite, aici sînt bani, poţi lua, pentru cumpărături. N-am luat, decît de mîncare sau de fleacuri, ştiam cum e el. Măritată cu el, eram la fel de coate-goale ca pe vremea liceului, cînd era o problemă să-mi cumpăr o pereche de ciorapi. Acum ciorapi puteam să-mi iau, dar o fustă! mi-ar fi tăiat-o pe loc, dacă mi-ar fi stat bine. Pentru culori îl anunţam că s-au terminat şi că îmi trebuie altele. Costă mai mult de-o sută, îi spuneam în treacăt, şi mi se strîngea stomacul ca pe vremea liceului, cînd mi se stricau pantofii şi trebuia să îi spun mamei să-mi dea bani de reparaţii... cu deosebirea că mama chiar nu avea, mă simţeam vinovată ori de cîte ori îi ceream, că-i dovedeam încă o dată că eu cost, îi cost... La croitor, după povestea cu pardesiul, n-am mai ajuns.

A început să plouă mai tare, nu cît făgăduiau norii, tunete înalte huruie deasupra blocului.

Da, pardesiul de lînă neagră cu fire mov, stofă ţesută de mama, Ia aşe, fuljerată!, o descrisese mama, mulţumită de lucrul bun pe care mi-l dă de ziua mea, s-a înfiinţat fix în 17 februarie, E ziua ta, puiul mamii! Şi-am ajuns, prin doamna Sabin, la un croitor de pe Petru Groza, Cel mai bun, domnule farmacist, eu nu fac decît fuste şi rochiţe, pentru asemenea stofă el e mai bun, o să fiţi foarte mulţumit!

Şi după ce mi-a luat măsurile în cabină, maestrul croitor i-a făcut lui Marc un compliment, Doamna dumneavoastră, stimate domnule farmacist, are măsurile ideale, poate concura cu manechinele! Ceea ce n-a fost foarte inspirat din partea lui, cum am ieşit din croitorie, cum a izbucnit, gata să mă pună la pămînt, în zăpadă, pe stradă.

Am fost şleampătă toată studenţia. Şi am învăţat să mă gîndesc la mine ca la omul invizibil, credeam că nimeni nu mă vede. Asta după ce m-a prins într-o zi o ploaie şi m-a udat la piele, n-aveam umbrelă, şi mi-am scos ochelarii să-i şterg... eram lîngă parcul din 14 Iulie, şi în clipa aceea lumea aproape a dispărut, a rămas numai o ceaţă verde, prietenoasă, protectoare, prin care eu am mers înainte surîzînd prosteşte, eram convinsă că, aşa cum eu nu văd pe nimeni, nici pe mine nu mă mai vede nimeni, decît cel mult ca pe-un fuior de abur. De-atunci, ori de cîte ori traversam un parc, îmi scoteam ochelarii şi îmi închipuiam că sînt invizibilă, invizibilă şi invincibilă, invizibilă şi invulnerabilă.

Dar m-a dus peste tot, la toate cunoştinţele lui. Acum aş putea spune că m-a băgat pe gîtul lor. La Puşa şi Nicu, la Negrea, la Lidia Dimsza şi la bărbatul ei, şi ăsta farmacist. Ba nu, inginer. Şi s-a împrietenit cu Dimbeştii, mi i-a suflat ca prieteni mai mari sau ce îmi erau ei amîndoi înainte. Dimbea avea nevoie de relaţii şi de medicamente pentru fratele lui, s-au chinuit cîţiva ani... era prieten şi cu tatăl lui Claudiu, el mi-a spus... Îl supraveghea la atelier, Atelierul ăsta de pictură e numai un *exerciţiu de dezinhibare*, tot de-aceea merg şi la cenaclul orăşenesc, mi-a spus Claudiu.

În zare, norii de deasupra oraşului erau de-acum cenuşii, vîntul îi împingea înspre Someşeni.

Trebuie să recunosc că nu îmi pare rău, mi-am îndreptat eu spatele şi mi-am ridicat bărbia, am văzut şi eu cum

arăta de dinăuntru lumea din care erau colegii mei de la Maior... cînd eram în liceu, mi-o închipuiam perfectă. Perfectă şi suavă. Lumea lor, în care pe-atunci n-am pătruns decît de cîteva ori, la Silvia Tăutu ori în casa Cosminei Giurgiu, la asta în absenţa părinţilor. Şi la... da, la Adela. Atunci, la cheful ăla, cu Valentin.

N-am făcut nimic toată ziua, stau în amintiri ca raţa-n baltă. Ca broasca-n tău. Şi mama, anul trecut, în grădină, cum vorbea, se înroşise la faţă şi ochii ei frumoşi străluceau. Şi eu nu i-am zis nimic. C-aşa sînt eu.

11

Mare durere a fost să-mi pierd fetiţa. Parcă mi-ar fi dat cineva în cap. Aproape că m-a omorît. Cum a plecat ea şi m-a lăsat singur! Aş fi făcut orice s-o aduc înapoi. Nu era vorba numai de mîndria mea, c-am cîştigat-o la proces, nu mai putea fi vorba numai de asta, era grija mea pentru ea, că nu ştie limba, că e răsfăţată şi aşa de mică şi de dulce şi de copilăroasă. M-am luptat pentru ea ca un leu, şi ea rămîne! Multă vreme nici n-am ştiut ce-i cu ea, cumătra nu-mi răspundea la telefon, dădeam numai peste prostu' de bărbatu-so, care spunea că Pauline e plecată în nord, la lucru. Şi că fetiţa mea e cu ea. Şi că nu are telefonul, nici adresa cumetrei. Pînă prin decembrie, cînd s-a îndurat Pauline să-mi scrie, n-am ştiut decît ce smulgeam de la încuiatul ăla. Adică nimic. Am îmbătrînit cu cincizeci de ani în trei luni. În trei luni, eram cărunt. Ca tata, care-a încărunţit într-o singură noapte, seara era cu părul negru, dimineaţa era alb. De dorul şi de grija fetiţei mele, în trei luni am fost alb.

Am jelit-o ca pe-o moartă. Îmi venea să mă arunc la pămînt şi să mă bag într-o grămadă de gunoi şi de-acolo, din bălegar, să strig către Dumnezeu să mi-o aducă înapoi acasă. Şi-n sufletul meu chiar aşa am făcut. Şi m-am învinuit pentru plecarea ei, dacă nu ar fi fost Todora, ar mai fi plecat ea oare? Am avut vremuri grele, mai ales serile, îmi venea să mugesc de durere. Şi-atunci o chemam pe Todora şi vorbeam, i-am povestit tot felul de lucruri, despre tata, despre fraţi... S-a dovedit un caracter, a fost lîngă mine cît am jelit. Iar mai tîrziu mi-a dat soluţia cu valuta. Atunci mi-am recapitulat eu pentru prima dată viaţa, am vrut să aflu ce vină am eu în faţa lui Dumnezeu de m-a pedepsit aşa, că undeva am greşit eu, n-o fi suferinţa asta chiar pe degeaba. Îi spuneam să şadă, Şezi, Tudorel, şi vorbeam cu ea.

— Cu prima n-am putut avea copii, nu rămînea. Profesoară de muzică, Maria. Şi-aşa de mult mi-am dorit un copil, că eram gata să-l fac c-o servitoare, numai să-l am. Un copil trebuie să aibă oricine, Tudorel, să nu uiţi asta, să-ţi faci un copil! am prevenit-o, şi ea n-a spus nimic, numai s-a uitat urît la mine, chiar cu un fel de ură. Cam atunci i-a apărut ei privirea aia plină de ură.

Măriuca nu rămînea, i-am povestit eu, şi-atunci am avut nevoie de o soluţie. Şi-am divorţat. Şi am cunoscut-o pe Pauline. Era foarte drăguţă... Erau nişte francezi la Dej, puneau pe picioare fabrica de-acolo. Şi cumătra, hopa, numai ce mă pomenesc că toată ziua făcea franceză... dar nu mi-am dat seama atunci, era vicleană şi m-a păcălit. O dată a plecat la Brăila, aşa, pe nepusă masă, cică a chemat-o Angela, soră-sa, dar eu am bănuit că la mijloc nu-i lucru curat. Şi-acuma cred că atunci a făcut un avort. Ea a negat, dar eu aşa bănuiesc, pusese ochii pe un francez sau pe-un belgian, poate pe Étienne al ei la Dej l-o fi cunoscut. I-am cunoscut şi eu pe cîţiva şi ne-am împrietenit.

Că ea, Pauline, a lucrat o vreme la Borşa, era o echipă mare de medici la Sanatoriul de mintali, asta-i destul de aproape de Dej. Stătea toată săptămîna acolo, venea numai sîmbăta, aşa că avea vreme să iasă la o cabană cu ei. Cu el.

— Şi unde locuiaţi?

— O, în curtea Clinicilor, primisem postul la farmacia Clinicilor cu locuinţă cu tot. Singurul dezavantaj era că sub noi era aparatul Roentgen, am pus senzori în casă, de groază că scapă radiaţii şi ne-alegem c-o leucemie! Cînd s-a născut copila, sigur, copiii sînt sensibili. Olguţa era blondă cînd era mică, pe urmă i s-a închis părul. Au fost gemene, dar numai ea a trăit. Tot timpul m-am temut... dar nu, era bine izolat, n-a fost nimic periculos cu asta.

Mă întreba, mereu: Şi cînd a fost asta? Cîteodată mă enerva cu naivităţile ei, dar în perioada aceea ea a fost totuşi aproape de mine, era o intimitate cum n-am mai simţit cu nimeni. Eram apăsat. M-am scăpat şi i-am zis de Nana, cum o expediam spunîndu-i că am de citit... şi-acum rîd amintindu-mi, Todora m-a întrebat dacă nu mai am şi alţi copii, cu alte femei. Cum să am, m-am supărat, cum? e numai Olguţa tatii, ce greu am obţinut-o la divorţ, mumă-sa a vrut s-o ia la ea, imaginează-ţi! Şi am pierdut-o, vai.

M-a ascultat, a venit şi m-a ascultat, şi eram aşa de prins în amintiri, că de cîteva ori am strigat-o greşit: Pauline! Tu, Pauline! Nu s-a supărat, numai s-a uitat fix la mine. I-am spus aproape tot, cum m-am îndrăgostit de Pauline, cum avea ea o căciuliţă verde... cum a făcut ea pe furiş un avort. Şi cît sînt de îngrijorat pentru Olga şi pentru cum se descurcă ea acolo, departe, fără mine.

— Olguţa tatii! Cum s-o ajut, cum? Cum să fac să nu fie la cheremul cumetrei?

— E totuşi mama ei! mi-a replicat Todora.

Dar mi-a dat soluţia:

— Dacă dorința ta e s-o ajuți pe Olguța *cu bani*, înseamnă că trebuie să-i trimiți bani acolo... Sună ciudat. Bani sau ceva ce poate fi vîndut fără probleme acolo și transformat în bani. Deci, cumpără valută sau aur. Sau amîndouă! Și a rîs. Că îi plăcea să se arate deșteaptă și să dea soluții.

Și cît ai clipi, a încropit un plan:

— Precis există o piață de valută, precis. Cumperi valută și i-o trimiți prin... prin cine pleacă în străinătate. Printr-un cetățean străin în care ai încredere. Prin Ingeborg, de pildă – mi-a spus ea, se referea la colega ei de liceu care se repatriase în Germania, dar venea în fiecare vară la Cluj, stătea la noi și dormea cu Todora în pat. Prin alții ca Bori a mea, prin catolicii lui Nestor cel înțelept, știi tu, că sînt destui catolici care vin și merg înapoi la Roma, și de-acolo banii pot fi trimiși cu poșta. Știu eu? mi-a spus. Și era la fel de senină ca și cum ar fi pregătit un polidin.

La auzul numelui lui Nestor, m-am strîmbat:

— Să știi că frate-meu o să moară după mine, așa-i de senin! Și proasta de Livia, la fel! Știi că la proasta de Livia am vrut să-i prezint un pretendent, am sărit la altceva, să se mărite, un inginer de la mine de la fabrică, asta imediat după ce m-am mutat la Terapia, și nu s-a dus la întîlnire, c-a zis că are oră la coafor! Da' ce, tu, nu-ți puteai schimba coaforul? am întrebat-o. Și-apoi un contabil, Tănăsescu, și-a zis că nu-i trebuie, că are copil! Proasta! am mormăit eu, nu vedea că și eu am copil. Să știi că proasta asta o să aibă viață lungă. Ăștia, frate-meu și Livia, o să mă-ngroape, ăștia mor după mine, așa de liniștiți sînt! i-am spus, scîrbit.

— E cam devreme să mori la patruzeci de ani, mi-a răspuns ea. Înțeleg că nu vrei să-l amesteci pe Nestor al tău. Cea mai bună ar fi într-adevăr Bori. Că Ingeborg a mea poate avea cîtă valută vrea, nu riscă nimic, nici în țară, nici la graniță. Și poate mai găsim niște sași ca Bori, poate ne trimite chiar Bori a mea niște sași.

După discuţia asta, am început să transform în aur şi în dolari o bună parte din ce-am cîştigat. Şi-a amintit ea că l-a auzit pe un fost coleg de facultate, pe Horaţiu, lăudîndu-se că ştie vînzători de valută, şi l-a căutat, ne-am dus la el, la Braşov. Cu aurul a fost şi mai simplu, m-a ajutat secretara mea, doamna Costin. Şi l-a găsit Todora cînd a făcut curat, n-a zis nimic, numai s-a uitat la bomboniera plină ochi cu lănţişoare, brăţări, inele. I-am dat şi ei o brăţară, una subţire, gravată drăguţ cu romburi, Ia asta! i-am spus şi i-am întins pe vîrful degetului arătător cercul larg de aur. A refuzat-o, Nu vreau, port numai ce-mi pot cumpăra singură, a zîmbit ea, şi-apoi ne-am certat pentru întreţinere, am fost măgar, am acuzat-o că nu dă bani destui în casă, şi ea mi-a adus un caiet, registrul de cheltuieli, a zis ea, habar nu aveam că ţine o evidenţă. A fost o scenă cam meschină, şi din partea mea, acum îmi pare rău. Dar după ce ne-am certat pe cheltuielile casei, eu am fost totuşi un domn, am traversat holul şi i-am pus brăţara în camera ei, pe birou. N-am văzut-o niciodată purtînd-o. Mi-ar plăcea s-o mai aibă şi s-o poarte, măcar din cînd în cînd.

*

Cînd a fost clar că Olga tatii nu se mai întoarce, m-a ajutat şi Nestor, prin catolicii lui. Au căutat-o prin toate şcolile din Belgia, pînă au dat de ea, de fapt primele veşti prin ei le-am obţinut. Iar prin decembrie, cînd se apropia ziua Olguţei mele, s-a îndurat Pauline şi mi-a scris. Şi-am avut în sfîrşit o adresă unde să-i scriu fetiţei mele, s-o întreb, s-o încurajez. Şi s-o chem înapoi.

Şi tot cu Nestor am pus la cale cum s-o aducem înapoi, acasă. Cam la cinci, poate şase luni de cînd îmi pierdusem copila, am chemat-o pe Todora la mine şi i-am spus:

— Uite ce-i, Olguța a rămas la mumă-sa, și asta e și pentru că a fost geloasă pe tine. Nu s-a împăcat cu prezența ta, deși tu nu ai deranjat-o propriu-zis, n-ai luat ce-i al ei. Dar ea așa era, se vîra și între mine și Ildikó...

Nu începusem prea bine, mă luase gura pe dinainte.

— Da, se vîra între noi doi, și Ildikó pleca, am scurtat eu. Și-acuma Olga tatii a rămas acolo, la mumă-sa, care, sigur, e măritată, are încă un copil, un băiat, e o situație complicată, ce mai. Și dulceața tatii a rămas. Nu știe limba, e între străini. Și gîndește-te, ea atîrnă cu totul de capriciul Paulinei. De cheful ei. Sînt îngrijorat, Olga tatii e la vîrsta ingrată, ea e un copil bun, dar cam distrat, e cam copilăroasă. Și mă tem că o asemenea schimbare poate să-i fie fatală, să nu mai dea randament, să nu mai aibă o carieră. Și sînt necăjit. Și mă gîndesc, mi-am luat eu avînt, mă gîndesc că ea se va întoarce dacă tu nu vei mai fi. Și eu mă gîndesc să îți luăm un mic apartament undeva, în chirie, sau îl cumpărăm, am spus șovăitor, în Plopilor, să zicem, că-i pe-aproape, numai ce treci podul. Sau înspre Radio... Și că noi să ne despărțim. Adică să ne despărțim. Ar fi ceva de formă, sigur, eu țin la tine, eu te iubesc, m-am corectat iute, aș veni la tine, ne-am vedea ca pînă acuma, nimic nu s-ar schimba, de fapt. Dar Olguța tatii ar vedea că aici e liber, că aici e pentru ea, că asta-i casa ei și e liberă pentru ea! am încheiat eu.

Nu m-a întrerupt. A stat nemișcată și m-a ascultat. Cînd am terminat, m-am uitat încordat la ea așteptînd să-mi răspundă, îmi jurasem, cînd a rămas Olguța, că n-o să mă mai ating de ea pînă nu-mi văd fetița înapoi, nu mă omorîsem nici înainte cu amorul, ca să spun drept, rar mă osteneam să traversez holul și să mă duc în camera ei, vorba aia, broaște sînt destule, aveam eu femei mai interesante din punctul ăsta de vedere în oraș. Iar ea nu m-a solicitat, nu vorbea despre asta, era învățată să nu pretindă

nimic. Acum se uita la mine în tăcere, mă preţăluia, ca să zic aşa. Fără voia mea, eram încordat, următorii ani din viaţa mea şi a fetiţei mele depindeau de ce-o să zică ea în clipa următoare, viaţa mea şi soarta mea şi a copilei mele depindeau de ea. Cînd nu i-am mai putut îndura privirea, am întrebat-o, totuşi.

— Ce zici?

— Marc, dacă tu vrei să divorţăm, divorţăm, mi-a răspuns ea cu cea mai obişnuită voce, şi a continuat să mă privească în faţă.

I-am susţinut privirea, eram cam mirat c-a mers aşa de repede şi că ea are o voce aşa de liniştită, ce face ea acolo la facultate?, să fiu atent, să nu mă frig, nu cumva să împroprietăresc vreun coate-goale, mi-a trecut iute prin minte. Dar m-am adunat, acum altceva era important.

— Ar fi ceva temporar, pînă se pune Olguţa pe linie. Şi-atunci, uite cum m-am gîndit: să-i scrii tu Olguţei lucrurile astea, aşa cum le-am vorbit noi acuma. Adică îi spui că nu vrei să stai în calea noastră, să se întoarcă, că tu pleci. Zilele astea vreau să-i trimit o scrisoare, poate reuşeşti... şi m-am ridicat de pe canapea.

S-a ridicat şi ea, instantaneu, rotindu-şi privirile în jur. Am vrut să fiu amabil cu ea, să-i arăt suportul meu, mă rog, un sprijin, ceva, aşa că m-am aplecat spre mesuţă şi-am luat pachetul de ţigări:

— Ia şi tu o ţigară!

M-a privit scurt şi a izbucnit în hohote de rîs cum în viaţa mea n-am mai auzit, rîdea rotund, melodios, suna ca o maşină de rîs. Ca nişte cuburi de gheaţă golite într-o chiuvetă de fontă.

*

Dar a scris scrisoarea şi mi-a dat-o în seara următoare. Am citit-o şi m-am enervat pe loc, nu era ce trebuia, cu un asemenea text neserios nu ar fi făcut decît s-o îndepărteze şi mai tare pe fetiţă de mine. M-am dus la ea:

— Asta-i o prostie, i-am spus, fără să vreau glasul îmi suna sever, nu e destul de convingătoare, cu aşa ceva numai o îndepărtezi de mine. De fapt, ţi-am făcut noi un model, o scrisoare, tu numai s-o copiezi.

— Îmi pare rău că scrisoarea mea nu e bună, Marc. Sigur că vreau să o copiez pe a voastră, care voi, cu cine ai scris-o? a articulat ea cuvînt de cuvînt, ca şi cum ar fi dat examen de dicţie.

A luat ciorna şi într-un ceas mi-a adus scrisoarea, am verificat ce-a transcris ea, era bine, nu modificase nimic, puteam să răsuflu uşurat. Şi am bătut-o uşurel cu palma pe obraz, un gest amical. De bucurie că totul a mers aşa de uşor, mi-am uitat legămîntul, mi l-am suspendat, un scurt armistiţiu, mi-am spus eu, şi-am vrut să mă culc cu ea. Nu mai ţineam minte cînd am atins-o ultima dată, nu s-a ferit, m-a lăsat să trag de lenjerie, era ca un manechin, n-a făcut nici un gest să mă ajute, să participe, nu a arătat nici un entuziasm, de mi-a pierit tot cheful. Nici nu-l avusesem de fapt, ci doar gîndul că trebuie s-o răsplătesc cumva. În faţa evidenţei, ea şi-a pus sutienul şi a ieşit foarte liniştită, iar eu am spus, ruşinat totuşi: Scuzaţi! În mod normal, ar fi meritat s-o calc în picioare pentru lipsa ei de interes. Dar nu aveam chef. Singura mea dorinţă era de fapt să îmi aprind o ţigară şi să iau o gură de cafea, nes tare, trei linguriţe cu vîrf la o cană de apă.

12

Olga n-a mai venit. Fără nici un avertisment. Avea paisprezece ani, urma să împlinească cincisprezece, taică-so îi umpluse camera cu daruri, dar ea *a rămas*. Multă vreme, el pur și simplu n-a putut da de ea, n-a știut ce s-a întîmplat, a fost o situație grea. Telefona și, după ore de așteptare, cînd în sfîrșit centralista îi făcea legătura, îi răspundea soțul Paulinei, de la care nu afla nimic. Abia tîrziu în toamnă s-a îndurat Pauline și a telefonat, anunțîndu-l că Olga e bine, că ea e bine, dar că o vreme nu vor mai veni în țară. Și-apoi în sfîrșit a sosit o scrisoare de la Pauline, și-o adresă. Și Marc a putut să îi scrie.

Cu povestea asta, eu am avut de cîștigat, c-a uitat să mă mai supravegheze. Cînd îi povesteam, rar, întîmplări de la școală, nu mă mai acuza c-o să ajung să duc plosca în spital, stricîndu-i rangul, se mulțumea să mă privească cu o privire goală, de om care ascultă altceva, poate un huiet de dinăuntru, o prăbușire de țesuturi ca o alunecare de teren, care acoperă orice altceva. Stătea întins pe canapea, arătînd ca mort de oboseală. Și fuma țigară de la țigară. Iar într-un tîrziu, mă striga.

— Șezi, arăta el fotoliul, și-mi întindea o țigară bună, nu știu de unde le avea, nici unde le ținea ascunse, niciodată nu am dat de ascunzișul lui. Apoi tăcea, ca și cînd ar fi uitat de mine.

M-am învățat să tac cu el, cu mîinile în poală și gîndurile aiurea, uneori îmi recapitulam lecțiile în cap, cum făceam în copilărie, în drum spre școală. Dintr-o dată și fără nici o introducere, spunea ceva ce n-avea nici o legătură cu nimic din ceea ce știam eu, frînturi din viața lui, pe care și-o recapitula în minte, iar cînd recapitularea asta mută devenea de neîndurat, o revărsa asupra mea, ca o coloană sonoră ce irupe haotic într-un film mut.

— Cu prima n-am putut avea copii, nu rămînea. Profesoară de muzică, Maria. Şi-aşa de mult mi-am dorit un copil, că eram gata să-l fac c-o servitoare, numai să-l am. Un copil trebuie să aibă oricine, Tudorel, să nu uiţi asta, să-ţi faci un copil! mă îndemna el.

Cînd îl auzeam vorbind aşa, mă uitam lung la el... dar el stătea culcat pe spate, cu privirea agăţată de un cui invizibil din tavan. Avea o voce de om înfrînt.

— Şi-atunci mi-a trebuit o soluţie. Pauline, ea era foarte drăguţă... suspina el, şi repeta povestea cu căciuliţa verde, de care eram sătulă pînă peste cap, din cauza căciuliţei ăsteia eu nu am purtat verde niciodată. O dată am îndrăznit să îl întrerup, l-am întrebat de Maria, unde-i.

— Unde să fie, Tudorel dragă, e-aici în Cluj, profesoară de liceu.

— La care?

— Ei, nu ştiu, asta nu ştiu.

— Nu s-a recăsătorit? am insistat.

— Nu, nu! Am văzut-o într-o seară, după vreo cîţiva ani, ieşea dintr-un restaurant cu unul. După cum rîdea, părea cherchelită. Şi cînd eu am văzut-o aşa de decăzută, i-am arătat obrazul, a încheiat dezgustat.

Adică tot el!, am notat eu. Dar cel mai des vorbea despre Pauline, revenea la cîteva episoade, mereu aceleaşi, inginerii francezi de la Dej, avortul acela la Brăila, naşterea Olguţei. Dacă-l întrebam: Şi cînd a fost asta?, răspundea aşa de întortocheat, că nu înţelegeam nimic. În perioada aceea, de mare intimitate sufletească şi de mare încredere, cum noi am mai cunoscut numai spre sfîrşit, dar intermitent, şi-atunci într-o la fel de mare tristeţe, deşi din cu totul alte motive, el mi-a povestit pînă şi despre o iubită de-a lui, servitoare, pe care o expedia sub pretextul că are de citit.

Nu era un narator bun, nu explica nimic, nu încerca să descrie împrejurările, cauzele, dimpotrivă, el socotea

totul clar, ca şi cum ascultătorul s-ar fi aflat înfipt în mintea lui şi-ar fi ştiut cît el şi s-ar fi gîndit exact la ce se gîndea el, ori chiar i-ar fi trăit viaţa. Îl urmăream cu greutate, nu o dată enervată de cîte goluri trebuie să umplu singură, cu presupuneri. De fapt, vorbea cu el însuşi, îşi repovestea viaţa, întîmplările de demult rămase sub semnul întrebării, iar din cînd în cînd, ca o locomotivă cu aburi care fluieră pentru că a ajuns la presiunea critică, se elibera şi el de suferinţă aruncînd afară bucăţi de trecut. Într-o seară, în timp ce învăţam în fotoliu, a început să cînte, dar nu un fragment de arie de operă, ca de obicei, ci altceva, ceva ciudat:

— Hei rup, hei rup,/ Bum!/ Noi sîntem brigadierii/ Ce trec fluierînd/ Nu ne opreşte ploaie,/ Nici soare, nici vînt!/ Hei rup, hei rup,/ Bum! Aşa cîntam la Salva-Vişeu, am fost în echipele de voluntari cînd s-a făcut defileul. O vară întreagă am fost acolo, era vesel, eram tineri şi toate păreau mai uşoare! a spus.

Cînd? am întrebat. Că atîta ştiam şi eu, cînd anume s-a construit defileul Salva-Vişeu, şi nu-mi ieşea la socoteală cu data la care s-a născut el. A recunoscut că, de fapt, era elev şi se dusese să-l vadă pe frate-so, pe Ioan, care într-adevăr era în echipele de voluntari, cu facultatea. N-am comentat. Numai cînd a adăugat, cam ţîfnos: Tu, atuncea tinerii chiar credeau în ceva, chiar vroiau din tot sufletul să facă ceva pentru ţară!, în timp ce acum nimeni nu mai crede în nimic şi nu mai vrea să facă nimic, numai atunci am susurat şi eu:

— Ca Olguţa!

Ştiam că-l enervez. Dar nu întotdeauna aveam chef să-l cruţ.

*

De dorul şi de grija Olguţei, faţa lui frumoasă şi bine proporţionată se ascuţise, iar privirea i se făcuse la fel de cenuşie ca tîmplele. Şi a căpătat un aer părăsit, oricît aveam eu grijă să se îmbrace bine. Cam la cinci, poate şase luni de cînd a rămas Olguţa, într-o seară, era iarnă spre primăvară, m-a chemat în camera mare şi, în loc să stea pe spate cu ochii în tavan, dînd afară cine ştie ce aşchie de întîmplare veche, s-a rezemat de spătarul canapelei, cu un aer sever. Şi-a început:

— Uite, Olguţa a rămas din cauza ta, că nu s-a împăcat cu prezenţa ta. Ea nu suporta pe nimeni lîngă mine, aşa era ea, se vîra şi între mine şi Ildikó...

— Aha! am croncănit eu, dîndu-i semn că-s acolo, îl ascult. Şi mi-am ciulit urechile, era pentru prima dată cînd Marc pomenea în faţa mea de fosta lui parteneră, ale cărei fotografii se mai aflau încă în caseta de lemn de pe vitrină, o femeie înaltă, cam de vîrsta lui, îmbrăcată invariabil în taior. Mioara mi-a spus de ea: Doamne! Ce mese dădea Ildikó pentru el! Asta tare ar fi vrut s-o ia! Iar Livia-nemăritata, care de la început a avut dorinţa să bage zîzanie între noi, mi-a povestit fără s-o fi întrebat, cu un aer de mare prietenie, că Ildikó este o doamnă foarte distinsă, economistă la Flacăra, şi face nişte torte foarte bune. A, e pe gustul tău! i-am răspuns. Că pentru mine, care nu fac nici o prăjitură, talentul cuiva de-a face o tortă nu înseamnă chiar aşa mare lucru. Şi nu-mi păsa că Livia vrea neapărat să mă ofenseze.

De data asta însă era altfel, Marc însuşi o pomenea pe fosta lui iubită.

— Da, Olguţa se vîra între noi doi, s-o ţin în braţe, mi se vîra la subsuoară, zicîndu-mi că ei numai acolo îi place, şi nu se dezlipea de mine. Şi, după o vreme, Ildikó pleca.

Cam ofuscată. Şi-acuma fata tatii a rămas acolo, la maică-sa, care, sigur, e măritată, are încă un copil, un băiat, e o situaţie complicată, e greu pentru Olguţa. Şi fata tatii a rămas. Ea se află acum între străini şi atîrnă cu totul de cheful şi capriciul mume-sii. Sînt îngrijorat, o asemenea schimbare poate să-i fie fatală, să nu mai înveţe, să se piardă cu totul, şi-atunci ce se alege de ea? Ce viitor o să aibă ea? Că acolo alt copil este în prim-plan, un băiat, nu? Sînt necăjit. Sînt foarte îngrijorat pentru viitorul copilului meu, mă-nţelegi? Şi eu mă gîndesc, a spus el, ridicîndu-şi ochii spre candelabru, eu mă gîndesc că Dudu tatii se va întoarce dacă tu nu vei mai fi. Că ar trebui să eliberezi locul. Că asta este în fond casa ei. Şi dacă tu nu eşti aici, ea o să vadă asta, aşa că eu mă gîndesc ca tu să pleci. Îţi închiriem ceva, a spus şovăitor, în Plopilor, să zicem. Şi noi să ne despărţim. Adică să ne despărţim. Ar fi ceva de formă, sigur, nimic nu s-ar schimba. Dar Olguţa tatii va vedea că aici e liber, că aici e pentru ea, asta este casa ei şi e liberă pentru ea! Că nu vrei să stai în calea noastră, şi ea o să vină, că tu pleci.

L-am ascultat fără să mă mişc, privindu-l fix. *M-a întrebat Torcea ce cred, cît o să stai cu mine. Pînă dă de-o pulă!, i-am răspuns eu*, am auzit deodată, şi de surpriză m-am întors şi m-am uitat în jur, să văd de unde vine vocea. Marc stătea încordat şi aştepta, e numai una din replicile lui, mi-a repetat-o pînă mi-a imprimat-o pe creier, acum s-a pornit discul, la fix, *cît o să stai cu mine, pînă dă de-o..., i-am spus, cît o să stai cu mine, pînă dă...* La dracu', eu ştiu că voi pleca, ştiu încă de-astă vară, din august, cînd am simţit că gata, gata, s-a terminat, eu o să plec, eu ştiu pur şi simplu că o să plec. Ce păcat că nu m-am trezit mai repede, în mai, în martie! Ce păcat că nu le-am luat-o înainte, ce dracu' sînt aşa de înceată! Ce păcat că nu sînt deja plecată, ce păcat că exact din cauză că

ea nu s-a întors eu n-am mai plecat, ca să nu-l las singur. Singur, cînd el este aşa de nefericit.

— Ce zici? a întrebat.

Mi-am dat seama că se teme. De mine. Mi-am dres glasul, simţeam că mi s-a pus în gît ceva lipicios şi gros ca dulceaţa, care mă împiedică să vorbesc normal.

— Să divorţăm, i-am spus, şi am continuat să mă uit la el.

— Ar fi temporar, pînă se pune Olguţa pe linie.

Mi-a cerut să-i scriu Olgăi. Şi s-a ridicat de pe canapea. Dintr-o dată, am priceput că m-am aflat într-un fel de audienţă, una oficială, eficientă, gata, s-a terminat, domnul din faţa mea îmi dă, plin de bunăvoinţă, semnalul că pot să plec, cazul e rezolvat. M-am ridicat. E fix locul unde a început, mi-a trăznit prin cap, atîta doar că acum nu-i cu sînge. Straşnic bărbat. În picioare, cu colţurile gurii lăsate în jos, el se uita la mine cu o privire stinsă, nu arăta deloc bine, cum ţinea capul aplecat am văzut fire de păr ieşindu-i din urechea stîngă şi m-am întrebat de ce nu şi le taie la frizer. În acelaşi timp, o voce din mine se tînguia, Dumnezeule mare!, mor de durere să-l văd *aşa*.

S-a aplecat peste mesuţa neagră, a luat pachetul de ţigări şi mi l-a întins:

— Ia şi tu o ţigară!

Am ieşit rîzînd, ce era să fac.

*

Am scris scrisoarea. Aş fi preferat s-o desenez, să fac benzi desenate, prinsesem tehnica de la Lidia Dimsza, nu degeaba, după ce-am cunoscut-o, am stat atîta lîngă ea cînd desena, m-am dus la ea cu tot felul de pretexte, toate străvezii, ba că-i duc clătite cu brînză, ba cu bucheţele de flori, că au ieşit ghioceii, ea a fost pentru mine ca o

bursă în străinătate... Acum mă desenam pe mine, ieșind pe ușă, în timp ce ei, tatăl și fiica, stau îmbrățișați în prag și strigă-n urma mea, ea „Ura!", el „Tai!", am mîzgălit la repezeală, rînjind, cîteva planșe. Le-am aruncat mototolite la coș, mirîndu-mă: Ia te uită, e prima dată după *sfîrșitul lumii* cînd pun mîna pe un creion să schițez ceva. După aproape doi ani.

Scrisul n-a fost niciodată talentul meu, așa că m-am cam chinuit cu scrisoarea, voiam s-o fac exact așa cum mi-a comandat-o Marc: convingătoare și deloc tristă, afectuoasă, directă, fără nici un reproș la adresa fetiței-adolescente care rămăsese în Occident, și nu oriunde, ci anume la mama ei. În timp ce-mi căutam cuvintele mă gîndeam că Marc suferă pentru ceva ce pe Trăinucu putea să-l coste un glonte-n ceafă tras de-un grănicer zelos, din fericire l-a costat numai „stagiul" la diribau. Am făcut cîteva ciorne pînă am ajuns la o variantă bună, un pic șăgalnică, să n-o încarc pe fetiță cu nici o responsabilitate, apoi am transcris pe curat, în timp ce o voce scînteietoare ca un clavecin cu clopoței de argint îmi arunca dintr-o parte în alta a creierului replici nescrise, uite, scumpa mea, tatăl tău crede asta, eu n-am nici un motiv să nu cred cum crede tatăl tău, tu ce crezi? vino, ce-i al tău e pus deoparte, vino, tatăl tău moare de dorul tău, casa ta te așteaptă, liberă, și iar îmi venea să desenez repede-repede scena reîntregirii familiei și-a izgonirii persoanei de prisos, sigur, n-am învățat matematică pentru tine, cum a vrut taică-to, ca să îți dau lecții, dar haide, Olguța, eu plec, vino acasă, vino la tatăl tău.

A citit scrisoarea. Nu i-a plăcut. Mi-a dat alta, s-o copiez.

— Sigur că da, o copiez, cu cine ai scris-o? am articulat eu, simțeam că merg pe-o linie albă, punînd un picior exact în fața celuilalt picior, un pas exact în fața celuilalt, cu grijă, să nu ies în afara liniei.

— Cu Nestor.

— A, cu Nestor cel catolic şi manist, care-i întrece pe toţi cu-nţelepciunea şi dreptatea! Deci asta aţi clocit voi doi în ultima vreme, de-aia vă închideaţi la tine? De cît timp clociţi puiuţul ăsta drăgălaş? Şi fără să aştept răspunsul lui, am întins mîna: Dă-o încoace.

Am transcris: frumos, ca pe un exerciţiu de caligrafie de nota zece, mi-o aminteam pe profesoara de caligrafie, doamna Olimpia Păcurar, am copiat încercînd să nu mă gîndesc deloc la conţinut, nici la formulările răsuflate, care mie îmi sunau fals, n-aveam nici o părere despre încercarea lui Marc, nici dacă asta e sau nu soluţia. N-aveam nici o părere dacă există undeva o soluţie. Cînd am terminat, am dus copia şi originalul la Marc şi i le-am dat, pînă cînd el a verificat ce-am transcris şi a răsuflat uşurat, eu am stat în prag, în picioare. Cînd a terminat, m-a bătut uşurel pe obraz cu palma, nu cu un singur deget, cu arătătorul, cum făcea de obicei şi-apoi îmi spunea că sînt isterică, Uite, cînd ciocănesc, faţa ta fuge după deget, semn clar că eşti isterică! spunea invariabil şi rîdea, rîdea bucuros, el era sănătosul, eu eram isterica, şi de isterică ce eram simţeam că pe faţa mea se citeşte cît de ruşinată mă simt, cît de vinovată, în timp ce el avea dreptul să rîdă în continuare, mulţumit, îngăduitor, generos... Dar acum nu, acum m-a bătut uşurel şi amical cu toată palma peste obraz. Apoi a încercat să facă amor cu mine, eu l-am lăsat să facă ce vrea şi cum vrea, nu pentru că mi-ar fi fost dor, mie nu-mi era niciodată dor, ci pentru că-l socoteam rănit, rănit şi prost, rănit şi jalnic, rănit şi josnic, şi s-a dovedit că de fapt el n-are chef de amor, n-are chef de nimic şi nu poate nimic, şi-am ieşit, în timp ce el, cu ţigara în gură, lua de pe mesuţă cana galbenă, pîntecoasă, cu nes, trei linguriţe cu vîrf la o cană de apă fierbinte.

*

Cînd am ajuns aici, mi-am dat seama că gîfîi. Ca şi cum aş fi fugit tot drumul de la clinică, intrarea din faţă veşnic deschisă de la atîta omenire ce intră şi iese circulînd pe uşă ca pe o scară ce duce spre cer, pînă acasă. Ia te uită! am spus tare şi mi-am pus mîna în dreptul inimii, ia te uită! Şi am stat aşa o vreme cu inima în palmă. Dar m-am biruit şi m-am dus la oglinda din hol şi mi-am ciocănit obrazul stîng cu degetul arătător, nimic, am încercat la dreptul, nimic.

— Nu ciocănesc eu cum trebuie... am spus tare.

M-am aşezat în mijlocul casei cu agenda şi telefonul lîngă mine şi am format numărul doctorului, Puteţi să mă sunaţi oricînd, acasă, cum e ceva, sunaţi-mă!, aşa mi-a spus la început de tot, Şi sîmbăta şi duminica, promiteţi-mi c-o să mă sunaţi, atunci o să fiu mai liniştit! Eu nu am înţeles de ce doctorul n-ar fi liniştit dacă n-ar şti nimic despre mine, ce, e viaţa lui? e groaza lui? E numai boala mea, poate e *soartea* mea care vine din mine la mine-n galop, chiuind ca Walkiriile, *Hoyotoho! Hoyotoho! Heiaha! Heiaha!* Nu l-am sunat, am fost furioasă pe el *că nu mi-a ales o altă boală, una vindecabilă, ce dracu'*, aşa i-am reproşat cînd el mi-a *comunicat*, aşa se numeşte faza asta cu spusul, mi-a *comunicat* cu multă blîndeţe şi un aer sobru, chiar trist, diagnosticul. Şi-apoi în săptămînile de haos care-au venit peste mine, *de ce nu mi-a ales altă boală, ce dracu', de ce?*, întrebam, stăpînită de o mînie cruntă, deşi ştiam că gîndesc complet greşit şi că, dacă vreodată am fost isterică, cum mi-a spus Marc mereu că aş fi, atunci cu siguranţă întrebarea asta e isterie pură. Pe care nu pricepeam de ce nu o pot controla, *Hoyotoho! Hoyotoho!/ Heiaha! Heiaha!/ Heiaha! Heiaha!*... Dar nu am putut să îmi unesc sentimentul cu gîndurile şi să fac din amîndouă o maioneză cum fac din gălbenuş cu ulei. Nu, la început nu am reuşit să admit că trupul meu m-a

trădat *într-un asemenea hal.* Nu-l voi suna *niciodată*, mi-am făgăduit, *niciodată.*

Acum am o urgenţă majoră, am mîrîit. Îl sun.

I-am căutat numărul, l-am format repede, pînă nu îmi piere curajul, şi-am răsuflat uşurată cînd i-am auzit vocea. L-am întrebat, hotărît şi clar:

— Ce semnificaţie medicală are faptul că faţa unui om tresare dacă doctorul i-o loveşte uşurel cu degetul, cu un singur deget, în obraz, chiar în dreptul gurii?

I-am înregistrat tăcerea de cîteva secunde, i-am simţit mirarea, şi l-am întrebat încă o dată, acelaşi lucru, cu aceeaşi voce, clară, poate chiar un pic agresivă. Pentru că de fapt eram moartă de frică: dacă el se supără şi-mi închide telefonul? Ce mă fac eu, atunci? Tot atunci mi-am dat seama că ora e, probabil, nepotrivită, nu ştiam cît e ceasul, afară era întuneric, amintirea asta era o urgenţă de gradul întîi, ca o temperatură înaltă, ca o durere îngrozitoare în piept, ca un vertij cu spasme violente şi vărsături. Mi-a răspuns, iar vocea lui suna rece:

— Dacă pacientul are deficit de calciu şi magneziu, se modifică reactivitatea nervoasă a fibrelor musculare.

— Are această examinare vreo semnificaţie psihiatrică, tresărirea obrazului este semnul unei boli psihice? am insistat.

— Nu.

— NU?! am vrut eu să mă supraasigur, şi-atunci am înregistrat mecanic că pe uşa de la balcon, larg deschisă, intrau în cameră molii nisipii şi fluturi mari, aproape negri, de noapte, *Acherontia lachesis*, i-am recunoscut eu.

— Nu.

I-am mulţumit cît am putut de politicos şi i-am cerut iertare că l-am sunat: aşa, fără să mă uit cît e ceasul. Şi-am închis.

— Recunosc, Marc era într-adevăr un maestru.

Ceasul arăta cîteva minute peste miezul nopţii.

Partea a doua

Sîmbătă

1

Vedeam totul de sus, mă vedeam şi pe mine de dinafară, ca pe o altă persoană, dar ştiam tot ce simt şi ce gîndesc.

Erau mai mulţi oameni, nu recunoşteam pe nimeni, toţi păreau însă în bune relaţii cu mine, cunoştinţe sau, mai bine, colegi de echipă. Iar unul dintre ei ţine pe palmă, sus, la nivelul urechilor, ca un chelner de mare restaurant, un platou de ceramică albă, pe care se află un cap de om: cu obrazul aproape alb şi părul castaniu-deschis, pieptănat lins pe spate. Părul stă ca dat cu gel. Are ochii închişi, o faţă lividă care nu exprimă nimic, nu trădează nici o suferinţă, e impersonală ca a unui manechin de cauciuc dintr-o vitrină. Sau poate, îmi trece acuma prin minte, ca a unui zeu de marmură.

— Trebuie dus acum la spital! am auzit o voce, n-o recunoşteam, în schimb am recunoscut timbrul de autoritate şi urgenţă, aşa că mi-am îndreptat spinarea şi m-am uitat de jur împrejur să văd unde-i şeful şi dacă nu cumva ordinul mă priveşte pe mine. Dar nu mi-am putut da seama.

Cu ocazia asta am descoperit în mijlocul salonului și corpul: în picioare, vertical ca un trunchi de copac retezat cu drujba, era îmbrăcat ca un funcționar de la fisc. Sau ca un inspector de la Igiena publică, venit la noi în control. Tăietura de pe gît e zmeurie și perfectă, e clar c-a fost făcută de curînd, sîngele nici n-a apucat să se coaguleze, dar, ce ciudat, m-am mirat eu, nu dă pe dinafară ca dintr-un izbuc, rana e netedă, cămașa n-are o pată. Privind tăietura cu atenție, am simțit ca-n vis îngrijorarea mea de asistentă medicală: Cum o să reparăm noi chestia asta, cum o să-i coasem noi capul la loc, cum o să-l înviem noi pe pacientul ăsta? Ca și cum mi-ar fi auzit gîndurile, cineva din echipă, șeful, a spus cu o voce sigură că vom coase venele și mușchii exact la fel, nu-i nici o problemă.

— Numai capul merge la doctor!, e mai simplu, mai economicos, spunea vocea, în timp ce niște mîini bandajau rana cu îndemînare, iute de tot, în folie de aluminiu, din aceea care se folosește la bucătărie, omul lucra repede ca o gospodină care ar acoperi o cratiță cu tocană: Să nu umble muștele!, am auzit eu un glas mulțumit de bărbat.

— E mai ușor să trimitem numai capul la tratament, nu și trupul, întărește prima voce.

Nu știam cine vorbește, însă argumentul suna convingător, așa că m-am încurajat: Da, e mai economicos așa, poate chiar ușurăm diagnosticul, doar în cap sînt toate! În timp ce-mi făceam curaj în felul ăsta, mi-am rotit privirea prin încăpere și am văzut la margine, lîngă fișier, încă un trup de om, și ăsta în picioare, ca un trunchi de manechin căruia vitrinierii n-au apucat deocamdată să-i pună capul, și mi-am spus, de data asta ceva mai liniștită, dar nu de tot, nu, simțeam în continuare un fel de gol în stomac, ca atunci cînd făceam primele intravenoase și muream de frică să nu sparg vena, Da, trebuie să fie o metodă deja verificată.

— Am făcut treabă bună, doi pacienţi rezolvaţi la timp, uită-te ce frumos stă fiecare pe propriile lui picioare! Cînd vine rezultatul îi coasem la loc, şi-o să fie ca noi! Ca noi! exclama cineva.

Un alt om din echipă, nici pe ăsta nu-l ştiam, înfăşura ciotul de gît al celui de-al doilea pacient în foiţă de aluminiu, şi fără voia mea i-am admirat îndemînarea: E ca şi cum ar pune capac pe o oală cu mîncare, să nu umble muştele!, am gîndit papagaliceşte şi mi-am întors privirile să verific dacă şi capetele retezate au tăietura căpăcită cu folie, dar capetele nu mai erau nicăieri, Pesemne cineva s-a şi dus cu ele la spital. Aşa, la vedere, pe tavă!, m-am mirat. De uluire, mi-am băgat mîinile în buzunarele halatului, în cel drept am dat cu degetele de ceva lipicios, o bomboană de mentă, Numai de nu mi-ar păta buzunarul, să mă vadă şefa murdară, de unde dracu-o am? Şi cum s-a făcut toată treaba asta în salon, nu în sala de operaţii?

Tot uitîndu-mă în jur, în partea cealaltă a pîlcului de oameni i-am zărit pe Marc şi pe Roman, unul lîngă altul, amîndoi în halate albe, şi m-am bucurat, Am dat de-un sprijin, de nişte persoane în care am încredere, o să mă lămurească ei ce se petrece *de fapt* aici!, mi-am spus. Şi-am început să-mi croiesc drum spre ei, deşi mi se părea cam nu ştiu cum să-i văd împreună. De undeva, de departe, venea un zgomot de burghiu electric, lung, o dată, de două ori, număram eu, de cinci ori, drumul pînă la ei este mai greu decît mi s-a părut la început, podeaua se dilata pe măsură ce păşeam, telefonul suna în continuare, Oare cine sună aici, la ora asta?, m-am mirat eu, grupul cu manechinele lui decapitate cu tot s-a risipit ca fumul şi eu am deschis ochii. Lumina mă jena. Aşa-mi trebuie, dacă mă culc tîrziu! am mormăit, şi m-am întors pe partea dreaptă, am ieşit precaut din ocniţa visului, m-am ridicat şovăitor şi-am început să intru în zi, în dimineaţa crudă

de august, încet, încet, săpînd cu unghiile într-un perete de stîncă.

Telefonul suna în continuare, departe, E în bibliotecă!, mi-am amintit eu şi m-am dat jos din pat, Poate mă caută Cazimir cu analizele!, a ţîşnit din mine prima dorinţă a zilei, deşi veştile pe care mi le dă sînt tot mai rele. Dar îmi place să vorbesc cu el, îmi aminteşte de Roman, de cum era Roman la început, cînd totul părea o făgăduinţă.

Dar nu era decît o funcţionară de la Banca Agricolă, cu banii şi numele şi contul. Francezii ăştia sînt imposibili, oricît le spun numele, nu sînt atenţi, uită de la mînă pînă la gură, pentru o nenorocită de sută de franci a trebuit să mă zbat de parcă... Idioţii. Imbecilii. Şi funcţionara de la bancă, că am făcut multe reproduceri? Cînd i-am spus că sînt pictor m-am simţit prost, ca şi cum aş fi minţit. Ca şi cum m-aş fi lăudat în mod mincinos.

Cînd făceam cafeaua, mi-am amintit de vis. L-am prins tot, aşa cred. Spălam sita aparatului, şi visul mi-a răsărit, clar ca o fotografie, pe perete, vedeam trunchiurile decapitate, în picioare, cu gîtul roşu şi neted ca o pastă de măceşe, ba nu, de zmeură crudă, întinsă bine cu cuţitul pe pîine... şi capul pal instalat pe tava albă, părul şaten pieptănat peste cap, cu ochii închişi, obrajii la fel de livizi ca albul tăvii de ceramică pe care stă vertical. Capul e de fapt al lui Apollo. Dar color şi cu părul lins! Acum îmi dau seama, e de pe coperta unui album...

Şi mă doare amigdala stîngă şi urechea şi măseaua, oare?... oare s-au făcut?... Capul meu.

Totul a început cu un vis. Mai bine zis, totul mi-a fost anunţat într-un vis. Miculaşul 1994. Doi ani, curînd se fac doi ani. Scadenţa.

Şi iar simt că nu pot gîndi *asta*. Nu pot. Cînd încerc să mă gîndesc *la asta*, în mintea mea se face vraişte, gîndurile se ciocnesc în ea ca ciripurile smulse de vînt.

Nu pot gîndi. De spaimă. De doi ani pierd vremea și mă zvîrcolesc ca un zvîrcolac.

Și uite, pierd vremea... pînă am mers la bancă, pînă m-am întors... Sîmbătă... credeam că la bănci nu se lucrează și sîmbăta, și mie îmi venea s-o las pe luni, dar luni merg la control, datele de control sînt în capul meu ca țărușii la roșii, ca bornele pe șosea, nu uit de ele nici dacă vreau. Dar pînă am mers acolo, pînă ne-am uitat în acte...

Văd șura de acasă, simt mirosul de paie și fîn și încă ceva, da, făina de grîu din lădoi, acolo e o zi glorioasă de vară, nu foarte caldă, firezul atîrnă în cui, pe partea interioară a porții mari. Mi-e dor. De ei. De tata. De mama. De verile prăfoase, calde, plicticoase și bune ale copilăriei, ale adolescenței. De ultima vară cu ei, din anul 1969. Acum douăzeci și șapte de ani.

— Auzi, să ducem numai capul la doctor... Și tîmpita asta, dac-am făcut multe reproduceri... sîntem pierduți, nimeni nu mai știe nimic, cultura e un nor cirus deasupra unei lumi scufundate-n mocirlă. Ce vis. Ce serie de vise. Sînt bolnavă, și Cazimirul meu nici nu mă bagă-n seamă, s-a plictisit. Oho, de-ar ști ei cum e cînd se satură pacientul, cînd se plictisește bolnavul și, în loc să meargă la doctor, se lasă în voia lui Dumnezeu... treisprezecevirgulăoptmiliardedeani. Ar trebui să-i spun visul. Am filmul stocat în memorie, îl pot porni, cel mai ușor ar fi să pictez ce am văzut... era o imagine hieratică... ca-n Leonor Fini! Ar trebui să mă duc la psihiatru. *Și* la... șopteam eu, încercînd să dau imaginea la o parte cu palma, ca pe-o muscă. Degeaba le pictez pe toate, nu scap de ele. Păcat că nu știu face altceva, am spus, uitîndu-mă spre „atelier", camera mea mică pe care mi-am transformat-o în loc de pictat, la șirul nu mare de pînze rezemate de perete.

Pictura n-ajunge. Altceva! Să nu mai trebuiască să merg la nici un doctor de cap... așa i-ar spune mama, doctor

de bolunzi sau doctor de cap, la care e mai mare rușinea s-ajungi. Și eu, care nici să fac o injecție nu mai sînt în stare.

M-am scuturat:

— Am visat. Ia nu mai face atîta caz... Și găinile visează! Ba chiar și șopîrlele! Mare lucru! am ridicat demonstrativ din umeri. Cine a văzut găini la psihiatru? Întrebarea e: Ce vrea oare să îmi spună corpul meu?, da, asta-i întrebarea. La doctor să ducem numai capul... Al meu a fost, și nu o dată!

Rîdeam, încercînd să ies din frică. Mi-am pus un disc, *In fernem Land*, *Marșul funebru*, altele... îl am de la Ștefan, mi l-a adus cadou, pe vremea cînd dormea la mine cu doamna doctor, cu Adela. Bună șefă... și pe deasupra și frumoasă. Era la fel de geloasă ca Marc, parcă ar fi fost gemeni! Voia să-l închidă în casă și să-i confișteze cheia. Eu n-am putut să-i zic nimic, îmi era șefă, nu aveam chef să zbor de la Gine cine știe unde. Că mi-a plăcut să lucrez acolo, eram în sfîrșit într-un loc bun, la nou-născuți. Dintre toate locurile pe unde-am trecut, acolo a fost cel mai bine, că m-am simțit și eu cu rost. Să vezi tu bărbații, tăticii, venind fericiți la spital, cu flori în mînă! Exact ce eu... Și pruncii cît o mănușă, buni de iubit, de ținut în brațe. Viața, viața care începe și nu știe de ea, nu mai mare ca o mănușă. Minunea. Viața pe care o protejam și-o îngrijeam mai ceva ca pe ochii din cap. Cînd am dus-o pe soră-mea la clinică, să-i arăt unde lucrez, s-a topit, nu alta, inspira adînc, își amintea... Tu, Todoră, aici miroase a copil mic, a nou-născut! se bucura Carolina.

Păi da.

Am făcut și eu măcar o vreme ceva de folos.

2

Eu nu am încercat niciodată să știu ce urmează. Dinspre tata, toți se dau proroci și citesc viitorul, cel mare, al tuturor. Eu numai mi l-am calculat: dacă fac cutare, se supără cutare, și-atunci... Am fost expertă să-mi calculez mișcările cu trei pași înainte, să nu fiu niciodată prinsă descoperită. Dar pe ghicitoarea n-am încercat niciodată să fac, eu m-aș bucura dacă mi-aș putea citi trecutul măcar. Asta fac acum, îmi citesc în trecut, ăsta-i talentul meu, să-mi citesc greșelile mele, și ne iartă nouă greșelile noastre, și să-mi iert eu mie greșelile mele, și-apoi fie ea, împărăția Tatălui, facă-se voia Lui.

I-am scris atunci Olguței. Și ea nu a răspuns la scrisoare. Și n-a venit înapoi. Marcu n-a închiriat și n-a cumpărat nici un apartament. Și nici n-a divorțat. Eu am rămas pe loc. Nu le-am spus nimic alor mei, nici un cuvînt. Am fost amuțită. Nici măcar cu Trăinucu sau cu Carolina nu am îndrăznit să vorbesc despre asta. Nu am putut. Am ținut ziua aia în mine. Că după ce m-am măritat am simțit că ei vorbesc mai frumos cu mine, că țin cont de ce spun, nu mai eram aia care mîrîie, și ei îmi spun să tac, și eu mîrîi mai departe, pentru că nu mă pot opri. Da, măritișul meu cu Marc m-a înălțat în ochii lor, și instinctiv n-am vrut să mă cobor, dîndu-le amănunte. N-am vrut să-i pierd.

Și s-a sfîrșit nu în vreuna din dățile cînd m-a lovit – să recunoaștem: rău! Acum de fiecare dată mă simt obligată să adaug asta, de dragul preciziei, și de fiecare dată simt că mă împurpurez de rușine. Nu e nici o glorie că nu m-am știut descurca și apăra, trebuie să defilez cu asta pînă la Judecata de Apoi!, ba și după: pentru că lui Dumnezeu îi plac sîngele și durerea și se hrănește din ele. Acum știu: cum află cineva că ai fost umilit și călcat

în picioare, îţi face acelaşi lucru. Nimeni nu se abţine. Ca la animale, e unul rănit, îl mănîncă haita. Îi spui cuiva că altcineva ţi-a făcut o porcărie? îl înveţi să ţi-o facă şi el, cu prima ocazie. Ce pulsiune de repetiţie, cum zice vară-mea, savanta... nici pomeneală: tu te plîngi, ceri ajutor, şi ăla căruia îi spui îţi face la rîndul lui porcăria, a învăţat-o din ce te-ai spovedit tu, şi ţi-o face pentru că ştie că cu tine îşi poate permite. E pulsiunea de repetiţie a ascultătorului, nu a victimei. N-am uitat cum s-a purtat Marc: m-a lovit, rău, pe vremea cînd eu n-aveam încă nici o vină. Încă.

Nu, măritişul meu, unicul meu măritiş, nu s-a sfîrşit nici atunci cînd a fost clar că nu mai voia nici un copil – atunci s-a sfîrşit lumea, dar nu căsnicia, zile întregi, poate săptămîni, mi-am imaginat că toată lumea a murit, că pămîntul e gol şi eu sînt singurul supravieţuitor... şi mă plimb în sfîrşit în siguranţă, merg cu maşina la Locul cu Grîu, mă uit la casă, intru în locuinţe, citesc, pictez, ascult muzică... iar gîndul că toţi au pierit nu-mi producea nici durere, nici bucurie, pur şi simplu nu-mi păsa de asta, singurul lucru care conta era că eu eram în siguranţă şi că nimeni niciodată n-o să mă mai poată obliga să fac ceva ce nu vreau şi nu doresc. Eram în sfîrşit în siguranţă, pentru că eram singură, ultimul om de pe pămînt. Şi pentru mine atunci numai asta conta.

Şi cînd am revenit într-un fel de realitate, m-am înscris la Tehnică Sanitară. Ca Anita, nu mi-am dat seama, dar cred că atunci după ea m-am luat.

Nu ştiu cînd s-a terminat măritişul meu, poate în ziua aceea de iarnă spre primăvară cînd mi-a cerut, se pregătise dinainte, cu Nestor catolicul şi manistul, să îi scriu fetiţei lui că eliberez locul, numai să se întoarcă ea acasă, la tata. Şi de fapt nici atunci, atunci s-a mai rupt ceva, dar a şi crescut ceva, o legătură de la mine spre el, ca un muşchi hipertrofiat care susţine un membru schilod

şi-l face pe chilav să umble. Marc a avut atunci nevoie de ajutor, eu nu mi-am dat seama cît de gravă e situaţia, şi m-am purtat cu el ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, dar, în acelaşi timp, ca şi cum el ar fi la pămînt. Aşa că l-am prins din mers şi l-am proptit de mine, l-am ţinut la suprafaţă. O vreme.

— Numai încă o vreme! am aruncat sfidător spre cer, spre ochiul acela pînditor şi veşnic deschis, de unde curgea peste mine o lumină coaptă, galbenă cu fuioare albe, de august tîrziu. Îmi rumeg amintirile ca pe-o iarbă aţoasă amestecată cu frunze şi flori fragede, lăcrămioare, aconit, lapte cîinesc, brînduşe de toamnă, cucută şi alte asemenea. Plante de leac pentru una ca mine! Încă o vreme! am repetat fără sens, ridicîndu-mi sprînceana dreaptă, ăsta e un tic moştenit de la tata.

Şi simţeam că mă uit în lumina ultimei zile de august ca într-o beznă compactă.

Am scris scrisoarea pentru Olguţa, ea n-a răspuns şi n-a venit înapoi, nu am ştiut nici măcar dacă scrisoarea a ajuns sau nu. Dar bănuiam că o asemenea scrisoare trece de securitate, că doar e pentru întoarcerea unui cetăţean-român-minor în minunata sa patrie multilaterală, nu pentru rămînerea lui în putredul şi muribundul Vest imperialist. Că la facultate am făcut şi *învăţămînt*...

N-am ştiut nimic, pînă în ianuarie 1995, cînd m-am întîlnit cu Pauline. La ea acasă.

Acum mi-e ciudă c-am mers, toată călătoria a fost o prostie, Olguţa şi Pauline au fost săritoare, nu-i vorbă, mi-au obţinut repede un *rendez-vous* la un specialist, la spital. Spre mirarea mea, că eu ştiam că am nevoie de ajutor, dar mai ştiam şi că nu există nimeni pe lume nici îndatorat, nici obligat să mă ajute. Iar Pauline m-a ajutat. În acelaşi timp, s-a purtat cu mine ca un înecat care a văzut un colac de salvare: s-a agăţat de mine, părînd că

ea, Pauline, este în dificultate, în timp ce eu aş fi tare şi mare. S-a agăţat bine de mine şi-a vorbit cu mine, ceasuri întregi, acelaşi şi-acelaşi lucru, Marcu şi Marcu şi scenele lui şi viaţa cu el. Cu el, care a fost nenorocul. De părea că eu am mers acolo anume pentru ca ea să aibă cui mărturisi preaplinul durerii ei, iar nu pentru ce m-am dus, pentru preaplinul fizic din propria-mi ţeastă.

A fost o tîmpenie, una de-a mea. Dar m-a zăpăcit doctorul ăla, c-o fi, c-o păţi, că în străinătate se poate face şi drege, că au tehnici pe care aici nu le au... de parcă aveam eu posibilităţi pentru acolo. Ce mai, m-a aruncat în haos, paşaport, invitaţie... dintr-o dată, părea că dacă obţin paşaport, atunci îmi fac un tratament, că ăsta e tratamentul meu, paşaportul şi viza. Eu, culmea absurdului, rugîndu-mă de Pauline. O prostie, una din prostiile mele. De-aici sînt, aici trebuie să crăp.

Iar ajung la asta.

M-a chemat la ea. A aranjat la spital, ea a aranjat totul, *un rendez-vous.*

Era frumoasă, fără riduri, îmbrăcată *superb* într-o *superbă* jachetă pufoasă. Şi zîmbitoare: exact cum o văzusem în urmă cu peste douăzeci de ani. Şi mi-a confirmat, fără s-o întreb, că ştie de scrisoare, da, a ajuns, i-a dat-o Olguţei. M-a chemat la ea acasă dis-de-dimineaţă, m-a dus la etaj, în camera copiilor, aşa a spus, unde îşi fac lecţiile gemenii. Şi a scos din dulap două sacoşe mari – erau româneşti, model vechi... –, două sacoşe de voiaj pline de scrisori, le-a împrăştiat peste tot, eram brusc într-o inundaţie de scrisori îngălbenite, ofilite, plicuri şi file pe care am recunoscut imediat scrisul mare, rotund şi frumos al lui Marc. Am apucat-o pe cea mai apropiată şi-am citit la întîmplare: „Eu simt că noi ne potrivim, că facem unitate sufletească, tu...". Am izbucnit în rîs, aceleaşi şi-aceleaşi vorbe mi le-a spus şi mie, aceleaşi cuvinte pentru oricine. Ce singur a fost, Doamne Dumnezeule!

Aş fi vrut să le împachetez pe loc, pe toate, şi să plec, să le iau în mînă una cîte una, să le aşez pe ani, pe luni, pe zile, şi-apoi să le citesc în tihnă, asta da documentare finală, să aflu ceea ce nu am ştiut, ce n-am ştiut să întreb la timp... să le citesc pînă-mi vine rău, pînă-mi vine să vărs, ba nu: să latru. Pentru că, mi-am spus, dacă am regretat că nu am voce şi în afară de uguitul meu din gît nu pot să cînt, cu atît mai mult am regretat toată viaţa că nu mă încumet să latru: tare, ca un cîine cuprins de urîtul cel mare. Aşa cum am citit eu într-o carte despre animale, de unu', Lorenz, c-a lătrat un cîine de-al lui. Ba nu, cum a urlat cîinele lui Diacu, două zile şi două nopţi întregi, de s-a auzit în tot satul şi toţi s-au înspăimîntat, şi-aşa au aflat ei că Diacu trage să moară. Şi-a şi murit.

— E pe undeva pe-aici şi scrisoarea asta a ta, de fapt au fost două cu acelaşi conţinut, veneau la mine, pe adresa mea, i le-am dat Olguţei, cum să nu i le dau? Dar ea nici n-a vrut să audă, era *ado* deja, şi ştii cum sînt la vîrsta asta, a crezut că am făcut eu vreo intrigă, ceva, s-o trimit înapoi, ceea ce era cu totul fals! spunea repezit Pauline. Ea a vrut să rămînă la mine, şi puteam eu să zic nu? Puteam? Nu puteam! deşi pentru mine anul acela a fost mai greu, cu schimbări.

Am privit-o, ar fi fost greu să nu mă uit la ea, eram numai noi în cameră, în frigul care pe ea nu părea s-o deranjeze deloc, numai pe mine. E frumoasă încă, arată cam de patruzeci, hai, patruzeci şi cinci, nu de şaizeci, oare cîţi ani are de fapt? Arată mai tînără ca mine, eu, cu România mea impregnată în fiecare celulă. Uite, are pielea roz şi neatinsă de riduri, e subţire, fragilă, cu mişcări iuţi de fată, se mişcă aşa de repede că mi-e tot timpul frică să nu cadă, dă Doamne să nu cadă în prezenţa mea sau într-o zi cînd se întîlneşte cu mine, parcă-i din cel mai fin şi mai chinezesc porţelan şi vine direct din Ţara de Porţelan. Cum s-o fac să-mi dea scrisorile?

A povestit ceea ce eu știam deja, Marc mă bătuse destul la cap, cînd ea vorbea, în capul meu se trezea vocea lui Marc. Mi-a spus și ea cum s-au cunoscut și cum a cerut-o de nevastă imediat ce a văzut-o. Și cum purta ea nu o căciuliță verde, cum m-a pisat Marc, ci pur și simplu un batic legat de ea ca un turban.

— Era mai gras pe-atunci și asta-l îmbătrînea, părea cu mult mai matur ca mine, și de fapt era numai cu un an! S-a prezentat și mi-a spus: „Domnișoară, pentru prima dată în viață regret din tot sufletul că sînt căsătorit și că nu vă pot cere direct de soție!". Auzi, tu, ce mi-a spus! se indigna Pauline.

Reieșea că s-a îndrăgostit de ea la prima vedere. Și că a divorțat pentru ea. Și că a despărțit-o de prietenul ei, mi-a arătat fotografia lui, un bărbat arătos, figură clar de doctor... erau fotografiați chiar la Cluj, nu cu multă vreme în urmă... Ceea ce înseamnă că ea a mai fost la Cluj... Nu cred că s-a dus la Marc, decît dacă nu cumva i-a explicat Olga unde-i.

Exagerează în ce spune, crede că el s-a folosit de securitate ca s-o despartă de prietenul ei. M-a făcut să mă gîndesc la Ingeborg, că și Bori, după ce-a plecat în Germania, a făcut o paranoie c-o urmărește securitatea. Că mulți care au plecat de tot din țară fac obsesia asta, cu securitatea, se cred urmăriți. Poate că Pauline chiar a fost, româncă, măritată cu un diplomat... Dar Marc folosindu-se de securitate, o, asta e mult prea mult, asta era nebunie curată... Bori, în Germania, a ajuns să se trateze la medic. Pauline nu pare că s-ar fi tratat, pentru ea, și acum, tot ce vine dinspre România e securitate. Poate și eu! Nu mi-a venit să rîd de ea, un om prins în propriile lui spaime nu-i de rîs.

Din ce vorbea ea, reieșea o ură teribilă contra lui.

Iar cînd vorbește despre Olguța, spune că e ca Marc. Hm.

— Marcu mi-a distrus viaţa, îţi spun, Todora, el mi-a distrus-o! Olga îi seamănă.

Mi-a spus povestea vieţii ei, eu m-am concentrat pe cronologie, mai ales că sărea de la una la alta. Dar nici la ea n-o puteam urmări mai uşor decît pe vremuri, la Marc, parcă s-ar fi înţeles între ei să nu fie atenţi la succesiunea întîmplărilor... În orice caz, a reieşit că e născută într-o familie de oier făgărăşean – sau braşovean? – care a ajuns cu oile în Dobrogea şi s-a îmbogăţit. Dar maică-sa e de-acolo, din Brăila. Şi are două surori, eu îmi aminteam numai de una, de Angela, nu şi de cealaltă. Cînd s-au cunoscut, Marc lucra deja la Clinici şi locuia acolo, în curtea Clinicilor. La boli profesionale. Şi n-a suflat o vorbă despre cum l-a atras ea pe Marc, cum l-a chemat la ea, deodată cu un doctor, s-o trateze de diaree.

Am văzut pe faţa ei că nu-i convine s-o întrerup şi s-o întreb, aşa că tot nu am aflat mare lucru despre divorţul lui Marc de Maria. Nici nu mă interesează, de fapt. Mi-a arătat certificatul ei de căsătorie cu Marc, din pur noroc am apucat să văd data: 13 iunie 1959. Bună zi! Şi pe ea o lăsa baltă în public, o acuza că flirtează cu necunoscuţi şi o părăsea unde se nimerea. Îi cita vorbele, le-am recunoscut, Marc a fost ca un trenuleţ pe şine, acelaşi şi-acelaşi lucru cu fiecare femeie... de exemplu, la masa de nuntă, i s-a năzărit că ea flirtează cu un bărbat, cu cineva de la altă masă...

— O femeie la care se uită bărbaţii nu e o femeie cinstită! Aşa spunea el! şi-a plecat, lăsîndu-mă cu nuntaşii, povestea Pauline.

— Da, am şoptit, e un argument de-al lui. Şi-am vrut să-i povestesc o întîmplare de-a mea, de la mare, cînd lui i s-a părut că mă uit la cineva, eram în apă, şi numai ce m-am pomenit că mă bagă cu capul sub apă şi mă ţine acolo, ca să mă înveţe minte... N-am apucat, ea vorbea

fără oprire. Dar îi sînt foarte recunoscătoare că mi-a povestit chestia cu nunta şi tot restul, ea, cu povestea ei despre Marc, este dovada că el a fost într-adevăr foarte simplu, rudimentar de fapt, în relaţiile cu toate femeile, că nu se ştia controla şi nici nu îi trecea prin minte că ar trebui să o facă. Un coleric, un ţăran coleric ajuns farmacist la oraş.

Cu o zi înainte, Pauline a venit la spital cu mine, m-a dus la un doctor pe care îl cunoştea, apoi la un profesor. A fost foarte atentă, cred că e un doctor bun, şi, vorba ei, a ştiut totdeauna să îşi facă prieteni, relaţii... acum şi le-a pus în mişcare pentru mine.

Dar tot m-am supărat cînd a spus că Marc a fost securist, eu ştiu ce tare s-a temut el de securitate şi cum vorbea despre regim, cum poate ea să fie aşa de exagerată? Am oprit-o, era prea de tot. Pentru ea, e destul să-i treacă ceva prin cap şi, gata, ăsta-i adevărul! Dar cînd l-a pomenit pe Alexei Cancirov, cu care a fost colegă, m-am abţinut să-i spun că după 1990 s-a descoperit că ăsta într-adevăr a fost informator, cine ştie cu ce l-au agăţat... am citit despre el în ziare. Însă ce să-i stric eu impresia despre el, buna ei amintire, ea îl ţine minte aşa cum l-a ştiut de la Borşa. Eu l-am cunoscut numai în treacăt, cînd m-a dus Marc la Cancirovi el era deja la Bucureşti, l-am cunoscut mai bine numai pe celălalt frate, pe Bogdan, tocmai se recăsătorise şi aştepta un copil. Bătrînul domn Cancirov mînca iaurt dintr-un castron în care adăugase pîine dumicată, iar eu, cînd l-am văzut cum se pregăteşte să mănînce, m-am gîndit la tata, la cum mănîncă tatăl meu dumicaţi de pîine peste care a turnat lapte cald, oamenii sînt totuşi asemănători, ce mi-e tata de la Locul cu Grîu, ce mi-e rusul adus de revoluţie la Cluj, nu?

Tot felul de întîmplări din viaţa mea se leagă de evenimente din biografia ei... coincidenţe şi repetiţii despre care abia ascultînd-o pe ea am aflat că sînt coincidenţe

şi repetiţii. Poate şi cauze, ceva ce i s-a întîmplat ei a devenit cauză pentru ceva ce am păţit eu. Aflu – şi e ca şi cum viaţa mea ar fi un covor la care acum se-alege desenul final, acum, cînd se tiveşte de la sine ultima margine. Asta, după ce visul acela de Miculaş, numai lumină, m-a anunţat că mi se întîmplă ceva. Visul de Moş Niculae, cu *ăla* care mă căuta, visul care semnala dezastrul, pentru că organismul nostru ştie cînd nu sîntem bine, şi atunci ne vorbeşte într-un limbaj al lui, somptuos şi străvechi.

Îndată ce am ajuns la Bruxelles, lumea mi s-a părut plină de semne. Cînd eşti la necaz, cînd eşti ca o rîmă tăiată-n două cu brăzdarul şi mintea nu poate cuprinde ce e de negîndit, o, atunci orice coincidenţă devine semn... Totul se travesteşte într-o poveste cu semne şi vorbeşte într-un limbaj solemn şi străvechi... dacă ştii să asculţi şi să vezi. Eu ştiu. Atunci e ca şi cum omul ar sta de vorbă cu zeul.

Numai bărbatul ăla, la spital, numai el mi-a lămurit lucrurile şi m-a adus la realitate.

Umblam pe esplanada etajului şapte, în La Défense, cum am botezat eu holul interior în care se revărsau toate cele zece saloane, plus camera de tratament şi aceea a asistentelor, nu degeaba mi-a făcut Roman nu numai o descriere, ci şi o machetă minusculă, ca de jucărie, a cartierului de zgîrie-nori din Paris... şi-a apărut tipul ăla, tînăr, numai douăzeci şi nouă de ani, sărăcuţul de el, bolnav de diabet pe deasupra. Era mirat că eu sînt încă în spital, Tot etajul vorbeşte de dumneavoastră, a spus, şi s-a mirat că am probleme după ce m-a operat Galda, că pentru pacienţii de la etajul ăla, Galda e un fel de Dumnezeu, dacă te atinge, dacă pune mîna pe tine, eşti mîntuit. Eu am diabet, mi-a spus, şi-atunci e mai greu. Şi-acum, asta, şi-a arătat cu mîna spre cap. Iar după o pauză, m-a întrebat,

cu un fel de fereală: La dumneavoastră cum a început?, că la mine a început cu un vis. Am visat că mă bat cu cineva, cu un dușman, și ăsta mi-a dat în cap. Și cînd m-am trezit, nu mai mișcam bine, eram paralizat, și nu vedeam mai nimic. Așa a început, și-acuma fac a doua operație. La dumneata, domnucă, cu ce a început, tot cu un vis?

Da, da, și la mine a început cu un vis! mă pregăteam eu să îi spun, dar a apărut asistenta zdrăngănind stativul de perfuzii și m-a chemat, apoi am fost la control în sala medicilor, să se zgîiască la mine nu numai rezidentul – *Rezistenții* ăștia sînt tare cumsecade, a spus o băbuță din București, iar eu nici nu am clintit –, ci și alți doi *rezistenți*, cine știe de unde i-a cules nepricopsitul ăsta și i-a adus să-i delecteze cu o curiozitate. *Quelle drôle de chose!* a exclamat și doctorul ăla din Belgia, chiar la joncțiunea temporo-parietală! Se uita pe un ecran în capul meu și juisa că vede ceva ce n-a mai văzut – sau vede rar. Cînd am terminat să fiu material didactic pentru *rezistenți*, l-am căutat pe bărbatul ăla de numai douăzeci și nouă de ani. Dar el tocmai fusese dus la operație.

Aș fi vrut să-i povestesc visul. Merita să-i povestesc, pentru că el mi-a deschis ochii. Voiam să spun și ce-am văzut la anestezie, în vreme ce doctorii lucrau ascultînd un radio în surdină, se transmitea jazz, *hallelujah, it's raining men*, se zbenguiau vocile, urmează *Siciliana Blues* de Cornel Țăranu, a anunțat foarte articulat un glas de bărbat, înainte ca eu să mă pierd. Dar nu l-am mai găsit, că n-am putut pătrunde la reanimare. Și l-am pierdut. El m-a făcut să înțeleg că visul e un limbaj al corpului, un mesaj al corpului către mine, prin care el, corpul, îmi anunță că s-a stricat ceva într-un loc sau altul. Corpul cu ale lui este inconștientul meu viu, iar dacă mai adăugăm și memoria, înregistrările ei, atunci ne cam iese calculul.

Un an mi-a luat pînă am înţeles. Că eu am visat îngeri cu trompete, care mă vînează pe mine scăldînd lumea într-o lumină de aur, asta e o întîmplare: puteam visa cîini, pur şi simplu. Sau gîndaci de Colorado. Iar lumina din vis, aceeaşi ca la anestezie, aur roşcat... precis chestia aia apăsa deja o anumită zonă, care controlează şi senzaţiile de lumină, de culoare... Neurofiziologie, asta-i. Dar cînd eşti cu funia la gît, întîmplările se orînduiesc de la sine, drept semne.

M-am ridicat de la masă şi m-am dus în atelier, să mă uit la tablou: stă pe şevalet de un an şi nouă luni. Cînd am chef, numai iau pensula şi mai pingălesc la el un pic. De aproape doi ani mă chinuie, de la Sfîntul Niculae 1994. Aur şi funingine, am spus tare, cu răutate, şi i-am adăugat într-o margine un cuib de cocostîrc, mare, lemnos, pe vîrful unui trunchi uscat de acăţ, şi-o barză într-un picior clămpănind din ciocul ei oranj.

Şi la Olga era plin de „semne": cînd am intrat în casă, primul lucru pe care l-am văzut, literalmente mi-a sărit în ochi, a fost cuvertura mea, aruncată pe un scaun de lîngă piciorul scării, ca un şal preţios aruncat peste un pian. Cuvertura de pe patul meu, din casa lui Marc, pe care am lăsat-o acolo cînd am plecat. Din trufie am lăsat-o. O cuvertură frumoasă, roşie, ţesută de mama în culori naturale, vai, o să-i spun mamei, m-am gîndit pe loc. Iar pe peretele din spatele mesei de sufragerie, tablourile din casa noastră, a lui Marc şi a Olguţei şi a mea, din anii aceia... o chitară de Sava, portretul în ulei al Olguţei făcut de mine... dau de Marc, sub formă de lucruri de-ale lui şi-ale mele, obiectele supravieţuiesc omului, omul e de mult pămînt, copaci, flori, lut să astupi un butoi de bere, iar cămaşa lui e trasă la sorţi, s-o mai poarte şi alţii. Asta aşa, local, pînă o să ne-ntoarcem la origine, căci tot ce sîntem a fost altcîndva, foarte de mult, miez de stea, sîntem din

cenușa rece a stelelor stinse, cenușa celei de-a treia generații de stele, prinzînd viață, glas și conștiință. Totul se-ntîmplă ca-n Cartea universală, mai precis: în Cartea universală. Și am întins mîna, să mîngîi cuvertura vrîstată, eu am vopsit lîna, în oala mare de fiert haine, eu am potrivit fiertura de plante, din coji de nucă, coarne și piatră acră pentru negru, din coji de ceapă, cimbrișor înflorit și frunze de corn pentru purpuriu, eu m-am jucat cu nuanțele, afară, în grădina casei părintești din satul meu de grînari – de mult, într-o zi blîndă de septembrie. Aș fi vrut să caut dunguța verde, firele verzi vopsite tot de mine, cu cozi și coji de mac, dunguța verde pe care am rugat-o pe mama s-o facă: așa, o glumă a noastră, ca semn de aducere-aminte între noi două, un semn prin nimic mai prejos decît curcubeul, m-am gîndit eu atunci, în ziua aceea liniștită de toamnă cînd am trebăluit cot la cot cu mama.

Iar acum văd toate feliile de timp dintr-o dată, clar, ca luminate de fulgerul lui Giorgione: ziua vopsirii, ce-am gîndit atunci ori cum a rîs mama, dezgolindu-și dinții albi și regulați, ziua cenușie de februarie cînd am lăsat cuvertura pe pat și am plecat pentru totdeauna din camera aceea și din casa aceea, și-apoi ziua iernatică cînd mi-am revăzut cuvertura la Olga. Aproape că aș putea să spun: la Olguța mi-am reîntîlnit cuvertura.

Luni de zile am trăit într-o spaimă așa de mare și m-am simțit ca în transă, mi se părea că văd, prin transparența de cleștar rozaliu a lumii, scheletul de cărbune al sorții. Verigile inegale din fier negru ale unui lanț lung. Dacă pînă și căderea unei frunze ascultă de destin, cum spune tata, atunci ce altceva erau obiectele vechi pe care le întîlneam la tot pasul decît semnele palpabile dintr-un desen care-și etalează, de la o zi la alta, articulațiile și forma, fără să-și trădeze însă misterul? Și-atunci știm *cum*, dar nu și *de ce*! am tresărit eu. Un covor care, așa simt

eu, se întregește și se tivește de la sine, înnodîndu-și firele de la capăt, de la marginea rămasă pînă atunci franjurată. Precis e un semn, încă unul!

Pauline era acolo, cu soțul ei, cu Étienne, cu care are un băiat, acum om în toată firea. Era acolo, luminoasă, frumoasă. Și misterioasă:

— Am multe să-ți spun, Todora! Am multe să-ți spun, m-am tot gîndit, Marcu, el!, eu nu sînt bine, el pentru totdeauna mi-a stricat viața! mi-a șoptit cu o asemenea intensitate, din prima clipă, încît m-am gîndit că femeia asta frumoasă e mai disperată ca mine, ce mai, e pe punctul să-și piardă mințile. Dar în sinea mea am și rînjit: Totuși, de la mijlocul anilor 1960, de cînd Pauline a divorțat de Marcu, și-a ajuns în Belgia, nu oricum, ci măritată cu un belgian, a trecut o grămadă de vreme, a curs o grămadă de apă și pe Someș, și pe Canalul bruxellez, cum adică Marc i-a distrus pentru totdeauna viața? Cum vine asta? Însă intensitatea chemării ei: A venit Todora, singura care poate să înțeleagă!, plus greutatea misterului pe care femeia asta superbă îl purta în ea ca pe-un bloc de piatră dură și șlefuită de suferință, în vreme ce se mișca iute, periculos de iute, printre lucruri, printre oameni, ca o dansatoare de porțelan pe o arenă de porțelan, m-au atras hipnotic. Puteam să aflu, de la ea, și ce, și cum. Da, m-a atras foarte tare, într-un fel chiar impudic. A fost ocazia să arunc o privire în culise, în lucruri, în povestea lor de amor, chiar în adîncul istoriei lor, în sexul ei otrăvit și roșu. Eu știu că dacă e o poveste cu un bărbat și o femeie, ea își are miezul ei, sexul ei, și că răspunderea se împarte.

Uite, îmi povestesc întîmplările astea și le formulez în cuvinte pe care, dacă le-aș spune în fața cuiva, ar spune că sînt fandosite și chiar false... dar, de fapt, ca să formulez ce-am simțit atunci, numai cuvintele astea sînt bune.

Cînd vorbesc între ei, oamenii simplifică. Şi toţi se simt tot timpul obligaţi să se arate detaşaţi, distanţaţi, ironici.

Şi-acolo, la etaj, în camera rece şi prea luminoasă a copiilor... sutele de scrisori, poate mai mult de o mie, între care eram noi aşezate ca-n iarbă, ca la un dejun în iarbă, arătau fără dubiu ce mult a iubit-o el pe Pauline. A fost dragostea lui – am priceput deodată eu, şi n-am simţit nimic în piept sau în stomac cînd am recunoscut asta, nici invidie, nici gelozie. Nimic. Aşa cum nu am simţit nimic la Bucureşti, în urmă cu ani mulţi, cînd Roman i-a cumpărat Iolandei un cadou exorbitant, pe care, la cererea lui, a trebuit să-l aleg eu, iar eu, de-a dracului ce eram, am ales din consignaţie ceva izbitor de frumos şi de scump, ceva ce şi eu mi-aş fi dorit să am şi nu aveam, un şal mare de caşmir cu modele orientale, colorat ca o coadă de păun. Pentru că, am priceput eu atunci, este el cu mine la Bucureşti, spune el că mă iubeşte, dar, din moment ce mă roagă să îi aleg ceva Iolandei, înseamnă că el pe ea o iubeşte, el de ea e legat cu totul altfel decît de mine, Iolanda este pentru el iubirea – şi totul.

De la mama am asta, să-l las pe celălalt să mă ofenseze, o dată, de două ori, de şapte ori, să fiu ofensată pînă la măduvă şi să-l privesc tăcută cum mă ofensează, aşteptînd ca el să înţeleagă singur ce a făcut şi să se pună jos, la pămînt, să se aşeze în genunchi, ce mai, să se bage-n pămînt pînă la genunchi sub povara vinovăţiei lui faţă de mine, a ruşinii că a fost în stare să-mi facă el mie ce mi-a făcut. Dar asta nu s-a întîmplat niciodată.

În camera friguroasă unde m-a dus Pauline, cu spatele la fereastră, să mă feresc de lumina tare şi albă, mi-am dat seama că pentru Marc eu n-am fost decît un înlocuitor. Pentru Roman, la fel! a exclamat piticul, vocea aia din capul meu. Un surogat. Ca nechezolul în ultimii ani ai socialismului. Ca surogatul de unt, ca salamul cu soia,

ca... Un înlocuitor, eu sînt înlocuitorul, mi-am spus, şi-mi auzeam piticul chicotind. Nu-i chiar aşa de simplu, dar în esenţă asta am fost, înlocuitorul, nechezolul pentru criza de cafea, pentru criza de iubire prin care au trecut ei, Marc şi Pauline, Roman şi Iolanda. Nu capăt de lanţ trofic, nu scopul, ci doar mijlocul, afurisitul de mijloc către alt scop, afurisitul de înlocuitor.

— Şi, dragă, imaginează-ţi, cînd eu eram la Borşa, de unde veneam numai la sfîrşit de săptămînă, ea pleca!, iar lunea dimineaţa, cînd eu plecam la lucru la Borşa, Miki venea înapoi, şi-avea grijă de el! a pufnit Pauline.

Arăta ca o mîţă înfuriată, numai că nu scuipa. Avea ceva adolescentin în indignarea ei şi părea nu o femeie de şaizeci de ani, ci o tînără care abia şi-a dat jos rochia de mireasă şi se găseşte, dintr-o dată neputincioasă şi chiar scîrbită, în faţa realităţii cleioase, năclăite de-a binelea, pe care i-a adus-o măritişul.

— Şi asta am folosit-o la divorţ! a jubilat ea.

Ascultînd ce-mi spune Pauline despre Marc şi Miki a lui am priceput de ce a fost el aşa de îngăduitor cu mine cînd a descoperit, eu i-am spus, că m-am îndrăgostit de Roman, de ce nu m-a lăsat să plec, cum am vrut eu atunci cînd eram într-adevăr vinovată, infidelă, şi l-am şi anunţat în faţă că sînt. Atunci a spus că aiurez, că mint, şi nu m-a atins nici cu o floare. Dimpotrivă, mi-a adus flori: o azalee albă, care s-a uscat într-o lună. E drept, îmi dăduse porţia în avans. Dar iată, cheia purtării lui Marc cu mine o aflam de la Pauline, Marc pur şi simplu nu putea să stea singur. Sau ce?

Ne aflam amîndouă în camera gemenilor, aşezate între scrisori, Trebuie să fie cîteva kilograme de epistole de iubire, cîteva kilograme de iubire, mi-a trecut prin cap, aveam inima strînsă de supărare că nu le pot *recupera* pentru mine, să le citesc, stăteam împreună, A Doua şi A Treia,

cum ar veni, şi ne bîrfeam precipitat fostul bărbat, acelaşi, încercînd, ea pe faţă, eu pe tăcute, să înţelegem ce ni s-a întîmplat: cîndva, demult, dar ceva atît de hotărîtor, încît ne-a urmat ca umbra. Nu e adevărat că viaţa poate fi luată oricînd de la început, nici că greşelile pot fi corectate ori şterse, vorba că niciodată nu e prea tîrziu e o prostie. O minciună consolatoare.

Pentru mine, întotdeauna a fost prea tîrziu. Pentru mine, a fost întotdeauna prea tîrziu.

— Precis se culca cu ea, cu Miki. Ştii că el a lucrat la laboratorul de la Medicala III, a spus Pauline, şi era prăpăd de studente, era cunoscut. Profesional, el a fost întotdeauna de top. Dar se combina cu oricine.

Eu nu-l ştiam pe Marc *aşa*, dar la urma urmelor, de ce nu? O înţelegeam pe Pauline, în clipa aceea mi se părea că înţeleg tot, şi indignarea ei, şi prezenţa Mariei în viaţa fostului ei bărbat... şi faptul că Marc a ţinut-o la el în absenţa legitimei şi adoratei Pauline, deşi el pe Pauline o iubea. Aşa sînt oamenii, ce să facem, m-am gîndit, mă simţeam ca un şip cu chinină, mă simţeam obosită, îmi doream să fiu acasă, să ajung cît mai repede acasă, la Cluj, în apartamentul meu cu parchetul pătat de vopsele, unde însă nu sînt în plus, în primul şi singurul loc din lume unde nu am mai fost în plus. Acasă.

— Pauline, cu *e* la sfîrşit, aşa scrie în certificatul meu de naştere, pentru că aşa a vrut mama! a jubilat ea, etalîndu-mi mîndria de beneficiară a unui nume predestinat exportului. La ce s-a gîndit mama nu ştiu, dar aşa a scris! s-a alintat ea. Ca şi cum cu o singură literă ar fi încercat, şi-apoi ar fi reuşit, să-mi facă un alt destin. *Afară.*

Da, îmi imaginam triunghiul acela uman, de a cărui existenţă trecută, de altfel, nu eram sigură, totul poate fi numai şi numai în mintea Paulinei. Dar îmi puteam imagina triunghiul acela amoros în toată încîlceala lui, un

nod de trupuri și suflete ca un ghem de șerpi în rut, cum am văzut eu unul într-o primăvară, în Făget, pe la Fîntîna Sfîntului Ioan, pe un teren stîncos și însorit unde Marc mă scotea la plimbare. Nu eram indignată, pe mine nu mă mai indignează și nu mă mai miră nimic – decît răul. Răul făcut cu premeditare și cu plăcerea de-a produce rău, ăsta mă indignează și acum. Oricum, știam de multă vreme că de la natură oamenii sînt poligami, că moștenirea speciei și-a regnului este atît de puternică în noi, încît nici miile de ani de constrîngere, prin religie, prin filosofie, prin gura satului, prin... n-au reușit s-o denatureze cu totul. Din fericire, cred eu.

— Pe mine m-a traumatizat, o, multă suferință mi-a venit de la el, am fugit de mai multe ori, noaptea, la Cancirovi! a mărturisit ea, și două lacrimi mici i s-au rostogolit pe obrajii ei roz-pal ca porțelanul roz-pal.

Și-atunci i-am cerut scrisorile. Direct.

A rîs, cu rîsul ei fermecător, cochet, de fermecătoare fetiță-femeie căreia un admirator îi cere ceva năstrușnic, și-a răspuns pe loc: Nu. Pentru că, nu-i așa?, am înțeles eu, deși știam de dinainte, scrisorile astea sînt otrava ei, mierea și otrava ei, dovada ei că a fost iubită mai presus de iubire, dovada vie că Marc a iubit-o pătimaș, atîtea scrisori, pesemne că i-a scris în fiecare săptămînă, poate de mai multe ori pe săptămînă, poate chiar în fiecare zi. Ea îl urăște, a descoperit sau a construit acum că tot răul vieții ei izvorăște de-acolo, din trecut, de la primul ei bărbat, iar ura ei contra lui este acum rațiunea ei de-a fi. Și-atunci nu poate nici măcar să dea împrumut ceea ce urăște, ar fi ca și cum s-ar anihila singură. Ca o albină care și-ar da singură pajiștea ei cu flori altcuiva, s-o stropească cu benzină și să-i dea foc.

Și-n timp ce ea vorbea și eu mă uitam la ea, la hainele ei frumoase, la bluza ei verde-pal și la părul ei tuns pînă-n

dreptul lobului urechilor, mi-am amintit că într-o după-amiază, cînd Marc a adus acasă un musafir neobişnuit, pe Horaţiu, juristul din Braşov, care era de fapt cunoştinţa mea, iar Marcu îl invitase nu numai pentru că voia să-mi facă mie o plăcere, ci mai ales pentru că era el însuşi vrăjit de farmecul ambiguu al acestui domn tînăr, el i-a povestit musafirului, fără nici o legătură, de la mijlocul unui gînd, aşa cum se pomenea vorbind şi cu mine, o întîmplare de-a lui din studenţie: cum într-o excursie în Moldova a ajuns într-un sat, şi de sete a bătut la prima poartă mai răsărită, să ceară apă. Iar înăuntru era o fată care făcea dulceaţă de trandafiri, stătea aşezată în mijlocul rozelor şi alegea petale una cîte una, toată bucătăria era numai petale roz de trandafiri de dulceaţă, spunea Marc – şi pe faţa lui asimetrică, amintirea asta vrăjită aşternuse un zîmbet care-l întinerea, aproape că regresase, sub forţa trecutului devenit prezent, la vîrsta aceea îndepărtată, a întîmplării, faţa lui nu mai avea patruzeci de ani, ci douăzeci –, iar fata aceea necunoscută se înălţa, în mijlocul miilor şi miilor de petale de roze, ca un pistil puternic şi pur care îşi aşteaptă polenul.

Sub puterea amintirii, mai exact a amintirii amintirii, am zîmbit înduioşată şi-am făcut un gest s-o întrerup pe Pauline, să-i împărtăşesc şi ei întîmplarea asta miraculoasă a fostului nostru bărbat, poate aşa aş face-o să se gîndească la el cu mai puţină neîndurare şi cu mai multă dreptate: cum credeam eu că i se cuvine oricui, aşadar şi lui Marc, mai ales din partea noastră, a fostelor lui neveste.

Dar nu s-a lăsat întreruptă.

Da, sigur, are şi ea dreptate, am admis, istoria lor o mai doare şi-acum, căci deşi a încercat să-şi refacă viaţa şi a reuşit, de fapt n-a reuşit. Ca dovadă că acum, la şaizeci de ani, se gîndeşte la el ca la greşeala originară, pe care însă o aruncă pe de-a-ntregul asupra celuilalt, neluînd

asupra ei nici o fărîmă. Nici cît un sîmbure de măr. Da, chiar dacă ea a ajuns aici, la Bruxelles... degeaba am rînjit eu mai-nainte, am rînjit fix ca Marc, care mi-a vorbit-o mai ales de rău, Marc a fost acela care a rînjit în mine... Dar pentru ea o asemenea poveste nu-i de natură să fie depăşită vreodată, ea suferă şi-acum din cauza lui, chiar şi-acum, cînd încearcă să înţeleagă... a suferi spre a-nţelege!, era bun maratonistul.

Iar noi, Pauline şi cu mine, stăm între miile de pagini ca fata aceea între petalele de trandafir, dar pregătind alt şerbet, mai puţin inocent.

*

Aproape că am izbucnit în rîs, îmi venea să chiui ca Walkiriile, cînd mi-a spus că primul lor copil nu l-a avut, că s-a dus la Brăila... ce să-i spun eu despre monologurile lui Marc, măcar la o lună o dată revenea la bănuiala c-a fost fentat, că ea i-a ucis un copil, o, ar fi putut avea doi, doi, de la splendida şi veşnic-adorata lui Pauline, cu părul ei roşu şi căciuliţa ei verde şi gura ei sidefată. Pentru el, ea conta, cu gura ei frumoasă şi rujată apăsat, şi copiii lui ieşiţi din burta ei. Asta a jelit el cîţiva ani în faţa mea. Iar eu m-am mulţumit să mă uit la el cu un amestec de milă şi ironie, Ia te uită la el! Ia te uită!

Pentru că eu încă nu-l ameninţasem că-şi va primi el supeul şi eram încă nevinovată.

— Multă vreme am crezut că mai ales eu am dreptul să-l chem oricînd, să îl convoc de unde este, şi, vorba aceea, să-l invit la cină ca să îl întreb: Te căieşti sau nu te căieşti? Căieşte-te! *Pentiti! Pentiti!* Dar mai este Maria. Şi eşti tu, am recunoscut eu cu voce tare, întrerupînd-o fără jenă pe Pauline. Vorbeam tare, mă ridicasem în picioare anume ca să mă audă. Tu!

Şi abia am spus asta, şi mi-am simţit inima prinsă şi strînsă în ceva rece, nu remuşcare, nici dorinţă de răscumpărare, ce-am făcut eu nu poate fi răscumpărat. Altceva îmi sugruma inima, sentimentul persistent că eu, care oricum am călcat în picioare o groază de porunci, am călcat-o şi pe *aceea*, a vieţii, şi asta demult, într-o zi cumplită de februarie. Cu gîndul şi cu fapta. Şi m-am mai gîndit, simţindu-mi inima prinsă într-o strînsoare ca de piatră, că dacă el e vinovat, nici eu nu sînt fără vină, că-n mine a lucrat tot ce au picurat ai mei cu pipeta. Eu chiar i-am pregătit pentru supeu o hrană ce nu era de-aici, am recunoscut eu, de fapt mă tem c-am spus-o clar, cu voce tare.

*

Nu i-a plăcut de el, mi-a spus, şi am crezut-o, iar cînd a pomenit că dormeau separat am recunoscut instantaneu reflexele lui. Oamenii nu se schimbă, trebuie de fapt o mare nenorocire pentru ca un om să se schimbe într-adevăr, la fel cum m-a mîngîiat pe mine, şi eu n-aş fi ştiut să spun dacă-mi place sau nu, Marc a mîngîiat-o, cu aceleaşi gesturi, mai înainte pe femeia vieţii lui, pe Pauline, iar şi mai înainte pe Maria şi pe toate fetele şi femeile cu care s-a iubit el vreodată. El, cu pofta lui, cu graba lui, cu lipsa lui de subtilitate şi de tandreţe, el, care făcea ce voia şi cum voia şi apoi adormea singur în patul lui. *Vezi tu cărţile astea? pînă dimineaţă trebuie să le citesc...* i-am auzit vocea, de departe, şi-am zîmbit. Singur. Pînă cînd Marcu nu s-a mai iubit cu nimeni, niciodată. Normal că eu n-am ştiut dacă-mi place sau nu, la drept vorbind, nici nu m-a întrebat niciodată nimeni... numai mult mai tîrziu, în vara aceea ce dădea galbenă-n toamnă, am aflat şi eu ce înseamnă să vrei să intri cu celălalt într-o singură piele, ce înseamnă să te dizolvi ca un bulgăre de pămînt într-un rîu care curge şi luminează în culorile curcubeului.

— La divorţ ei au depus mărturie, au venit ca martori... spunea Pauline, şi-a înşirat nume. Ce supărat a fost Marcu, credeam că acolo izbucneşte. S-a luptat pentru Olga şi m-a şantajat. Dar şi eu pe el! pentru că el a avut o franţuzoaică, o ingineră de la Dej. Era o echipă de francezi care a făcut fabrica de hîrtie de la Dej, şi Colette era cu soţul ei, în echipă. Iar Marcu a avut *une affaire* cu ea!

Şi mi-a întins, cu mişcări de pasăre nevrotică, un pachetel de scrisori legat cu o panglică decolorată, am scos cîteva afară şi m-am uitat, *Ma chère Colette*, scria Marc, aş fi vrut s-o citesc, însă Pauline vorbea ca la maraton, turuia despre grupul de ingineri de la Dej. Totuşi am întrerupt-o:

— Dar tu de unde ai scrisorile lui Marc către doamna asta?

— Le am şi pe ale lui, şi pe-ale ei! Şi a scos un rîs scurt, satisfăcut. M-a ajutat talentul meu de a-mi face prieteni! La divorţ, cînd el se pregătea să mă şantajeze cu tot felul de murdării şi de martori falşi, ca să obţină fetiţa şi eu să nu mai am nici măcar dreptul de vizită, atunci l-am prevenit că scrisorile sînt toate la mine. Toate.

Cu asta, m-a dat gata, ce divorţ, ce ură! Şi ce luptă a fost între ei, de-aia s-au urît şi s-au supravegheat unul pe altul şi după despărţire.

— Eu vara, în concediu, stăteam cu Olguţa la Cetate, veneam de la Brăila cu trenul şi stăteam tot concediul cu fetiţa mea. Iar soacră-mea, Valeria, m-a acuzat că-i mănînc banii! Auzi, tu!

Aşa deci. Eu nu fusesem decît o dată acolo, la Cetate, într-o primăvară, cînd mama lui Marc încă mai trăia. M-a oprit s-o văd, Las-o, Tudorel, e foarte bătrînă!, mi-a cerut încet. M-am întîlnit numai cu nişte mătuşi şi verişoare de-ale lui, care m-au mîngîiat duios pe braţ: „*Polina*! Ce frumoasă eşti! Tu chiar nu îmbătrîneşti, *Polina dragă*, tu

eşti chiar mai tînără ca înainte!", în timp ce Marc îmi făcea semne: Lasă, treacă de la tine!

Păi dacă şi el m-a confundat cu Pauline, ce era să mă cert cu mătuşile. Am tăcut.

M-a dus la pădure, la un loc care înainte de colectiv a fost al lor, văd şi-acum liziera pădurii şi golful de verdeaţă care se deschidea larg înspre dealuri. Acolo, între copaci, aşezaţi pe frunzele vechi, mi-a povestit despre tatăl lui, Ioan, soldat în Primul Război Mondial. Iar în Italia a fost luat prizonier şi condamnat la moarte, de-a încărunţit de groază în noaptea de dinaintea execuţiei: A încărunţit, săracu', de tot, într-o singură noapte! La douăzeci şi cinci de ani! spunea Marc, cu o voce bună şi blîndă, dar a scăpat, şi-aşa ne-a avut pe noi, cei mici. Copiii lui tîrzii de după război, trei copii. Eu alb l-am ştiut, săracu'!

Pînă cînd mi-am vizitat eu amintirea singurei mele vizite la Cetate, Pauline ajunsese departe, la cum l-a cunoscut pe Étienne, la Brăila. Şi la făgăduitoarea lor poveste de iubire.

— Ţi-am spus că eu nu eram o senzuală. Dar el a fost aşa de tandru, aşa de atent... şi ne-am îndrăgostit unul de altul, şi-aşa am ajuns eu în Occident. Pînă la urmă. După o aşteptare. Eu însă l-am dezamăgit, că n-am rămas cînd am ieşit într-o excursie la Roma, adică chiar unde era el în ambasadă... a mai durat aproape un an pînă să ies legal.

Sărea de la Marc la Étienne şi la un anume director pe care l-a cunoscut pe avion, nu am înţeles chiar tot, îmi era sete şi lumina mă supăra destul de tare. În schimb, am reţinut că Marc i-a rupt piciorul, cînd era Olga mică, asta era ceva incredibil, pentru mine însă cel mai uşor de crezut.

— Eram de rîs, împingeam căruciorul cu fetiţa şi în acelaşi timp, cum eram cu un picior în gips, mă sprijineam

de cărucior. Un om nebun. Nu degeaba la divorţ atîţia prieteni au depus mărturie. Eu am vrut să divorţez de el la nici un an de la cununie, ne-am oprit după prima înfăţişare! uite! Şi cu o mişcare rapidă a scos din cutia cu fotografii o filă îngălbenită, o dactilogramă sfărîmicioasă, şi mi-a dat-o.

Era datată într-adevăr ianuarie 1960, o acţiune de divorţ, şi nici pe asta n-am apucat s-o citesc.

— Cu el nu era viaţă! a spus ea. Dar în decembrie s-au născut gemenele, adică Olguţa... a rămas numai Olguţa. Care e tatăl ei în totalitate! O iubesc, e copilul meu. Cînd îmi amintesc cît rău mi-a făcut Marcu, atunci...

De cîte ori pomeneşte de ea, spune că seamănă cu Marc.

— Imaginează-ţi, Marcu mi-a cerut să-i plătesc în avans toată pensia alimentară pentru Olguţa, pînă la optsprezece ani... cînd i-am povestit asta şefului meu de la laborator, a făcut aşa! şi Pauline şi-a bătut obrazul cu degetul. Cică urmărea interesul copilei. N-a fost un domn. A fost meschin şi lacom. Bineînţeles că am plătit! a exclamat. Şi-acuma, cînd o văd pe Olga cum se supără... s-a certat cu Lars pentru ceva cu şcoala copiilor... el nu-i face faţă! Dintr-o dată i s-a urcat sîngele la cap, era Marcu în pielea ei. Sigur, eu îl am şi pe băiatul meu, foarte belgian. Tu mă crezi că eu de exemplu nici acuma nu ştiu cît a cîştigat şi cîştigă Étienne, ce venituri are? Nu mi-a spus niciodată, aici nu se întreabă, a rîs ea alintat. Soacră-mea nici nu ştia că eu am un copil!, pentru că Étienne nu s-a simţit dator să le spună, aşa e aici. I-am spus eu, a făcut un şoc! Familia lui Étienne a fost o lecţie pentru mine, lume burgheză, cu tradiţii, mai ales mama lui, nu tu spontaneitate, nu tu sentimente, nimic! O dată, eram la masă, a venit fratele lui Étienne, şi mama lui, în loc să se bucure, l-a certat că apare neanunţat, că nu are ce să-i dea de

mîncare. Păi niște ouă putem totuși sparge! am exclamat eu, și i-am făcut cumnatului meu o omletă. Atunci l-am cucerit eu pe socrul meu, el era un domn adorabil, a ținut foarte mult la mine! s-a înseninat ea.

Stăteam – eu, pe marginea patului, cu spatele la fereastră și fără să mă pot sprijini de ceva, ea, pe un scaun, cu fața spre mine –, în mijlocul scrisorilor fostului nostru bărbat, și-am rugat-o să tragă draperiile, lumina de metal a iernii era mii de cîngi în carnea mea, dar mi-a spus că nu se poate, sînt blocate. Era așa de prinsă în povestea ei, că n-a adus un pahar cu apă cînd i-am spus că mi-e sete, numai s-a uitat la mine, aproape indignată: Cum adică ți-e sete, din moment ce am atîtea să-ți spun? Și a continuat să-mi povestească cum și-a făcut ea școala, toată, era primul caz de doctor român ajuns în Bruxelles, a exagerat ea, cum dracu' să fie primul medic român ajuns aici? Și cum a venit copilul, și cum Étienne a fost mereu la fel, amabil și tăcut. Fără nici un avertisment, a sărit la anul 1970:

— Am fost la voi acasă și apoi la Marcu, la Terapia. Doamna e geloasă?, așa mi-a zis, și mi-a spus să-mi văd de treaba mea.

Mi-a mai povestit ceva, dar așa de încîlcit, încît nu am priceput, despre o perioadă grea din viața ei, chiar în anul cînd a rămas Olga. Și eu din nou am aprobat-o, de data asta fără să știu de fapt ce aprob, simțeam că de atîtea absoluțiuni cîte-am dat într-o singură dimineață, din toată inima de altfel, nu doar din gură, eu chiar cred că oamenii trebuie să știe că au fost iertați, măcar de alții, dacă nu de cei cărora le-au greșit, am ajuns ca papa.

La urmă a strîns totul, acte, fotografii, scrisori de-a valma, cu mișcări iuți, și-a îngrămădit tot trecutul ei românesc, cu mult regretatul ei prieten pe nume Emil, cu Marc și cine știe ce mai avea ea acolo, în cele două sacoșe

românești și le-a aruncat în dulap, cu o forță nebănuită la cît era de fragilă.

— Să mergem! Și era deja pe scări, alergînd ca o fetiță.

La ei se mănîncă ca la Locul cu Grîu, la douăsprezece și ceva, cel tîrziu la unu. A fost o gazdă zîmbitoare, i se potrivea, fără nici o ironie, un compliment desuet: o gazdă grațioasă. Dar părea o cu totul altă persoană, însuflețirea care-o întinerise și-i colorase obrajii într-un roz suav ca petalele de măr pierise în neant, fața ei, frumoasă în continuare, începuse să arate ca linsă de degerătură. N-am mai vorbit decît lucruri oarecare. El a încercat să fie amabil cu mine, mi-a arătat programa de operă pe anii următori, pînă prin iunie '97... ceea ce n-a fost chiar o dovadă de tact, dar... Sînt foarte mîndri de abonamentul lor la operă, probabil că e ceva ce nu-și poate permite oricine, un fel de indiciu al nivelului de avere, de viață, poate altceva. A fost Marc cum a fost, dar nici cu Étienne nu mi-e rușine, e un seif blindat! mi-a fulgerat prin minte. Și i-am zîmbit prietenos.

De două ori am fost la ea. Dacă era după capul ei, ar fi trebuit să merg zilnic, chiar și în ziua cînd aveam zborul de întoarcere. Avea o intensitate teribilă, dimineața aceea, cu *dejunul la iarbă verde*, cum am botezat eu scena, noi două așezate ca goale pușcă, dar nu pe-o pajiște-nverzită, ci între scrisorile de dragoste ale lui Marc, mi se mai învîrtește și acuma în cap.

*

Afară e o zi glorioasă de vară, lumina soarelui cade metal alb peste oraș, Clujul e o piatră dospită și umflată pînă sus, pe dealuri. De săptămîni întregi, apartamentul meu miroase ca un fier încins. La început n-am știut ce miroase așa și am umblat bănuitoare prin camere, adulmecînd

aerul şi aşteptîndu-mă să dau, Doamne fereşte, de un obiect incandescent, ascuns cine ştie în ce loc. Dar pe urmă mi-am amintit cum mirosea fierul de călcat cu jar din copilărie, cînd îmi călcam uniforma şi cravata de pionier, şi, bucurîndu-mă de precizia amintirilor mele olfactive, mi-am spus că blocurile socialiste miros vara a *ticlazău* încins. M-am bucurat şi de cuvînt, pe măsură ce noaptea mă visez tot mai des pe malurile Someşului, pe prunduţ, ori lîngă fîntîna cu cumpănă de la Nuţăşti, îmi revine la suprafaţă şi limba de-acasă, cuvintele acelea magice, atunci nici nu mă gîndeam la ele, erau singurele pe care le aveam. Uneori deodată cu un cuvînt aud vocea mamei sau a tatălui meu, sau a unui vecin, o vorbă de demult, care a supravieţuit în capul meu, încrustată acolo ca o scoică în lut, şi o să moară cu mine. Lumea este reprezentarea mea... aşa mi-a spus Roman o dată... şi-acum pricep ce înseamnă asta: de pildă, că eu îmi pun amintirile pe masă şi mă joc cu ele, fac un desen sau un mozaic. Îmi fac reprezentarea mea. Jocul ăsta îmi dă şi bucurii, ca asta, cu ticlazăul. E dovada că, uite, acum, cînd venit-a vremea, mă-ntorc şi eu acasă! Ia să fi avut eu o viaţă ca toată lumea, ce bine aş fi fost eu ancorată în realitate. Dar aşa... puf de păpădie, zbor şi eu unde mi-a fost mai puţin rău. În copilărie, acasă. În Marea Sargaselor.

Cam pe-a treia, doamna învăţătoare mi-a dat o carte cu desene verzi-albastre, şi eu am citit povestea unor peşti lungi ca şerpii, văd şi-acuma desenul. Şi am luat repede o pînză nouă şi-am pus-o pe al doilea şevalet, şi-am început să-mi pictez amintirea cu peştii care se întorc să moară acolo unde s-au născut, acasă: în Marea Sargaselor. Locul cu Grîu e marea mea de sargase. Poate am şi febră! m-am căinat, pipăindu-mi cu vîrful degetelor ceafa şi cicatricea din creştet.

Apoi am revenit la vopsele și la celălalt tablou, cuibul ăsta absurd e-n regulă, ar mai trebui un strat auriu-metalic, suprapus peste cenușiul prăfos și pufos al orașului, iar pentru fața de sus, pentru îngerul de sus, mi-am șoptit, ferindu-mă ca nu cumva să ating din greșeală acoperămîntul, șervetul de masă prins în clame, pentru bucălatul ăsta, pentru trompetistul meu de aur, o culoare de caramel bine ars.

— Ce mai, o culoare de egiptean! m-am bucurat din nou.

Și-acum mai plîng după atelierul meu din centru. Mare păcat că l-am pierdut, după 1990 au făcut acolo săli de curs. Aici nu am loc de depozitare... toate tablourile mi-s la Locul cu Grîu... cînd mi-e dor de ele, nu mai am cum să mi le văd.

Cu ăsta mă căznesc de-atîta amar de vreme, peste trei luni o să fie doi ani, și tot nu-i gata. Un corp plutind ca un cosmonaut în spațiu, apoi cerul galben-auriu în centru, negru-funingine de jur împrejur, și sus, acoperite cu o cîrpă albă, fixată în clame mari de metal, din cele folosite de coafeze, ca să nu le văd tot timpul, că nu le pot suporta, cele două fețe: îngerul mare și puiuțul, aghiotantul lui cel drăgălaș. Înger îngeraşul meu ce mi te-a dat Dumnezeu... am îngînat cu voce nătîngă. Exact cum i-am văzut. Ce vis! Nu-l pot uita, nu mai dă Dumnezeu să mi se șteargă. Și-mi vestea un lucru simplu ca noapte bună. Inconștientul nu este decît corpul nostru viu, care ne vorbește pe limba lui și cînd sîntem bine, și cînd ne dereglăm. Mai ales cînd ne dereglăm.

În timp ce migăleam, din străfunduri mi-a venit pe limbă încă un cuvînt pierdut și regăsit: am *motroșit, eu motroșesc*. M-am dat în spate, să-mi admir *motroșeala*, am strivit pasta groasă cu vîrful cuțitului, să obțin sugestia unei materii metalice, care pîrjolește lumea. Tot nu e bine. Dar pînă la urmă îi dau eu de capăt. Curînd.

Ori de cîte ori nu pot face nimic, îmi recitesc textele vechi, şi-atunci stima mea pentru mine creşte cu un milimetru, cu un centimetru... s-a hlizit la mine vară-mea. Bună terapie! acum mi-am scos şi eu nişte tablouri vechi. M-am uitat la *Căderea*: tonuri de noapte, negru, bleumarin, verde-închis, un palant de ţară înalt cît un turn de cetate, cerul cu stelele ca oţelul, şi-o siluetă umană care se prăbuşeşte cu capul în jos, cu mîinile şi picioarele în poziţii nefireşti. Tabloul e epic, îţi ajunge să te uiţi la el ca să-ţi dai seama că fiinţa dezarticulată, un om, s-a cocoţat pe gard, sus, tot mai sus, mult prea sus, şi-a căzut, s-o fi rupt un fuscel, ca-n visul meu... aşa că s-a prăbuşit. Încă nu umblam la şcoală cînd am visat asta, şi-apoi s-a tot repetat, pînă l-am pictat. Mi l-am examinat, e bun.

Apoi *Turma*, e chiar Locul cu Grîu, cum mergi spre casa noastră... şi-o turmă uriaşă, de la fîntîna cu cumpănă pînă pe dealurile Pîglişei, într-o margine cîţiva acăţi negricioşi şi-un Cristos strîmb de tablă, pentru că totul e un cimitir... toată suprafaţa tabloului e acoperită de turma noastră a celor morţi, sîntem oi în faţa morţii, cu capetele în pămînt şi cerul ceţos şi murdar sprijinit pe spinările noastre înfrînte.

Cu o ezitare, mi-am scos din husă *Sînzienele*. Pe ăsta îl ţin împachetat. Nu l-am expus niciodată, deşi aş fi avut ocazii, l-am pictat puţin după ce-am plecat de-acolo. Numai cîţiva oameni mi l-au văzut, vară-mea, Ştefan, care mi l-a cerut pentru o naţională. Nu i l-am dat. L-am pus pe celălalt şevalet, m-am dat înapoi şi m-am uitat. E o strălucire: o pădure de sînziene gigantice, sub ele e un tîrg cîmpenesc, cu vite şi căruţe şi tarabe, iar în prim-plan, o femeie superbă, goală, cu sîni mari, rotunzi, trîntită pe spate în iarbă. Ea ţine între cracii ei lungi, splendizi, pictaţi în nuanţe trandafirii, un bărbat: în frac, cu monoclu şi joben. Nu se înţelege prea bine, e o scenă de dragoste

sau o naştere, oricum, bărbatul se afla între coapsele femeii şi răsare dintre ele: ochii femeii sînt holbaţi, faţa schimonosită, monoclul bărbatului aruncă reflexe rele. Picioarele lui nu se văd nicăieri, picioarele lui sînt în ea, în femeie, bărbatul e pînă la brîu în femeia asta splendidă şi în dureri.

— O naştere. Nu! un viol! s-a cutremurat vară-mea cînd l-a văzut. Eşti nebună! a exclamat. Şi-a adăugat, ca şi cum ar fi umblat pe ouă: Dar cum dracu'? e numai cruzime.

— Aşa, dracu', i-am răspuns, mulţumită.

L-am pictat cam la o lună după ce-am plecat. M-am pus pur şi simplu în faţa pînzei goale şi l-am scuipat afară dintr-o răsuflare. Vorba aceea, Ideea interioară.

— Sigur, cine pictează se ocupă de cadavre, spaţiul nu-i decît cadavrul timpului, iar în timp nu pot să mă întorc. Oricît aş vrea. Dar ăsta e perfect. Per-fect! m-am gratulat.

Mi-e un pic rău, numai un pic, un pic de greaţă, nu cît să vărs, şi simt un fel de alunecare, ca la vertij... uneori încep să patinez altundeva, în altceva, oare cînd am mai spus asta? asta îmi aminteşte ceva, ce anume? Lumini, albe şi violete, imagini repezi, clare, discul turtit şi cu marginile zdrenţuite al galaxiei privit dintr-o parte, casa părintească văzută oblic ca de la înălţimea unui zmeu ridicat de-un copil, pipăiam cu degetele ramele tablourilor rezemate de perete, parcă aş citi cu degetele. Dacă ai împinge un pic piezişs cu umărul acum ai putea găsi fanta potrivită să treci înapoi, înapoi, m-am auzit spunînd, adică unde înapoi? înapoi unde? Înapoi, înainte de toate astea! am şuierat, continuam să pipăi cu buricele degetelor muchia ramelor, şi iarăşi discul lumii învîrtindu-se luminos, leneş, apoi mai iute, tot mai iute, din ce în ce mai mare, crescînd cu fiecare rotaţie, cu fiecare pulsaţie, ca o caracatiţă zdrenţuită în care cineva a înfipt în centru un titirez şi l-a răsucit cu îndemînare: Mişcă! Ce frumuseţe.

M-am trezit pe jos. Nu știu cît a durat. În ultima vreme, chestiile astea sînt ceva mai dese. Cînd simțiți că vine, lăsați-vă la pămînt, pe pat, pe podea. Așa a spus doctorul. Și dacă sînt pe stradă? l-am întrebat. A ezitat, apoi m-a sfătuit să mă trag la o parte, spre un zid. Nu era foarte convingător, de fapt. Dar dacă sînt în autobus? am insistat, ceea ce a fost o cruzime din partea mea, chiar un abuz. Nu-i decent să îmi hărțuiesc doctorul. N-a răspuns, știe și el că sînt într-o situație mai încurcată, singură, atinsă de chestia asta. Într-o zi m-a întrebat dacă n-o chem pe soră-mea la mine... Aiurea, cine-și lasă viața toată, bărbat, copil, slujbă, numai să-mi țină mie de urît. Sau la părinți, a mai spus... O sargasă, pardon, o anghilă care merge la marea ei, la mama ei. Mama. Lucreția.

Poate are Dumnezeu milă de mine și mă scutește de-o chestie de-asta pe stradă. Pînă acum m-a scutit. Și poate are Dumnezeu milă de mine și trec ușor. Poate am noroc și se întîmplă în spital, mi-a povestit el de o pacientă de-a lui, pe care a îngrijit-o *așa*. Poate am noroc și se-ntîmplă în somn. Poate am noroc și mă calcă o mașină, și e pe loc. Poate – m-am mai rugat eu o dată cu ochii spre cerul înalt și senin. Vid. Treisprezecevirgulăoptmiliardedeani. Bătrîn, domnule, bătrîn, și plin de resturi, de tot felul de celeste obiecte periculoase... De altfel, să fim serioși: de cîte mii de ani tot cerem, în genunchi și cu mîinile ridicate în sus? – și el, nimic.

M-am ridicat greoi ca un om bătrîn, ceea ce nu arăt și încă nu sînt, eu nu o să îmbătrînesc niciodată, eu voi avea tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte, să nu îmi spună cineva că la patruzeci și șapte de ani aș fi bătrînă, părul meu e negru ca la nouăsprezece, fața mea e netedă. Sînt netedă și neagră, fiice ale Ierusalimului, și încă mă iubesc. După crize arăt cam șifonată. Privirea mi-a căzut pe *Sînziene*, l-am împachetat iute, înjurînd lung, laborios, murdar.

La o ceartă, Roman mi-a reproşat că înjur, De la Marc ai învăţat, m-a învinuit el. Cred că dacă aş fi învăţat de la altcineva, n-ar fi avut nimic împotrivă... Şi pe urmă, cît am fost cu el, am încercat să mă abţin. Dar după, am reluat, cu mare poftă, semn că înjurăturile mi-au lipsit. Acum înjur ori de cîte ori pot, lung, am de ce, pe urmă mă simt mai bine. Oricum, draci, trebuie să mă grăbesc, să îmi amintesc, poate reuşesc: să găsesc un sens, de pildă, sau să aflu cînd a luat-o viaţa mea razna. Cronologic ar fi aproape simplu, după patru ani de pictură, m-am înscris la Tehnică Sanitară. Eram în depresie, după... după necazul ăla al meu.

Nu, nu aşa. Mai înainte. Mai înainte a fost aşa: am terminat liceul şi am dat admitere. Şi am intrat. Şi la sfîrşitul anului întîi, cînd m-am dus să îl caut pe Claudiu, pe prietenul meu, şi nu l-am găsit... Nu l-am găsit. Şi m-am oprit pe malul Someşului, să fumez o ţigară.

3

Soarele ardea cu putere, însă pe malul Someşului era bine, o adiere de răcoare şi umezeală îmblînzea căldura de iulie. Veneam de la Claudiu, întîi i-am telefonat, apoi chiar am urcat la el şi am sunat la uşă: degeaba. Nu înţelegeam unde a dispărut, aveam întîlnire.

Aşa că am ieşit de-acolo pleoştită şi m-am dus, întîi în parcul 14 Iulie, dar prea era prăfuit şi trist, şi-am mers mai departe, pe malul Someşului, pînă am dat de o bancă. Poate cînd se-ntunecă îmi iau inima-n dinţi şi-l mai caut o dată, poate chiar merg din nou şi sun la uşă, numai să-i spun că am fost selecţionată, că iau bursa. Pentru

expoziția de la București. Și pe urmă, mîine la prima cursă mă duc acasă. Să le spun și alor mei, să știe.

Îmi era un pic cald în pantalonii mei albi de cînepă, transformați dintr-un val de pînză țesută de mama, croitoreasa potrivise partea aleasă cu drotul chiar jos, la manșete, aveam și un sac de umăr din același material, un fel de straiță de vară, păreau obiecte la fel de frumoase ca alea de la Fondul Plastic, chiar și Roxanei Dimbea i-au plăcut. Bluza nu mi se potrivea, prea groasă pentru o zi atît de fierbinte, o bluză de lîniță albastră, o aveam de la Anita, cadou de despărțire cînd a terminat școala și s-a întors la Alba. Anita, colega mea de gazdă din ultimii ani de liceu și primul de facultate... În talie, o centură de piele verde-turcoaz, dînd în albastru, foarte frumoasă, ca o piele de brotăcel, cu irizații bleumarin. Iar încălțările, niște mocasini maro-închis, cadou de la unchiu' Grigore, erau cu siguranță nepotrivite, mult mai bune ar fi fost niște sandale. Sandale n-am, o să lucrez peste vară, poate mă ajută Claudiu, poate știe tatăl lui ceva, și cîștig și eu niște bani, că bursa-i numai de la toamnă! Și-mi plătesc datoriile... și-mi cumpăr sandale. Unde-a dispărut Claudiu?

Fumam. Și mi s-a năzărit că aud un cîntecel, o adiere de cîntec, undeva deasupra, destul de aproape, auzeam chiar și cuvintele, *Vieni, mio bel diletto/ Io cangierò tua sorte/ ch'io voglio divertirmi/ Vieni un poco in questo loco,/ fortunata io ti vo' far.* Și-atunci mi-am ridicat privirea. În fața mea, acoperindu-mi vederea spre Someș, stătea cineva, un bărbat, nu puteam să-mi dau seama ce vîrstă are, un domn, nu un băiat, un domn îmbrăcat într-un costum de stofă cenușie, subțire, cu cămașă bleu și cravată. Nu purta ochelari, dar avea tîmplele cărunte.

— Pot să stau lîngă dumneavoastră, domnișoară? Dați-mi voie să vă servesc cu o țigară mai bună! a spus dintr-o răsuflare, întinzîndu-mi un pachet de kent.

Şi, fără să aştepte răspunsul, s-a aşezat lîngă mine pe bancă. M-am tras înspre capătul băncii şi l-am privit, eram aproape speriată, i-am arătat cu un gest al mîinii propria mea ţigară. Şi instinctiv m-am aplecat şi m-am uitat de-a lungul aleii, spre dreapta, spre stînga, toate băncile erau la locul lor, libere, ce dracu', de unde a venit cîntecul?

— Ce faceţi?, aţi fost la Claudiu? mi-a zîmbit el, zîmbea strîmb, şi s-a aplecat şi el un pic, dar spre mine, ca şi cum ar fi vrut să-mi vadă pielea de-aproape, poate se-ntreabă dacă nu cumva sînt ţigancă, m-am gîndit eu iritată, totdeauna cînd se uită cineva lung la mine mă gîndesc că-mi verifică originea. M-am tras încă o dată înapoi, mai să cad de pe bancă. Şi de unde ştie ăsta de Claudiu? cine naiba e?

— Sînt farmacistul Marcu Sâmărtin, locuiesc în acelaşi bloc cu familia Saszet, la scara aialaltă. Şi v-am mai văzut pe la Claudiu, s-a prezentat el, ca şi cum ar fi auzit ce gîndesc.

Atunci m-am liniştit oarecum, el mi-a mai întins o dată pachetul de ţigări, iar eu am luat neîndemînatic o ţigară, brusc îmi vedeam mîna, osoasă, cu degete strîmbe şi unghiile tăiate scurt, de mine. Mi-am stins ţigara proprie de asfalt, cu un fel de părere de rău, împrumutasem bani să îmi cumpăr ţigări bulgăreşti, ca să-mi sărbătoresc victoria, nu era un carpaţi fără filtru, ca de-obicei... Striveam ţigara meticulos cu piciorul, şi pe lîngă părerea de rău după ea simţeam din nou că mocasinii mei drăguţi şi maro ca boabele de cafea bine prăjite nu numai că ar fi mai potriviţi la toamnă, dar şi că-mi sînt un pic mari, un număr, poate două.

Niciodată nu am fost eu prea îndemînatică, nu degeaba mă ceartă maică-mea, dar de data asta am fost şi mai ţeapănă ca de obicei, mi se părea că ăsta îmi urmăreşte cu privirea fixă degetele, că vede cît sînt de strîmbe şi de cu noduri. Mi-am ferit mîna. El a scos o brichetă de metal

auriu şi se pregătea să îmi dea un foc, n-am avut încotro, mi-am dus mîna cu ţigara la gură. Brusc, simţeam că pantalonii albi din pînză de cînepă, ţesută de mama, sînt vechi, că bluza mea este uzată de atîta purtat şi mai ales că mocasinii sînt complet nepotriviţi cu după-amiaza tîrzie şi caldă de vară, ce bune ar fi nişte sandale.

M-am uitat la el. Era un bărbat de înălţime medie, bine făcut, suplu, iar cînd a început să vorbească mi-am dat seama că are o voce plăcută. Însă era bătrîn, vreo treizeci şi cinci de ani, poate chiar mai mult, nu aş fi putut să spun.

— Aţi fost la Claudiu? a repetat el.

— Nu l-am găsit. Nu răspunde nimeni.

— Păi, n-aţi telefonat?

— Nu răspunde nimeni. Nici la telefon, nici la uşă.

— Aveaţi întîlnire?

— În principiu.

Vorbeam direct, dar mai aveam o urmă de îndoială în suflet, deşi faptul că îl puteam localiza, a, da, un vecin al lui Claudiu, mă liniştea oarecum. El mă supraveghea zîmbind, un pic prea insistent, poate.

— Păi, haideţi înapoi, să-l mai căutaţi o dată... a sugerat el. Şi a adăugat repede: Claudiu a vorbit cu mine acum ceva vreme să vă găsesc un post temporar. S-ar putea găsi, bineînţeles. Dar sînt posturi modeste, nu conform pregătirii dumneavoastră.

— Nu-s decît studentă... am rîs înveselită, şi l-am privit drept în faţă. Nu aveţi idee unde poate fi Claudiu, dacă sînteţi vecinul lui?

— Putem să-l căutăm mai tîrziu, mi-a propus. Eu mă duceam să mănînc la Napoca. Nu vreţi să luaţi masa cu mine şi să discutăm ce vi s-ar potrivi, uite, e aproape vremea cinei, spuneţi, dacă puteţi, veniţi la cină? m-a întrebat el, aproape fredonînd.

— N-am fost niciodată acolo, am spus, iarăşi speriată de felul întortocheat şi nefiresc în care mă invitase. Nu.

— Poate un coniac?

Am simţit că îmi transpiră labele picioarelor în mocasini. Ceva nu era în regulă. Nu, am spus, şi m-am ridicat să plec. El s-a precipitat să-mi mai dea o ţigară şi să mi-o aprindă cu bricheta lui grea, aurie. Şi a insistat cu coniacul pe terasă, că e numai la cîţiva paşi, ce mare lucru, spunea, tot trebuie să mă obişnuiesc. M-am fîstîcit, mă tenta *să mă documentez*, nu fusesem încă într-un restaurant, decît o dată la Aiud pe o terasă, într-o vară cînd am stat două săptămîni să am grijă de Cristina, m-a dus Florin, dar Florin era unul ca mine, lîngă el nu mă simţeam nici prost îmbrăcată, nici stîngace, el era numai un baschetbalist frumos şi bronzat, nu un farmacist de nu ştiu cîţi ani, ca domnul cu costum din faţa mea. Şi am mai fost la Cola, „casa oamenilor de litere şi arte" din Cluj, ne-am dus în ciurdă, toţi pictoraşii, m-am uitat la scriitori şi la plasticieni încercînd să-mi ascund intimidarea, iar ca să fiu interesantă am cerut o cafea fără zahăr. Nu, categoric, nu aveam ce căuta la restaurantul celui mai luxos hotel din oraş, unde, aşa ştiam de la Anita, care avea alte posibilităţi, pînă şi uşile se deschid singure, numai ce te apropii de ele. Ce încurcătură! dacă Claudiu nu ar fi dispărut aşa, pe neanunţate, lăsîndu-mă cu buzele umflate, nici n-am apucat să-i spun c-am cîştigat, că am fost selecţionată! Nu ştiam cum să mă port, întîmplarea era ciudată, nu voiam să-l jignesc pe ăsta, nu voiam nici să ratez să-l caut pe Claudiu.

— Dacă vreţi, domnişoară, mergem şi îl căutăm din nou pe Claudiu, poate s-a întors, mi-a propus el, şi eu iarăşi am observat că are fire albe la tîmple.

— Păi aţi spus că vreţi să mergeţi la masă! i-am replicat uimită şi încurcată.

— A!, o să mănînc ceva acasă, uite, să mergem.

— E o idee, am admis.

Eram nedumerită, unde poate să fie Claudiu, totuşi astăzi aveam întîlnire. Sigur, nu aşteptam de la el nimic, nici post pentru vară, doar şi cu o vară înainte m-am descurcat singură, dar... Ce spunea domnul ăsta, că deja el i-a spus despre o slujbă temporară? Păi cum, că încă nu l-am rugat! Dar poate l-a rugat pe vecinul lui, aşa, preventiv, ca să pot rămîne în Cluj şi să ne vedem? Ce figură! Eram un pic vexată, trepidam să-l văd, să sărbătorim, el a intrat la Psihologie, eu voi avea bursă, am fost selecţionată... Încă n-am spus nimănui!, poate de-aia-s aşa de tristă şi nu ştiu încotro s-o iau... cînd ai bucurii nu-i bine să le ţii în tine, musai să-l găsesc şi musai şi să mă duc acasă, la ai mei!

Am lungit drumul cotind-o pe Ghica şi-apoi prin 14 Iulie, la dreapta, soarele alunecînd încet spre apus mă bătea direct în ochi. În faţa blocului m-am îndreptat automat spre scara lui Claudiu, să urc, să sun din nou, dar el mi-a făcut un semn imperativ că nu, lasă, şi a deschis repede uşa de la scara lui şi m-a condus iute sus, la etajul patru, a deschis uşa şi m-a poftit înăuntru. Era acelaşi apartament ca la Claudiu, dar în oglindă, lumina de apus a soarelui năvălea arămiu-roşcată prin geamurile de la baie şi de la camera dinspre stradă pînă în hol. M-a dirijat într-o cameră mare, un salon-sufragerie, la ora aia aproape în beznă, fereastra largă dădea în curtea din spate, spre răsărit, şi era astupată aproape pe trei sferturi de coroana unui nuc gigantic. Era o cameră largă şi frumoasă, cu o mobilă întunecată, modernă. M-a aşezat într-un fotoliu şi-a adus pahare şi-o sticlă de coniac.

— Eu nu beau! am spus.

— Ei, o înghiţitură, cît ciocnim!

Am băut o înghiţitură mică, băutura era aspră şi aromată, nu ştiam dacă-mi place sau nu, mai degrabă nu. El aproape că mi-a vîrît în gură încă un kent, apoi şi-a tras fotoliul lîngă mine şi mi-a atins mîinile. Tipul ăsta îmi face curte! mi-a fulgerat prin minte, şi-n secunda următoare el m-a sărutat pe obraz, apoi pe gură. Gustul lui, şi mi-am amintit asta toată viaţa, nu mi-a plăcut. Eu ştiam deja că orice băiat are gustul lui, de salivă şi mentă, de ierburi acrişoare, de tutun, de lavandă, ţineam minte gustul gurii tuturor băieţilor cu care m-am sărutat, Ion, primul, avea gust amărui de levănţică şi coada-mielului, grozav ce-mi mai plăcuse de el, şi mîinile mari şi uscate, i le simţisem calde şi cuprinzătoare prin rochia mea bleumarin de stofă fină, făcută dintr-o rochie a mamei, cu el m-am sărutat în august 1964, într-o noapte de august, poate de început de septembrie, cînd m-a condus de la căminul cultural pînă acasă, uite, se împlinesc în curînd şase ani, iar el e de multă vreme în America... apoi m-am sărutat cu Valentin, în prima vară cînd el s-a mutat în vecini, chiar peste drum, el avea gust de cimbru crud şi de salvie, m-am sărutat la chefuri, după un deget de bere şi două dansuri înnebuneam şi ne sărutam ca disperaţii, cu Gicu cel bun la matematică, Gicu era mai timid şi avea gust de lacrimi, apoi Mihai, de el am fost îndrăgostită, m-a sărutat în parcul de lîngă piaţă, şi-o singură dată cu Sorin, în parcul mare, cînd am ieşit de la cenaclu, avea gust de tutun, de el nu mi-a plăcut. Şi Viorel, sigur, Viorel de la Locul cu Grîu, pavăza mea de-o vară. Apoi cu Claudiu, care s-a lipit de mine ca un miel mătăsos, cald, neîndemînatic, are ceva de fratesoră, era ca şi cum am fi fost amîndoi de acelaşi sex şi m-aş fi sărutat singură pe piele să văd cît e de netedă şi ce tare miroase a mine, pe el îmi plăcea să-l ating, nu mă temeam defel de el, îmi plăcea să-l sărut metodic pe gură, desenîndu-i conturul cu limba, să te

sărut cu sărutările gurii mele, l-am amenințat eu mormăind, obrajii tăi sînt ca niște straturi de miresme, buzele tale au gust de smirnă... și rîdeam molcom cu buzele lipite de pielea lui, gustul unei guri este ceva miraculos, dacă asta îți place, îți place totul și poți sta o viață, așa cred eu, s-o atingi, s-o guști, s-o explorezi, s-o slujești.

Gustul bărbatului ăstuia străin, despre care pînă în urmă cu un ceas nici nu am știut că există, nu-mi plăcea. Mai curînd mă respingea. Ca inginerul Mureșan – care a vrut să mă sărute cu forța, să mă mozolească. Nu mi-a plăcut. Pe loc, n-am știut cum să mă apăr, era amiază, ora la care o liniște uleioasă se lăsa peste toată clădirea, iar angajații Institutului somnolau în birouri, m-am tras înapoi cu un tremur de silă, m-am smucit să nu mă ating de el și l-am împins cu amîndouă mîinile. Dar nu am țipat, asta n-am îndrăznit. Și-am fugit. Scena era să se repete și-a doua zi, și-atunci eu am fugit și mi-a venit ideea să mă folosesc de Viorel, tehnicianul, m-am dus la el și i-am făcut ochi dulci, l-am rugat frumos să vină în pauzele de prînz, să mîncăm împreună, în fiecare zi, altfel chiar n-am știut ce să fac, nici ce explicație aș fi putut să-i dau mamei, de ce plec eu de la un loc de muncă așa de bun, așa de bine plătit, ce mucos de elev de-a zecea își mai găsește așa ceva în toiul verii?, cum i-aș fi putut eu spune mamei că de la o vreme domnul inginer vine în pauză să mă mozolească, drept desert cum ar veni, maică-mea m-ar omorî în bătaie... poate m-ar țîpa de-acasă, m-am gîndit eu, Tu! mai bine lăsam să te ia păsăroiu'! Te țîp de-acasă și nu mai vreau să știu de tine!, mă amenința ea cînd se supăra pe mine, și ridica ochii spre cer. Și în mod sigur, pentru ce mi s-a întîmplat mie la birou numai eu singură sînt de vină, altfel cum? Pe ăsta nu-l număram niciodată la băieții cu care m-am sărutat, nu vroiam să facă parte din biografia mea, nu era ceva ales de mine, era o murdărie,

o murdărire, ca atunci cînd te stropeşte o maşină pe stradă, dar mult mai grav, şi nu uiţi niciodată şi nu-ţi trece.

Nu mi-a plăcut nici faţa omului ăstuia, aplecată peste mine, ce străin îmi pare, şi mai străin! m-am gîndit fulgerător, ce încurcătură. Şi are privirea oamenilor cînd se pregătesc să facă ceva rău, poate chiar să omoare, şi vorbea cu vorbirea sibilinică, cu două înţelesuri, a celor care spun vorbe oarecare dar transmit un mesaj de moarte. Oameni cărora pofta sau supărarea sau ura le-au ridicat stăvilarul, şi sînt în orice clipă gata să treacă dincolo, să calce orice poruncă, să verse sînge. Am dat să scap, am încercat să sar în picioare, să plec, Se uită la mine ca ăia din crîşma unde am fost cu Valentin! mi-a trecut prin minte. Trebuie să plec de aici!, Acum! ca din crîşmă! am spus cu voce ascuţită din gît, ţipam, însă el mi-a deturnat mişcarea şi mi-a astupat gura, Mîţa asta strigă şi zgîrie! l-am auzit, m-a tras pe canapea şi mi-a smuls hainele, Ar trebui să ţip ca să scap! mi-am spus încercînd să-i înlătur mîna de pe gură, şi jena, mai ales jena, şi un sentiment de vinovăţie că eu şi numai eu sînt de vină că s-a ajuns aici, Eu sînt de vină, cine dracu' m-a pus să intru aici, cine m-a pus să stau de vorbă cu necunoscuţi?, sentimentul că eu am greşit, că am făcut ceva pentru care trebuie să suport consecinţele, toate astea, poate şi înghiţitura de coniac, plus sentimentul că, dacă plec, ăsta, străinul ăsta care nu-mi place o să fie într-o situaţie cît se poate de grotescă, toate laolaltă au învins. Eram prea înfricoşată să urlu. Am încurcat-o.

El nu avea nimic din tandreţea şi din moliciunea juvenilă şi în fond camaraderească a trupului lui Claudiu, era un bărbat în toată firea, bine făcut, s-ar fi putut spune chiar frumos, cu un trup îngrijit, atletic, mirosind plăcut a ceva parfumat, dar nu ca un strat de răsaduri mirositoare, asta nu. M-a mînuit ca pe-o păpuşă. La sfîrşit, s-a uitat la

pata de sînge de pe cearceaf şi, în timp ce strecura un prosop între cearceaf şi canapea, a mormăit:

— Să nu-mi spui că ai fost virgină!

Am notat mecanic că mă tutuieşte şi că vocea lui şi-a pierdut inflexiunile moi şi ademenitoare, că sună pur şi simplu ordinar.

— Da' cînd dormeai la Saszet ce făceaţi? m-a întrebat brutal.

— Cu Claudiu eram prieteni, am şoptit uitîndu-mă fix la pată.

— Eşti mai frumoasă dezbrăcată ca îmbrăcată, mi-a spus, eşti ca dată cu bronz!

M-am învelit în părul meu, ce noroc că e lung. Mi-a arătat baia, pe cele două geamuri mai intrau încă raze sîngerii de soare, pereţii în faianţă albă cu model delicat roz cu verzui păreau mînjiţi cu o vopsea roşie, vana uriaşă avea reflexe de purpură putredă, veche, iar dacă te uitai pe cele două ferestre, pe deasupra acoperişurilor şi a coroanelor copacilor, în zare, chiar deasupra Dealului Uliului, se vedea bila roşu-neagră ca sîngele a soarelui ce apunea încet după creastă. Ce iute s-a întîmplat. Ce penibil. Iute ca blestemul a venit nenorocirea asta, mi-a trecut mie prin cap, el mi-a întins un prosop uriaş, pufos, cu dreptunghiuri negre şi roşii. Nu-i deloc ca la Flavia, m-am gîndit eu, Flavia, prietena Anitei, fata veselă care o jumătate de an a tot încercat să facă dragoste cu iubitul ei, fără să reuşească, era virgină şi cel mai greu părea, după ea şi iubitul ei, să scapi de *asta*, iar eu, în lunile mele cu Claudiu, le-am dat dreptate, da, aşa este, o dată Flavia a venit la noi roşie toată în jurul gurii de la atîta sărutat şi ne-a spus că aproape a reuşit, dar, vai, atunci a ţipat: Aicea! Aicea e bine!, şi, sigur, gata. M-am spălat repede, dîrdîiam de frig şi simţeam că locul meu nu e aici, în casa asta şi cu străinul ăsta care a reuşit să-mi facă într-o clipită

ceea ce eu şi Claudiu nu am reuşit să facem în aproape şase luni, nici măcar din întîmplare. În capul meu gîndurile se ciocneau unul de altul ca ciripurile smulse de vînt dintr-un acoperiş, nu puteam sfîrşi nici un gînd, nici o propoziţie, instinctul îmi poruncea să plec, să ies repede pe uşă şi să mă duc cît văd cu ochii, cît mai departe de casa nenorocirii şi ruşinii mele, de bărbatul ăsta care-şi spunea farmacist.

— Doar nu te îmbraci? s-a mirat, văzîndu-mă că-mi trag pantalonii şi că mă uit după bluză. Rămîi pînă dimineaţă.

— Vreau să îl caut... am bîiguit eu, apoi mi-am înghiţit restul, „pe Claudiu", simţeam că acum e foarte nepotrivit să spun că vreau la Claudiu şi în acelaşi timp ştiam că de fapt nu mai am ce căuta la Claudiu, cum să-i spun eu lui Claudiu că vecinul lui... vecinul lui, farmacistul, mi-a făcut – ce? Şi eu unde am fost în timpul ăsta? Eu de ce nu m-am opus? *De ce nu am urlat? De ce nu i-am scos ochii? Eu ce am căutat în casa lui?* Vai, l-am pierdut pe Claudiu pentru străinul ăsta, şi ce bine era cînd stăteam la el şi povesteam toată noaptea despre muzică şi pictură şi despre orice.

Mi-a luat bluza din mînă şi mi-a pus-o grijuliu pe un scaun, mîngîind-o delicat, gestul lui m-a surprins, apoi mi-a dat cu de-a sila o cămaşă de-a lui, roşie, îmi era foarte mare, culoarea te prinde, a spus el, şi m-a dus de după umeri la bucătărie, să mîncăm. Simţeam că mă studiază, mi-a luat mîinile şi mi-a mîngîiat vîrfurile degetelor, Eşti foarte gracilă! a spus. Nu am mîncat, m-am ridicat şi m-am dus să mă îmbrac în hainele mele, atunci el mi-a prins braţul ca-n cleşte şi m-a condus să-i văd casa:

— Uite, asta e camera Olguţei, fetiţa mea, ea e acum în Belgia, la mama ei, care e măritată acolo, o să se întoarcă numai la sfîrşitul verii, eu sînt singur pînă atunci,

servitoarea e la ea în sat, la Luna. Şi uite, m-a dus el în a treia cameră, uite. Ce-ar fi să stai cu mine pînă plec în concediu? mi-a spus tărăgănat, iarăşi avea vocea aceea îmbietoare, prefăcută. În camera de la stradă.

Şi eu m-am gîndit că e perechea camerei lui Claudiu, de pe cealaltă scară.

— Ai putea sta aici! Ai putea! mă îmbia el.

Era o cameră roşie, cu un covor roşu, cu o canapea cubică roşie, o lampă roşie de metal atîrna din tavan, dulapuri vechi, greoaie, de lemn şi un birou uriaş, vechi. M-am uitat în jur, am văzut un obiect care m-a atras magnetic, ca o jucărie: un telefon mic, roşu, pe o masă joasă de sticlă.

— Pot să dau un telefon? am întrebat, şi-n secunda următoare m-am fîstîcit, cui să-i dau eu telefon la opt şi ceva seara, aproape nouă?, n-aveam cui.

— Sigur, a răspuns el, şi s-a schimonosit.

— De fapt, am recunoscut ruşinată, n-am cui, dar n-am mai văzut niciodată un telefon roşu. Pot să-l ating?

M-am apropiat de telefon, l-am luat în mînă, nu telefonasem niciodată de pe un telefon privat, nici n-aş fi ştiut să-l folosesc, am recunoscut în sinea mea, punîndu-l la loc, la Claudiu telefonul era plasat undeva înspre camera tatălui lui, nu-l atinsesem niciodată. De fapt, mi-a fost ruşine să îl rog să mă înveţe cum funcţionează un telefon de casă, de cînd eram în oraş învăţam singură totul, fără să întreb nimic pe nimeni, dacă întrebi, oamenii rîd şi te batjocoresc. Mai ales la şcoală. O, da.

Am pus telefonul cel roşu la loc şi am ieşit, mi-am căutat sacul, straiţa mea de cînepă, şi am plecat. A reuşit să mă încetinească numai cît să-mi vîre în mînă o carte de vizită şi să-mi spună, zîmbind strîmb:

— Telefonează-mi mîine după cinci!

*

Nu l-am căutat. Am dormit neîntrerupt, cu imagini care se roteau, ca la gripă sau la insolaţie, voiam să dorm, să mă scufund în somn ca în apă, ca şi cum somnul m-ar fi putut spăla de tot ce a fost şi cînd o să mă scol o să fiu curată. A doua zi spre amiază, am sunat de la telefonul de la alimentara, la Claudiu. Mi-a răspuns, moale, tatăl lui, Claudiu e plecat, să nu-l mai cauţi, şi cînd i-am cerut adresa, mi-a spus Lasă-l în pace, nu e de nasul tău. Sau aşa ceva. O insultă. N-am înţeles, nu ştiam ce s-a întîmplat, simţeam că merit să mă pună la punct, ceea ce se petrecuse între mine şi vecinul de bloc al lui Claudiu era de neiertat, atîta doar că ei, Claudiu şi tatăl lui, nu aveau de unde să ştie, şi mai simţeam că ar fi preferabil ca lui Claudiu să îi spun eu.

Am împachetat să merg acasă, la mama şi la tata. Şi cînd să ies pe uşă, a sunat cineva, era el, farmacistul... Zîmbind. A dat uşa la o parte cu un gest sigur şi a păşit înăuntru, s-a uitat în jur, a măsurat locuinţa din priviri, apoi a intrat în stînga, în camera noastră, a mea şi a Anitei. Avea adresa de la doctorul Saszet, mai bine zis de la Claudiu.

— L-a sunat taică-so la Războieni, unde e plecat în vacanţă, şi mi-a dat-o.

Rîdea.

4

Şi abia la trei ani după ce a rămas Olguţa, am aflat. Marc a primit paşaport să meargă s-o vadă. A plecat cu trenul, în a doua decadă a lui august, aşa s-a înţeles el cu Olguţa şi cu Pauline. De frică să nu se întîmple ceva,

o pîră, o reclamație de ultimă clipă, să-i retragă pașaportul, n-a spus aproape nimănui că pleacă. Iar eu am tăcut mîlc, lucram deja la „Fabrica Soarelui", la cabinetul de-acolo, de fapt. Cînd umbla după pașaport, mi-a spus că la securitate, unde a fost în audiență, i-au băgat de vină: „Doamna dumneavoastră vorbește cam mult". Și tot ei i-au spus că umblu la Arizona. Cînd umbli tu la Arizona, că doar ești la lucru? Și eu i-am spus că intru acolo să mănînc cîte-un sandvici, cînd mă trimite doamna doctor cu acte la Direcție, la Direcția Sanitară, și-am vorbit lung, ca mama, să-l ocup, să nu aibă timp să îmi facă alte reproșuri... i-am spus că acolo au sandviciuri drăguțe, cu maioneză și ou, așa am spus, „drăguțe", și așa de bine l-am deturnat, că s-a legat numai de faptul că eu cheltuiesc, în loc să-mi pun mîncare de-acasă. Umblam la Arizona de cîte ori puteam, doar acolo vedeam oameni din lumea picturii. Și sigur că nu-i spuneam, sigur.

L-am condus la gară, dimineața. Iar la începutul după-amiezii, cînd, după calculele mele, el ar fi trebuit să fi trecut de graniță, am stat lîngă telefon, temîndu-mă că a fost oprit la ieșire, și-atunci, am calculat eu, el o să mă sune, să-mi spună cu ce se-ntoarce. Se purtase bine cu mine în ultima vreme, poate și pentru că îi dădusem soluția cum s-o ajute pe Olguța cu bani, încît să fie *nu cu totul dependentă de cumătra*, așa a spus. Cumpără-i valută, i-am spus eu, și aur, și trimiți totul prin Ingeborg, prietena mea, că doar e cetățean german și poate scoate orice fără pericol.

Telefonul n-a sunat, și eu repetam ca un disc stricat: Bine c-o văd și pe asta, a plecat, prea tare suferea, săracu'! Dar tot nu eram sigură că a scăpat la graniță, tot mă temeam că l-au oprit și că o să mă pomenesc cu el în prag.

Eram singură pentru cel puțin o lună, poate o lună și jumătate. Prima dată în viața mea, singură în casă. Nici un plan, august, orașul gol, nu mai depindeam de nimeni,

nu trebuia să dau seamă nimănui, nu trebuia să-mi justific fiecare minut, nici să ascund ceva, cel puţin o lună numai a mea, puteam să zac, să visez, să mă gîndesc cum dracu' să-mi repar povestea cu facultatea. Poate chiar să încerc să pictez. O lună de zile singură, poate una şi jumătate, ce paradis.

— Întîi de toate, o să mă duc acasă, să-i văd pe-ai mei! am spus tare.

M-am apucat să răscolesc printre discurile Olguţei, primite de la mama ei, Marc păstra camera ei intactă. Voiam un disc cu Tina Turner, *Mother...*, răgeam eu, nu ştiam decît refrenul. Nu l-am găsit. M-am întors la ale mele, îmi cumpăram cît de des puteam, de la Muzica de pe Doja, aveam o colecţie bunicică. Am ezitat între *Patetica* lui Ceaikovski şi a cincea a lui Beethoven... Ta ta ta tam!, ta ta ta tam!, ascultam, cu volumul dat peste jumătate, avantajul că surorile Turdeanu, de la trei, erau cam surde. Am reglat volumul, mi-am căutat o carte, m-am răzgîndit, m-am gîndit să schimb discul, să ascult psalmi cu Magda Kalmár, ba nu, cantate, *Imnul către fratele Soare*, poate? Înclinam încet discurile, amintindu-mi ce frumos a fost cînd am descoperit *Imnul către Soare,* cîntat de Melis, un disc maghiar, cumpărat şi de dragul îngerului mare de pe copertă, o statuie de lemn mîncată de cari, şi-am intrat în vorbă cu un domn mai în vîrstă care se uita şi el la discuri:

— Nu ştiu discul. Vă pricepeţi? Să-l cumpăr? Sau să-mi iau altceva?

L-am luat pînă la urmă, poate şi din cauza copertei, acasă am studiat-o şi am descoperit, cu litere mici, explicaţia: „*On the cover: Angel sculpture from the 15th century, Hungarian National Gallery*". Am ascultat imnul luni întregi, am descoperit şi poemul... „sora noastră moartea trupească", repetam eu, ştiind precis ce înseamnă asta. Ba l-am bătut la cap şi pe Marc, prea era grozavă descoperirea s-o ţin

numai pentru mine... sora noastră moartea trupească are pereche nemurirea sufletească, îi explicam eu, sfîntul ăsta bun şi-al meu crede că sufletul e nemuritor!

De fapt, cu discul ăsta am descoperit *muzica din biserici*, aşa am botezat-o, pînă mi-a suflat vară-mea, în treacăt, *muzică sacră*. Adresată lui Dumnezeu, dar foarte bună pentru unii ca mine. De m-ar întreba cineva dacă sînt sau nu credincioasă, aş ridica din umeri: Cum! Însă muzica asta precis a fost făcută anume pentru mine şi pentru unii ca mine, am hotărît, uitîndu-mă afară, spre Apuseni, unde cerul se boltea curat, ce zi senină. Eu nu ştiu mare lucru despre muzică... nu degeaba mă ironizează el, o dată a intrat în camera mea, lălăind gros: *Buona sera, mio signore, buona sera, don Basilio!*, iar cînd mi-a văzut faţa, a spus scurt: „E dintr-o operă...". Şi s-a întors, a ieşit fără să-mi fi spus ce vrea şi de ce-a venit.

— Am să schimb destinul lui Beethoven cu sublima mea cantată despre frumuseţea frăţesc-sororală a lumii lui Dumnezeu!, *Laudato! Laudato si' mi' signore!* m-am mîţîit, cuprinsă de-un fel de fericire mică. Poate a trecut de graniţă! Şi ce cuvinte solemne folosesc eu azi! m-am maimuţărit în continuare, bine că nu mă aude. Dar acum sărbătoresc, astăzi sînt fericită! De cîte ori fac fraze frumoase, ca-n cărţi, mi se face un fel de jenă...

Şi-atunci s-a auzit soneria de la uşă. Scurt. Aproape timid.

Marc? N-are cum!, m-am speriat şi liniştit eu, oare să deschid sau nu? Cu un ghimpe de panică şi vinovăţie în stomac, m-am apropiat în vîrful picioarelor de uşă şi m-am uitat prin vizor. În faţa uşii stătea Claudiu Saszet, aproape neschimbat, o siluetă subţiratică îmbrăcată în negru, cu capul înclinat într-o parte.

M-am uitat la mine de jos în sus, desculţă, blugi, un tricou alb pe care era imprimat cu un roşu decolorat de

la atîta spălat un răsărit de soare cît palma, E-n regulă. Am fugit în vîrful degetelor şi-am oprit discul. Soneria s-a auzit din nou, tot scurt şi parcă nehotărît. Am respirat adînc şi am deschis uşa fără grabă, simţind că-n cap îmi huruie o maşină de socotit, nu am mai vorbit cu el din timpul sesiunii de vară 1970, din ultimele zile ale lui iunie 1970, de şapte ani şi mai bine de-o lună. Nici nu l-am întîlnit pe aleea care duce la stradă. Nici pe stradă. Nicăieri. Locuiam alături, în acelaşi bloc, dar a fost ca şi cum el s-ar fi volatilizat atunci, în vara anului 1970.

— Intră! i-am spus.

S-a balansat uşor înainte şi înapoi, apoi a păşit peste prag. S-a oprit în mijlocul holului, pe covorul maramureşean cu motive geometrice viu colorate, negru, verde, roşu, ciclamen, albastru, şi s-a uitat în jur. Prin geamurile de la baie intrau razele soarelui şi ajungeau, prin uşa larg deschisă, pînă-n hol. Era frumos, aproape vesel. Toate uşile, de la bucătărie şi de la cele trei camere, erau deschise la perete, de cîţiva ani, cînd eram singură, deschideam toate uşile, să-mi fac larg, să nu-mi fie frică de posibilii monştri care ar fi putut să apară şi să se umfle în spatele uşilor închise.

Am închis yala, am intrat în camera mea, pereche cu a lui, şi i-am făcut semn, Intră. Oprit în hol, de parcă ne-am fi despărţit cu zece minute în urmă, Claudiu a spus cu un glas obişnuit:

— Ai mei te invită la masă în seara asta. Mama vrea să te cunoască. Crezi că poţi să vii?

— Intră! am repetat, şi el în sfîrşit a intrat în cameră. Şezi, i-am spus, nu simţeam nimic, mă întrebam numai dacă Marc chiar a trecut graniţa sau o să se întoarcă, fără să mai sune, în cîteva ore, cu un taxi de exemplu, *oricum, nu poate fi aproape de Cluj acum, acum şi încă vreo două ore şi ceva, hai să zicem trei.*

— Am venit. Am venit să te văd. Şi să vorbesc cu tine.

Avea aceeaşi siluetă şovăielnică şi îngustă ca atunci, în urmă cu şapte ani şi ceva, am calculat din nou, fără să vreau. Purta haine negre, un pantalon negru de pînză şi un tricou negru, larg. Era palid, ca şi cum nu l-ar fi văzut niciodată soarele, ci numai soarele miezului de noapte, interesant, tatăl lui e veşnic bronzat, iar el are paloarea asta umbroasă.

— Mama este acum acasă şi te invită la cină.

— Marc nu-i acasă, e plecat, i-am răspuns fără grabă, ascunzîndu-mi mirarea sub cea mai banală voce din lume.

— Păi da. Şi după o pauză, a adăugat: Ştiu că domnul Sâmărtin este plecat în Belgia, la fiica şi la soţia lui. Şi am venit să te văd. Am venit să vorbesc cu tine.

— Soţia lui sînt eu, doamna din Belgia este fosta lui soţie, l-am corectat tărăgănat. Şi am continuat pe acelaşi ton egal: Ce să caut eu la voi, la cină... îţi mulţumesc, nu vin.

— Mama mea ar vrea să te cunoască, n-am putut să-i refuz asta, m-a trimis să îţi spun că te invită la noi la cină! a repetat el, de data asta mai apăsat, avea ceva îndărătnic în voce, ca un copil răzgîiat.

— Îi mulţumesc mamei tale, spune-i că nu pot, am de lucru! am refuzat din nou. Mai bine povesteşte-mi despre tine.

— Ce lucrezi, că nu văd nici un şevalet?

— Vreau să ies de la cabinet, să încerc să-mi termin facultatea... dacă îmi pot da examenele, adică restanţele... trebuie să-nvăţ. Încă nu mi-am făcut porţia pe azi.

— La Institut?

— Ce Institut! am zis, nu mi-am încheiat anul patru. Tu unde eşti? De unde ai apărut?

— Ştiu că domnul Sâmărtin e plecat. Şi am venit. E dorinţa părinţilor mei, acum sînt amîndoi acasă, mama nu lucrează în vara asta. Eu... eu sînt în concediu.

Şi mi-a povestit poticnit că a terminat Psihologia, s-a mutat din Cluj la Bucureşti, ai lui au crezut că mai bine se ducea de la bun început acolo, mă rog, a terminat de mult, la început a fost într-un liceu, cîteva luni. Şi pe urmă a făcut rost de altceva, în Bucureşti, desigur, un laborator sau cabinet psihologic al aviaţiei, nu se înţelegea prea bine, la cît de încurcat vorbea. Ai lui bineînţeles l-ar aduce acasă, el are alte planuri... Mediul la Bucureşti, tu îl mai ţii minte pe Păiş, dintr-a unsprezecea? Nu? E-n Bucureşti, s-a descurcat bine, are un cerc de psihologie, de fapt de antroposofie, a suflat el cu un glas important. Vorbea, vorbea, aerul încurcat şi totuşi îndărătnic deloc nu-l părăsise. Şi se uita mereu în jos, ca şi cum ar fi vrut să ţină minte ciorchinii de flori albe şi-albastre din covorul roşu. Prezenţa lui începuse să mă obosească, să mă plictisească de fapt, antroposofia nu mă interesează, mi-am spus eu hotărît, era de mai mult de un ceas la mine şi tot nu înţelegeam şi nu ştiam ce vrea, de ce a venit, invitaţia la ei era ceva aşa de aiurea încît nu-mi venea să cred că el a bătut atîta drum, traversînd cei 7 ani şi vreo 7 săptămîni, da, da, 7.7, numai să-mi aducă mie, fosta lui prietenă, care i-am purtat puloverul negru şi am dormit cu el în pat, graţioasa invitaţie la cină la – la părinţii lui. Vax. La mama lui, pe care n-o ştiam. Vax, de două ori.

Oare eu am ceva să-i spun şi să-l întreb? m-am chestionat, simţeam că mă aflu într-o mare depărtare, vedeam globul terestru învelit în mantaua lui argintie, deasă, cîteva spărturi albastre, m-am întors spre mai larg, beznă şi lumini îndepărtat-sidefii, roz, verde, albastru, galaxii, mi-am spus sfredelind depărtarea, ce-ar fi să ascult tobele soarelui, mi-am oferit o răsplată, el şedea în continuare pe marginea fotoliului cubic, roşu cu dungi înguste negre cu galben-auriu. Nu, nu am nimic să-i spun, totul este trecut,

pulbere, praf și pulbere, deșertăciune și goană după vînt. Și am rînjit. Nimic.

A ridicat privirile:

— Noi n-am mai vorbit de... din 1970, din iulie.

— Din 27 iunie, l-am corectat spontan. Și imediat m-am drăcuit în gînd.

— Eu am venit să vorbesc cu tine, ceva a rămas între noi neclar, a spus, căutîndu-mi privirea.

N-a găsit în ea nimic încurajator, îl priveam binevoitoare, dar deloc afectuoasă, eram de la-nceput în pielea de tînără doamnă bine educată care își primește musafirul neașteptat fără semne de panică ori de nerăbdare, dar și fără căldură. Nu i-am dat nici un semn de recunoaștere.

— Atunci... a continuat el, cu o încăpățînare de care nu-l credeam capabil, atunci, în vara aceea. El, domnul Sâmărtin, el te-a pîndit. El a știut de tine. Te-a urmărit. Și cînd eu, chiar atunci cînd tu îți pregăteai lucrarea pentru vizionare și concurai și eu eram așa de sigur c-o să ratezi, ce șanse putea să aibă una ca tine la o asemenea concurență pe țară, din moment ce nu aveai nici o pilă, chiar tu ai recunoscut, că erați mulți... Atunci eu l-am întîlnit din întîmplare și l-am întrebat, l-am întrebat. Pot să fumez o țigară?

I-am arătat scrumiera de pe birou, o farfurie veche, din zona Sibiului, largă, cu linii șerpuite albastru cu verde pe margini. S-a căutat în buzunare după țigări, și-atunci am profitat de tăcere și am deschis barul meu. Barul din bibliotecă, Marc mi l-a făcut, într-un moment de bunăvoință, Uite, băuturi bune, cînd ai chef să bei un pahar! Și tot el mi-l alimenta din cînd în cînd cu cîte-o sticlă nouă, *ron* cubanez, lichior chinezesc, șampanie românească... Am scos două pahare mici, cu picior, de cristal, și o sticlă de *ron*. I-am turnat *ron* și i l-am pus la îndemînă, apoi mi-am turnat și mie și m-am așezat pe patul meu roșu,

pe cuvertura mea țărănească, în culori stinse, vegetale, roșu cu negru și alb. Nu aveam alt loc unde să mă așez. M-am rezemat de perete și m-am aplecat, genunchii îmi veneau chiar în dreptul gurii, mi-am încolăcit picioarele cu brațele, și de-acolo, de după baricada propriilor genunchi, m-am uitat prin ochelari la el, simțindu-mă calmă, atentă, perfectă.

În spatele lui, lumina bătrînă a după-amiezii tîrzii băltea ruginită pe parchet și pe covorul roșu, e august, mi-am spus eu cu o durere nesfîrșită, încercam să nu tremur și să nu scîncesc, e august și ziua a început să scadă, curînd apune soarele, vine noaptea, vine bezna de august, bezna, beznele. Și m-am încordat tare să nu tremur, cine știe ce ar putea crede musafirul ăsta din trecut, ce neplăcută-i întîlnirea cu el, ce plicticoasă, ce vrea el acum de la mine, de ce nu pleacă. În tăcerea care se lăsase, mi-am amintit încă o dată că nu știu ce vrea, trecutul nostru de liceeni virgini, cinci luni și jumătate de „prietenie", vreo zece nopți dormite în deplină virginitate în brațele lui, zece felii de pîine cu marmeladă și zece căni cu lapte, tot pachetul ăsta virgin și virginal nu-mi mai spunea în clipa aceea nimic, era ferecat în mintea mea, un mormînt alb învelit într-o membrană impermeabilă albă, pe moment mă mînca altă grijă: cîți dintre vecini știu deja că el e în casa mea și care anume o să mă pîrască chiar a doua zi după ce Marc vine înapoi. Și el... Dar mai rău e cum știe Marc să-mi spună că-s curvă și necinstită, că doar după femeile cinstite nu se uită bărbații, cinstitele nu deschid ușa cînd bărbatul lor nu e acasă și ele nu se uită la nimeni și nu flirtează cu nimeni și sînt virgine toată viața. Și așa mai departe. Și eu. El spune că o femeie care se uită la oameni ca mine e necinstită fără să mai facă ceva.

— L-am întrebat dacă nu are la Terapia ceva pentru tine, mă gîndeam că poate știe el ceva ușor și potrivit, să

împachetezi, sau așa ceva. Orice. Pentru o vară. Și el m-a chemat înăuntru, nu aici, în altă cameră – și-a făcut cu mîna un semn spre sufrageria aflată la ora aceea într-o umbră aproape neagră, iar scrumul de la țigară i s-a scuturat pe covor, eu l-am urmărit cu privirea cum cade lent, lent, Gravitația! Și am vorbit – spunea Claudiu cu un aer nefericit. A fost un pact între noi. O înțelegere. N-am știut ce vrea. Nu am știut că de fapt a pus ochii pe tine. Mi-a spus că îți face el rost de ceva. Și m-a întrebat cînd ne întîlnim.

S-a oprit, și-a dres glasul, dintr-o dată răgușit.

— S-a înțeles cu tata, nu știu ce au vorbit, tata m-a trimis la Războieni, la bunici, ca să nu te mai întîlnesc. M-a ținut acolo toată vara. Să nu te pot vedea. Și pe urmă, cînd ani de zile te-am auzit prin perete cum plîngi, și cînd ți-am auzit hohotele de plîns, noaptea, și cînd auzeam cum strigă la tine, eu... Aș fi vrut să știu că ești bine, pentru că eu am fost la originea acestei povești.

Și-a scos altă țigară, mi s-a năzărit că degetele lui albe tremură cînd aprinde bricheta, o brichetă de metal argintiu, o brichetă proastă, am observat eu, se simțea pînă la mine mirosul urît de benzină arsă.

— La originea întregii povești, a repetat.

Și a tăcut, privindu-mă de sub claia de bucle direct în față. Avea bucle mari, o claie de bucle. După o vreme a continuat:

— Te auzeam. A fost un troc, n-ai știut, între... între mine și el. Tata a fost amestecat. Domnul Sâmărtin ne-a supravegheat, a pus ochii pe tine. Îi plac femeile tinere, veneau destul de multe pe-aici. Și-apoi plînsul tău prin perete și strigătele lui. O fată, tu, plîngînd aproape în fiecare noapte. Plînsul tău auzit prin perete, luni de zile. Ani. Noaptea. Ce ți-a făcut? a șoptit el.

Și din nou m-a privit în ochi, eu însă aveam instalată privirea mea: atentă, binevoitoare, calmă, ani de zile mi-am

exersat-o, mi-am format-o, n-am trăit degeaba, nu degeaba am trăit şi trăiesc, nu degeaba am reuşit să trăiesc, eu ştiu să-mi controlez faţa, privirea, vocea, ştiu să mă apăr, o, da. Eu am scutul meu, privirea mea scut. Eu ştiu calcula cu trei mişcări înainte orice posibilitate să fiu atacată, încolţită, eu ştiu calcula consecinţele, eu am învăţat să am armura mea, faţa calmă, glasul egal, privirea atentă, calmă, pe mine nu mă mai poate lua cineva prin surprindere, eu am zidurile mele de apărare, pavezele mele, ce. Asta îmi trecea mie prin cap, nu ar fi corect să spun: *eu gîndeam*, ci e corect să spun: *gîndurile îmi treceau prin cap*. E o diferenţă, nu? Ştiam că el pe faţa mea nimic nu poate să citească. Da, da, chiar asta a fost ordinea cuvintelor din capul meu, *el acum pe faţa mea nimic nu poate să citească*, eu sînt perete alb. Punct. Eu am vrut să mor eu mereu am vrut să mor şi cînd m-am hotărît că nu eu gesturile şi faţa mi le-am transformat în zid. M-am prins de păr şi m-am scos singură afară. Futu-vă. Nu o să mă omorîţi voi. Nu o să mă omor eu pentru voi. Futu-vă. Şi Dumnezeii mamii voastre. Nici un bărbat nu merită să mori pentru el. Futu-vă. Aşa am gîndit. Aşa îmi treceau gîndurile prin cap ca săgeţile, ca suliţele. Atunci, demult, după *sfîrşitul lumii*, eu toate astea le-am adăugat pe mine, la faţa mea şi eu ajung cu greu, atîtea scuturi pus-am eu pe ea – îmi trecea mie prin cap, exact aşa îmi trecea mie prin cap, în timp ce mă uitam la el cu faţa aia.

— Ce-i face, Doamne, ce-i face? m-am întrebat tot timpul, continua el, şi şi-a mişcat spasmodic capul, făcîndu-şi părul să salte cu-ncetinitorul în aer, era o mişcare frumoasă, ca filmată şi apoi proiectată lent, lent... Şi eu ştiam că totul mi se datorează, că eu am făcut pactul cu el. Am vrut să te pun în siguranţă, atîtea nopţi la mine, în loc să-nveţi şi să lucrezi pentru concurs, atîtea plimbări... şi voiam să ai ceva uşor de lucru, să poţi sta în Cluj, să îţi

poţi plăti datoriile, eram responsabil pentru tine. Pentru tine nimeni nu se simţea responsabil, eu am ştiut asta, mai ales după ce am fost atunci cu tine în sat şi am văzut-o şi pe... atunci am înţeles. Şi am crezut că el mă ajută. Dar el te urmărea pe tine, cine ştie de cînd! Eu am făcut o înţelegere. Cu el. Ce ţi-a făcut? a întrebat Claudiu din nou, privindu-mă cu privirea lui castanie, temătoare, iar faţa lui palidă, de om care stă mai mult închis între patru pereţi, s-a încreţit, o mănuşă de piele moale şi scumpă, şi arăta ca şi cum l-ar fi usturat ceva în fundul nasului. Şi tu ai fost selecţionată, exact ce n-am prevăzut. Şi el a pus laba pe tine. Te-a prins. Pe mine m-a trimis tata la bunici, la Războieni, şi m-a ţinut acolo toată vara, repeta el. Ce au discutat între ei, tata nu mi-a spus, n-a vrut. Nici cînd stăteam amîndoi noaptea şi îţi ascultam plînsul, hohotele de plîns. Ce-i face? l-am întrebat. Era şi el îngrozit, gîfîia Claudiu. A pus ochii pe tine înainte şi te-a aşteptat. De la mine ştia că vii. Tata a participat la asta, voia să mă scape de tine, credea să nu eşti destul... adică credea că din cauza ta n-o să învăţ. I-a convenit. De-aia au vrut să plec cît mai repede la Bucureşti, şi pînă la urmă am plecat. Eu am fost vinovat, a spus el, şi s-a ridicat în picioare, răsturnînd paharul, băutura s-a scurs în întregime pe covorul roşu, eu, adică, sînt vinovat pentru tine şi pentru ce ţi-a făcut.

L-am privit cu faţa aia a mea, aş fi avut ce să-l întreb, o, da, eram şi mirată de ceea ce îmi povestea despre pînda lor nocturnă şi despre ceea ce a auzit el prin pereţi, sigur, peretele de la camera mare e comun cu apartamentul lor, păi da. N-a fost chiar aşa de rău, exagerează, mi-am spus, ascultîndu-l fără să-mi tresară un muşchi, fără să-mi schimb poziţia, fără să îmi modific privirea, exagerează, nu? Sau a fost? Sau a fost? iar eu am uitat, aşa, pur şi simplu, am ascuns în mine, am măturat gunoiul sub pat

şi-am uitat de el? Aş fi avut ce să îl întreb, o, da! Însă simţeam că dacă l-aş întreba ceva, orice, oricît de mărunt, ar însemna că încep comerţul cu indulgenţe, Asta nu, am hotărît, asta nu! De fapt totul îmi este indiferent, nu-mi pasă de nimic din ceea ce mi-ar mai putea el spune! am hotărît eu, simţeam că în cap mi se plimbă o imagine străveche, bezna largă, golul negru din sala mare a salinei de la Turda, o văzusem de sus, mă trăsesem cît mai departe de pasarelă şi mă lipisem cu spatele de peretele de sare, era jilav, eram elevă, în excursie cu şcoala, un pîntece uriaş de eternă beznă compactă ascuns sub pămînt, dar nu adînc, ci chiar sub paşii *încrezători* ai trecătorilor care *se încredeau* în pămîntul de sub picioarele lor. În loc de orice altceva, am spus, cu voce plăcută, de conversaţie, primul lucru pe care am reuşit să mi-l încheg în minte:

— Spune-mi, te rog, la Bucureşti ai avut colegi mai drăguţi ca la Cluj?

A icnit.

— Nu vrei să mă ierţi, nu-i aşa.

S-a dus la fereastră şi s-a uitat lung înspre asfinţit, soarele aproape apusese de-acum după Dealul Uliului şi cerul era o mare stacojie de sînge care se revărsa băltit pe faţa lui, deodată vişinie cu pete, şi pe mîna lui dreaptă, cu care ţinea la o parte perdeaua, negrele lui veşminte de *dandy* păreau scăldate, Ca-n pivniţa lui Auerbach!, mi-a şoptit mecanic piticul, în flăcărui pîlpîitoare de rugină.

— Ştiu că ai făcut expoziţii, tata mi-a trimis cataloagele, s-a întors el, şi chipul lui era pe jumătate ca mînjit cu sînge, pe jumătate o mască de catifea neagră, o pată mare de întuneric.

— Nu-i mare lucru, Claudiu, am răspuns eu.

Aveam aceeaşi voce politicoasă, egală, a cărei putere refrigeratoare o cunosc perfect, o, sînt aşa de mîndră de vocea asta a mea, capodopera mea, arma mea criogenizantă.

— Pe-ai mei i-a impresionat. Mi-au trimis pliantele. Mama şi tata te roagă să cinezi cu noi. Eu te rog să vii, a spus, şi în vocea lui era deodată ceva mai mult decît rugăminte, era un firicel subţire, însă pentru mine, ce să fac?, uşor de recunoscut, de umilinţă.

— Bine, am spus, ştiind pe loc că fac o tîmpenie, vai!, dar *la asta* nu ştiu să fac faţă, deşi singurul lucru pe care mi-l doream cu adevărat era să rămîn singură, să mă aplec peste pîntecele de beznă din miezul lumii, peste uterul acela negru ca o stea neagră de sub picioarele mele. Ce vorbesc, bezna din miezul meu. Singură. Să mă gîndesc la uşa care se deschide-n cer şi la mielul care rupe peceţi, la soarele negru ca un sac de păr şi la îngerii care sună din trîmbiţe: Tumtuum tu tu tu! Şi de pe colina cealaltă a cerului, cealaltă ceată de anunţiatori-exterminatori răspunzîndu-le Tumtuum tu tu tu!, ca-n *Recviemul* lui Verdi, îhî, cînd instrumentele de suflat anunţă anunţă Ziua de Apoi, jubilam negru simţindu-mi sîngele negru în creierul negru sub tîmplele albe. Albite. *Dies irae, dies illa, solvet saeclum in favilla, teste David cum Sibylla,* bineînţeles. Fără *Libera me, Domine.* Nununu, nici un fel de *Libera me,* nici gînd. Nu, încă o dată nu, nici o veşnicie, nu. Nimic. Nu-ţi fac eu ţie Doamne o asemenea favoare. Tumtum-ul trompetelor şi bubuitul sîngelui, de pe două coline ale lumii, din cerul de deasupra pămîntului şi din iadul de pe pămînt. Pentru că dacă există undeva, atunci iadul există aici. Aici şi acum. Sub oasele craniene ca o căciulă de zăpadă neagră. Neagră. Sînt singură şi neagră.

Mi-e cam rău, mi-am spus, de-ar pleca odată!

*

Da, mi-a fost rău atunci. Mi-e cam rău şi acum, cînd văd scena, o trăiesc iarăşi, e tare greu să-mi amintesc.

*

— Atunci mă duc să le spun, s-a ridicat el repede, şi pe faţa lui se vedea uşurarea.

A deschis uşa, a coborît. L-am urmărit cu auzul imaginar cum coboară, cum iese, acum traversează curtea, urcă la el acasă, deschide uşa, vorbeşte cu ai lui. Ai lui l-au aşteptat, l-au aşteptat cîteva ore. Dacă Marc a fost oprit la graniţă, cam acum ar fi timpul să ajungă acasă cu un taxi, am calculat eu, Tumtuum tu tu tu!, Claudiu s-a întors, Adună-ţi dracului minţile, tîmpito. Bleago. Tum tum tum! Adună-te dracului, că o-ncurci şi mai şi!, şi mă uitam nemişcată la el cum intră în cameră, Ce repede s-a întors, oare cîţi l-au văzut? L-am privit cum îşi culege paharul de pe jos şi îl umple ochi cu *ron*, apoi îl dă peste cap dintr-o singură mişcare, ca un căruţaş însetat. Aşa cum a dat Valentin paharul peste cap, în crîşma aia pe care eu am botezat-o „La trei purici descălţaţi", în seara aceea de iarnă, ultima dată cînd m-a condus la gazdă. Înainte de cheful la care eu m-am încurcat cu Claudiu. Pardon, cheful la care Valentin s-a încurcat cu piticota aia de bani gata şi m-a lăsat baltă, m-am corectat eu pedantă, trebuie să spui întotdeauna adevărul, Todora dragă, m-am dăscălit, el s-a încurcat cu aia şi eu m-am lăsat, din plictiseală, luată la dans de Claudiu, şi-apoi am devenit prietena lui. Cheful fatal. Nodul de cale ferată. În clipa aceea nu-mi plăcea deloc de mine, iar vocea din cap cu care m-am corectat n-a mai fost a piticului, a fost glasul mamei mele cînd se ceartă cu mine şi mă pune la punct.

— Mergem peste vreun ceas, a spus el. După primul pahar şi l-a pus pe al doilea, pe care l-a dat peste cap cu acelaşi gest însetat de căruţaş. Atunci a părut că se linişteşte, s-a apucat să-mi inspecteze cărţile: albume de artă, colecţia Meridiane, atlase de anatomie, cărţile de

igienă și „Medicina în familie", o agendă farmaceutică, altceva nu era. A trecut la discuri.

— Nu ai tablouri de-ale tale? a întrebat mîngîietor.

— Numai desene în cărbune. Tablourile le țin la atelier, i-am spus uscat.

— Unde ai atelierul?

— Unde aveam noi cenaclul... Au făcut cîteva ateliere mici în pod, îl am din iarna lui '72, e avantajos, că este portar... și nu mă tem de spargeri și nici nu pot să apară necunoscuți în prag, așa, deodată, să mă sperie, am spus. Și în sinea mea m-am certat că vorbesc prea mult.

— Pot să-ți văd desenele? Unde le ții?

Mi-am luat cheile din cuier, de la intrare, și am deschis o ușiță de la bibliotecă.

— Mi-a pus tata încuietori, să-mi închid desenele... Cînd se mai strică, acuma vine fratele meu, Trăinucu, și mi le repară. Pe el nu l-ai cunoscut. Am năravul să închid tot, am spus fără nici un sens, simțeam în continuare că vorbesc prea mult și că de fapt sînt beată turtă și n-am reușit încă să astup gaura neagră din cap. Ușa din cer și gaura din cap. Ochiul din cer. Negru. În cap. Negru.

— Ai avut o personală la București, oare cînd? Într-o toamnă! Am fost și ți-am văzut-o, nu eram de multă vreme în București.

— Nu era o personală, l-am corectat, eram trei în aceeași sală.

— Ți-am văzut-o! a spus el, ai făcut vîlvă cu ea.

— Nu cine știe ce.

— Eu am fost, după vernisaj. Nu mai erai. Mi s-a spus că ai stat la vernisaj și c-ai plătit un om să stea acolo, în locul tău. Tipic pentru tine, să fugi, așa mi s-a spus.

— A fost mai simplu să plătesc un om decît să stau, am spus din vîrful buzelor. Și i-am întins la întîmplare o mapă.

S-a uitat la desene şi a comentat că sînt numerotate, le-a frunzărit şi a doua oară.

— Ar trebui să plecăm, ne aşteaptă.

Mi-am luat ţigările, bricheta, aveam o brichetă mov de plastic, o văd şi-acum, a fost prima brichetă din plastic pe care am văzut-o, am căutat în cămară o sticlă, Veuve Clicquot brut, Marc o adusese, şi nu am deschis-o, ne-am uitat la ea ca la ceva ce trebuie văzut iar nu băut, o să aibă de ce să se mire că nu mai este, m-am gîndit eu, şi mi-am căutat balerinii. Am dat să ies. M-a oprit cu un gest mic, punîndu-şi un deget pe propriul lui umăr:

— Nu vrei să-ţi schimbi *T-shirt*-ul... Mama...

Am rînjit. M-am întors în cameră, am închis uşa, mi-am ales un pantalon alb de vară şi-o cămaşă bleumarin cu desen mărunt vişiniu cu albastru, o cămaşă de băiat, m-am schimbat repede, mi-am pus pantofii, o centură verde de piele, mi-am pieptănat părul, îmi cădea anapoda ca o coamă de cal pînă pe gît, mi-am scos din păhăruţul de argint de pe bibliotecă un lănţişor scurt, subţire, de argint, cu o singură boabă, un strugure gigantic, de coral vişiniu, şi mi l-am prins la gît. Zîmbeam strîmb, mă strîmbam, simţeam că îmi pot permite.

— Mama şi tatăl tău, care m-au invitat prin tine atît de insistent la masă la ei, trebuie să se mulţumească cu mine *aşa*, am rînjit, nu prea am haine.

— Nici acum... a zîmbit el.

— Nici.

Am coborît, am traversat, am urcat. N-am întîlnit pe nimeni. Am ajuns în faţa uşii, el a bătut la uşă, am intrat. Doamna Saszet, pe care o vedeam pentru prima oară, era o femeie bine trecută de patruzeci de ani, scundă, cu forme pline. Purta o rochie de mătase cu volane, prea elegantă şi înzorzonată după gustul meu, şi podoabe mari de perle. Lîngă ea, zîmbindu-mi prietenos, doctorul – „de

laborator", mi-am repetat eu – Pavel Saszet, pe el îl văzusem mereu, ba pe stradă, ba în curte, mă saluta şi se evapora, acum era într-o ţinută alburie, modernă, de vară. În saluturile şi exclamaţiile din primele secunde, n-am apucat să arunc nici o privire înspre camera lui Claudiu, nici măcar cît să-mi dau seama dacă uşa e sau nu închisă. M-au dirijat spre sufragerie. Pe masă, într-un candelabru de argint cu braţe înalte, ardeau lumînări. Înainte să mă aşez, le-am dat sticla de sub braţ.

În memoria mea, cina aceea la lumina lumînărilor a fost şi a rămas unul dintre lucrurile cele mai fără noimă pe care le-am făcut vreodată. Un spectacol, lumea toată e o scenă, iar actorii sîntem noi. Doamna Saszet a încercat să mă îndoape cu tot felul de antreuri, de la vinete la icre roşii cu bobul mare, apoi frigărui cu ardei copţi. Iar la sfîrşit a apărut o tortă de îngheţată de ciocolată, de cofetărie. E ca şi cum ar fi plănuit de dinainte să mă invite, m-am gîndit eu, lingînd îngheţata, cine dracu' ţine în casă o tortă de cofetărie în timpul săptămînii, azi e numai marţi, ce dracu', oamenii ăştia vor ceva de la mine. Ce?

Conversaţia o conducea doamna Saszet, ea îmi spunea din ce ţară sînt icrele, ea pălăvrăgea despre o călătorie la Bucureşti, cu trenul, cînd i-a căzut în cap o desagă în care erau şi sticle de ţuică, s-a spart o sticlă şi ea a fost rănită şi-a mirosit a ţuică, oricît s-a spălat.

— Imaginează-ţi, dragă Todora, aveam înregistrare, şi eu eram cu răni pe faţă şi puteam a ţuică! La urgenţe, mi-au făcut alcoolemia, credeau că sînt beată, aşa miroseam!

După ce m-a distrat destul, la îngheţată s-a simţit îndreptăţită să mă descoasă:

— Cum te simţi acuma, că domnul farmacist a plecat la Olguţa?

— Să sperăm că o să şi ajungă, deocamdată trebuie să fie pe undeva prin Ungaria, am calculat eu, iar domnul

Saszet a început să hohotească de parcă aş fi spus ceva foarte spiritual.

— Şi dacă nu se mai întoarce? m-a interogat doamna.

— Se întoarce el.

— Dar dacă nu se întoarce, atunci ce faci? Eu mă gîndeam că dacă nu se întoarce, noi sîntem vecini buni, desigur, noi vom avea grijă de tine, noi o să te ajutăm, pe lume sînt multe probleme, sigur că sînt şi tentaţii, Occidentul este ispititor, eu cînd am fost... turuia doamna.

Abia atunci am simţit că mi-am recîştigat un fel de control, măcar mecanic, cît să dau îndărăt cînd vine mingea, să nu tac ca o proastă. Şi-am rugat-o să-mi facă o favoare, să îmi pună şi mie o melodie cîntată de ea, una măcar.

— Pentru că, îmi amintesc bine, Claudiu era foarte mîndru de dumneavoastră, doamnă, pe vremea cînd eram prieteni şi veneam relativ des – prea des, după părerea domnului doctor! – aici. Acum şapte ani. Îmi spunea de fiecare dată unde sînteţi şi nu ezita niciodată să-mi aducă aminte că dumneavoastră sînteţi artistă. Ceea ce eu nu am uitat niciodată, am spus răspicat.

Şi i-am privit.

Aşa, cu ţigara aprinsă în mînă, ţinută sus între degetele mele strîmbe, osoase, foarte conştientă că am articulaţiile prea mari, prea marcate, şi distrofii musculare, cum mi-a tot spus Marc, cu părul meu căzîndu-mi alandala pe frunte şi pe gît, pentru ca eu să dau imediat şuviţele la o parte cu mîna sau numai scuturîndu-mi capul, cu ochelarii mei mari, fumurii, cu ramă neagră, mai laţi ca pometii, nefardată, în cămaşa mea bleumarin de băiat, cred că arătam nevinovată. Şi fără apărare. Dar felul cum le-am aruncat provocarea, Da, îmi amintesc, îmi asum asta, am fost iubita fiului vostru, ne-am pupat aproape o jumătate de an, ce dracu' vreţi voi de la mine?, acum, cînd bărbatul meu tocmai a ieşit din ţară!, asta nu mai era vulnerabilitate, ci

un atac în regulă. Domnul Saszet s-a repezit să-mi mai pună un rest de şampanie, Claudiu tăcea, tăcuse toată seara, clipind gingaş ca şi cum ar fi vrut să-şi arate genele. Numai doamna Saszet a ridicat mănuşa. Mi-a pus o melodie de-a ei, mi-a făcut cheful, avea o voce bună, caldă, şi mi-a mărturisit cu aceeaşi voce adîncă şi un pic răguşită cu care cînta cît de mult ţine ea la relaţiile bune cu vecinii.

— Iar noi, sigur, sîntem gata să îţi sărim în ajutor cu orice, uite, Claudiu este acasă, în concediu, îţi stă la dispoziţie să te plimbe, să ieşiţi. Iar dacă domnul farmacist, oare am zis bine că i-am spus farmacist? N-ar trebui oare să-l numim acum, de cînd e la Terapia, inginer chimist? – a rîs ea răsfăţat.

Şi eu am recunoscut rîsul mic şi delicat al lui Claudiu, care îmi plăcuse atunci, în viaţa cealaltă, sîntem combinaţia nesfîrşit repetată şi în fond nu cu multe surprize a genelor părinţilor, bunicilor, străbunicilor, străstrăbunicilor noştri şi aşa mai departe, pînă la Adam şi Eva, mi-am spus eu fulgerător, alcoolul, şampania mai ales, îmi mărea considerabil viteza de gîndire, atenţie să nu mă îmbăt şi să vărs pe-aici, la foştii şi la viitorii mei socri! mi-am poruncit.

— Iar dacă domnul Sâmărtin nu se mai întoarce, o, noi sîntem aici, Claudiu e aici, noi te ajutăm, sîntem la dispoziţia ta, mă asigura doamna.

Era cu mult trecut de miezul nopţii cînd m-am ridicat în sfîrşit să plec. M-am scuzat pentru întîrzierea nepermis de lungă, da, numai din cauza atmosferei neobişnuit de plăcute nu mi-am dat seama cum a trecut timpul, le-am spus cu voce ascuţită, privind-o pe ea drept în figură. Le-am mulţumit frumos şi, cu mîna pe balustradă, am început să cobor, nu eram beată, nu, oare o să-l găsesc eu acasă pe Marc, întors de poliţia de frontieră, porcii ăştia sînt în stare de orice, de orice perversitate, cum ar

fi să-i ia pașaportul la graniță, s-au mai auzit cazuri. Am ieșit, am traversat, am urcat. Am deschis ușa cu cheia. Holul era gol, am respirat eu adînc, nici o valiză, nici un Marc care să mă întrebe: Unde dracu' ai fost?, curvă ai fost, curvă ai rămas! M-am gîndit la cei trei Saszet stînd în ușă, în prag, la felul cum le-am făcut eu un semn amical cu mîna, Noapte bună!, mulțumesc, noapte bună!, în timp ce mi se năzărise că ei îl înghiontesc pe el, pe fiu, pe Claudiu, ăăă, să mă urmeze, Am halucinații! mi-am spus eu, eu sînt o doamnă respectabilă și ei sînt obligați să mă trateze ca atare. Iar dacă nu, îi oblig eu. Punct. Am închis ușa, am răsucit yala de două ori, cu zgomot. M-am rezemat cu spatele de ușă și-am rîs mulțește.

M-am dus la birou și-am măsurat cu o privire oarbă maldărul de hîrtii de învățat, chiar plănuiam să-mi dau restanțele în septembrie, dacă se mai putea. Am tras o tură prin casă, am cules paharul din care băuse Claudiu și l-am pus în chiuvetă, m-am răzgîndit, l-am spălat lung, l-am șters cu grijă și l-am pus la locul lui, am golit scrumiera de mucuri în closet și am tras apa, supraveghind dispariția mucurilor de carpați fără filtru. Acum toate erau la locul lor, era curat și ordine, dacă Marc se întoarce peste noapte, treaba lui, n-o să găsească nimic. Nu mai e nici o urmă. Gata. Am tras sertarul de sub televizor, cu medicamente, am luat un flacon de rudotel, mi-am turnat două tablete în palmă și le-am înghițit cu apă. Mi-am făcut patul, repetînd în șoaptă: Mă gîndesc mîine, nu acum, mîine, nu acum, mîine!, am potrivit perna, am pus acul pe disc, Ta ta ta tam!, m-am răzgîndit, la dracu', s-ar potrivi trompetele lui Verdi, n-am discul, am închis pick-upul, am deschis un roman chinezesc, *Călătorie spre soare-apune*, și am citit cîteva rînduri la întîmplare.

*

Cînd am ajuns aici cu vizionarea zilei aceleia de demult, din anul 1977, o zi smintită, care se află film sonor în capul meu, m-am dus la raft, am scos cartea cu cotor prăzuliu şi-am deschis-o la întîmplare:

„— Scapă-mă, înălţimea ta, scapă-mă!

— Te voi ajuta, firește, dar cine eşti tu? îl întrebă împăratul.

— Nu sînt decît un biet dragon păcătos..."

Mda.

*

M-am trezit la cinci, m-am pomenit sărind din pat direct în picioare. Soarele nu răsărise încă, totdeauna m-a atras răsăritul, dacă-l privesc mi se pare că ajut, că fac legile naturii să funcţioneze, de voioşie mîinile mi se ridică în sus, să primească mai devreme lumina. Iar mie îmi vine să ugui, O, Aurora... Era răcoare, imediat se crapă de ziuă, m-am încurajat eu, uite, negru-bleumarinul păleşte, deasupra dealurilor se zăreşte deja o mîzgă rozalie.

— Ca sputa unui tuberculos înainte de trecere! am punctat cu ranchiună. Da, am şi eu ştiinţa mea, de asistentă. Ce vrei? am continuat să arunc vorbe fără noimă în văzduhul recişor, Ce vrei? Treceam pe sub privirea lui, fără să ştiu că mă pîndeşte. Pînda lui prin care mi se-arăta destinul.

Mi-am dat seama că iar vorbesc „frumos", o, da. Mi-am făcut o cafea mare şi am băut-o încet, tremurînd, era liniște, o glorioasă dimineaţă de august, Marc nu s-a întors, sper că e pe-aproape de graniţa cu Belgia. Ce-au vrut ăştia de la mine? Doamne Dumnezeule, ce-au vrut? Au vrut să mi-l vîre pe Claudiu în pat, bun, dar *de ce*?

Am stat toată ziua în casă, în liniște, fără să mișc. Din cînd în cînd, tremuram și îmi venea să mă legăn în față, în spate, la stînga, la dreapta. Nu la Carolina, nu, că nu. La un hotel ar fi cel mai bine. Dar nu, cînd se-ntoarce o să mă întrebe pe zile unde am fost. Și mă prinde. Acasă, la Locul cu Grîu. Nu am altundeva unde. Păcat că nu la hotel.

Ascultam clădirea, am încercat să conspectez pentru examenul de Istoria artei, am luat notițe din cîteva albumașe despre icoanele de Nicula, m-am zgîit năucă în Leonardo, „*La peinture est en connexion avec les dix attributs de l'œil qui sont: obscurité et clarté, matière et couleur, forme et position, éloignement et proximité, mouvement et repos*", draci! M-am uitat chiorîș la manualele de pedagogie, tremuram și pîndeam sunetele înfundate din clădire.

Nimeni n-a telefonat, nimeni n-a sunat la ușă. M-am gîndit că ar trebui să le mulțumesc ălora pentru cină, asemenea lucruri se rezolvă de obicei cu un telefon, dar nu și cînd locuiești în același bloc, atunci trebuie să fie un pic altfel, ar trebui să ies, să-i cumpăr flori doamnei și să i le dau din prag, mulțumesc frumos... N-am fost în stare, ceva mai tare decît regulile de bună purtare mă bloca. Da, am admis, mor de frică.

Cînd s-a făcut noapte, am ieșit tiptil din casă și-am coborît scările ca un hoț. Afară, m-am uitat în sus, amîndouă geamurile din față ale apartamentului Saszet erau luminate, m-am dus în spate, la garaj, și geamurile de la camerele din spate, inclusiv de la sufrageria unde fusesem prizonieră cu o seară înainte, erau luminate, erau toți trei acolo, cu toate luminile aprinse. Mă așteaptă! am rînjit, și am descuiat garajul, am scos mașina, contactul cu volanul m-a liniștit, am închis garajul, am rulat încet pînă la poartă, am deschis poarta, am ieșit pe poartă, am tras mașina pe trotuar și, cu cheile în mînă, m-am întors și-am închis

poarta curții. Atunci m-am mai uitat o dată în sus: ca pe vremuri, cînd Claudiu, ridicînd complet jaluzeaua, îmi făcea semn că pot să urc, și acum jaluzeaua era complet ridicată, iar el era în geam, privindu-mă.

— Mă gîndesc mîine. La tot. Mîine. Și trebuie să-mi caut un iubit. Să-l înșel.

Și-am pornit cu mașina spre Locul cu Grîu.

M-am întors peste cîteva zile. Claudiu nu m-a mai căutat. Nici doamna sau domnul Saszet. Nu l-am mai văzut pînă anul trecut, la Veneția.

5

Nu mi-a spus nimeni, dar precis am fost invitată în locul altcuiva, prea a venit tîrziu invitația. Probabil cineva de pe listă n-a mai putut merge, și-atunci ăia m-au invitat pe mine, mizînd pe faptul că o să mă duc anume pentru că n-am mai fost niciodată invitată nicăieri, fiindcă, la urma urmelor, eu chiar nu am nici o importanță. De fapt, m-au luat prin surprindere, eram după operație, visul cu suflătorii mei de aur era oarecum estompat, eu mă simțeam bine, să zicem, deși nu mai aveam pic de încredere în trupul meu și îmi purtam capul ca pe-un acvariu de sticlă, plin cu peștișori colorați, dar care a fost așezat așa de neglijent pe umerii mei, pe gîtul meu, încît putea oricînd să cadă și să se facă fărîme.

Încă mă mai iubeam și îmi purtam de grijă! rîd eu acum.

Dar uneori uitam cu adevărat că, de fapt, anunțiatorii-exterminatori și-au făcut datoria, mesajul mi-a fost livrat, iar eu mă aflu în prelungiri. Tot ce-i viu uită, șterge, spală

ca apa, repară ce s-a stricat în el. Nu e chiar ca o a doua naştere, dar e un răgaz, o prelungire, ca la fotbal, pînă învinge cine trebuie să învingă.

Şi pe măsură ce am fost mai bine, mi s-a părut că bolul transparent de cleştar cu peştişori coloraţi de pe umerii mei s-a transformat într-un fel de castel întortocheat, magnific, de piatră, cu sute sau chiar mii de încăperi, şi eu pot din nou intra-n toate, le pot lua pe toate la rînd, să le vizitez, să le stăpînesc aproape fără efort – exact ca pe vremuri.

Da, m-am străduit să mă simt bine şi „să gîndesc pozitiv", cum m-au bătut la cap toţi sănătoşii ăştia în perfecţiunea şi nesimţirea lor de sănătoşi. Iar eu am fost de acord, dintr-un fel de cinism: dacă timpul are un capăt, de-l atingi cu mîna ca pe-un perete, atunci să mi-l consum cu folos pe ăsta pe care-l am. Poate de aceea am acceptat să mă duc. Iar vară-mea m-a bătut şi ea la cap, Du-te, du-te, tu, pe urmă ai controlul, şi cine ştie cum o să fie, dacă e prost, măcar ai fost şi-ai văzut Veneţia, nu te uita la mine aşa, crede-mă că am dreptate.

În realitate, am spus da pentru că nu am ştiut cum să refuz. Şi după ce-am acceptat mi-a părut rău, m-am simţit iarăşi ca de sticlă subţire. Şi m-am gîndit cu groază: ce mă fac dacă vine şi Roman acolo, dacă participă şi el la expoziţie şi dăm bot în bot, iar el o să creadă că m-am dus pentru el? Mai ales că simţeam că ochiul ăla de sus, întunecat şi răuvoitor, care mă urmăreşte, e deschis, e vigil, şi ori de cîte ori am avut ceva nou de făcut, chiar şi numai să ajung într-un cartier în care nu am mai fost de multă vreme sau numai să mă abat o stradă de la traseul meu obişnuit, m-am întrebat, cu groază: Ce urmări o să aibă asta asupra mea? Ce rău îmi mai poate aduce întîmplarea asta nouă? Eram sigură că ori de cîte ori fac ceea ce nu e obligatoriu, vine ea, nota de plată: o

suferință nouă, o boală, o măgărie, ceva. De cînd mi-a mers așa aiurea, am fost ca un cîine în lanț și am umblat în cerc pînă unde mi-a ajuns lanțul.

Cu starea asta de spirit m-am urcat în avion.

Și-acolo, în prima seară, la recepția de deschidere, am dat nu peste Roman, cum m-am temut și cum de fapt am sperat, dar mi-a fost greu să recunosc chiar și numai față de mine, ci: peste Claudiu.

Nu-l mai văzusem din seara aia de august 1977, cînd el, nemaireușind să-și ascundă umilința, m-a făcut să traversez curtea, să urc la ei, la cina aceea fără sens. Auzisem, pe la mijlocul anilor 1980, nici nu mai știu de la cine, c-a fugit în Olanda. Sau în Luxemburg. Oricum, afară, Afară.

Era elegant și îmbrăcat ostentativ în negru. Am aflat că era venit la Veneția din partea unei edituri olandeze de artă. Avea un aer mai mult decît *dandy*: perfect bărbierit și pal, cu tenul mat ca și cum s-ar fi dat cu pudră, cu părul lui întunecat numai bucle, cu veșmintele lui scumpe, negre, cu lănțucuri de argint la amîndouă mîinile, părea ieșit direct din bezna catifelată a unui miez de noapte wagneriană. Fără să vreau, mi l-am închipuit cu părul și unghiile vopsite albastru cobalt, cu o mantie pe umeri, coborînd în mers unduit scări albe de piatră înspre ape negre, clipocitoare. Ca ale Veneției. Apele care, de cum le-am văzut, mi s-a năzărit că mă ademenesc, îmi venea să cobor pe îngustele trepte ale podețelor drept în ele, mă vedeam înaintînd pas cu pas înspre larg pînă cînd ele o să mă acopere cu totul, negre și grele, negre și dense, negre și rău-mirositoare... În timp ce-n cap îmi pulsa ritmul negru din „Marșul funebru al lui Siegfried". Sau poate pentru Claudiu ar fi mai potrivite apele mai de nord în care s-a scufundat regele Ludwig? melomanul? *În țara îndepărtată*, o, da, căci *Lohengrin e numele meu*, fredonam în minte în vreme ce mă apropiam tot mai tare de el.

Harababura asta mi s-a iscat în cap imediat ce l-am zărit. Prima senzație a fost că aerul lui izbitor de *străin* vine de la haine, sînt haine de-occidental, neobișnuite pentru mine, că doar eu n-am călătorit, eu sînt abia ieșită din România noastră ponosită. Dar pe urmă... Mi-am făcut drum spre el, despicînd masa densă a invitaților, ținînd sus paharul de șampanie, să nu-l răstorn pe careva, că de spart nu-l puteam sparge, era din plastic. Privirile ni s-au întîlnit, m-a văzut, i-am notat sclipirea surprinsă din ochi.

— Noroc! am ciocnit eu, în loc de salut.

N-am apucat să vorbim. Lîngă noi s-a materializat instantaneu un bărbat cu bărbuță, s-a așezat umăr la umăr cu Claudiu și m-a supravegheat neliniștit și deloc prietenos, plimbîndu-și privirile vigilente de la mine la Claudiu și înapoi. Ăsta se uită la mine ca Olguța, cînd m-a văzut prima dată! Și-i ca un hîrciog verzui, arată fix a rozătoare nevrotică! mi-a trecut prin cap.

— Proprietarul editurii... a spus cu evlavie Claudiu.

Și i-a zîmbit. Proprietarului. Nu mie. Același zîmbet mic, cochet, un pic răsfățat, pe care i-l știam, și despre care din august 1977 mai știam și că-i o moștenire de la mama lui, cîntăreața de șansonete. Pentru că omul este combinația unor moșteniri care vin hăt de departe, pe linie ancestrală, iar ce este cu adevărat al unui ins, care este noutatea lui, în afară de durere, e foarte greu de stabilit, poate indiscernabil, mi-a trecut iarăși prin cap. Înalt și subțire, elegant și aferat, Claudiu i-a zîmbit bărbatului, și el palid și îngrijit, și el costumat în scumpe veșminte negre cu luciu blînd, mătăsos. Da, Claudiu îl învăluia într-o privire asiguratoare: Sînt aici, te recunosc, nu-ți face griji.

— Deci asta a fost! mi-am spus cînd am ajuns la mine în cameră, și am simțit că fața mea, oricum întunecată și asimetrică, a devenit pentru o secundă și mai neagră și

mai asimetrică sub tunsoarea mea de ciufulită, părul crește numai un centimetru pe lună, nu trecuse așa multă vreme de cînd m-au ras, șopotindu-mi încurajator: Lasă, crește el la loc, viață să fie, că părul crește! Deci asta a fost, am repetat, pipăindu-mi craniul, despre asta a fost vorba. Asta explică tot, merit o țigară! Și mi-am aprins-o, apoi m-am așezat cu coatele pe pervaz, în fereastra larg deschisă: Asta explică tot, și nopțile noastre, mai caste decît o plimbare cu alt băiat prin parcul municipal, și ce-au vrut doamna și domnul Saszet de la mine atunci, la cina aia dementă. L-au trimis pe Claudiu la mine, am nechezat eu, în misiune de tratament.

Mi-am amintit, într-o viteză care mă amețea ca datul cu hinta, una după alta, secvențe penibile și altele, înduioșătoare, din nopțile noastre din iarna și primăvara anului 1970, cînd amîndoi eram abia ieșiți din adolescență, și nu știam face dragoste, și nici n-am făcut, ci doar ne-am sărutat pe bîjbîite, ne-am acoperit unul pe altul cu salivă, cu versuri, cu scîncete, cu vopsea de ulei și de apă, cu replici din *Pîlnia și Stamate* și firimituri de pîine cu marmeladă. Cîte nopți? Vreo zece, poate douăsprezece... poate mai puține... poate numai vreo șase, cinci... Nu am reușit nimic, deși eu nu-mi păzeam deloc, dar deloc fecioria, de, via mea de el n-am păzit-o, am chicotit eu. Eu i-am dat pe tavă tot ce-ar fi dorit, dar el nu dorea, dorurile lui erau în altă parte. L-am dus în casa mamei mele și nu mi-am făcut nici o problemă. De unde era să știu?

Oare taică-so știa? Oare știa *atunci*? Probabil că nu, probabil că nu știa nimeni. Am crezut că e pur și simplu neexperimentat, cum neexperimentată eram și eu, habar nu aveam ce trebuie să se întîmple și cum trebuie să arate timpul cîntării... Îi recitam versete din *Cîntarea cîntărilor*. Și-acum, cînd știu, tot versete de-acolo îmi vin... am vrut

să nu grăbesc nimic, să nu stîrnesc şi să nu trezesc dragostea pînă nu vrea ea. Primul băiat care m-a ţinut goală în braţe... primul băiat pe care l-am văzut gol... Doamne Dumnezeule, ce înduioşător. Ce grotesc.

Şi m-a vîndut, uşor. Şi mi s-a spovedit, să-l iert. Uite, îl iert acum, de ce să nu îl iert? Te iert, Claudiu, te iert! am spus tare spre cerul luminat electric al Veneţiei.

Ce bine se leagă toate! Şi cum am fost eu prinsă în plasa asta, pe care n-am urzit-o eu, n-am nevedit-o eu, o, am fost înfăşurată fedeleş ca musca aia în legăturile lipicioase de păianjen, cînd eram bolnavă, şi deşi nu vroiam să mă gîndesc la asta, imaginile s-au derulat cadru după cadru, ca diapozitivele, boala, bîzîitul unei muşte aproape de cap, bzzz, bzzzz, după o vreme mi-am dat seama că proasta de muscă era prinsă într-o plasă de păianjen, unul cît un sîmbure negru de cireaşă... şi numai după cîteva zile am avut putere să rup pînza. Atunci, cînd cu gripa şi cu sfîrşitul lumii şi cu... Şi hotărîrea mea să mă salvez, dacă n-o să mă scot singură de păr din chestia asta, n-o să mă mai scoată nimeni, aşa am spus eu atunci. Oare de ce, cînd spun asta, am o senzaţie bizară, neclară, că am mai trăit eu o dată chestia asta şi am mai spus eu o dată cuvintele astea?

Cu un efort, am împins înapoi uşa amintirii ăsteia, gura. Splendidă ursită, dacă crezi în aşa ceva, e ca şi cum ar fi ales-o cineva şi-ar fi ţesut-o cu suveica, ştiind dinainte tot: şi ce, şi cum. După un plan în răspăr.

Mi-am mai aprins o ţigară, mă simţeam obosită şi greoaie. Veneţia... ce-o să mai rîdă vară-mea cînd o să îi spun! Ăsta chiar e un loc bun de murit, nu-i aşa? bravo, ai făcut şi tu o descoperire, m-am persiflat, *Moartea la Veneţia* şi moartea lui Wagner, apele astea ar fi un cimitir încăpător pentru toţi.

Atunci cînd a sunat el la uşă, *ei l-au trimis*. Ştiau. Şi, în disperarea lor de părinţi din România socialistă, unde o asemenea natură sau cum să-i zic te ducea direct la puşcărie, domnul Saszet şi-a amintit că băiatul lor a umblat în liceu şi c-o fată, una care a dormit la el, şi nu o dată. Şi a luat asta drept o dovadă că între el şi mine totul a fost în regulă. Eu am devenit dovada că băiatul lor a fost în stare să facă amor cu o fată. Şi, ca să-l salveze de înclinaţia lui, foarte probabil de genele lui, au încercat să-l mai pună o dată în braţele fetei cu care el fusese în stare, aşa credeau ei, să fie bărbat... iar eu, ghinion, nu numai că eram măritată, dar locuiam în acelaşi bloc cu ei, perete în perete, de îmi puteau auzi plînsul. Au vrut, săracii de ei, să-l pună încă o dată în contact cu mine, să mi-l vîre în braţe, ce mai!, în pat. Între picioare.

Mi-am ancorat privirea în zidul galben din faţă, din camera mea, în care singurul lucru valabil era mozaicul cu dragoni roşii de pe jos, nu se vedea nici un braţ de canal, doar zidurile pecinginoase ale clădirilor lipite de Casa Iorga. Ţigara, dunhill lung, galben, cu auriu la cotor, era bună.

— Am crezut că îi tenta apartamentul lui Marc! am spus, şi-am auzit un sunet ca de piatră frecată de altă piatră, mi-am dat seama că eram eu: rîdeam.

Şi-apoi am început să torc din gît, încetişor, ca o mîţă. Cine ştie cîtă vreme au aşteptat, săracii!, au pîndit pînă rămîn singură... Şi-atunci, hopa, l-au trimis să mă aducă, să îmi dea binecuvîntarea... să fiu sigură că am binecuvîntarea lor. Şi eu eram absentă, mă gîndeam numai dacă nu cumva Marc n-a ajuns cu un taxi înapoi şi mă aşteaptă în casă. Proştii! Dacă l-ar fi trimis a doua zi, cînd eu aş fi fost sigură că Marc nu e întors de grăniceri, cine ştie cum mă purtam!

O să mă mai gîndesc la asta. Mîine, am spus cu voce tare, şi mi-am întins mîinile în faţă, paralele între ele şi

paralele cu podeaua, tremurau, am încercat să duc una la nas, cu ochii închiși, nu am reușit, Test neurologic eșuat, am spus. Mă gîndesc după ce mă întorc. Promit.

Și uite, pînă la urmă s-a întors în țară, e aici, e lector pe undeva, așa mi s-a spus. Alt învins. Primul băiat din viața mea. N-am cum să schimb asta.

6

Și-atunci, demult, cînd s-a dus Marc la Olga, iar eu am fugit la Locul cu Grîu, la întoarcere am făcut dragoste cu Manfred. Calculam că e august și vacanță, deci pustiu – și mi-a ieșit el în cale. Hai să încerc, m-am gîndit la rece, să văd. Și numai atîta, l-am privit în ochi. Într-o jumătate de ceas eram în garsoniera lui, în patul lui. Sub el, ca să fiu exactă și vulgară, mizerabilă și trivială, de un prost-gust cît casa... am dreptul la luxul ăsta, al trivialității exacte. Am acest drept, am aruncat eu în sus, înspre cerul înalt.

A fost o întîmplare, el mi-a ieșit în cale, cu el am făcut dragoste. Primisem chiar în ziua aceea o scrisoare de la Marc, mi-am amintit eu – și m-am dus în atelier, am căutat o cutie de pantofi și-am luat-o de pe raft. Am scos un teanc de hîrtii vechi, poroase la pipăit încît păreau prăfuite și în destrămare. Printre ele, scrisorile lui Marc către mine. Nu cîte avea Pauline, numai cîteva, nici zece, le-am numărat eu.

„18 august 1977, Bruxelles. Dragă Tudorel, prima zi, prima impresie: seamănă cu Bucureștiul – nu-i de necuprins. Prima lecție de învățat, metroul. Azi după-masă am văzut Grand Place, o piață mare cu clădiri ca-n

poveşti de jur împrejur – jos în piaţă lume care face fiecare ce ştie pentru 1-2 franci: unul cîntă şansonete lungi şi amoroase, un oriental la instrumentul lui, unul dansează şi pe laturi, bistrouri. Se vede primăria – l'Hôtel de Ville, iar pe aproape, mi-a spus Olguţa, sînt străduţele cu restaurante care servesc numai peşte, mergem după ce se-nnoptează. De conţinutul primăriei nu-ţi scriu, că nu am văzut nimic dinăuntru.

Mi-am cumpărat un ghid cu 30 fr. (scump!), un *kg. de banane.*

La gară m-a aşteptat Olguţa şi am plecat cu un taxi pe rue Linné, unde am mîncat friptură cu ciuperci şi am luat ceva aperitive – leşioase, dar în sticle frumoase. Pe la 5 am plecat la un hotel în apropiere, pe strada *De la Poste* aproape de metrou, hotel de categ. V, o cameră mică 2/2 şi cu *petit déjeuner*, 60 fr. camera, sînt camere cîte vrei!, patroana părea din Balzac sau Zola, bătrînă, murdară şi urîtă, plus o javră şi un bărbat beţiv.

Olguţa – complet neschimbată, absolut aceeaşi, a crescut foarte mult. Franceza mea şi a ta nu seamănă cu a ăstora, au expresii la orice chestie. Pe stradă se vorbeşte şi cealaltă limbă, flamanda. Seamănă cu germana, Olguţa a avut noroc s-o ştie. Sînt mulţi străini. Pauline complicată. Olga rămîne la Bruxelles, după ce-i găseşte cumătra o cameră, mă mut de aici.

Pe drum n-am avut nici o problemă. La hotel sînt numai cu o parte din lucruri. N-am ce face cu două costume, era necesar costumul alb, par demodat.

Nu ştiu încă programul. Mi-e dor de tine şi de căsuţă. Îţi scriu mai des să-ţi spun impresiile proaspete. Deocamdată te sărut dulce, *au revoir*, Marc".

Am mai citit-o o dată, am zîmbit la propoziţia cu bananele, era subliniată: pe-atunci nu se găseau, visam o zi

cînd o să-mi cumpăr o sacoşă întreagă şi o să le mănînc pe toate, pînă mi se face greaţă, să nu-mi mai trebuiască niciodată. Am rînjit la „Olguţa – complet neschimbată, a crescut foarte mult". Auzi, demodat, parc-ar fi Ingeborg, că şi asta... Eu – tractorist. El – la modă. Bravo ţie, Marc.

Am ieşit din casă din cauza scrisorii, că m-a trezit: el o să se întoarcă, şi asta curînd. Iar la atelier, chiar la intrarea în clădire, am dat bot în bot cu Messner.

Era tandru. La sfîrşit mi-a sărutat genunchii. Şi imediat m-a anunţat că are acte depuse şi că-n cel mult trei luni pleacă definitiv în Germania.

— La Hamburg, a spus el, pe urmă văd eu unde să mă stabilesc.

— Ei, atunci eu sînt cadoul de plecare, i-am răspuns.

M-am apucat să inspectez garsoniera lui, o vedeam pentru prima oară, era un spaţiu larg, de vreo cincizeci de metri, luminat din două părţi, cu podea de lodbe galbene şi cu stîlpi groşi de pod la mijloc, susţinînd un tavan înalt, cu luminatoare dreptunghiulare, prin care se întrevedea cerul. În afară de pat şi de dulapuri, Manfred avea o masă mare de lemn, cu scaune masive, Sufrageria şi salonul!, a comentat, ironic. Rîdea mult şi am rîs mult cu el. Bucătăria şi baia, două chicinete fără uşă, erau chiar la intrare, ascunse după un paravan pictat de el cu nuferi galbeni şi-albaştri. Un obiect frumos, nu ştiu cui l-a vîndut. O mulţime de pînze, toate de aceeaşi dimensiune, erau rezemate cu faţa la perete.

— Ce faci cu ele cînd pleci? l-am întrebat, dar n-a răspuns.

Ne-am întîlnit aproape zilnic. Uneori, după-amiaza, cînd la atelierele din centru nu era nimeni, iar pe coridorul dinspre curtea interioară a Institutului nu se auzea nici un pas, Messner mă trăgea în atelierul lui, îmi prezenta, vorbind sonor, o lucrare, apoi, dacă după testul ăsta nu

se arăta nimeni, făceam dragoste rezemați de perete. Îmi astupa gura cu palma, să nu mi se-audă uguitul.

Nu era un bărbat frumos, trupul lui se îngroșase la mijloc, iar pletele lui, de o culoare indecisă, cînepoasă, care-i ajungeau pe umeri, îi dădeau un aer un pic caraghios. La vreo săptămînă după ce-a început povestea, mi-a făcut surpriza să și le reteze, a apărut în fața mea tuns perie, cu un cap ca un bostan. Curînd am încetat să ne mai vedem la atelier, ne vedeam direct în garsoniera lui de lîngă Telefoane, unde întotdeauna era o căldură răscoaptă. Acolo am fost eu inițiată în marea aventură a cărnii, era fudul că poate să mă învețe tot ce știe, de la voluptate la cruzime.

Cred că și-a dat seama că ceva nu-i în regulă cu mine, pentru că prima dată cînd mi-am făcut fața aia și vocea aia, ca și cum nu mi-ar fi păsat de nimic, m-a îmbrățișat și-a spus Nu te teme! nu te teme! Aproape cînta și mă legăna încetișor. Cîteodată arăți ca ieșită din lagăr! ca și cum ți s-ar fi întîmplat multe lucruri urîte, mi-a șoptit într-o noapte, Nu te teme, te rog, n-o să îți fac nici un rău. Era altfel decît credeam eu, blînd... El a făcut dragoste cu mine ca și cum ar fi vrut să mă vindece de tot ceea ce m-a înspăimîntat vreodată sau de tot ce m-a pus în vreun fel la încercare. Îi plăcea la nebunie uguitul meu, gînguritul meu din adîncul gîtului, pentru care am fost așa de mult certată acasă, mama și tata se uitau la mine ca la o arătare cînd făceam așa... el s-a mulțumit să-mi spună că fac ca o mîță și un porumbel laolaltă. Nu scoți un sunet chiar uman... gîngurești aproape neuman, rîdea el. Avea mîini bune și tot corpul lui era bun. El m-a făcut să mă descopăr ca femeie, să știu că am posibilități mari, ce mai, aproape nelimitate, pentru dragoste, pentru plăcere. La sfîrșit, în timp ce mie îmi țîșnea sudoarea din toți porii și uguiam, apoi rîdeam, un rîs nou, pe care nu mi-l știam,

un rîs care a crescut din mine de la sine, de dragul lui, Manfred îmi săruta genunchii. În clipele alea, el strălucea de semeție.

În primele zile, n-am fost atentă decît la propriile mele senzații. Dar pe urmă am descoperit jocurile erotice, plăcerea de a-i produce plăcere. După, rîdeam, rîsul meu nou, în cascade mici, dulci. Avea grijă să-mi cumpere prune bistrițe mărunte, bine coapte. Mîncam prune și adormeam. Mi-a spus că scot tot felul de sunete în somn, de la gemete la torsul din gît. La trezire nu mai aveam cearcăne, parcă le-aș fi șters cu lapte, mă plăceam cum arăt, aveam o față nouă, somnoroasă și liniștită. Îi plăcea să-mi spele părul, întîrzia cu mîna în părul meu clăbucit, apoi mi-l împletea sus, pe creștet:

— Ți-am făcut coroană, prințeso! Uită-te la tine! mă îndemna semiironic, întinzîndu-mi oglinda, apoi avea un gest care mă topea, își înmuia arătătorul în gură și-mi netezea sprîncenele. Acum știu că-n salivă este și-un anestezic natural, minune!

De cîteva ori, am dormit la el peste noapte.

— Ăsta-i secretul, mi-a spus într-o zi, eram la Gilău, la restaurant, și cineva se uita fix la mine. Uite, luminezi! Dinspre carne spre piele... Cum descoperă unul o femeie, încep s-o vadă și ceilalți. Că se declanșează dîra olfactivă!

În a doua săptămînă din septembrie, m-am dus la Arte cu un dosar de dovezi medicale și am primit aprobare să-mi dau restanțele. În trei zile, mi-am dat examenele la care nu m-am prezentat atunci, demult, cînd am fost distrusă și m-am legănat în gîndul că lumea toată a pierit. Și după ce-am sărbătorit cu Manfred, mergînd la Valea Drăganului, am anunțat și la cabinet, la doamna doctor Valeriu, că plec, de la întîi octombrie plec. M-a îmbiat, era într-adevăr o doamnă foarte cumsecade, să rămîn cu o jumătate de normă, Vii cînd poți! spunea ea, oricînd,

numai să rămîn. Şi eu, mai bine tăceam, am avut gura spurcată!, i-am spus că poate o să mă-ntorc, cînd termin facultatea, dacă n-am post bun la repartiţie.

— Ce lucrai tu acolo? m-a întrebat el, şi eu m-am fandosit mimîndu-i ce utilă am fost şi sînt, cum fac eu cafeaua de dimineaţă pentru doctoriţă şi pentru asistenta cealaltă, cum cumpăr zahăr ori sînt trimisă după ţigări... Şi mă plimb prin fabrică să vorbesc cu oamenii... Iar cînd sînt cuminte, mă lasă şi pe mine să pansez răni minore, să dau injecţii, dacă nu, sînt pedepsită să fac statisticile medicale... Într-un an, m-am lăudat eu, am decorat sala pentru cheful de 8 martie, la care eu nu m-am dus. Am dansat pentru el, Noi la Helios facem chiloţeii de damă pe placul bărbaţilor, cei mai apetisanţi chiloţei de dantelă din lume! Sutiene, albe şi roz sutiene! Combinezoane, luaţi combinezoane, sînt dulci ca dudele, sînt din mătase de dud, au dantele cît palma, luaţi portjartiere albe şi negre, sînt din vată de zahăr, lenjerii de iarnă, lenjerii de vară, au gust de pere, cine le-mbracă are noroc în dragoste viaţa toată, lălăiam eu. Nu astea de pe mine, m-am apărat, altele, noi n-avem voie să purtăm ce se fabrică acolo, îţi spun că altele, comestibile, extensibile, îndulcibile... Mă prosteam, ce mai.

Mi-a spus, din proprie iniţiativă, că a fost martor la divorţul lui Marc.

— Adică martorul Paulinei contra lui Marc sau martorul lui Marc contra ei? l-am întrebat repede.

— Al ei. A avut mulţi martori, ea. El nu s-a purtat prea bine, adică, mă rog, făcea scene. Aşa că, deşi unii aveam interese la el, chiar mari, cînd ea ne-a cerut, n-am putut-o refuza. Sper că nu te supăr dacă-ţi spun că ea e cineva foarte bine. Şi totuşi, a pierdut fetiţa... Dar şi-a luat-o înapoi! a ricanat el.

Şi mi-a mai spus că el l-a dus pe Marc la Dimbea. Nu l-am întrerupt, dar nici nu l-am întrebat nimic, mi-era jenă şi pentru cît am ascultat.

*

O dată, într-o seară, era deja a doua decadă a lui septembrie, am avut surpriza să-i găsesc acolo, la el, pe vară-mea cu bărbatul ei, părеau de-ai casei, după cum scotea ea tablourile şi le rezema de grinda din mijlocul mansardei, să poată Petru alege. Erau veniţi să cumpere, şi-am sperat că şi ei cred despre mine la fel. Aşa că mi-am ales un tablou gata înrămat, o guaşă în tonuri maronii-violet, un vas cu flori, cinci cale lucind pe un fond întunecat. Ei şi-au luat mai multe, Petru le-au plătit pe loc, tîrguindu-se şi tăind cam un sfert din preţ. M-au luat cu ei la plecare, Petru chiar mi-a dus tabloul pînă în prag. A doua zi am vrut să i-l plătesc cinstit lui Manfred, dar a refuzat. Şi a scos la iveală o mapă:

— Cadoul meu de despărţire. Ţi-l dau de-acum, să nu se întîmple cine ştie ce.

Erau cinci desene în tuş, cinci nuduri, ale mele, făcute din cel mult două linii. Erau semnate şi datate.

— Vreau să mai fac ceva pentru tine, mi-a spus cu un aer solemn, să-ţi văd tablourile. Că dacă tot mi-am amintit cum te-a lăudat atunci Vasile... poate o să-ţi fiu şi eu de folos!

S-a instalat în atelierul meu, cu berea lîngă el, dintr-o dată mi-am amintit de Marc, aşezat în fotoliu cu toate hainele mele grămadă la stînga lui şi foarfeca în mînă. O după-amiază întreagă s-a uitat la pînzele mele. La cele cu aripi şi păsări a mormăit că pictez sticleţii din capul meu, la cele cu vederea de sus, la care ţin eu cel mai mult, pentru că au fost cele mai grele şi mai... personale, mai

intime, ca să zic așa, viziunile mele, pe care nu le înțeleg, dar am reușit să le pictez, la astea n-a spus o vorbă. I-au plăcut în schimb portretele, galeria grîulenilor, mama, pictată din spate, cu o lună uriașă deasupra capului și-un cer cu stele și animale bizare, apoi mama purtînd pe cap o parură echivocă, de coarne împletite, tot ea, ocrotind cu mîna făcută căuș o tulpiniță plăpîndă de plantă, mama privind în zare, spre un cer roșu, parcă în loc de stele ar fi fost organe umane rupte, sîngerînde.

— Mama, i-am explicat. Ai mei, de acasă, de la Locul cu Grîu... cîteodată îi spun Gela. Și i-am recitat, brusc îmi venea să plîng cu sughițuri, vocea mea era muiată în lacrimi: „...îl ajunse moartea în Gela cea cu grîne strălucitoare:/ Luptător glorios, amintirea lui o păstrează cîmpia de-acasă". I l-am arătat și pe tata, tabloul cu clopul de paie pe cap, pe frate-meu și pe soră-mea, pe toți de fapt, aspri și întunecați în peisajul sec al cîmpiei de-acasă. S-a prins:

— Păi, a mîrîit el, i-ai făcut ca pe niște zei rurali!

Cel mai mult i-a plăcut tabloul cu badea Broscoiu, cu grebla pe umăr și privirile goale, sub un cer pustiit.

— Ăsta-i foarte bun, cel mai bun.

I-am povestit de Trăinucu, cum a vrut el să fugă și l-au prins, și-ai mei au uitat atunci de mine, chiar cînd dădeam bacul și admiterea... dar că el e acum bine, însurat, cu copii.

— Ești bună, să fii sigură că ești bună! mi-a spus la sfîrșit. Ai forță. Cere sala și fă-ți o personală... m-a îndemnat, și-a adăugat că îi pare rău că el nu va fi atunci aici.

Acum toate-s la Locul cu Grîu, în pod. Aș vrea să mi le văd, să-mi fac o expoziție, una numai pentru mine. Aș vrea să le mai văd o dată, mi-am spus, și-am început să plîng. Ca să mă opresc, m-am așezat în fața oglinzii și mi-am ciumpăvit bretonul, prea scurt, m-am privit, sînt lividă, am paloarea omului cu piele închisă care n-a mai stat de multă vreme la soare, și o privire sălbăticită și

tristă, fix aşa trebuie să arate marţienii. Ba, aşa arată cel pe la care a trecut îngerul.

Şi m-am dus la tabloul meu înfofolit în cîrpe, în curînd n-o să mai pot face nici asta, am hohotit eu. Am smuls şervetul, agrafele de coafor au zburat ca nişte alice, în toate direcţiile. De sub acoperămîntul alb au ieşit la lumină portretele, adultul şi puiul, cu instrumentele lor de suflat şi obrajii lor bronzaţi şi umflaţi.

— Da, da. Şi înainte, au fost atîtea altele.

*

Şi-atunci cînd eu m-am încurcat cu Manfred şi timpul a început să curgă repede şi încet, de-n cîteva săptămîni au încăput o grămadă de bucurii, la care să mă pot gîndi aproape o viaţă, în a doua jumătate a lunii, cînd aşteptam ca Marc să mă anunţe telefonic că vine, aşa promitea el în scrisori, într-o seară am rămas la el. M-a hrănit cu mîna lui, dîndu-mi mîncarea bucăţică cu bucăţică în gură. Am plecat de-acolo numai dimineaţa, spre nouă.

E deja toamnă! mi-am dat seama cînd traversam parcul, e recişor.

Cînd am ajuns, am găsit pe uşă biletul Mioarei Bakk. Pe uşă. Lipit. Şi am simţit că masca pe care mi-am lipit-o eu pe faţă pentru vecini cade instantaneu pe jos, în bucăţi mari, ca o tencuială prost pusă: Mioara îmi scria că domnul farmacist a telefonat azi-noapte, vine cu trenul, ajunge în Cluj înainte de zece. Am încurcat-o, mi-am spus, şi l-am sunat repede pe Manfred, apoi la cabinet, să spun că întîrzii, am aruncat o privire în jur, totul era în ordine, nici o urmă a crimei, el n-a fost niciodată aici. Şi-am fugit cu maşina la gară.

Am ajuns prea tîrziu ca s-o mai rog pe Mioara să plece de pe peron, cei doi tocmai se salutau în dreptul vagonului,

ea se îmbrăcase pentru ocazia asta elegant, într-un taior galben de shantung. Dar am ajuns totuşi la timp ca să-l întîmpin la un minut după coborîrea din tren. Ne-am întors tustrei, conduceam atent. Nu mă aşteptam să mai scap teafără din asta, că n-aveam cum, Numai de nu m-ar lovi cît conduc, mă rugam în gînd, făcîndu-mi cruce cu limba în cerul gurii, să nu fac vreun accident, să nu rănesc pe careva! Mioara pălăvrăgea vesel, ca şi cum n-ar fi băgat de seamă nimic, ba chiar a încercat să-mi sugereze o justificare pentru c-am lipsit noaptea de-acasă.

— Şi cînd am văzut că nu răspunzi la uşă, monologa ea, m-am gîndit că te-ai dus la ţară, la părinţi, şi ai rămas la ei. Şi m-am gîndit că n-o să te întorci tu la o oră aşa de matinală, aşa că am venit la gară să-l aştept pe domnul farmacist, şi el m-a ajutat cînd am avut nevoie, că noi, vecinii... bătea ea cîmpii.

— N-am fost la părinţi! am mormăit. Dar nu am spus unde am fost.

Am urcat bagajul, doamna Bakk şi-a luat rămas-bun, iar eu aşteptam urmarea. Marc însă nu m-a întrebat nimic. Şi-a deschis valiza, sacoşa, şi, vorbind fără oprire despre Olguţa şi „cumătră", a scos, întîi de toate, o pungă de banane înnegrite, apoi, de-a valma, hainele lui vechi, haine noi, cărţi în *poche*, o pereche de pantaloni de catifea kaki şi o bluză ciclamen de vară pentru mine, brichete, ciocolată, ţigări.

— Tudorel, acolo sînt banane cîte vrei, peste tot! Au tarabe în stradă, sînt ce fructe vrei... Eu m-am simţit demodat în costum, toată lumea umblă îmbrăcată altfel... au haine frumoase, dă-i în mă-sa. Mi-am mai luat şi eu cîte ceva, spunea, aruncînd pe fotoliu bluze de bumbac fin, cămăşi colorate, o cămaşă neagră cu desene mari, maro, pulovere, o pereche de pantaloni de doc ca nişte burlane, E ultima modă! a spus mulţumit. Era bronzat şi, în ciuda drumului, arăta întinerit.

— Olga? l-am întrebat.

— Olguţa e bine. Arată bine. Face şcoală, acolo e altfel, vrea să facă biologia cînd termină. Am încercat s-o plasez într-o şcoală catolică, cămin şi cantină, tot, ştii tu. Cu relaţiile lui Nestor, puteam şi la Paris! Dar n-a fost interesată.

Înşfăcînd o ciocolată şi un pachet de cafea pentru cabinet, am plecat la fabrică, erau ultimele mele zile acolo. Înainte de-a intra pe poartă, m-am oprit la telefonul public de la alimentara şi am sunat la Aiud, la soră-mea. Am răsuflat uşurată auzindu-i vocea, bine că am găsit-o, şi i-am spus repezit:

— Auzi, Carolina, am un necaz. Am lipsit azi-noapte de acasă şi tocmai s-a întors Marc din Belgia, aşa că m-a prins. I-am spus că am fost la voi, cu maşina. Poţi să ţii minte asta şi să mă acoperi?

— Da' ce, nu ţi-e ruşine să faci asemenea lucruri? Ce, tu eşti...

— Îţi spun eu ce m-a apucat cînd ne vedem, acuma trebuie să intru la cabinet, m-am panicat eu, poţi să mă acoperi sau nu? Şi să-l previi şi pe Nelu?

— Bine, a cedat ea, cu voce îndoită, iar eu am răsuflat uşurată, Slavă Domnului că am frate şi soră, să mă scape măcar cîteodată.

— I-am spus că am venit să îţi aduc o mie de lei, bine?

Seara, în treacăt şi ca şi cum aş fi vorbit despre bani, nu despre absenţa mea peste noapte de-acasă, i-am spus lui Marc minciuna cu Aiudul. L-am păcălit. Dar în timp ce-i spuneam, mi-am dat seama că am greşit, poate să-i întrebe pe vecini dacă m-au văzut plecînd şi întorcîndu-mă cu maşina... şi mai era şi kilometrajul, o. Am vorbit de nici eu nu m-am crezut, aşa am fost de neconvingătoare. N-a comentat, a început să-mi povestească despre ce-a văzut el acolo, despre locuinţa Paulinei, apoi despre un drum la Lille.

— Lille e în Franța, Tudorel, iar granițele la ei nu mai contează, nici nu știi cînd treci de vamă, că nu te controlează nimeni! Și au pașapoartele la ei, tot timpul! Acolo au un castel vechi, cu parc mare și cu teren de tenis, Dudu a putut exersa. Nu cumătra, tu, compania unde lucrează bărbatul ei are castelul, că bărbatul ei e ceva director. Și am mîncat la un mic restaurant, era impecabil! Și la sfîrșitul mesei am băut *beaujolais*, ăsta-i un vin roșu, ușor, nou, și cînd am terminat masa a trecut chelnerul cu o mesuță pe rotile plină de brînzeturi... măcar o sută, și fiecare își alege... Mănîncă bine în Vest, dă-i dracului! a exclamat. Și au niște șosele! Și bărbatul Paulinei a adus *pâté de foie gras*, în borcane mari, e conservat în untură de rață. Asta e ceva foarte scump, se mănîncă pe pîine prăjită. El e în conducere la o companie, acolo e altfel, nu am înțeles bine. Mi-a dat un cadou pentru tine.

A scos o cutie lunguiață, ambalată în hîrtie metalizată și legată cu șnur auriu, metalizat. Am pipăit-o, am deschis-o încet, întîi ambalajul, apoi cutia, înăuntru era un tub de metal emailat, lucind ca un curcubeu albastru-verde-turcoaz, ca o șopîrlă luminată de soare sau ca un ochi dintr-o pană de păun. Iar în acest etui de metal, un flacon auriu: Parure, am silabisit.

— E ceva foarte scump, după cum s-a extaziat cumătra, parfumurile franțuzești știi și tu că-s scumpe. Mi-am luat și eu unul, a adăugat cu un aer modest, și mi-a arătat o colonie bărbătească, Givenchy, am silabisit din nou și-am mirosit-o, avea o aromă complicată, amară.

Am deschis și sticla mea, mirosea dens, aproape greu, și m-am gîndit că o să miroasă frumos dacă o să mă dau pe piele cu chestia asta uleioasă, un pic, numai un pic, da..., și toată garsoniera lui Manfred o să miroasă așa, o să fie o cotropire de teritorii! Și abia am gîndit asta, și mi s-a făcut rușine.

Sîmbătă, ca de obicei, a apărut Nestor la masă. Cu el eu n-aveam treabă, nu prea discutam, găteam o dată pe săptămînă pe gustul lui, şi gata. Atunci însă a vrut el neapărat să îmi vorbească:

— Ai în tine ceva de sfînt, Todora.

M-am uitat la el neclintită: Oare ştie? Şi-şi bate joc de mine? Ori încearcă să îmi transmită un avertisment c-a aflat? M-a ajutat lunga mea experienţă de a-mi stăpîni prima reacţie şi de a-mi controla faţa. Oare e un apropo la Manfred? m-am gîndit iarăşi. Şi în timp ce stam ca o lumînare şi mă uitam la el şi la hainele lui întunecate, în cap a început să mi se proiecteze unul din filmele mele, sau ce-o fi, mă vedeam sus, în aer, clătinînd încet aripi largi, numai atîta cît să mă ţin nemişcată, dedesubt era un cîmp roşu, pămîntul zbicit şi dreptunghiuri lungi de semănături verzui, abia mijite, şi-o mînă de oameni, nu mai mult de zece, umblînd încet pe arătură: erau înşiraţi pe pămînt ca un stol de cocori în cer şi aruncau cu dreapta, ritmic, ceva în brazdă. Ce fac?, şi m-am lăsat binişor mai aproape, să văd, semănau, scoţînd grăunţele din straiţele de pînză atîrnate de-a curmezişul, peste umeri. Oare ce seamănă? am vrut să ştiu, şi m-am înclinat pentru a vedea recolta din vară, o holdă aurie de secară, m-am mai balansat o dată, să văd mai departe, sub mine se umflau recipiente gigantice, argintii, şi un fum subţire, portocaliu, urca spre înalt din coşurile albe. Nu mi-a plăcut, m-am îndreptat repede, şi-atunci umbra mea a lunecat lin peste pîlcul de oameni, o femeie şi-a dat capul pe spate şi s-a uitat în sus: m-a văzut, iar următoarea ei mişcare, de maşină bine unsă, a fost să se lase în genunchi, încet, încet, pentru ca apoi să cadă pe spate, îi vedeam irisul întunecat lunecîndu-i lent peste cap şi boneta albă cu clape pentru urechi căzînd în ţărnă. Oamenii n-au pic de rezistenţă, prostovana asta a leşinat, m-am gîndit cu părere de rău.

— Mai treci pe la mine cînd ai vreme, cît a lipsit Marc văd că n-ai trecut, ai avut cu siguranţă ceva mai bun de făcut, mă îndemna Nestor. Şi ţine minte, Todora, ţine minte, tu ai ceva de sfînt.

Mi-am scuturat capul şi mi-am prins şuviţele cu o mînă să le netezesc, să nu mai fie aşa zburlite. Marc i-a pus pălăria în mînă, şi pe el îl plictiseau despărţirile lungi, în prag, aşa că l-a scos pur şi simplu afară.

— Săptămîna viitoare, cînd veniţi, vă fac friptură de batal, am făcut rost de la mine din sat. Cu conopidă, e sezonul conopidei de toamnă, am spus eu fără sens, Nestor era deja de partea cealaltă a uşii şi n-avea cum să mă mai audă.

*

De fapt, a fost povestea mea cea mai frumoasă, acum îmi dau seama!

M-am apropiat de fereastra atelierului meu şi m-am uitat în stradă, în intersecţie era învălmăşeală, o maşină venind dinspre Dorobanţi fusese aruncată de alta, din giratoriu, în stratul de flori, intersecţia era blocată. Nu se vedea nici o maşină de poliţie. M-am aşezat cu coatele pe pervaz, să telefonez sau să nu? Un bărbat, probabil şoferul de la maşina lovită, ameninţa cu pumnul spre maşina cealaltă, dar şoferul ei era cu capul ascuns după capota ridicată. De departe, se auzea o sirenă de poliţie. Am închis geamul.

Da, a fost o poveste frumoasă, cea mai frumoasă. Fără declaraţii, fără vorbe, fără promisiuni. Nimic. Noi ne-am iubit pur şi simplu. Fără scene. Fără nimic rău. Fără nici un fel de dorinţă de-a-i face celuilalt rău, *de a-l pedepsi.* Ne-am întîlnit şi după ce a venit Marc, ba la el, ba la atelier. Eram sigură că ştie tot Institutul, dar nu-mi păsa.

Mă strecuram la el şi ne iubeam pe tăcute... pericolul de-a fi descoperiţi ne întărîta pe-amîndoi, agonizam în pofte şi orgasme. Dar la un moment dat, mi-am dat seama că Marc ştie, pur şi simplu ştie şi stă la pîndă. Am fost sigură că a aflat de la o femeie. Nu ştiu de ce. Şi l-a chemat la noi, la cină, cu familia Negrea, anume cu ei, nu ştiu ce credea că obţine.

Era octombrie, nu mai mergeam la cabinet, aveam cursuri, gata cu asistenta medicală, cu fişele, cu injecţiile, pentru totdeauna! credeam eu. I-a chemat în timpul săptămînii, ceea ce m-a enervat, cînd să le fac eu pe toate, şi coadă la carne, şi curăţenie, şi gătit? În timpul cinei, eu m-am ocupat de Negrea, anume să nu mă uit la Manfred, să nu se vadă, să nu mă trădez. L-am întrebat pe Negrea cum e să fii bogat, că el doar e dintr-o familie bogată, de proprietari de mine... Marc s-a supărat, îmi făcea semne să tac, m-am făcut că nu le văd... Şi apoi mi-am vărsat din greşeală vin pe piept, am înghiţit neglijent, şi o bună parte din vin mi-a curs pe piept, purtam un pulover larg, maro, cu decolteu în V, o vechitură, şi toţi au putut să vadă cum vinul alb mi se prelinge între sîni, Marc a înţepenit, Manfred s-a făcut violaceu, Negrea a spus ceva neclar... a folosit cuvîntul psihanaliză. Numai Serena continua să fumeze, ea era mereu încercănată şi absentă, tot ce nu era despre chiriaşii lor securişti, care ocupau jumătate din casa lor din Cipariu, o lăsa rece. A fost o seară nereuşită. De fapt, oribilă. Marc m-a certat chiar înainte de venirea lor, de ce am făcut numai un antreu şi un singur fel de mîncare, ce e sărăcia asta, şi eu i-am spus că imit ce mi-a spus el despre mesele din Belgia, clătite cu brînză la cuptor, varză de Cluj, mere umplute, ce şi de ce nu-ţi convine? m-am mirat eu ipocrit. Dar în sinea mea mi-era totuşi frică, şi îmi repetam că dacă nu mă ajut singură, n-o să mă ajute nimeni.

Iar peste cîteva zile, m-am pomenit cu Marc la atelier. Nu mai călcase acolo de mulți ani. E drept că nici eu... patru ani lungi și lați de grevă de pictură. A apărut pe neanunțate. S-a uitat în jur și-a spus, critic:

— Ești mai rău ca un bărbat, tu Tudorel, o dată nu cumperi și tu ceva pentru casă, o furculiță sau un covoraș, un prosop. Și aici e ca la-nceput, n-ai adăugat un scaun măcar! Numai tablouri. Da' și-astea vechi, că de, cînd te-a apucat isteria, te-ai lăsat... Ești isterică, ca mumă-ta! Și parcă ești din altă lume, zău așa! Parcă nici n-ai fi femeie!

Vorbea tare, ca acasă, precis se auzea în tot podul, în toate atelierele, dar n-am făcut nici un gest să-l opresc. L-am privit, i-am văzut sprîncenele cu fire lungi, zburlite, urcînd spre frunte, și iarăși firele de păr care îi ieșeau din ureche, și m-am mirat, de ce nu-i spune el frizerului să i le taie, în timp ce-n cap o voce aspră îmi șoptea: Gata, e gata, gata. Nu aș fi știut să spun ce anume e gata, Lasă, te gîndești mai tîrziu, îmi sufla persuasiv o voce feminină, mîine. I-am răspuns lui Marc dulce:

— Păi, nici nu!

S-a făcut că n-aude sau nu pricepe și că-mi admiră tabloul de pe șevalet, o mare de sînge peste care zbura o hintă albicioasă, agățată de nu se vedea ce, de nimic, de fapt, într-un cer roșietic și gol. Dar poate chiar l-a admirat...

A bătut la ușa lui Messner, el nu era, a apărut numai mai tîrziu, și-atunci Marc l-a vizitat: atelierul era gol, nici un tablou, nici un scaun, numai cîteva rame fără pînze și urmele albe de la mobilă pe podea.

— Plec peste două săptămîni, a spus Messner, totul e gata, mai am de predat atelierul și garsoniera.

— Călătorie sprîncenată! i-a urat Marc, și m-a privit.

Acasă, toată seara, a fredonat, *Del Giordano le rive saluta,/ di Sionne ta ta ta ta ta ta ta/ O mia patria, sì bella*

e perduta. Apoi a schimbat: Azi e sărbătoare/ De departe vin bravi eroi ce-au învins pe dușmani, și a povestit neîntrebat cum mergea el la operă, pe vremea cînd era student. Iar eu mi-am înghițit încă o dată întrebarea de ce cu mine n-a vrut niciodată să meargă.

*

Manfred a venit în țară peste doi ani, iar Roxana a dat pentru el o masă, gomboți cu prune, deci era spre toamnă... Ne-a chemat pe toți, și pe Carol esteticianul, și pe Botica, și pe Petru cu vară-mea. Arăta la fel, părea că abia a ieșit din atelierul lui de la mansardă... a trebuit să mă țin la distanță, numai ce-am dat mîna, Marc era cu ochii pe mine. Și am avut impresia, foarte umilitoare pentru mine, că el mă privește ca pe-o figură din trecut, care trecut trebuie să rămînă. Îmi amintesc că a declarat, clar, să auzim toți, că are mari probleme să-și găsească o parteneră:

— Vecinii nu îmi răspund la salut... nu numai mie, nimănui... Ca să am întîlnire cu o femeie trebuie să merg cîteva sute de kilometri, cu trenul, că încă nu mi-am luat carnetul, a spus, și eu i-am recunoscut tonul acela al lui ironic-autoironic. Numai la Tübingen mi-am găsit una. E o singurătate pentru mine, acolo!

Nu și-a dat aere de cîștigător, nu a încercat să convingă pe nimeni c-ar fi ajuns la succes ori că acolo e raiul, era un om cinstit care ne vorbea cinstit despre Lumea de Dincolo, mai strălucitoare ca a noastră, mai bogată. Dar și mai grea, într-un fel, grea într-un mod pe care noi nu-l puteam înțelege. Nici eu nu am priceput nimic, deși mai știam cîte ceva de la Ingeborg. Dar și de la ea nu am priceput decît că o apucă dorul de casă, adică de aici, și că pe toți sașii i-apucă: altfel de ce, cînd se apropie

Crăciunul, taie porci și fac cîrnați ca „acasă", acasă fiind de data asta chiar Transilvania, și duc carnea și cîrnații la afumători pe care le-au deschis alți sași, pentru ca totul să fie ca „acasă"? Am rîs cu Bori la poveștile ei despre Transilvania cea săsească reconstituită de sași în Germania... Manfred însă vorbea despre o altă lume, de alt nivel, lumea artiștilor și a galeriilor mici, despre care nu știam nimic. Și nici nu mă interesa prea mult, eu am crezut că n-are nici un rost să știu ceva despre *dincolo*, fiindcă oricum n-o să ajung niciodată *acolo*, și ce e acolo n-o să fie niciodată aici.

Era un străin, îmi amintea de cineva foarte important pentru mine, foarte apropiat, de ceva cald și dureros, de care îmi era dor. Dar rămînea un străin.

*

Cînd am ajuns aici cu rememorarea, am sunat la vară-mea și-am întrebat-o dacă mai știe ceva despre el.

— Am cunoscut-o pe fiica lui, a început tărăgănat vară-mea, nu-mi mai amintesc cum o cheamă, o fată cu păr lung, blond... Era la școala primară cînd am cunoscut-o, că a adus-o mama ei la Petru. Visa numai să plece și ea, după tatăl ei, a și plecat între timp. Numai fosta lui nevastă mai e în Cluj, locuiește sus, pe Cireșilor, e o tipă cam de vîrsta ta, poate un an, doi mai mare. Ea s-a recăsătorit. E profesoară de sport.

— Aha! am mormăit eu.

— Și ea s-a recăsătorit, continua vară-mea tărăgănat, de parcă ar fi citit dintr-o carte scrisă cu gotice, s-a măritat cu un profesor, un coleg de-al ei... e cu mult mai tînăr ca ea, dar făceau totuși un cuplu, nu știu cum... Manfred era un sentimental ascuns. A fost îndrăgostit, povestea vară-mea mai departe, de Monica. Știi tu, Monica-noastră-cea-frumoasă.

— Nu se poate! am icnit eu, mi-ar fi spus!

— O, ba da, se poate! Am fost o dată cu el acasă, la mama, şi-n timp ce mîncam a venit Monica să cumpere vin de la maică-mea, că, zicea ea, are musafiri. Şi-a început să cocheteze cu Petru şi cu Manfred, cu amîndoi deodată, era frumoasă încă, subţire, numai mijlocul i se îngroşase, iar privirea ei era tulbure, la atîta frumuseţe privirea ei era ca putredă, ca a unei ştime scoase de păr din mlaştină... a început vară-mea în stilul ei. Eu mă fîstîcisem de tot, la apariţia ei am regresat instantaneu la starea de ţărăncuţă intimidată în faţa unei asemenea doamne. Spunea, cu canta de vin în mînă, de faţă cu noi toţi, că are tensiune mică şi doctorul i-a prescris să bea vin şi să facă amor. Şi se unduia în faţa celor doi bărbaţi fără nici o reţinere, eu şi mama nici nu mai existam. Mama a cam hîşîit-o, Uite, doamnă, aci ţî băutura, dă-mi banii şi lasă-ne-n plata Domnului. Şi după ce a scos-o pe poartă, mama a bîrfit-o, a spus că nici ardei umpluţi nu ştie face! a izbucnit vară-mea în rîs. Şi Manfred a intervenit: Nu ştim cum se naşte Arta! a spus, poate că persoane ca ea sînt un fel de sfinte sacrificate de destin pentru a plăti preţul Artei, pentru a plăti inspiraţia din care se naşte Arta! Arta cu A mare! Eu m-am mirat, Ce artă, Manfred, că Monica nu face artă, nici nu pictează, ca tine, nici nu cîntă, nu face nimic! Şi ce-i spui tu mamei mele despre artă, cînd ea vorbeşte despre o mîncare, despre ardei umpluţi! Da, a răspuns el, dar una ca ea îi inspiră pe alţii! Pe mine, de pildă! Şi pentru că nu m-am lăsat, înţelegeam mai greu pe vremea aia, rîdea vară-mea, Petru m-a întrerupt şi l-a întrebat dacă mai sînt împreună. Şi Manfred a spus că din păcate nu, dar ea are în continuare încredere în el, şi el o ajută ori de cîte ori poate. Aşa că... aşa că mi-am dat seama că între ei a fost ceva sau chiar mai este ceva.

— Nu se poate! m-am răstit iarăşi la vară-mea.

— Ei, uite că se poate! era prin 1977, poate 1978, nu știu să-ți spun precis, într-o vară.

— El a plecat în '77, înainte de Crăciun, am calculat eu cu voce tare. Deci nu putea fi în '78.

— Atunci în '77, nu văd de ce e așa de important cînd anume, înainte de plecarea lui, bineînțeles. Petru mi-a spus că între ei, adică între Monica și Manfred, a fost o poveste mai lungă, că de-aia a și divorțat, și că el i-a furat-o lui Valentin, ziaristul ăla, știi tu. Sau ăla i-a furat-o lui Manfred? Uite că nu mai știu! Iar după ce-a venit atunci la Cluj, i-am pierdut urma pentru o vreme. Însă acum știu din nou de el, Dănuța mi-a spus, acum cîțiva ani, că el e la Frankfurt, l-a întîlnit la un tîrg de carte. Era bine, era acolo cu partenera lui, care are galerie. Vrei s-o întreb pe Dănuța dacă nu are adresa? sau numele galeriei?

— Nu.

*

După ce Manfred a plecat, Marc m-a întrebat ce vreau de Crăciun. I-am răspuns, fără să-mi mai pese de nimic:

— Un bărbat.

A încasat-o. El. Nu eu. N-a zis nimic, nu a făcut nimic, nu mai avea curajul să dea-n mine ca înainte. Poate nici dorința. Dar eu aveam reflexul, în tot felul de situații mă așteptam că sare la mine. Și atunci, mă așteptam că ridică mîna să mă lovească. Dacă mă lovește..., mi-a trecut mie prin cap așa cum trece o săgeată prin cer. Și el într-adevăr a ridicat mîna, ca și cum ar fi urmat să mă trăznească în moalele capului, avea fața lui asimetrică, strîmbată în sus și în jos, sprîncenele îi erau zburlite și înfricoșătoare. Îl distrug, dacă mă lovește îl distrug, îmi umbla mie prin cap, și-l priveam direct în ochi. El și-a lăsat mîna fără să

mă atingă şi a plecat de lîngă mine. Da, mai nou se enerva, se încrunta, spunea vorbe grele, nu multe, o replică, două, dar nu mai îndrăznea să mă atingă. Într-o zi, m-a repezit:

— Termină cu vorbitul ăsta afectat! De cînd cu pulalăul de Manfred, ai o voce parc-ai fi-n orgasm permanent şi-ai vorbi din ovare! i-a ieşit lui pe gură.

În prima clipă, am simţit că mă-nroşesc de ruşine, dar în secunda următoare i-am zîmbit, mi-am îndreptat spatele şi i-am aruncat:

— Ei, Marc, poate oi fi avînd şi eu unul!

Mi-am bătut joc de el în faţă, să-i fie clar că, la o adică, uguind ca o porumbiţă, n-o să-l mai cruţ de nimic.

Iar el, o, m-a pîrît musafirilor ce-am zis. Şi eu am rîs, m-am uitat la ei cu o privire liniştită, în fond insolentă, numai că nu mă ridicam pe vîrfuri să par mai înaltă, şi toţi au zîmbit, un zîmbet mic, care putea să însemne orice, chiar şi nimic. Eu am trăit ani de zile cu groaza în suflet, dar atunci, după povestea cu Manfred, m-am simţit ca un pui ce iese din ou, pe dibuite, eu rotindu-mă lent jur-împrejurul meu şi izbind stăruitor şi-ncetişor cu ciocul, eu desenînd şi spărgînd ecuatorul oului meu, pînă cînd închid cercul, iar coaja se taie în două emisfere, jumătăţile se despart ca de la sine, iar eu, cu ochii încă închişi, mă scutur şi piui, simţind c-am dat de mai larg. Că sînt aproape liberă. Ieşeam afară pe bîjbîite şi cam năucă, fără măcar să-mi dau seama ce fac, fără nici o dorinţă de răzbunare, fără nici un plan, dusă mai departe numai de forţa instinctului meu de supravieţuire. Am avut un fantastic instinct, al morţii şi al supravieţuirii, într-un singur pachet. Mă simţeam în sfîrşit apărată în faţa lui, aveam o pavăză în faţa nemulţumirilor şi încruntărilor prin care mă ţinuse în puterea lui şi-mi umblase prin minte la fel de nestingherit cum răscoleşti cu furculiţa o porţie de pilaf din farfurie.

La urma urmelor, nu e cît m-a lovit, m-a lovit totuşi numai de cîteva ori, vreo zece, poate cincisprezece ori, poate mai puţin, ci cît m-a făcut să mă tem că mă omoară, mi-am spus eu atunci. Şi-am binecuvîntat încă şi încă o dată aventura mea de-o toamnă cu Manfred. Adulterul. Datorită lui, descoperisem secretul: că ajunge să nu mai ţii la celălalt, să nu îţi mai pese de el, şi el îşi pierde orice putere asupra ta. Jalnică revelaţie.

Şi pe urmă... cealaltă poveste. Pentru că eu am făcut numai tîmpenii. Toate tîmpeniile.

Partea a treia

Duminică

1

Cînd m-am liniştit cît de cît cu Olguţa şi-am văzut cu ochii mei că acolo, la mumă-sa, nu-i chiar dracu', că-i iubită şi îngrijită, m-am gîndit s-o recuperez pe Todora. Să avem şi noi viaţă de familie. Că am găsit-o schimbată. Şi schimbată a rămas. A dat de unu', l-am bănuit pe Messner, poate a fost el, poate ba. Nu că n-ar fi fost ascultătoare, era, dar avea o privire... Se uita la mine c-o asemenea ură, părea că vrea să mă spulbere, nu alta. Şi-apoi am văzut-o prin parc, într-un grup, veselă şi fără griji. Nu mai era supusă, ca înainte, nu-mi mai spunea unde a fost, cu cine, îmi rîdea în faţă. Da' cum am scăpat de ăla al ei, am început acţiunea. Eu îmi ştiu urmări scopurile, cînd îmi fixez ceva în cap, fixat rămîne. Şi-am început să-i fac mici cadouri, s-o scot serile în vizite la prieteni, s-o duc la plimbare cu maşina. Eram gata să trec peste toate.

Garoafele astea îmi mută nasul. Le pune, dar nu le schimbă apa. Tipic pentru ea. Aşa a făcut şi cu ghivecele, am adus un om să facă aranjamente în ghivece pe terasa

din spate, a făcut o combinație de plante de ziceai că ești la Grădina Botanică, nu alta. Nu le-a udat. Stătea și se uita la ele cum se uscă, nu i-a fost milă de flori. Și-acum, îmi trîntește niște garoafe la cap, și pleacă, nu-i pasă că se-mput.

M-am purtat bine cu ea după plecarea ăluia, nu am ce să-mi reproșez. Însă spre sfîrșitul primăverii, pe-o vreme bună, că mă gîndeam numai la ieșit la plimbare și la cireșul din grădina de-acasă, de la Cetate, din copilărie, m-a sunat doamna Turdeanu cea bătrînă, de la trei. Eram la laborator. A încercat să își schimbe vocea, să nu i-o recunosc, nici nu s-a prezentat. Mi-a spus că la Todora vine regulat un bărbat, întotdeauna același. Și că e și acum la ea. Am înjurat-o pe Turdeanu pe nume, nu m-am reținut, cred c-am făcut-o și vacă încălțată. Dar tot m-am dus acasă, să verific. Am deschis ușa cu zgomot, să aibă vinovații timp să se descheție unul de altul. În casă era ordine, toate ușile erau larg deschise, iar ea, îmbrăcată de oraș și încălțată, stătea în picioare în mijlocul camerei, cu unul, cu un bărbat înalt, roșcovan, și se uitau la desenele ei.

— A, Marc. Uite, fă cunoștință cu Roman Pintican, de la Poli. Plastician, a spus ea.

— Ce faceți voi aici? Și am adăugat: Mi-am uitat un dosar acasă!

Cînd m-am întors cu niște hîrtii oarecare în mînă, ea mi-a spus că aleg desene pentru expoziție. De grup, a precizat ea. Străinul tăcea, numai la colțul ochilor îi juca un licăr de batjocură. L-am întrebat, și pe loc mi-a părut rău, dacă a mai fost la noi.

— Da, n-am știut că e o problemă.

Iar Todora a intervenit, cu o voce cîntată:

— Într-adevăr, greșeala mea, scuză-mă, te rog, Roman, pentru scena asta... intempestivă. Și s-a uitat zîmbitoare la mine. Apoi s-a uitat la ceas, era trecut de unsprezece, și-a anunțat: Mai am douăzeci de minute și trebuie să

plec, am program. Nu putem termina azi. Mai am timp de o cafea şi o ţigară, cine vrea cafea?

A făcut o cafea pentru toţi şi am fumat un snagov împreună, pipa păcii, a spus direct Todora, spălîndu-se pe mîini de mine – în faţa unui străin. N-a fost o femeie cinstită. Am coborît împreună, ea, am observat din nou, şi-a luat din mers geanta, o avea gata pregătită în hol. Iar seara, cînd s-a întors, m-a luat la rost, ea pe mine: cine m-a anunţat să vin şi de ce o fac eu de rîs în faţa colegilor? Da' tu, tu ştiai că vine *ăla*? am întrebat-o.

— Nu mi-ai spus nimic despre el, nici că a mai fost aici, te-a vizitat! L-ai primit aici şi nu mi-ai spus! Şi cum lipseşti tu de la cursuri? Ce, tu n-aveai program? Iar vrei să ratezi? Tu, o femeie cinstită nu primeşte bărbaţi în absenţa soţului ei.

Aşa i-am spus. Dar m-a sfidat.

— Tu ai hotărît încă de la început că nu sînt o femeie cinstită.

— Eşti aici prin mine, nu uita asta! i-am amintit.

— Nu uit, cum să uit! mi-a spus, plictisită, mi-o spui de ani de zile. Mi-o scoţi pe nas. Ne putem despărţi, dacă vrei, parcă am convenit acum cîţiva ani că divorţezi. Divorţează! m-a îndemnat, sau spune-mi să divorţez eu, nu-i nici o problemă, nu sîntem nici primii, nici ultimii! Oricum, tu ai experienţă, n-ai fi la primul!

Rîdea în hohote, avea ochii reci şi rîdea. A făcut o criză de isterie cum scrie la carte.

Şi eu m-am gîndit că dacă ăsta îi place, atunci să-l aduc în casă, să-l invit la noi, c-ar fi mai bine să-l am sub ochi, să le tai cheful. Dar operaţiunea asta, delicată, periculoasă, nu mi-a reuşit, pe parcurs am renunţat la gîndul ăsta, în fond, dacă nu-ţi iese ceva, e o dovadă de deşteptăciune să recunoşti c-ai eşuat şi să nu-ţi mai consumi energiile degeaba.

2

Am văzut-o pentru prima dată la cenaclu, Horaţiu a adus-o. O fată înaltă, foarte subţire, cu pielea brună şi ochelari mari cu rame negre, care făceau ca faţa ei să pară şi mai îngustă decît era în realitate. Şi un păr lung, negru.

Nu mi-am dat niciodată seama prin ce atrăgea ea atenţia, în orice caz, nu prin haine, pentru că umbla în blugi şi un roling roşu şi larg de lînă aspră, de-mi venea s-o întreb dacă n-o zgîrie. Era prin martie sau aprilie, şi-a apărut la cenaclu, într-o jachetă cloş, culoarea cafelei cu lapte, care-i stătea bine, şi rolingul ei roşu. A intrat pe uşă chiar după ce am deschis şedinţa, vorbeam, pregătindu-mă să dau cuvîntul primului vorbitor. Intrarea ei după mine m-a iritat, dovedea lipsă de consideraţie. Era chiar după ce am luat marele premiu „afară" şi aveam ceva fumuri, aşteptam şi eu un anumit respect. Or, intrarea ei după mine... M-am oprit pînă şi-a căutat ea un loc, s-a aşezat undeva la mijlocul sălii, la marginea rîndului, şi imediat Horaţiu s-a întors şi i-a făcut semn că este un loc lîngă el, în rîndul întîi. Ea a făcut semn că nu, nu se mută, şi-atunci Horaţiu, fără să-i pese de nimeni şi de nimic, s-a dus lîngă ea. Înainte de-a se aşeza a sărutat-o pe amîndoi obrajii. Iar eu, tot mai nervos, eram cît pe-aci să spun ceva caustic, de genul „Acuma, că domnul Argeşanu şi inopinata noastră vizitatoare s-au terminat de sărutat, putem în sfîrşit să începem". Noroc c-am tăcut, mi-am dat seama că ea trebuie să fie Todora, despre care el mi-a spus vrute şi nevrute, lăudîndu-se că e prieten cu ea şi cu bărbatul ei.

Şi-n timp ce primul vorbitor îşi ţinea lucrarea, mi-am dat seama: eu am mai văzut-o pe tuciuria asta. E o fată de fapt, nu o femeie, şi în nici un caz o doamnă, ea e o

kore, mi-am spus pe loc, ea ca tip aparţine fetelor veşnic în floare, cu ceva nehotărît, aproape de băiat, în apariţia lor, cu ceva misterios şi niciodată încheiat, nu e o doamnă, şi nici o cucoană. Şi are o feminitate adolescentin-androgină, subţire, cu umeri largi şi talia îngustă, aproape o *fausse maigre*. E ca o adolescentă abia ieşită din boală.

Iar eu am mai văzut-o pe tipa asta a lui Horaţiu! De mirare, mi-am aprins o ţigară, dînd astfel semnalul fumatului în sală, după mine şi alţii şi-au aprins ţigările, făcîndu-şi scrumiere din hîrtie şi punîndu-se pe fumat. Cu cîteva toamne mai înainte, cînd tot centrul universitar se adunase dis-de-dimineaţă în faţa clădirii centrale a Universităţii, în Kogălniceanu, pentru că urma să vină „tovarăşul" în vizită... şi toate universităţile din Cluj, în frunte cu noi, de la Poli, ne-am adunat să-l aşteptăm. Ne-am adunat de cu noapte, aşa a fost ordinul. Octombrie 1972! Sau poate octombrie 1973? Era aproape şase dimineaţa şi o aglomeraţie enervantă, încă nu se luminase de ziuă, iar piaţeta din faţa Universităţii, în lumina chioară a becurilor aprinse, avea culoarea pămîntie a mîncătorilor de cartofi.

Erau cel puţin douăzeci de mii de studenţi masaţi în jurul Clădirii Centrale. Îmi amintesc şi-acum feţele lor, livide de nesomn, pentru că nici tinereţea, triumfătoare prin simplul fapt că e tinereţe, nici faptul că abia veneau din vacanţă, nimic nu reuşea să le şteargă cearcănele şi aerul livid-murdar de pe feţe. Un bec din reţeaua de iluminat fila, ca şi cum s-ar fi pregătit să explodeze, şi-atunci o lumină de fulger albăstrui pîlpîia scurt, născînd un fel de aurora boreală, imaginară şi repede anihilată în ea însăşi. Şi masa aia de tineri, ca sardelele în picioare.

Ei, în haosul ăla şi-n semiobscuritatea pămîntie ca-n Van Gogh, de pe trotuarul din faţa Liceului maghiar, clădirea fostului Colegiu Reformat, unde stăteam noi, cei de la Poli, destul de departe de intrarea la „Echinox", am

văzut ceva interesant: cum cineva, o studentă, despica fără grabă mulţimea în două, cînd apărea ea lumea se trăgea la o parte şi o lăsa pur şi simplu să treacă, apoi mulţimea se aduna laolaltă, ca guma.

Cînd a trecut cam în dreptul meu, în chioreala aia am văzut totuşi că purta un trenci, poate roşu, şi că avea ochelari mari, întunecaţi. Mergea, culmea insolenţei, muşcînd liniştită dintr-un corn, îşi lua micul dejun în mers, de parcă în faţa Universităţii ar fi fost numai ea singură şi nimeni şi nimic nu i-ar fi tulburat buna ei hrănire, dis-de-dimineaţă! Iat-o! m-am gîndit la cenaclu, iat-o pe fata la care m-am uitat atunci, fără să înţeleg de ce se trag toţi la o parte din faţa ei, făcîndu-i cărare. Atunci, la Universitate, era prea departe s-ajung la ea prin masa compactă de oameni. Deşi aş fi vrut s-o văd mai de-aproape. Credeam că n-o s-o mai văd niciodată. Şi-a apărut, am zîmbit eu, o s-o cunosc în seara asta.

Am studiat-o pe furiş, era şi-acum ascunsă în spatele ochelarilor ei mari, cu rame întunecate. După cît de liniştită stătea, părea un produs de lux al lumii. Aşa i-am spus cînd am făcut cunoştinţă. Horaţiu se învîrtea în jurul ei şi încerca prin toate metodele să fie interesant, s-o captiveze. Dar felul cum se uita ea la oameni, cu un aer precaut şi un pic stîngaci, nu se potrivea cu ce mi-a spus Horaţiu despre ea, şi dintr-o dată am pus sub semnul îndoielii şi indiscreţiile lui, făcute de altfel de faţă cu multă lume. Privindu-i gura mare, senzuală şi asimetrică, m-am gîndit că ar fi bună de model, pentru o Primăvară, de pildă, o Primăvară mulatră.

Am revăzut-o, din cînd în cînd, la Arizona, era mereu cu Horaţiu sau cu tot felul de plasticieni tineri, sînt un grup, nu-i ştiu bine. Era îmbrăcată mereu în pantaloni şi pulovere de lînă, aspre, ca şi cum i-ar fi fost tot timpul frig. O dată, în timp ce stăteam în faţă la Arizona cu

grupul meu, cu Popa și profesorul Dănilă, am asistat la o scenă: ea era înăuntru, în grupul ei de începători, fuma în picioare, sprijinită de o măsuță încărcată de cești. La un moment dat, de vitrina cafenelei s-a apropiat un bărbat cam de patruzeci de ani, îmbrăcat în costum și cravată, un domn cu părul începînd să încărunțească și căzut neregulat în părți, peste urechi și pe frunte. Ținea în mînă un buchet de flori. Și s-a uitat la ea prin vitrină. Iar ea, deși stătea în profil și vorbea cu cei de la masă, s-a întors instantaneu și i-a făcut un semn, Da, vin! Și-a ieșit, cu o față încremenită într-un fel de zîmbet afectuos și oarecum nepăsător. Părea, o vedeam de la numai cîțiva metri, încordată ori amorțită. Bărbatul a luat-o de brațul drept, spunîndu-i ceva la ureche, era numai cu cîțiva centimetri mai înalt ca ea, și-au intrat amîndoi pe-o poartă de vizavi. Au trecut pe lîngă mine, eram pregătit s-o salut, dar nu s-a uitat înspre mine. Am mai rămas o vreme în stradă, ei n-au ieșit. În schimb, a apărut altă pereche, Botica și nevastă-sa, și ei cu flori, îndreptîndu-se înspre aceeași intrare. S-au oprit cu noi, să se salute cu Dănilă și cu ceilalți, se duceau la prînz la Dimbea, ceea ce însemna că și Todora cu bărbatul acela ale cărui priviri ea le simțise prin fereastră și de care ea asculta fără împotrivire, despre care am presupus că e bărbatul ei, tot acolo s-au dus.

Am invitat-o și pe ea cînd am organizat expoziția tinerilor plasticieni. De fapt, nu mă interesa cu adevărat, deși Horațiu, ori de cîte ori apărea de la Brașov, mă alimenta cu știri. Am aflat de pildă că s-a lăsat de facultate și că lucrează undeva, la un dispensar. Cu farmecul și lipsa lui de inhibiții, Horațiu a vrut să mă ducă pe neanunțate la ea acasă, dar pentru mine nu era nici o urgență să pătrund într-o oarecare familie a unei oarecare foste studente de la pictură care a ratat. Atunci, în primăvara aia cu expoziția,

am întîlnit-o la Arizona din întîmplare şi-am invitat-o să expună şi ea ceva, dacă vrea.

— Dă-ne una din capodoperele tale! i-am spus, credeam că invitaţia mea sună amuzant, numai după ce-am spus asta mi-am dat seama, după feţele ălora de la masă, c-a sunat cam rău.

— Capodopere n-am, mi-a replicat sobru, am numai tablouri. Iar în secunda următoare a adăugat: În Cluj umblă vorba că unul singur face capodopere, tu! N-o să mă bag peste tine. Şi şi-a întors privirea în altă parte.

Aşa am ajuns să mă invit acasă la ea. Mi s-a părut bună şi mi-am dat seama că aş putea lua orice grafică, la întîmplare, dar am vrut să i le văd pe toate, aşa, ca s-o mai întîlnesc. Am fost totuşi corect cu ea şi am sfătuit-o să-şi facă o personală, să le expună împreună pe toate, pentru că numai laolaltă au sens, i-am spus, cîte unul sau cîte două pot să pară o ciudăţenie, ca un indicator rutier spre o direcţie insolită, poate chiar suspectă.

De fapt, la ea acasă eram cam tensionat, mă preocupa dacă ea şi-a dat sau nu seama că mă tulbură, nu ştiam ce mă răscoleşte aşa, prezenţa ei fizică ori universul ei mental, misterios, dacă mă luam după desene. La prima vizită am fost surprins, chiar uimit, ce multe desene are. Am plecat de la ea ca otrăvit, ca şi cum persoana asta tăcută, pe care am neglijat s-o salut de fiecare dată, ar fi emanat ceva ameţitor. În loc să mă întorc la Institut, m-am dus acasă şi m-am băgat în pat, cu gîndul că un somn bun o să mă scape de starea asta fără sens. Degeaba, ca atunci cînd am febră şi mintea rostogoleşte o unică imagine fără importanţă, care a devenit centrul lumii, o vedeam pe ea peste tot, ba cum se mişcă prin cameră, în blugii ei largi şi rolingul ei cărămiziu, care dădea tenului ei negricios reflexe aurii, ba cum se apleacă să mai scoată o mapă, aruncîndu-şi părul de pe ochi cu o smucitură a

capului. Am admis că e tulburătoare, că privirea i se schimbă în funcţie de ce spune, de la o tristeţe mută la o sclipire argintie ca briciul. Şi că, deşi vorbeşte puţin şi reţinut, pentru că vrea să mascheze că e timidă, după ce-şi ia avînt scoate pe gură exact ce n-a vrut să spună. Şi-atunci e chiar interesantă. Mi-ar fi plăcut s-o sărut. Şi s-o iau de model.

— De multă vreme desenezi tu chestiile astea? am întrebat-o cînd m-am dus a doua oară.

— Păi, da, mai am cîteva mape pe care nu le-am mai scos.

— Ce ţi-a venit?

— Le văd... sau le visez noaptea, a recunoscut ezitant, se vedea că nu-i face nici o plăcere să vorbească despre ea, să se justifice, să se explice. Fac numai *ce văd*, altfel, dacă desenez ceva ce-mi propun aşa, la comandă, nu-mi iese. Într-un anumit sens, tablourile mele sînt „de ocazie", ştii tu, ocazionalul goethean...

Era încurcată şi stătea cu privirea în covor, n-a observat că am tresărit.

— La atelier am şi tablouri în ulei... portrete, şi o serie cu viziuni, mă rog, o serie onirică? a spus, părea că ea mă întreabă, tot mai stingherită, pe mine. Şi iarăşi arăta ca şi cum i-ar fi părut rău că s-a scăpat să vorbească despre aşa ceva.

— Desenează tot aşa, fă vise! am îngînat-o, abţinîndu-mă şi acum, dintr-un soi de inexplicabilă ranchiună, să-i spun că e bună. Fă vise! şi n-o să ai voie să expui în veci! Tu nu vezi pe ce lume trăim? De ce nu faci subiecte la modă, muncitori şi oţelării?

— Ba muncitoarele de la Helios, s-a înveselit ea, că pe-astea le ştiu! femei supraveghind războaie de ţesut cipcă. Am lucrat acolo doi ani.

Din cauza întîlnirilor pe care le-am provocat, s-a născut un fel de familiaritate sau de complicitate între noi. Mi-a plăcut s-o văd la ea acasă, dintr-o dată faptul că era măritată cu cineva din alt mediu înceta să fie ceva ciudat, cum prezentase Horaţiu faptele, şi nici situaţia ei materială nu mai părea fabuloasă, locuinţa lor era obişnuită, un apartament oarecare de trei camere la bloc. Văzută la ea acasă, nu mai părea sfidător de sigură pe ea însăşi, cum mi s-a părut mie de departe, în dimineaţa aceea sinistră, cu vizita „tovarăşului", cînd a tăiat masa de oameni ca şi cum s-ar fi îndreptat spre o ţintă pe care numai ea o ştie, spre o poartă îndepărtată pe care numai ea o vede şi care se deschide anume pentru ea. De aproape, misterul ei e zero! am jubilat eu, iar aerul ei inabordabil e pur şi simplu presupunerea sau proiecţia mea.

Şi-atunci a apărut bărbatul ei, deschizînd uşa cu zgomot. Din momentul cînd s-a auzit uşa de la intrare, am văzut pe faţa ei teroarea, iar în secunda următoare un fel de chip de gips. Faţa ei de la Arizona! O, ce situaţie, tipa asta chiar are un secret. Aş putea face o statuie a Spaimei, a fiinţei înspăimîntate de moarte, m-am corectat, pentru că *acum ştiu*! Am urmărit-o ce liniştită ne face cunoştinţă, vocea ei suna aproape normal, numai un pic monoton: mortăcios. Faţa ei şi-a păstrat pînă la sfîrşit liniile ălea, ţepene, chiar şi zîmbetul ei părea ca strîns într-o presă de ulei, Zîmbeşte cu rigiditatea morţii! m-am gîndit. Şi prin inimă mi-a trecut ceva, un fel de pornire, Todora are nevoie de protecţie, simt nevoia s-o protejez, ea are nevoie de apărare.

Dacă soţul ei n-ar fi apărut, ca-ntr-o comedie clasică, nimic din ce s-a întîmplat pe urmă nu s-ar fi întîmplat. Prin apariţia lui, domnul Sâmărtin a reuşit de fapt să mă facă să mă îngrijorez pentru ea şi să-mi pară rău c-am vrut să merg la ea acasă, şi-n felul ăsta a reuşit să mă

apropie de ea cu o viteză pe care eu niciodată n-am luat-o în calcul. Practic, *el*, nu altcineva, a reușit să ne apropie unul de altul! m-am gîndit eu mai tîrziu, furios că am fost manipulat de-o întîmplare, că am ieșit din rezervă din cauza unui incident penibil. Poți să te miri cît de-ntortocheate sînt uneori căile prin care apare dragostea și prin care se modifică, pentru o vreme, cursul vieții unui om.

Am așteptat-o la Institut, după-amiaza. Nu știam cînd iese, am bătut mai bine de două ceasuri străduțele din jur, treceau cunoștințe care mă vedeau și eu mă simțeam prost, mi se părea că toată lumea știe de ce stau acolo, cu ochii pe poartă. Cînd a apărut în sfîrșit, i-am ieșit înainte și i-am întins un buchet de flori de primăvară, veștejite deja:

— Drept consolare.

— Rușinea țigăncii! a rîs ea.

N-am înțeles, și ea mi-a explicat că așa se numesc floricelele, de fapt mai deocheat, nu-mi spune cum. Am întrebat-o ce-o să-i facă *el* cînd ajunge acasă.

— O, nu-ți face griji...

Și-a dat din umeri. Arăta obosită, avea săpate în obraz două linii adînci, de la nas pînă-n dreptul gurii.

— Alte dăți cum a fost? am insistat eu.

A fost o întrebare greșită, a ieșit ceva disprețuitor la adresa ei, or, ea din cauza mea, nu a altcuiva, era acum în încurcătură. Ca să-i expun o grafică la o expoziție de grup n-ar fi fost nevoie să i le văd pe toate, altceva am vrut eu să văd și să adulmec în legătură cu apariția ei smeadă și de o, cum să spun, de o *suveranitate fragilă*. O femeie pe care lumea o bîrfea ba că-i răsfățată, ba că e plină de bani căci măritată cu unul bogat, și asta începînd chiar cu prietenul ei, cu Horațiu, care dădea despre ea cele mai contradictorii informații, dar nu rata nici o ocazie s-o întîlnească. Ca răspuns la gafa mea, numai a ridicat

sprînceana dreaptă și m-a privit lung, rece, ca și cum ar fi așteptat să-mi cer scuze.

— Păi n-a fost nimic! alegeam desene! am îngăimat.

— Ce era să fie? a răspuns monoton, și în secunda următoare a schimbat vorba: Spune-mi, am auzit de-o carte, *Atena și Ierusalim*, de Șestov, nu cumva știi pe cineva din Cluj care o are?

Masca de gips era la locul ei, aplicată strîns peste piele! Se apăra – de mine! Iar eu am făcut exact ceea ce, date fiind împrejurările, n-ar fi trebuit să fac: am condus-o pe străzi lăturalnice pînă la ea acasă, ca și cum prin asta aș fi apărat-o de ceea ce credeam c-o să pățească acolo. În zilele următoare am așteptat-o din nou, de fiecare dată întrebînd-o dacă *el* i-a făcut ceva și primind de fiecare dată același răspuns, rece, un pic mirat, nu, nu s-a întîmplat nimic, ce să se întîmple și de ce? Însă zile în șir mi s-a părut că are un aer stins, de ființă atinsă.

Mi-am făcut obiceiul s-o aștept, s-o conduc pînă acasă. Sau ne plimbam, aproape că-mi vine să spun că i-am arătat orașul. După concediu, în toamnă, am dat de ea în Gheorgheni, la policlinica de acolo, se apucase din nou să facă pe sora medicală. Ceea ce era un pic ciudat pentru o licențiată în arte, dar dacă n-a găsit post în Cluj... O așteptam în fața policlinicii din Gheorgheni. Seara, îmi promiteam că nu mă mai duc, gata, n-o mai aștept, dar dimineața îmi făceam programul în funcție de ora la care iese ea. La ora aia, mă aflam ca plantat lîngă clădirea meschină a policlinicii, cu privirile fixate pe ieșire. Am devenit o figură cunoscută în zonă, ieșeau elevii de la școala de-alături, aleile se umpleau de uniforme bleumarin și de părinți. Cîteodată întîrzia, o dată l-am văzut pe Marc al ei parcînd mașina lîngă clădire și am plecat repede. Dar orice ar fi fost, a doua zi eu mă întorceam la post. O dată, ea a apărut dinspre oraș, desfigurată de oboseală

şi gîfîind, fusese trimisă să ducă probe la laboratorul din centru şi s-a întors numai pentru că s-a gîndit că o aştept eu.

Cînd povestea ceva ce o interesa, se aprindea, se schimba la faţă: şi-atunci pielea ei era ca o dantelă neagră, foarte delicată, sub care cineva ar fi pus o căptuşeală de satin bordo.

3

În mintea mea, a durat mult... De fapt, a început primăvara, în aprilie, s-a sfîrşit în anul următor, în prag de iarnă. Un pic după ziua funigeilor. Iar peste cîţiva ani, am aflat de la Carmen că i-a spus, ca şi cum ar fi vrut să se justifice pentru povestea cu mine şi s-o convingă că a avut de ce să-şi piardă vremea cu mine: Să ştii că are forme frumoase. Aşa i-a spus. Cu asta, i-a confirmat că am făcut dragoste. Discret bărbat, desigur! Şi, atenţie, m-am dăscălit, iar de emoţie m-am oprit să-mi pun un whisky şi să-mi aprind o ţigară, atenţie, nu i-a spus că m-a iubit, că s-a îndrăgostit de mine, nu, ci numai atît, că am forme frumoase! Cu alte cuvinte, deşi nu sînt chiar de nasul lui iar el nu s-ar fi îndrăgostit de mine, are totuşi o scuză, o justificare, atracţia pentru formele mele.

Nu eu l-am căutat. El mi-a ieşit în cale. Întîi la Institut, iar după ce-am terminat facultatea, doi ani într-unul, şi mi-am dat licenţa, la policlinică. Că de, m-am întors în sistem, decît să mă duc într-un sat din Bistriţa-Năsăud şi să rămîn pe veci acolo, am ales să mă întorc în sistemul medical.

Poate că ar fi trebuit să profit de repartiţie şi să plec în satul ăla din Bistriţa-Năsăud, în fond eu ştiu cum e

într-un sat, puteam să stau acolo, și să mă despart de Marc. Și-apoi, cîndva, să mă întorc, pe cine știe ce cale, prin ce mijloc, la Cluj, avînd cu mine tone de tablouri pictate. Poate aș fi avut nu altă viață, cu siguranță ar fi fost alta, ci un destin mai bun. Mai clement. Poate că atunci n-aș avea sufletul așa împovărat cum îl am. Poate că repartiția a fost ultima intersecție în care, dacă aș fi luat-o spre Năsăud, astăzi aș fi un om nevinovat. Curat în fața oamenilor și a mea. Nu știu. Nu am avut cu cine mă sfătui, cu mama, ca să fie ciclul complet, fix ca la admitere, nu mai aveam nici un fel de relații, atîta doar că de data asta eu eram de vină. Oricum, nu aveam cum s-o caut. Iar Marc, el a decretat imediat ce am primit repartiția că trebuie s-o refuz. Că nu mă prezint, și gata, ce să caut eu acolo?

Știu și eu? Da, da, a fost ultimul nod de cale ferată. L-am ratat.

O iei la stînga, și viața ți-e pur și simplu alta decît dacă ai fi luat-o la dreapta. Refuzi o chestie – sau o accepți – și pur și simplu viața îți este alta: altele – vinile.

*

Și-am mai făcut o bravură: m-am lăsat dusă de Roman la Locul cu Grîu. Era înainte de expoziție. Și m-am lăsat dusă de el la ai mei.

Marc s-a dus singur, neinvitat de nimeni și pe neanunțate, fără mine: Sînt cutare, m-am logodit cu fata voastră, am venit să vă spun! Cam așa ceva. Dar pe Roman eu l-am dus, adică, tehnic vorbind, el pe mine, că era mașina lui, dar moralmente vorbind, eu pe el, că eu am zis da, da, sigur, ce grozav, ce drăguț, ce generos... Mi-a spus c-a făcut plinul, dacă vreau mă duce chiar și pînă la Locul cu Grîu. Iar eu i-am răspuns: Sigur. Că vremea e frumoasă,

pe cîmpul de lîngă casă şi-n salcia noastră precis bîzîie bondarii de mai, prin flori cu siguranţă bîzîie albinele! Da, sigur, Roman, du-mă.

Ne-am plimbat pe hotar şi eu i-am arătat florile de fînaţă şi i le-am chemat pe toate pe nume. Şi-n tot timpul ăsta, o voce îmi spunea că eu am mai făcut o dată chestia asta, că eu mă plimb cu el şi fac aceleaşi gesturi şi spun aceleaşi vorbe ca atunci, demult, în primăvara uscată şi caldă a anului 1970, cînd eu l-am adus pe Claudiu în casa mamei mele.

4

Am ajuns aproape la cinci după-amiaza, lumina soarelui bătea paralel cu pămîntul, se frîngea în oglinda retrovizoare, şi de-acolo – la mine-n ochi. Am condus aplecîndu-mă tare în faţă, să-mi feresc ochii. M-a dirijat prin sat şi mi-a spus să opresc lîngă o poartă de leaţuri verticale, pe care a încercat-o cu mîna: era închisă, amîndouă porţile de la curte erau legate cu lanţuri şi aveau lacăte.

— Sînt la hotar, precis! a spus dezamăgită.

Am ieşit din maşină şi-am început să adulmec aerul de sat, mirosea vag a balegă, a foc de lemne, la fel ca-n satul mamei, Făgetul Braşovului, unde mi-am făcut vacanţele de vară. Acolo, dimineaţa, cînd mă sculam şi deschideam obloanele, îmi venea din uliţă un miros dulceag de balegă proaspătă, trecuse ciurda. Şi la Făget era o fîntînă cu cumpănă, ca aia din mijlocul piaţetei în care am parcat, dar asta avea un halău lung de cel puţin opt metri, un trunchi scobit, căptuşit cu tablă de aramă, aproape c-aş fi putut spune că-i un obiect bun de expus, o sculptură.

— A cui e?

— Ei, e fîntîna satului, adapă cine vrea.

M-a dus pe cîmp, pe un drum de pămînt desfundat, se uita la semănături şi se înduioşa cu glas tare cît a crescut cucuruzul. Faptul că mă plimba pe mine pe-acolo, pe pămîntul unde a copilărit, mă emoţiona în mod absurd, dar nu voiam să-şi dea seama, şi-am fost mai ironic ca de obicei. De fapt, era frumos, în zare se vedeau ca-n palmă dealurile golaşe, cu pete roşietice ca o piele scărpinată la sînge. Ce frumos! suspina ea, şi s-a aplecat pe marginea drumului de pămînt şi mi-a rupt nişte frunzuţe albăstrii.

— Freacă-le şi miroase-le! mi-a poruncit.

Le-am strivit între degete şi le-am dus precaut la nas, miroseau a verdeaţă amară.

— Aşa trebuie să miroasă absintul. Ştii tu, din romane... Cam prin august făceam măturici de pelin şi sîmbăta seara măturam ograda şi drumul, se făcea un miros... şi mie mi se trezea dorul de ducă, îmi venea să-mi fac desaga şi să fug de-acasă. Şi-a cîntat şoptit: *Foaie verde de pelin/ Străinu-s, Doamne, străin...*

— De ce numai în august?

— Pentru că numai atunci e destul de crescut pelinul să faci măturici din el. Iarba Dianei. Şi e bun pentru purici, cînd aveam purici, mama ne punea pelin în strujac.

M-a cotit spre o fînaţă cu iarbă şi flori pînă la genunchi şi mi-a spus cum se numesc toate plantele, nu mă interesa, dar plăcerea ei de-a spune numele tuturor buruienilor era mişcătoare.

— Clopoţei... tremurici, pentru că tremură... uite, ăsta e un fir de sunătoare, se numeşte aşa pentru că atunci cînd se coace face semincioare închise într-o căsulie, uite aici... arăta ea încîntată, şi dacă o scuturi sau dacă bate un vînticel, sună... te culci în iarbă şi asculţi cum sună

semințele! Ăsta-i capul-popii, e bun de ceai, asta-i coada-șoricelului, ăsta e trifoi roșu, ăsta e un fir de luhăr, încă n-are floare, floricelele sînt vinete ca seara și vin mai tîrziu... aici e ghințura galbenă, uite la ea ce lucește... Asta-i coada-mielului, e comestibilă, asta e limba-șarpelui, s-a oprit ea lîngă o tulpină înaltă, cu flori mărunte, violete, agățate de tulpină printr-un peduncul subțire ca firul de păr... ăsta-i lapte cîinesc, e bun pentru negi, altfel toxic, asta e pătlagină sau minciunea, floarea are o culoare delicată, e foarte greu de obținut pe pînză, iar planta e de leac. Iar asta-i o tufă de grozamă, și-asta îi măzăriche. Asta-i nalbă sălbatică, cînd se coace e bună de mîncat, face un fel de fructe, le ziceam pituțe, am mîncat în copilărie, sigur... am mîncat și căline nebune de la pădure, ne-a bătut mama cînd a aflat... astea-s zburlici, așa le spune mama, de fapt nu le știu numele, astea care se umflă acuma sînt sînziene, dar numai peste vreo cîteva săptămîni e vremea lor, fac mii de cruciulițe galbene ca păpădia, ca mierea, ca părul Ilenei Cosînzeana... Ce chestie, s-a oprit ea din psalmodiat, un popor de bruneți să aibă ca ideal feminin o blondă... uite și tătăișe, adică margarete, o floare literară, nu?

Eram plictisit de atîtea nume:

— Lasă-l în pace pe domnul Goethe. Și nu mai ofeliza!

— Uite, în belțile astea cu apă mică sînt mormoloci, îi scoteam, Trăinucu și cu mine, să îi studiem... hai să-ți arăt! m-a îmbiat.

— Belți! vorbești ca țăranii!

— Păi nu asta îți arătam, că sînt țărancă? Și-a cîntat, încetișor: *Un prost mergea pe malul unei belți/ Strîngînd macriș și căutînd bureți, Ihaha! Ihaha!*

Cînd ne-am întors, porțile erau deschise, mama și tatăl ei erau acasă. I-am studiat rapid, mama ei era o femeie arătoasă, trecută de cincizeci de ani, îmi amintea de mătușile

din Făget. Tatăl era ceva mai vîrstnic, uscat și cu pielea întunecată, Todora seamănă cu el, nu la trăsături, ci are un halou ca al lui, o atmosferă proprie pe care o duce cu ea, ca umbra. Numai ochii ei, ba negri, ba bătînd într-un verde umed, nu puteai ști de la care i-a moștenit. Fără să ia în seamă că ne-au primit rezervat, aproape dușmănos, Todora m-a dus în grădină, la pomi, la straturi, m-a tras în grajd să-mi arate un vițel de bivoliță, un bivolaș, spunea ea cu vocea muiată într-o duioșie absurdă, numai pe măsură ce am cunoscut-o mai bine mi-am dat seama că ea avea aceeași duioșie sau grijă față de tot ce era tînăr și la început de viață, pentru plante, pentru animale, pentru oameni. Atunci, dacă m-aș fi lăsat, m-ar fi dus și la purcei, am ratat s-o văd vorbind purceilor cu un glas adînc și duios. Apoi a făcut o limonadă și-a adus-o afară, pe butucul de lemn de lîngă bucătăria de vară, și a chemat pe toată lumea. Își bea limonada și fuma. Tăcea.

Dar la întoarcere m-am pomenit că-mi descrie, în vorbe exaltate, momentul ăla de amurg:

— Cînd fumam... ai văzut salcia de lîngă drum, mă uitam la ea de la distanță, uriașă, înfoiată, cu mîțișorii ca niște viermișori de aur parfumat. Cum tăceam toți, fiecare în doaga lui, se auzea pînă la noi, ca o părere, torsul îndepărtat al albinelor care încă își mai culegeau mierea, ascunse în salcie ca-ntr-un stup viu. Totul fremăta... M-am uitat cum scapără soarele și discul roșu atinge creasta dealului, și-apoi din nou la ogradă, era bine măturată, parcă aș fi măturat-o eu. Și crinolina gigantică a salciei, cu mii de vietăți pitite în faldurile ei care unduiau, dar nu în vînt, nu era nici o adiere, ci în aer pur și simplu, pentru că salcia respira... E un perete viu de verdeață stropită cu aur, pus între ogradă și drum! Și tufa mare de melin, cu ciorchinele de flori veștejite... Încă mai puteam

simţi amintirea mirosului de melin în amestecul de arome revene... vorbea ea, cu o voce pierdută.

Şi-apoi a mitraliat:

— Mai rău de atîta nu putea fi. A fost oribil. Eu sînt de vină. Primirea proastă a fost pentru mine.

Ideea mea, s-o duc pînă la ea acasă, n-a fost bună. Dar şi ea, de ce n-a spus? Au întrebat-o de Marc, de copilul lui... lucruri de familie, prin care îmi arătau clar că n-am ce căuta acolo. Şi-apoi mama ei a izbucnit direct, că nu se cade să vină acasă cu alt bărbat şi cu altă maşină, că ce-o să zică vecinii şi satul. Ducîndu-se cu mine, Todora a călcat nişte reguli. Cînd i-am auzit, m-am ridicat să plec, eram în stare s-o las acolo. Şi atunci a vorbit ea, urît:

— Mamă, Roman e invitatul meu. Îmi pare rău că nu sînt bine-venită acasă, la dumneavoastră, indiferent cu cine aş veni. Am fost eu oare vreodată, oricînd, bine-venită aici? Poate îmi spui dumneata cum şi cînd aş fi şi eu bine-venită acasă. În casa părintească. Indiferent cu cine vin. Dacă prezenţa lui te supără, ieşim şi ne terminăm limonada în drum. Nu-mi pasă ce spun oamenii. Şi n-ar trebui să vă pese nici dumneavoastră, că doar nu ei sînt fata dumneavoastră şi nu ei vă spun mamă şi tată, a răpăit ea. Era tot mai enervată şi vocea îi suna neplăcut.

— Vii cu un bărbat strein, a început şi tatăl ei, te preumbli cu el pe hotar, în văzul lumii, o să zîcă oamenii că te-a ţîpat Marcu de-acasă şi c-ai ajuns ca Doina!

Şi Todora l-a întrebat, răstit, ce se întîmplă dacă Marc o dă afară, o dau şi ei? Despre Doina mi-a spus numai pe drum, cică e fata preşedintelui de CAP, o femeie frumoasă, care îşi duce prietenii în sat. Apare, mi-a spus Todora, cînd are chef, cu maşina ei mare, coboară zîmbitoare, punîndu-şi vîrfurile şi abia apoi tălpile pe pămînt, e ca o prinţesă. Şi aproape totdeauna e cu cineva, nu neapărat cu acelaşi bărbat ca data trecută.

De fapt, eu m-am vîrît. Exact ca la ea acasă. Fără să mă gîndesc la urmări, numai pentru că eram curios să văd de unde-i ea. Fără să-mi treacă prin minte că-i pot face rău.

5

În trei săptămîni, cel mult o lună, le-am făcut pe toate: l-am primit pe Roman în casă, fără Marc, să-mi vadă grafica, m-am lăsat dusă de el la Locul cu Grîu, la părinţi, şi apoi m-am certat cu mama. Crunt.

Da, m-am certat cu mama şi cu Carolina. Au venit la mine, amîndouă, pe neanunţate, chiar în preziua vernisajului. Le-am găsit acasă cînd am ajuns, stăteau cu Marc în bucătărie, era şi Nelu, erau veseli. Mama făcea supă de găină, mirosea dumnezeieşte, adusese cu ea tot, şi găina, şi tăiţeii, şi zarzavaturile. Iar Carolina a făcut o prăjitură. Era plăcut, semăna a casă şi a familie, Marc şi Nelu se cinsteau cu ţuici şi fumau împreună. Şi eu am crezut că au venit pentru vernisaj. Dar nu, au venit *să vorbim*. Pe ascuns de Marc. Ca să îmi bage minţile în cap. Şi-a doua zi, cum a ieşit Marc pe uşă, dîndu-şi întîlnire cu noi la vernisaj, cum au început. De fapt, mama. Că nu-i place ce fac, că să nu-i mai duc acasă bărbaţi, şi aşa mai departe. De parcă în fiecare zi n-aş fi făcut altceva decît să mă duc acasă cu vreunul. Am vrut s-o iau uşor, să nu vorbim nimic, am zis eu, să vină ei cu mine la vernisaj şi să se bucure pentru mine.

— Amu sîntem aci, amu vorovim! Deschilin de Marcu, a decretat mama.

— Bine, vorbim, sigur, separat de Marc, bine. Dar n-ar fi mai bine *să nu vorbim*, stăm şi ne bem cafeaua, ne

mîncăm prăjitura, că de-aia a făcut-o Carolina, s-o mîncăm în pace. Şi la unsprezece plecăm toţi, frumos, şi vă bucuraţi şi voi că expun şi eu şi că...

— Carolina mi-a spus! a trîmbiţat mama, pe un ton categoric. De-aia îi aci, nu poate tăgădi.

— Ţi-a spus *ce*? am tras eu de timp, deşi mi-era clar, soră-mea m-a pîrît, i-a spus mamei chestia aia groaznică din toamnă, de cînd s-a întors Marc şi eu am rugat-o... Ea totdeauna a fost aşa, mai apropiată de mama ca noi, ca Trăinucu şi ca mine, anume pentru că nu-i a ei, că maică-sa a murit cînd era ea mică, de s-a însurat tata a doua oară, cu mama. Îmi venea să mă întorc spre ea, să-i strig în faţă, bătînd din pumni a ciudă, ca-n copilărie: Tu pîrîcioasă, tu pîrîcioasă! Ceea ce atunci era insulta supremă. Şi să ne înghiontim un pic, un ghiont, două, apoi să rîdem şi să ne împăcăm, ca atunci, demult, că de fapt ea e bună.

— Mi-a spus că as-toamnă tu nu erai acasă, cînd s-o întors Marcu din Beljia. Şi c-ai telefonat la ea. Tăt cu aiesta erai?

Mi-o servea. Ce bine era în septembrie, m-am gîndit, făceam dragoste pe rupte. Şi am ţinut doliu după el, nu mi-am căutat un alt iubit, cum l-am sfidat c-o să fac. Nici n-am plîns, aproape că am crezut că, dacă mă port cum trebuie, asta o să funcţioneze magic, şi ceva ce ţine de echilibrul lumii o să mi-l aducă înapoi, nu numai ca prezenţă a absenţei, cum îl simţeam eu. Că aşa e ea, dragostea, vine la pachet, cu bucuria şi cu durerea deodată. Nu i-am răspuns mamei, am tăcut, muşcîndu-mi buzele. Uite că n-a trecut anul de la întîmplarea aia oribilă cu gara şi trenul şi Mioara, şi eu mă plimb cu Roman, e drept, nici mîinile nu ni le-am atins. Poate că sînt într-adevăr... cum tot spune Marc? sau instabilă, nevropată, cum zice el, ciocănindu-mi obrazul cu degetul, Uite, îţi fuge faţa după deget, eşti isterică, garantat că eşti! Şi rîde. Marc zice aşa de cînd mă ştie, de parcă nu el..., şi-am dat la o parte cu

mîna amintirea unei seri de vară, cînd am intrat pentru prima dată în casa asta, şi pe ferestrele de la baie intra un soare ca bulionul. Ce necăjită e mama, nu am voie să-i fac necazuri.

Dar mi-au căzut ochii pe Carolina. Stătea cu nasul în pămînt şi îşi ferea privirile. M-a turnat! m-am înfuriat eu. Neam de tîmpiţi, uite cum se moşteneşte morala lu' tata, a trecut la ea cu apa din fîntînă. Ea face orice, numai să îi intre mamei în voie. Iar papistaşa de mama, parcă ea ar fi papa de la Roma!

Nu mi-a trecut prin minte să vorbesc cu ele, să le cer sfatul, ce sfat, ce ajutor? Carolinei ajutor i-am cerut, şi uite ce iese! Iar mama, ea a aşteptat să fiu perfectă. Toţi oamenii ştiu cum să fie perfecţi, toţi ştiu tot, ce trebuie să faci şi cum anume. Numai eu nu ştiu. Nu există pe lumea asta nici măcar o singură fiinţă umană cu care să pot vorbi deschis, fără nici o restricţie, fără nici un ascunziş, şi nici n-a existat niciodată.

Cînd mi-a venit gîndul ăsta, în mine s-a trezit ceva rău şi m-a făcut să zgîndăresc lucrurile, *să nu mă las şi de data asta*, să scot din mine ce-i mai rău, *pe urmă măcar o să ştiu.* A fost ca o poruncă şi n-am mai avut încotro. Nu ştiam ce trebuie să ştiu, în capul meu pîlpîia ca un neon stricat presimţirea că o să aflu ceva important, chiar dacă asta o să mă coste şi eu o să ajung la vernisaj cu ochii cît cepele. Şi fără mama. Pentru că de dus, mă duc! am hotărît, încleştîndu-mi dinţii.

M-am întors spre mama, pusese o întrebare şi aştepta.

— Ba.

— Bugăt de rău, că noi nu aşe te-am învăţat! a continuat.

— Nu, nu... am îngînat-o eu. Nu, nu m-aţi învăţat *aşe.* M-ai învăţat să fiu cuminte şi supusă, s-o încasez fără să mă plîng. Şi că bărbatul are toate drepturile! Şi să plece de-acasă pe bicicletă fără să spună unde, şi să-mi smulgă

mîna din umăr ori să mă dea cu capul de dulap pînă mă umple de sînge. Oare de ce n-am avut eu curaj să vin la voi acasă? Şi-aţi avut întotdeauna aşa mare grijă de mine, m-aţi lăsat la Cluj, mi-aţi făcut pe plac şi m-aţi lăsat la şcoală. Ai habar ce-am făcut la liceu? Ce ştii dumneata, mamă dragă, despre liceul meu? Ce ştii despre bacalaureat? m-am pomenit vorbind, cînd ai uitat de mine, ai uitat de mine de nici măcar mîncare nu mi-ai mai trimis! Şi la cîte şedinţe cu părinţii ai fost, mamă dragă? De cîte ori ai plătit fondul clasei? Spune-mi, ştii cine mi-a fost dirigintă, mamă dragă? Hai, scuteşte-mă! am ridicat din umeri. Îţi pasă că-i pun coarne lui Marc? Uite că-i pun. Marc te pasionează? Da' nu vrei să ştii şi de ce? Acum ai grijă de viaţa mea? M-ai lăsat în Cluj fără să-ţi pese vreodată cum mă descurc. O, mamă dragă, de ce v-a convenit aşa de bine măritişul meu cu Marc? Nu cumva, mamă dragă, pentru că nu mai trebuia să-mi plătiţi chiria pe timpul facultăţii şi nici să-mi trimiteţi mîncare?

Mă văd, stăteam în picioare şi vorbeam, încet, sec, iar vorbele mele cădeau în capul mamei ca pietrişul azvîrlit de sus cu lopata. Carolina a cuprins-o pe mama pe după umeri, a îmbrăţişat-o strîns şi a pupat-o, şi-a strigat la mine să tac. Iar mama, roşie de mînie, de jignire, de toate, a spus o vorbă de-a ei:

— No, da' ce te cocori la mine aşe? La mine să nu strîji! a strigat ea, deşi eu vorbisem încet, ce-am spus eu nu s-ar fi putut auzi nici din hol. Să nu strîji, că nu tu m-ai făcut pe mine, că io te-am făcut. Mai bine lăsam să te ducă păsăroiu'! Tu! Că tu...

O să-mi amintesc pînă mor că atunci am simţit pornirea s-o mîngîi, să mă pun în genunchi şi s-o rog să mă ierte, şi, sărutîndu-i palmele muncite, s-o implor să îmi spună de ce îi pare rău că n-a lăsat barza să mă ducă, cu ce i-am putut eu greşi în halul ăsta, încît ar fi vrut să...

Şi, simultan, mi-a venit să zbier la ea şi s-o învinuiesc. Ca Regina Nopţii, dar invers, de la fiică la mamă, să-mi scuip dorinţa mea de răzbunare, *Der Hölle Rache kocht in meinem Herzen, A! A! A!*, asta cînta ascuţit în capul meu o voce divină. Cele două porniri, cele două pofte ale mele, de fapt, erau aşa de puternice, încît m-am legănat şi m-am îndoit, mai să cad. A învins a doua. Am şuierat spre ea:

— Chiar, mama, mai bine-l lăsai! Că atîta mi-ai tot scos pe nas că nu l-ai lăsat, că mi s-a urît cu viaţa! Ce bine era să fi scăpat voi de mine şi eu de voi! M-aţi făcut! A fost plăcerea voastră, nu a mea! Mie nu-mi place! Nu, nu-mi place! am ridicat eu din umeri şi din sprîncene, şi mă vedeam de sus, din tavan, un clovn-gimnast albăstrui cocoţat pe-o minge mare, dezumflată. De-o viaţă mă ameninţi cu păsăroiu'! La mai treizeci de ani încă îmi spui că mai bine m-ar lua cocostîrcul! Trăzni-l-ar să-l trăznească de păsăroi, acum şi pururea şi-n vecii vecilor amin, batăr de m-ar fi luat, mamă dragă.

— Tu! striga mama, tu bolundă! tu eşti bolundă de legat!

— Todora, nu ţi-e ruşine! Aşa se vorbeşte cu mama? Să-ţi fie ruşine, stricato! Nelu, cumnatul meu, se uita la noi din uşă, rezemat de uscior.

— Nu te mai cunosc! Mă duc şi nu-ţi mai calc în casă! Şi nici tu să nu-mi vii, că nu te mai primesc! a dat mama sentinţa. Carolină, Nelule, hai. Merem. Să ne ducem de la asta, că-n asta o intrat dracu', aşe-i de ră!

Au plecat. N-am încercat să-i opresc. Nimeni nu şi-a luat rămas-bun de la mine, nici măcar Nelu.

Grea amintire.

Grea amintire, spun şi-acum, în ziua asta de început de septembrie 1996. Iar acum ştiu că ei au ştiut, ştiu că mama a ştiut că viaţa mea nu era chiar pe roze.

Oricum, bună performanţă am avut atunci, trei isprăvi în mai puţin de o lună.

*

Roman însă mă aştepta mereu, se nimerea, aşa am crezut eu la-nceput, în faţa Institutului, apoi la policlinică, exact cînd ieşeam. Din întîmplare, firește, exact cînd terminam programul. Şi mă conducea tot oraşul, din marginea Gheorghenilor, practic de la marginea livezilor Palocsay, pînă spre Tăietura Turcului, nu se oprea decît la capătul străzii mele. Iar după vreo două sau trei asemenea traversări, m-a aşteptat cu maşina, cu trabantul, de-abia încăpea în el, la cît era de lung. Urcă! mi-a spus sclipind de bucurie cînd a venit prima dată cu maşinuţa lui cenuşie în faţa Institutului, atunci m-a dus pînă lîngă Parcul Feroviarilor, unde a parcat. Şi-am stat la poveşti – în maşină.

Cam atunci am dobîndit eu certitudinea, o am şi-acum, că sînt ca invizibilă, că pe mine nu mă cunoaşte nimeni şi nimeni nu mă vede, aşa că nimeni n-are cum să bage de seamă că merg pe stradă însoţită de-un bărbat. Aveam despre mine nu o părere, ar fi fost prea mult, ci o simţire, un fel de convingere interioară neformulată în cuvinte, că sînt foarte importantă, născută pentru lucruri mari, aşa că nu degeaba m-a ironizat Marc, făcîndu-mă să rîd, că el n-are nimic de spus omenirii, ironia lui puncta convingerea mea, iluzia mea, că, da, eu am ceva de spus, ceva numai al meu şi pe care numai eu îl pot desena şi picta. În acelaşi timp, aveam certitudinea că sînt cu totul neînsemnată, o cantitate neglijabilă într-o masă de oameni care nici măcar nu mă văd, darămite să mă ştie. Eram sigură că nimeni nu-mi ţine minte figura după ce a făcut cunoştinţă cu mine, că sînt atît de banală, încît invizibilă. Că, dacă merg pe stradă, nimeni nu mă vede, iar dacă totuşi mă vede, nimeni nu mă recunoaşte, pentru că eu nu atrag atenţia prin nimic şi nu însemn nimic. Şi că dacă umblu pe trotuar e ca şi cum aş umbla pe dedesubt, ca guzunoii

din hotarul de-acasă, de la Locul cu Grîu. Că, deci, îmi pot permite luxul să străbat fudulul oraş mic-burghez al Clujului, ce trăieşte din fermentaţia bîrfelor şi-a scandalurilor mărunte, din rîvna de-a azvîrli cu pietre în alţii, fără ca nimeni să ia act că există un bărbat, altul decît Marc, care mă întovărăşeşte pe stradă. Sau mă duce cu trabantul.

Grozav ce deşteaptă mă simţeam cînd vorbeam cu el! Şi m-am crezut, bineînţeles, la adăpost de orice îndrăgostire, nu pentru că m-aş mai fi gîndit la Manfred, ci pentru că Roman nu era genul meu. La Manfred mă mai gîndeam, seara. De fapt seară de seară mă adormeam cu gîndul la el. Ştiam că s-a terminat, el era acolo, în Germania, eu aici... bineînţeles că m-am îndrăgostit de el, deşi ne-am promis să nu... Dar cum era să nu mă îndrăgostesc? N-aveam cum. N-am putut separa sufletul meu de carnea în care pulsa ori visa, eu nu-mi pot extrage sufletul din mine cum scoţi ţuica din prune. Cînd a plecat, mi-am încleştat fălcile, şi-aşa încleştată am fost luni de zile, am trăit luni de zile într-o durere atît de pură, că eram beată de durere, şi credeam că dacă mă port cum trebuie, atunci un Dumnezeu, nu ăla din Biblie, ci adevăratul Dumnezeu, cel al dreptăţii şi al iubirii, o să mi-l aducă înapoi, o să facă pentru mine un miracol şi o să mi-l aducă înapoi. Scrîşneam din dinţi de la atîta durere, tare ca alcoolul sută la sută, sută la sută durere din dragoste, şi aşteptam un miracol: să vină el înapoi la mine. Atît. Nu era prea mult, nu? Nu ceream prea mult, aşa cred şi acum.

Şi n-a venit.

Roman însă nu era genul meu, nu-mi trecea prin cap c-aş vrea să-l sărut, de pildă. Cu el pur şi simplu îmi plăcea să vorbesc. Asta îmi plăcea la el, asta speram de la el, să pot vorbi cu cineva aproape aşa cum gîndesc, să nu-mi mai aleg cuvintele, să dau drumul la orice tîmpenie, purtată nu de adevăr, ci, de ce nu?, de mecanica

limbajului şi a închipuirii. Fără să mă tem c-o să-mi răstălmăcească cuvintele, fără să îmi fie frică de el că mă pîndeşte ca să mă ia la rost şi să mă pedepsească. O, cînd noi doi am început să vorbim unul cu altul, am crezut nu numai că sînt deşteaptă şi aleasă şi nemaipomenită, am crezut că mi-am găsit în sfîrşit un om la care pot să-i spun orice. Fără ca el să-mi facă rău.

Hm.

Ar merita să mai beau un pahar pentru asta, vărsînd cîteva picături în pomenirea iluziilor moarte. Ăsta parcă-i un titlu de roman, l-am citit cînd eram la Locul cu Grîu, pe furiş de tata şi de mama, *Iluzii pierdute*... Capul meu e plin de tîmpenii. Totdeauna mi-a plăcut whisky-ul, ce păcat că uit să beau în fiecare zi cîte un pic. Mai ales acum. Ar trebui să-mi fac toate chefurile şi toate plăcerile. Într-o zi, ar trebui să merg la control băută, am izbucnit eu în rîs, aş face senzaţie! Mîine, că mîine am zi de control. Aşa, cît să rîd de ei. Ar trebui să rîd! am spus, uitîndu-mă chiorîş spre cerul dimineţii.

I-am povestit lui Roman, ca şi cum aş fi vorbit cu o prietenă, ce imprudenţă, despre unica mea expoziţie, de la Bucureşti. Şi i-am spus tot, chiar am exagerat un pic, de dragul poantei. Ştiam deja că e mult mai interesant să le spui oamenilor o jumătate de adevăr decît unul întreg, asta te face mai misterioasă, pari mai umblată sau chiar posesoarea unei experienţe teribile. Ori chiar mai vicioasă, de ce nu?, rîdeam eu pe-atunci, la urma urmelor, între mine şi Roman nu era totul un joc gratuit de cuvinte?

— Eram studentă, i-am spus eu, şi-am văzut în sală un tip care arăta nici cum, era şi grăsuţ, şi chel, şi ochelarist ca mine, şi totuşi mă simţeam atrasă de el, părea aşa de tandru, de adăpostitor...

— Primitor, asta vrei să zici, m-a corectat sever.

— Nu nu, adăpostitor, un bărbat care să mă primească şi să mă ascundă, să mă apere aşa, ca un buncăr antiatomic. Nu-mi mai puteam dezlipi ochii de pe el, părea tandru şi adăpostitor! m-am încăpăţînat eu să mă laud în faţa lui, eram chiar lîngă stadionul CFR, toamna era în toi, cerul, înnorat şi negru. Şi noi, bînd cafea rece dintr-o sticluţă plată de *Black &White*... în anul cînd Nadia a căzut la paralele.

— Parc-ai ieşit dintr-un orfelinat! Cine era?

— Nu ştiu, de unde să ştiu? Nu mi-a făcut nimeni cunoştinţă cu el, iar eu n-am avut curaj să-ntreb pe nimeni. Şi am adăugat, în chip de explicaţie: Marc era cu mine.

M-a dus, aproape zilnic, ba lîngă Livezile Palocsay, ba lîngă părăginitul Parc al Feroviarilor, uneori în Gruia. Oprea trabantul lui la mîna a doua pe o stradă lăturalnică, şi povesteam. Recunosc, dacă îmi plăcea să vorbesc cu el, îmi plăcea în primul rînd de dragul meu, nu de-al lui. Îl iubeam ca o pasăre care iubeşte creanga de cireş pe care se aşază să ciripească – cred eu acum, după ce am ajuns la fundul celui de-al doilea pahar. Ce chestie! Beau din aceleaşi pahare din care i-am dat *ron* lui Claudiu, că aşa sînt obiectele, chiar şi cele de cleştar, supravieţuiesc, supravieţuiesc... Cînd am plecat, am pus două între hainele mele, numai două. Roman avea o replică potrivită la orice năzbîtie, mă distram şi mă copilăream cu el ca-n şcoala primară. Că de, pe urmă am fost foarte ocupată, ba să-i conving pe mama şi pe tata să mă lase să desenez, ba una, ba alta... Iar la liceu, am avut ceva treabă, eram într-o clasă de căţeluşi turbaţi şi am fost foarte ocupată să învăţ şi să mă învăţ cu ei, cu căţeluşii cu fundiţe, şamponaţi proaspăt, dar cu spume de rabie, care îmi erau colegi. Că ei nu mai văzuseră pînă la mine copil de la ţară. Şi-aveam şi afurisita de muncă de a pricepe singură regulile din lumea în care am intrat.

Cu Roman, am crezut că pur și simplu mi-am găsit un partener de joacă, pe cineva cu care aruncăm în aer, ca jonglerii, idei, și le ținem pe toate sus, ca pe niște farfurii de porțelan, și nici una nu se sparge. În comparație cu arhitectura naltă cît turnul de la Sfîntul Mihail, pe care prostindu-ne ca liceenii o construiam noi din replici, conversația de care aveam parte la prietenii lui Marc, chiar și la Pușa, nu mai conta.

— *Hello!* mă-ntîmpina el. Cum ți-a mers aseară?

— Am desfăcut o pînză, să am ce țese la loc.

— Iar ți-ai stricat un tablou?

— Numai un desen, acasă n-am tablouri.

— Și peștitorii nu protestează? continua el să se joace.

— N-au prins încă de veste! Tu?

Îmi arăta ce lucrează. O dată mi-a întins un bloc de schițe, pentru un amfiteatru nou. Eram mîndră că tipul ăsta, despre care toată lumea spunea că este talentat și pe deasupra și premiat, nu oriunde, *afară*, îmi dă atîta atenție. Și-a desfăcut schițele și mi-a arătat un amfiteatru cu siluete micuțe de studenți în bănci.

— N-ai făcut catedra, catedra unde e, și eu de ce nu sînt la catedră? am obiectat. Că am cam obosit de injecții și boli și statistici de morbiditate.

M-a consolat, Lasă, lasă, o să se găsească pînă la urmă ceva și pentru tine.

— Uneori m-aș suspenda din viața ta, să te transform într-o femeie onorabilă! mi-a spus într-o zi, și fața lui regulată se albise așa de tare de încordare, încît i se vedeau pistruii pe obraz.

L-am contrazis din vîrful buzelor:

— Sînt și mă simt de-o onorabilitate fără cusur.

— Chiar faptul că te întîlnești cu mine ți-o anulează! m-a prevenit, întunecat.

Nu l-am luat în serios, eu pricep orice, dar numai tîrziu. De-aia îmi zice vară-mea că-s înapoiată... Todora asta e de ziua a opta, nu-i proastă, dar pricepe numai după o săptămînă, e de ziua a opta, vă spun eu, pricepe tot, dar cînd nu mai e nimic de făcut! a exclamat o dată, la Arizona, de față cu Carmen și cu Roman. Și nimeni nu a contrazis-o. Nici Roman.

O dată, cînd ne plimbam prin același parc ponosit al feroviarilor, am vrut să-l dau gata și m-am apucat să-i povestesc ceva ce mă pasiona: facerea lumii. Nici mai mult, nici mai puțin. Că-mi foloseam mintea, atîta cîtă aveam, ca să-i arăt că valorez totuși ceva.

— Am citit o prezentare... i-am spus entuziasmată, un fizician, Steven Weinberg. E o nouă teorie despre univers, la început a fost o explozie... și-au calculat ce s-a-ntîmplat în primele trei minute! Totul pe bază matematică, îți dai seama.

Și i-am spus tot, cum deodată cu explozia se nasc spațiul și timpul... Și variantele de evoluție, tot, despre cum se dilată și se răcește, despre viteza de expansiune... dădeam eu din mîini, modelîndu-i universul. M-a ascultat. Pe fața lui s-a citit întîi mirarea, apoi rezerva, iar cînd am ajuns la cele trei variante posibile de evoluție: plictiseala, da, o plictiseală politicoasă. Asta m-a derutat și mi-a tăiat elanul, vocea mi-a devenit nesigură și neconvingătoare. Dar l-am întrebat, totuși:

— Ce zici tu despre asta?

Nu zicea chiar nimic. Am adăugat, simțindu-mă tot mai aiurea:

— Mi-ar fi plăcut să știu matematică. Cînd eram la liceu și după ce-am intrat la facultate, mi-a trecut prin minte că s-ar putea demonstra existența lui Dumnezeu pe cale matematică, mai că-mi venea să mă apuc de învățat. Dar fizicienii ăștia nu au nevoie de ipoteza nici unui Dumnezeu,

ei nu au nevoie de nimic de fapt, matematica şi legile fizicii le ajung. Oricum, în teoria asta nouă e vorba despre o explozie din nimic, e fix ca-n Biblie, dacă luăm Biblia ca metaforă, unde este o facere din neant.

— O doamnă nu umblă cu mîinile în buzunare. Scoate-ţi mîinile afară! mi-a răspuns Roman.

Dar despre alte lucruri chiar vorbeam, pe larg, cîteodată am citit în paralel aceeaşi carte. La laboratorul din policlinică luam sînge, cu grijă să nu sparg vena, asta era groaza mea, să nu sparg vena, completam hîrtii, fişe... iar seara citeam cărţi de teoria artei, cu iluzia că stau cu el la aceeaşi masă de bibliotecă, lucrînd faţă în faţă. De fapt, după pictură, Roman a fost realitatea cea mai interesantă pe care am întîlnit-o în viaţă.

6

Un an şi ceva a umblat cu mine pe străzi ori a urcat din cînd în cînd la mine la atelier. Nu zilnic, nu sîmbăta şi duminica, dar în destule zile. De cîteva ori mi-a scris, un fel de scrisori pe care mi le punea în mînă, la întîlnire. Nu multe, vreo cinci, şase, aşa ceva. Nu le mai am, le-am rupt.

Şi într-o zi, în toamna următoare... era soare, iar cerul de septembrie, albastru decolorat, era plin de funigei groşi, strălucind ca metalul în lumina albită a soarelui. Nu l-am văzut la marginea aleii, fumînd în aşteptarea mea. Şi eu m-am dus acasă, am luat-o prin Pata... Strada era demolată, se făceau blocuri, tot cartierul era un şantier cenuşiu, prăfos-mocirlos, dispăruse şi cofetăria La Turcu, de unde cumpăram în liceu îngheţată şi peştişorii roz, cu gust

acrişor. Pe la mijlocul drumului mi-am dat seama că deasupra şantierului şi deasupra întregului oraş pluteau în aer funigei groşi şi strălucitori, agăţaţi de macarale sau de pomii care mai erau în picioare. Erau ca o beteală fosforescentă. Mătasea morţilor, i-am salutat, bucuroasă.

Acasă, încă de pe scări, am auzit telefonul. Am crezut că e Marc, era plecat, venise Olguţa pentru prima dată acasă şi erau duşi la Brăila, la rudele ei, poate şi-n Deltă. La telefon era Roman. S-a invitat la mine. Din ziua aceea cînd a apărut Marc, nu mai fusese niciodată la mine, deşi Marc a încercat o dată să îl invite cu nu ştiu ce ocazie – şi-am fost mulţumită că nu i-a ieşit, asta ar mai fi lipsit, doi care să mă supravegheze deodată... Acum se anunţa că vine, Nu, nu, i-am răspuns eu, deşi mi-a fost greu.

— Atunci te aştept la Napoca.

Nu eram sigură dacă am sau nu chef de întîlnire, eram după o zi grea, plus plimbarea pe Pata. De fapt, aş fi vrut să dorm. Dar cu deprinderea mea de a-mi imagina ce simte şi gîndeşte celălalt n-am putut să-i spun nu.

Abia în stradă mi-am amintit că n-am mîncat, şi-atunci am rărit pasul, umblam încet, uitîndu-mă ba la benzinăria pustie din 14 Iulie, ba la grădinile atinse de toamnă, Ia te uită! nici acuma nimic! am constatat mulţumită în faţa penultimei case de dinainte de hotel, unde niciodată nu era gunoi şi n-am văzut niciodată pe nimeni, bănuiam că de fapt e un sediu secret de securitate, o casă de ascultare pentru hotel. Am intrat în holul hotelului pe intrarea laterală şi l-am căutat pe Roman din priviri. Nu era. Am ieşit, iar el m-a strigat, dar nu din trabantul lui cenuşiu, ci dintr-un taxi.

— Ai văzut funigeii? l-am întrebat în loc de salut, arătînd spre după-amiaza blîndă de toamnă şi spre cerul străfulgerat cu argint. Nici nu mai ştiu de cînd n-am mai văzut atîţia!

— Deci funigei se cheamă! De unde vin? a întrebat.

Nu m-am mirat, știam de multă vreme că el are numai o cultură de artist. Și că nici nu dorea să afle altceva.

— Din lună.

De obicei îi țineam un mic discurs despre fiecare lucru pe care-l pomeneam și el nu-l știa. Nu cu multă vreme în urmă, la atelierul meu, auzindu-l că enumeră, candid: „La Făgetul Brașovului erau și fluturi și animale", i-am făcut, folosindu-mă de *Dicționarul enciclopedic*, o schemă a lumii vii, cu regnuri, încrengături, clase, ordine, familii, genuri, specii, iar într-un colț al planșei, un fluture coada-rîndunicii și-o veveriță, cu alune în față. Am lucrat cam un ceas, repede, cu creioane colorate, apoi i-am explicat:

— Uite, Roman!, asta ai văzut tu, un fluture, poate de-ăsta, poate unul mai comun, de varză să zicem, și i-am mai făcut la repezeală un fluture mic, albastru, fluturele este o insectă din ordinul lepidopterelor, așa scrie la dicționar, clasa artropode, încrengătura nevertebrate, regnul animal. Și-n timpul ăsta vîrful creionului meu albastru se mișca pe schemă, indicînd apartenența. Iar dacă ai văzut și-o veveriță la Făgetul tău al Brașovului, atunci enumeri așa: am văzut fluturi și veverițe, adică animale, pentru că amîndouă „entitățile" sînt animale, nu mai enumera anapoda. M-a ascultat zîmbind, poate iar l-am plictisit... Însă îndemînarea mea de-a gîndi ordonat și de-a recompune sistematica animalelor plecînd de la un singur cuvînt, „fluture", și folosindu-mă numai de un dicționar i s-a părut miraculoasă, așa că mi-a făcut, lucru rar la el, un compliment. Ceea ce de data aceea m-a iritat, lucrasem totuși după un dicționar, nu din vînt.

Atunci, cu funigeii, am rîs mai departe de el și de cunoștințele lui științifice, nule, ești un... *denaturat*, i-am spus, *de-naturat*, cu liniuță, adică detașat de natură și uitînd că ai ieșit din natură și că ești parte din ea. Habar n-ai de nimic! N-ai decît o cultură de estet, ești un scandal!

— Asta nu înseamnă că funigeii vin din lună... s-a răzgîiat el, îi plăcea să fie certat în felul ăsta, dîndu-i-se atîta atenţie.

— Pentru tine vin din lună, uite, au culoarea lunii din nopţile de august, pe vîrf de munte, m-am încăpăţînat eu.

De fapt, îmi amintisem lumina fantomatică a lunii pline într-o noapte de demult, la Gura Rîului, la o stînă pe vîrf de munte, unde am urcat cu Marc şi cu Olguţa, la nişte localnici, da, Buţu Iacob şi Traian Bratu... era foarte frig şi eu eram nefericită, Marc îmi spusese ceva rău cu care mi-a stricat cheful, şi avea faţa aceea a lui, muncită de-o bănuială. În Munţii Cibinului, pe culme. Oare aşa o să fie toată viaţa, o să-mi amintesc tot timpul tot, şi-o să mă usture de fiecare dată la fel de tare? mă întrebam, uitîndu-mă surîzătoare la Roman.

M-a dus la el acasă, în Andrei Mureşanu, dincolo de Piaţa Engels, la parterul unei case. O vilă, de fapt. Pe-o stradă nu departe de casa Cancirovilor... A deschis tăcut uşa şi m-a ghidat spre biroul lui, o cameră mare, cu pereţii tapetaţi vernil, şi un geam larg care dădea spre stradă. A tras draperiile aurii şi mi-a arătat un fotoliu mic, îmbrăcat în stofă aurie cu fire crem, Şezi.

— E a voastră? am întrebat, atmosfera mă intimida.

— A fost a părinţilor ei, dar e naţionalizată. Plătim chirie.

— Şi cum se face că v-au lăsat să staţi în ea?

— O, e o poveste lungă! abia acum vreo trei ani am reuşit să ajungem aici, dar chiriaşi.

— Şi înainte? Unde aţi locuit înainte?

— Pe Pavlov, în blocul universitarilor, aveam o garsonieră la demisol.

— Şi părinţii soţiei tale unde sînt, tot aici?

— Întrebi prea multe. Nu, acum nu sînt aici, trăieşte numai tatăl, de fapt, acum e la fiica lui, în străinătate.

— Adică soţia ta mai are o soră... am calculat cu voce tare, unde? Dar văzîndu-i privirea, m-am oprit: Îmi pare rău, n-am vrut să fiu indiscretă, şi ca să-mi ascund stingherea la m-am uitat în jur.

Pe un perete fără rafturi, deasupra unei canapele aurii, tapisată cu aceeaşi stofă ca draperiile şi fotoliile, atîrna un tablou mare, al lui cu siguranţă, nu-mi aminteam să-l fi văzut în vreo expoziţie. Era un arlechin-femeie în costum albastru cu scoici, cu un ciuf cînepos căzut peste faţa îngustă şi ochii albaştri, dar spălăciţi în comparaţie cu fardul şi costumul, o arlechină îngheţată într-o mirare stîngace. Detaliul cel mai frapant erau picioarele, în pantofi roşii, botoşi, aflate într-o poziţie împiedicată, ca picioarele unui copil care abia învaţă să umble. Era bun, transmitea o stare acută de anxietate.

— Mai ai?

— Mai, în atelier, şi-a făcut un semn cu mîna spre adîncul casei.

— Şi sculpturi?

Şi atunci am văzut că pe pragul dintre camere, în dreptul uşii duble cu amîndouă canaturile deschise, era aşezat pe un postament scund un „obiect" de-al lui, ca un trunchi de copac scorburos, lucrat în piatră vineţie.

— Pentru astăzi îţi ajunge. Şi m-a sărutat. Pentru azi, aşa neagră cum eşti tu, avem alte planuri.

— Neagră sînt dar sînt frumoasă, precum corturile Chedarului... nu te uita că sînt aşa negricioasă, căci m-a ars soarele... am mîrîit eu, şi el s-a oprit o clipă din gestul pe care-l arăduise.

I-am simţit, deodată cu gustul, şi mirosul: Roman, mai ales părul lui şaten-deschis bătînd spre blond, mirosea puternic a ceva cunoscut, ca atunci cînd tata afuma butoiul de vin, o, da, sulf, sulf cald şi uscat! Gol arăta şi mai bine ca îmbrăcat, avea un trup frumos proporţionat, deşi

cam îngust pentru înălțimea lui, și încheieturi mici, frumos strunjite. Și-o piele moale, care păstra urmele bronzului marin din vară, peste vară dispăruse, în vacanță la mare, așa a spus. Nu părea un bărbat experimentat, am gîndit eu fără voia mea, un pic mirată, dar era prima dată cînd ne atingeam și amîndoi eram stîngaci. Apoi a fost ca și cum aș fi auzit clopotele din cer și de pe pămînt și noi înșine am fi fost limbă de clopot, ce bine e să faci dragoste cu cineva pe care-l iubești și te iubește.

— Mă iubești? l-am întrebat.

— Ai vrea tu!

Și și-a scufundat fața în carnea mea ca și cum ar fi vrut să-mi intre sub piele, să se facă una cu mine. Pentru mine, care credeam că aș ști tot ce trebuie despre dragoste, gestul ăsta al lui, de-a se lipi de mine apăsîndu-se ca și cum ar vrea să-mi ajungă sub piele, să se scufunde în carnea mea ca într-un ascunziș, a fost cel mai clar semn că mă iubește.

Peste ani, mi-am amintit talentul lui aparte, preludiile: mă săruta un ceas, gura lui părea făcută anume să sărute, mîinile lui, anume să mîngîie și să aducă plăcere, pînă cînd amețeam de dorință și mă vedeam deasupra lumii, contemplînd răsucirea leneșă a Norilor lui Magellan; un talent de care, trebuie să recunosc, el a făcut caz mai ales la început, pe urmă a reieșit că se știa atît de fermecător și de valoros, încît se purta ca și cum mi-ar fi făcut o favoare, nemaiostenindu-se cine știe ce, ci lăsîndu-se, cu un scîncet de plăcere, sărutat și lins ca un vițel pe tot corpul lui bine fasonat.

Dar felul cum și-a scufundat el atunci fața în carnea mea mi-a rămas în memorie ca un trofeu cîștigat de mine în mod cinstit.

Și-au trebuit să treacă ani și ani și eu să fac dragoste cu alți bărbați, de data asta fără nici o iluzie și fără nici

o declarație de iubire, ci pur și simplu cu bucuria de-a face dragoste și de-a fi ținută în brațe și de-a ține în brațe un trup amețitor de bărbat, și, mai ales, a trebuit să văd, din întîmplare, un film cu animale mari, cu feline în fapt, pentru a înțelege în sfîrșit că gestul, gestul ca atare, nu e nici pur uman, nici dovada iubirii: ci un reflex biologic al masculului din clasa mamiferelor, pe care poate, cine știe?, îl au și păsările, reflexul de-a o prinde bine pe femela de sub el, în impulsul de-a o transforma întreagă într-un singur organ – un sex perfect și perfect strîns pe sexul său. Mare minune-i etologia! am jubilat, slavă Domnului că avem în noi chestia asta, zestrea asta biologică, ar fi vai de capul nostru dac-am fi cu însușiri numai și numai „umane", nu ne-ar mai putea răbda Dumnezeu. Nu ne-ar mai putea răbda pămîntul. Și s-ar deschide sub noi. Bine că există reflexul, la masculul uman nu se trezește cu orice femelă, nu cu orice femeie, dar lui atunci cu mine i s-a trezit. Atunci a avut el pornirea cea mai intensă și cea mai pură, biologic vorbind, pentru mine. Atunci, în clipa aceea, m-a și iubit. Cum de altfel m-au iubit, anume în clipa aceea, toți bărbații cu care am făcut dragoste și care au avut gestul, bărbații aceia care altfel nu mă iubeau și pe care nici eu nu i-am iubit – pentru că eu m-am ferit să mă mai îndrăgostesc cum m-aș fi ferit de gripă, iar cînd totuși m-am îndrăgostit, l-am ocolit pe bărbatul acela multrîvnit ca pe un loc blestemat, deși blestematul eram eu, fiindcă am știut că la ce am făcut eu și la ce port eu pe umeri, iubirea îmi este pe viață oprită. Iar gestul acela mirific Marc nu l-a făcut niciodată. Nu știu de ce. Nu vreau să știu. Manfred, da, dar nu chiar așa de izbitor – dar el, mare lucru, nu mi-a făcut nici un rău.

Poate că Marc se gîndea la altcineva în timp ce se culca cu mine, la Pauline. Dintre toți bărbații pe care i-am cunoscut, el a fost cel mai lipsit de tandrețe fizică. Și de

fantezie, de bucuria de-a iubi. Deşi Pauline, cu sensibilitatea ei frigidă, a exagerat, de fapt nu a greşit. Ceva din felul lui de-a face dragoste nu era bun şi trăda ceva ce nu era bun şi nici frumos, ceva sumar, poate faptul că-l socotea pe celălalt proprietatea lui, un obiect însufleţit pe care-l foloseşte cînd are el chef sau îl aruncă într-un colţ cu anii... m-am gîndit eu acum, în miezul zilei de întîi septembrie 1996.

Ieri-noapte, în visul meu eu i-am visat pe amîndoi alături, iar eu mergeam spre ei, ferind manechinele.

La urma urmelor, Marc n-a fost decît un bărbat normal, purtîndu-se normal, după năravurile de la noi, cine mi-ar ţine *mie* partea? am spus cu voce tare, şi de agitaţie am întins mîna spre mesuţă, să iau o ţigară, nu mi-am calculat bine mişcarea şi m-am lovit de marginea ei, julindu-mă. Mă rănesc uşor. Ţigările nici nu erau acolo, le ţin în bucătărie, pe frigider, ca să mă păcălesc şi să fumez cît mai puţin. A fost un bărbat, înţelege odată, doar un bărbat, mi-am repetat. Şi am simţit că mă strînge de gît compasiunea mea pentru normalitatea lui în care eu, în mod normal, nu aş fi avut ce să caut. Şi-apoi compasiunea mea pentru anormalitatea mea, pe care am simţit-o şi-o simt în fiecare secundă. Stranietatea mea vădită, în faţa mea, în faţa părţii mele de conştiinţă care mi-a permis să înţeleg că ei sînt normali şi eu sînt altfel. Din păcate.

În dragoste, cîteodată nici n-apuci să-l cunoşti pe celălalt ca pe-un instrument de valoare, din care să poţi scoate efectul maxim. N-ajungi nici să te cunoşti pe tine. Şi-n afară de scîncetul dorinţei şi de buzele strînse ale dezamăgirii, n-ajungi la nimic, nici măcar n-ai cum şti la ce-ar fi trebuit să ajungi.

Dar teribil ce mi-au plăcut întotdeauna bărbaţii! Ca o rotire eternă pe al doilea vals al lui Şostakovici, strîns încolăcită în braţele lor, tam tam tam ta ra ram, ta ra ra

ra ram, fredonam eu refrenul, cu voce fericită și stîlcindu-l un pic, așa aș fi vrut să trăiesc.

Iar care e gestul similar pe care îl fac femeile sau femelele, asta nu știu, asta din păcate nu am aflat.

*

Atunci a fost ca o nuntă, am recunoscut eu, și două lacrimi mari mi-au țîșnit din ochi și mi s-au prelins răcoroase pe față.

*

Și am început să caut o fotografie, Roman într-o haină lucioasă, întunecată, la modă atunci, precis e în cutia mea cu fleacuri, în cufăraș. Deci sus, pe bibliotecă...

A fost o întreagă nebunie s-o dau jos. Uită-te drept în față, nu sus, nu jos, drept în față! mi-a răsunat în urechi vocea lui Nicu Moga, atunci, în anul ăla cînd s-a sfîrșit lumea. M-am uitat și acum drept în față, hm, merge, dar eu sus, pe taburet, eu sus și cu o cutie grea de lemn în brațe... N-ar fi deloc distractiv să-mi petrec șase săptămîni în gips, un necaz mare mare nu te scutește de altele simultane, mai mici și grotești. Așa că am coborît la parter cu gîndul că o să plătesc un om de la Reparații pantofi, rezolv cu o bancnotă. Am uitat că e duminică... Noroc cu vară-mea, a venit ea. Că tot voia să treacă pe la mine, așa mi-a spus. Și mi-a dat jos cutia, mirîndu-se că țin un obiect așa de frumos într-un loc unde nu-l vede nimeni.

Cufărașul meu frumos, cutia mea cu fleacuri... o am de la Roman, el mi-a dat-o, după ce au murit părinții lui. Puțin înainte de ziua funigeilor, atunci mi-a dat-o, a adus-o direct la atelierul meu din centru. Dă-mi-o mie, să îmi pun în ea poemele! m-am milogit eu de el, după ce-a

murit şi mama lui, o ştiam, i-am făcut injecţii la domiciliu, el m-a rugat, de fapt m-a obligat. Ce poeme? s-a mirat el, tu nici nu ştii scrie! Ce poeme? Păi ălea pe care o să le scriu! am insistat, dă-mi-o mie, te rog, o să le scriu de dragul cufăraşului, e ca un cufăraş!

Înăuntru, pe căptuşeala de pluş roşu, pe care mama lui Roman ţinea tacîmurile de gală, am dat de-un inel gălbui cu pietre roşii şi verzi, stridente, un gablonţ pe care mi l-a dat Roman în glumă, cîteva cărţi poştale, o legitimaţie de bibliotecă expirată, un bilet de troleu. Fotografia nu era acolo. Sub nişte şerveţele, pe jumătăţi de coală, în tuş negru, povestea... am caligrafiat-o frumos, cu tuş negru, şi am împodobit-o cu desene în aur. Apoi, cîteva plicuri îngălbenite.

Am ales plicul cel mai gros, am scos din el un teanc de sferturi de coală: Roman! l-am strigat.

Şi-am început să citesc pe sărite.

„27 octombrie 1979, ora 16.40

«Cu ce drept te consideri mai bun decît mine?, Ce îţi dă dreptul să fii atît de brutal?», m-ai întrebat. Iată, asta mă întreb şi eu: dacă am sau nu dreptul să mă amestec în viaţa ta personală, aflată dincolo de ce arăţi... După un scurt şi semilucid coşmar somniac, terminat cu o trezire rece ce nu-mi mai lasă speranţa nici unei narcotizări forţate şi dorite, deci, acum eu vreau efectiv să scriu despre cele ce mă obsedează. Ieşind treptat din somnolenţă, ţi-am vorbit: şi totul era limpede, net, propoziţiile subsecvente veneau firesc şi se aşezau în ordine. Dar acum, cînd vreau să le înregistrez, mi-au zburat din minte, s-au fărîmiţat, s-au făcut nisip. Ce să mai fac cu ele?

...

Mă întreb totuşi, fac totuşi efortul, de ce am fost brutal şi crud. Se spune despre omul din mine, mă refer la cei care mă cunosc, c-aş fi, dimpotrivă, cam delicat şi vulnerabil. Pot fi rănit foarte uşor, iar suferinţa mi-este disproporţionată în raport cu rana provocată, care, culmea, poate fi uneori o simplă zgîrietură. Sînt, în rezumat, cum am spus, fragil.

...

Vorbesc aiurea. Mai bine îţi dau un exemplu. Multă, tare multă vreme, în discuţiile noastre am ocolit conştient numele Iolandei, am apelat la un eufemism, făcînd aluzie la Cineva: nu îndrăzneam să-i spun numele, de teamă că te rănesc şi într-un fel sau altul te jignesc. După ce lucrurile au evoluat, mai ales după acest sfîrşit de septembrie insolit, a trebuit în mod inevitabil să-i recunoaştem existenţa. Dar niciodată nu-i spuneai Iolanda acestei prezenţe, ci doar nevasta ta, şi asta în mod vădit sistematic. Faptul mă rănea de fiecare dată."

*

— Am uitat! am şoptit, uluită. Şi cum era să îi spun nevestei lui pe nume, cînd nu mi-a spus cum o cheamă? La început părea un bărbat singur ori cu nevasta plecată, iar el, de bunăvoie şi în întregime la dispoziţia mea! Am uitat, am uitat cu totul... Numai după multă vreme am cunoscut-o, din întîmplare, undeva în oraş...

Am mai sărit nişte sferturi de coală şi am continuat să citesc misiva.

*

„E ora şase. A sunat telefonul şi cred că-i un semnal; iritat şi sado-masochist stau pe gînduri dacă să te

privesc sau nu pe fereastră cum treci... cum ţi-am cerut. Arunc o privire pe fereastră, o fetiţă aleargă lin pe rotile pe trotuarul de vis-à-vis. Aşadar te voi aştepta. Ai şi trecut, iute şi privind fix înainte. Nu te-ai oprit. Şi din acest moment te urăsc şi-i urez, generos, acelui Ciocoi: «Poftă bună!», căci în cîteva clipe, dacă are chef, te poate horpăi întinsă în tava conjugală. Încornorat norocos. Aşa că grăbeşte-te, te aşteaptă conştiincios cu vasele spălate, «bărbatu-tău». Weekend plăcut şi horpăială rapidă, că pe la zece seara e deja prea tîrziu şi Ciocoiul cască de plictiseală şi somn.

Ca să vezi cum devine totul! De unde făceam elogiul delicateţii mele, am ajuns, din cura de des-ipocrizare, la cele mai plăcute pentru mine descărcări. Mă simt acum, deşi trivial cum mă arăt a fi în adevăr, nu numai distins cum mă ştiam dintotdeauna, dar şi destins cumva. Mă bucur: mă simt şi sînt vulgar, am terminat-o cu elegia!

De trecut ai trecut, de mărşăluit sub geam ai mărşăluit, mare mulţămită!, oricum de văzut azi n-am să te mai văd, lăsaţi voi ce aşteptaţi orice speranţă! Cît să fie ora? Şapte şi jumătate. Acum probabil horpăiţi tăvăliţi în foile şi orezul de sarmale.

...

28 oct., ora 13.25

Aseară, tocmai pe cînd – cu graţie de erudit – am pus foile într-un plic, îngrozit că, agitat cum eram, voi lăsa vreuna pe birou, aşadar tocmai cînd cu grijă sortam foiţele – Doamne, cît de inspirate! – a sunat telefonul. Era 20 fără un sfert şi era Todora, Todora-cu-o-voce-ce-mi-sună-dureros-şi-acuma-n-minte. Îmi sună aşa pentru că aşa îmi părea acea voce: dureroasă, mai bine zis îndurerată, una suav-bolnavă. I-am răspuns scurt, mitocăneşte şi, vroind să trîntesc telefonul pentru efect,

l-am azvîrlit pe lîngă aparat, pe bancheta de lemn. O «Voce» din casă a reacţionat, făcîndu-mă să-mi dau seama de violenţa gestului: «Doamne! De ce trînteşti în halul ăsta telefonul?». Într-adevăr, de ce? Mi-am aprins o ţigară, m-am învîrtit prin camere, am intrat chiar şi-n atelier: să sun şi eu, surdinizînd mitocănia anterioară? Poate că i-am făcut un rău nou, răspunzînd cum am răspuns, şi-o s-o fac să-şi strice toată seara. Să-i telefonez totuşi, şi, dacă răspunde Todora, să-ntreb sardonic, cu furie şi neputinţă, «casa Ciocoiu»? Sau mai bine tăcere?

...

Am plecat la băut şi m-am ţinut de cuvînt, susţinînd şi promiţînd c-o să beau pîn-o să cad în şanţ. Tînărul partener şi-a făcut datoria. Din vreme în vreme, în cursul nopţii, o priveam pe Iolanda cum mă priveşte fix, continuu, resemnată, asistîndu-mi histeria bahică. E clar, ea e mult mai puternică, se dă rar în spectacol, convinsă că oricare ar fi «dereglarea», cauza ei, e necesar să ne păstrăm demnitatea, decenţa. Trebuie că gîndeşte cam aşa: eu sufăr cu mine, nu cu alţii, asta ar fi un spectacol penibil. Pentru prima dată am stat singur cu Chittişor în camera ei mai multă vreme, deşi îmi era aşa de greu să răspund la graţiile ei de gazdă mică. Apoi am dezbrăcat-o şi am culcat-o, vorbindu-i în şoapte şi mîngîindu-i cu un deget obrazul, înfricat că mîna mea ar putea fi prea aspră pentru pielea aşa de netedă a fetiţei. Doamne, ce călcîie moi, roz-minuscule, poate avea un copil, cum poate zîmbi, tot mai îndepărtat, tot mai tainic, retrăgîndu-se în coridoarele necunoscute nouă ale minunatului lui somn de fiinţă mică, cum poate să zîmbească în timp ce eu îmi treceam uşor şi cu frică mîna pe obrazul ei, fericit c-o adorm. Şi cum stăteam aplecat şi-o priveam, şi-a deschis

brusc ochii mari, întrebîndu-mă parşiv-suav cu glasul ei infantil, demonic în însăşi angelitatea lui: «Ce mai face zmeoaica Zbîrlina?», adică un personaj pe care l-am inventat eu cîndva pentru ea...

...

Ani de-a rîndul, în locurile unde erau mai multe familii cu copii, se încingeau discuţii despre copiii lor, iar senzaţia noastră (trebuie că este şi a ta) era una de excludere, pe de o parte, de jenă şi de ruşine, pe de alta. Mă gîndesc, dar nu pot realiza – aşa cum poţi gîndi doar impersonal moartea – cum e şi ce înseamnă coşmarul singurătăţii bătrînilor, iar mai apoi, la capăt, ce cuprinde singurătatea celui rămas de unul singur, a bătrînului sau a bătrînei ce îi supravieţuieşte celuilalt... Mă întrebam uitîndu-mă la Chittişor dacă aş mai avea răbdarea şi liniştea de a creşte un copil, dacă singularitatea mea nu l-ar marca şi pe el.

În fine, în pragul lui 28, am fost scos cu forţa şi dus acasă.

...

Există momente cînd nu mai ştiu dacă te iubesc sau te doresc pur şi simplu, cînd totul nu e decît o dorinţă-iubire sau o iubire-dorinţă. Momentele astea sînt tot mai grave, mai bolnave, carnea mea nu se răcoreşte şi nici nu se purifică în carnea de februarie a fiinţei tale, ci bălteşte în propriu-i venin, se răsuceşte tot mai acut în zărul acru al urii sale.

Îţi aminteşti cina cu batal de la familia Botica? Te văzusem de dimineaţă, acum, în vizită, îţi schimbaseşi vestimentaţia, purtai cămaşa maronie, bărbătească, şi arătai excelent. Ciocoiul, idem, realmente vioi şi vesel, de o, de data asta, neprefăcută, neforţată vioiciune şi destindere facială. Cămaşa asta bărbătească mă obseda continuu, ca şi faţa ta şi trupul tău, ascuns: cămaşa

asta maronie era ca o piele nouă, de ce, mă întrebam. E un ritual, ştim bine, după un anumit eveniment, din care ieşi altul decît cel de dinainte, ca dintr-o abluţiune, pentru o abluţiune îţi lepezi şi hainele soioase. Credeam cu ani în urmă că numai morţii surîd destinşi, că numai ei, în somnul lor, surîd senin precum statuile greceşti. Nu numai ei: ci şi cei care au făcut dragoste, cei ce s-au îndestulat din ea, s-au epuizat în ea, au murit în ea, dezvăluind şi ei aceeaşi reînseninare. De fapt, privindu-vă, mă gîndeam, ieşind din spaimele şi interdicţiile spiritului burghez în care am fost crescut şi educat, că nu după dragoste urmează abluţiunea, ci că a face dragoste e în fond abluţiunea şi că un veşmînt proaspăt nu poate decît să slăvească acel act de catharsis carnal.

La un moment dat, cînd Botica turna digestivul, eraţi aşezaţi pe două scaune alăturate: Ciocoiul şi l-a apropiat imperceptibil de al tău, umărul lui atingea chiar fără să atingă umărul tău, el întors uşor în direcţia opusă – unde, în celălalt capăt, stătea „Cineva" –, tu uşor întoarsă către mine: un truc evident, umerii voştri se regăseau în reminiscenţa unei după-amiezi comune, a unei vieţi comune, nu era complicitatea noastră, ci a voastră, nu era complicitatea ta cu mine, cum ar fi părut din poziţia ta, ci a ta cu el, cum se vedea lesne din aşezarea lui.

După ce noi ne întîlnim, noi doi ar trebui să umblăm în aceleaşi haine!

...

De fapt aş vrea să îţi torăi toate astea şi să te privesc sau, mai bine, să te privesc în vreme ce te lovesc cu pumnul în faţă, ţinîndu-ţi mîinile frumos şi cuminte încrucişate.

Nu-ţi cer iertare pentru răutăţile trecute, prezente şi viitoare. Oricum, n-ai nici o vină; eşti numai de vină

că mă suporţi. Iată, Todora, nu te-am ascultat. Nu te-am lăsat să pictezi, şi nici eu n-am făcut nimic. Mi-ai cerut puţin tact şi măcar puţină măsură. N-am făcut-o. Dimpotrivă, am făcut totul pe dos.

...

PS

El şi-a luat atunci o jucărie pe care s-o modeleze cum vrea. Să înjuraţi amîndoi ca birjarii i se pare firesc şi bine-venit. Dar tu ai ieşit şi eşti cu totul altceva."

Am respirat adînc, răsucind foile citite şi necitite în mînă: Roman. Într-o zi mi-a spus că sînt urîtă şi prea neagră şi că am ochi de vampir. Şi cînd mi-a spus asta, eu mi-am amintit ziua cînd m-am uitat pe tăcute la Marc şi sprîncenele lui şi degetele mari de la picioare, sau nu degetele, urechile?, mi s-au părut urîte, mă deranjau fizic, şi o voce din cap mi-a spus: Gata!

Gata.

Şi la fel i-am spus lui Roman, dar cu voce tare, cînd mi-a aruncat observaţia asta, cu vampirul: Gata. Gata.

Şi a fost gata. La nici trei luni după funigei. Şi-am rupt scrisorile, nu erau aşa de multe, asta cum dracu' a scăpat? Un an şi jumătate, atîta a ţinut. Un an şi cam opt luni, de fapt... Era fermecător, era fantastic. Şi nu mi-a făcut bine. Bine că s-a terminat, m-am lăudat cu voce tare, simţind că de fapt e mai complicat, că de fapt mint, că de fapt mă doare şi-acum eşecul ăsta, povestea asta complicată, deloc în regulă, deloc curată, dar că el...

Cu un gest lacom, am scos toate hîrtiile din cutie, încă o scrisoare de la Roman, alta... Cum dracu' a scăpat? Din moment ce eu le-am rupt pe toate? În loc să le pun într-o sacoşă românească şi să călătoresc cu ele pînă la capătul lumii, le-am rupt. Bine-am făcut. Cine ştie cît aş suferi acum, recitindu-le. Scrisoarea asta a doua e scrisă pe

jumătăţi de coală, cu pix care s-a cam şters, iar literele sînt aşa de mici, încît am nevoie de lupă. După dată, 1978, e mai veche.

— Dă-i drumul, e timpul! mi-am ordonat.

„5 XI 1978

Am citit şi recitit aceste «texte» ultime şi nu ştiu cu ce să încep. Adevărul e că sînt obosit. Obosit şi cu un aer absent, aiurit, care sare în ochi. Aproape complet scufundat în mine.

...Un absenteism şi real, şi aparent. Căci mă apucă groaza cînd mă gîndesc ce urmări are pentru tine intruziunea mea în existenţa ta. Nu reuşesc să-ţi aduc nici o alinare şi nici o bucurie. Îţi intensific disperarea, ţi-am transformat urîtul cotidian în criză acută, ţi-am scos la suprafaţă o suferinţă ascunsă.

...«abulia» mea, care îţi marchează atît de negativ existenţa. Mi-e teamă pentru viaţa ta, ce fac eu cu ea? mă întreb. Decît să i-o distrugi, mai bine să ai puterea să dispari, îmi spun.

...Nu te cunoşteam, dar eram deja supărat pe tine, poţi să-ţi închipui asta?, pentru că am ascultat bîrfele lui Horaţiu.

...Acum patru zile, cînd ne plimbam pe lîngă pădure şi tu te-ai urcat pe trunchi să-mi iei un con, îmi venea să-ţi ţip: *«De ce n-ai avut răbdare să mă aştepţi?». Da, Todora, de ce n-ai avut răbdare să mă aştepţi?*

Nu tu te-ai agăţat de mine, să fie clar. A fost şi este ceva de amîndoi dorit. Ştii prea bine că dacă nu vreau nu pot să fiu «agăţat», partide am avut destule. În acel aprilie tîrziu ne-am căutat şi ne-am întîlnit «întîmplător», regia este colectivă. Şi nu îţi permit să foloseşti asemenea vorbe incorecte. Crezi că suferinţa mea este mai mică? Dar dacă eu m-am agăţat de tine? Ştiu, s-ar putea

ca pînă la urmă eu să pierd partida, tu să ai pe cineva şi eu pe nimeni. S-ar putea ca într-o zi, ţi-o urez cît mai curînd, să întîlneşti într-adevăr bărbatul care-ţi trebuie, şi-atunci ai să mă priveşti străină, indiferentă. Ca să nu mai vorbim că din cauza mea ţi-ai stricat şi cîteva relaţii în lumea artistică... te rog, nu ţi le mai strica.

...Iartă-mă, dar nu-s capabil să-ţi scriu. Aş prefera să îţi vorbesc şi să-mi răspunzi pe loc. Sînt doar un joc de frunze peste cenuşa dintre un bărbat şi o femeie. Tabloul tău ultim, cu personaje şi măşti – este despre noi. El este prezenţa, eu umbra, absenţa, fantoma de fum. Q.e.d."

Şi pe asta am citit-o pe sărite, mai erau încă două pagini, dar nu mai aveam chef, nu mă mai interesa. Ce tablou cu măşti? Nu-mi amintesc, poate e acasă, în pod, poate l-am distrus, după ce m-a pisat el şi m-a otrăvit făcîndu-mă să nu mai pot să îndur nimic. Şi-atunci, ca să închid hărţuiala interminabilă, cearta cu explicaţii minuţioase, în care tăiam amîndoi firul în patru, în opt, în o sută opt, l-am sfîrtecat cu cuţitul, *L-oi fi înjunghiat...* am spus, şi vocea mi-a sunat spart, revedeam cu ochii minţii asemenea scene. Sacrificii rituale, ha-ha. Sau poate am pictat peste el altceva, la multe pînze, sub un tablou se găsesc altele, distruse, după scenele lui.

— Mila e un sentiment tragic. Mila şi frica... Tragedia este o imitaţie, cu oameni în acţiune, care stîrneşte mila şi frica. Mă rog, nu mi-o mai amintesc complet, c-am făcut estetică cu Botica, şi pe el îl interesau realismul şi mesajul, nu tragedia. Dar înainte de a fi o imitaţie, tragedia e o realitate, e ceva ce li se întîmplă unor oameni. Şi gata. Eu totdeauna am avut prea multă imaginaţie şi m-am pus în pielea altora. Şi-aşa mi-am făcut praf tablouri. Sau, şi mai şi. Eu i-am spus unui bărbat pe care l-am iubit ce

rău mi-a făcut altul, de dinainte, şi atunci el mi-a făcut acelaşi lucru, la pătrat. Tot ce eu i-am spus, el a întors împotriva mea. E ca o lege a naturii. A naturii umane, am hohotit eu. Sînt tare ca un bivol!

Nici scrisoarea asta nu e semnată, nici măcar cu o literă, un „r" mic, acolo... Am scotocit în teancul de hîrtii, doar-doar mai găsesc vreuna, eventual de-a mea. Am mai găsit un plic, lipit de nişte vederi de la Carolina, ca să vezi: poate pe-ntuneric, cînd închid capacul, lucruşoarele din cufăraş prind viaţă şi se mişcă, se aşază cum vor ele, într-o ordine mai cu sens decît le pun eu. În adevărata lor ordine. Pe plic scrie, la maşină, „Domnului profesor Roman Pintican", înăuntru sînt coli îngălbenite, foarte şifonate, ca şi cum cineva le-ar fi strîns în pumn să le arunce, apoi s-ar fi răzgîndit, ar fi netezit paginile cu palma şi le-ar fi împăturat frumos. Să le găsesc eu acum şi să mă bucur.

„9 nov. 1979. Roman al meu pentru toate lumile din timp,

O săptămînă de cînd nu ne-am văzut, n-am vorbit, n-am făcut dragoste, un sentiment de vid, de nonsens. Ca să îţi scriu m-am dezbrăcat. Sînt goală. Mi-am scos pînă şi inelele. Şi agrafele din păr, părul pe care mi-l săruţi. Nu mai e nimic între mine şi tine, e ţipătul sîngelui meu doar către tine. Vreau ca toată noaptea să te ţin lîngă mine, încolăcit şi sugrumat de coapsele mele netede şi fierbinţi, culcat pe sînii mei mici şi înfioraţi, înnebunit de atingerea pielii mele. Vreau să văd cum ţi se înceţoşează ochii de dorinţă, vreau să îţi simt palmele, buzele, căutîndu-mă, realcătuindu-mă. Şi tu să-mi vorbeşti, să te lipeşti de mine golit şi de ultimul gînd, să iei din mine forţa de a trăi, tu, *în felul ăsta să nu te mai temi de moarte şi să nu mai suferi*

atîta pentru greşelile pe care le-ai făcut şi în care încă trăieşti. Mă gîndesc la tine, simt că eşti al meu, al meu, *numai al meu,* vreau să te văd *eliberat* de tot ce te leagă de oricine, numai al meu, bolnav de trupul meu. Sînt ca o ofrandă păgînă care te aşteaptă. Tu, zeul meu. Te voi primi în mine cu un ţipăt de triumf nesăturat, mă gîndesc numai la tine, Roman al meu, iubitul meu, îmi trebuie o noapte întreagă cu tine, o noapte nebună, o noapte lungă şi nebună, numai noi. Pentru că tu eşti al meu."

Scrisoarea Melindei, am zîmbit eu şi am frunzărit-o, trei pagini mari, dactilografiate, cu o grămadă de sublinieri. Nici pe-asta nu am avut răbdare s-o citesc pînă la capăt, şi pe-asta am uitat-o, mi-a dat-o Roman însuşi, din greşeală, într-o carte... iar eu am citit-o, de-a putut să-mi pună diagnosticul definitiv: *Nu eşti o doamnă!* Poate că mi-a dat-o dinadins, ca să ştiu, să putem încheia mai repede. Ar trebui s-o înapoiez, m-am strîmbat eu. Dar cui? am ridicat eu din umeri, el e plecat taman în Canada, aşa mi-a spus vară-mea, că e *visiting professor* acolo. Toţi sînt în străinătate. Olga. Şi Manfred. Şi Claudiu, ba nu, ăsta s-a întors. Şi Roman. Şi Melinda, asta-i în Italia. Foarte bine. Şi, prima, Pauline cea predestinată de la botez plecării în lumea largă.

Am pus scrisorile la o parte, am inventariat averea din cufăraş... vederi vechi de la Carolina, cîteva scrisori de-ale Cristinei, un bilet de la mama, a fost aici şi nu m-a găsit. Cu gesturi moi, am răscolit lucruşoarele ponosite: o pietricică albă în forma unei inimi, culeasă Dumnezeu ştie cînd şi de unde, o ghindă uriaşă adusă de vară-mea din Franţa, un trandafir uscat, o brăţară din metal auriu cu inscripţia „Pif", asta a fost o glumă de-a lui Marc, mi-a dat-o agăţată de deget, un semn de carte cu imagini din Aiud, cadou de la Carolina, eram pe-a patra cînd mi l-a

dat, un porcușor verde din sticlă de dimensiunea unei unghii, primit tot de la vară-mea cu urarea să am bani. Și-am și cîștigat bani buni, imediat după ce m-am mutat la publicitate, reclama mea cu America mi-a adus bani frumoși, de mi-am putut schimba apartamentul cu ăsta... Mai am: o cutie de chibrituri pe care scrie Bulevard, o radieră a lui Roman, un cui, un metru de tîmplar, ăsta-i al lui tata. Apoi, calendare mici, cu date încercuite, dar nu mai știu ce înseamnă, de ce erau atunci așa de importante. Și o brichetă aurie de metal, e grea și e a lui Marc și nu mai funcționează. Fleacuri. Toate cutiile sînt burdușite cu fleacuri, toată casa, spun tare, cu dezgust, mă aud ca pe un străin, ca pe un musafir, sînt hotărîtă să le arunc pe toate, să fac curat.

Și în timp ce spuneam asta, mîinile mele au pus harnic toate lucrurile înapoi, nu pot să le arunc, aproape fiecare îmi amintește ceva, iar care nu-mi amintește, îmi pune o întrebare. În sinea mea, de fapt cred că mai este vreme, sigur mai este, am veșnicia în față.

Am cîntărit oftînd scrisorile lui Roman, Să le rup, să le las?

— I-am spus ce rău mi-a făcut altul, și atunci el mi-a făcut același lucru, la pătrat. A întors împotriva mea tot ce i-am mărturisit. Zi-i lege a naturii umane, și gata. Chiar nu îmi aminteam că a fost așa de rău! am suspinat, simțindu-mi inima lichidă ca ouăle bătute pentru papară.

Îmi amintesc ziua cînd am rupt scrisorile, acum, după atîta vreme, poate ar fi fost bine să le pot frunzări și citi: așa, pe sărite... că memoria nu e infailibilă. De fapt, simt că toate astea și-au pierdut consistența, am un sentiment aiurea, că întîmplările numai pînă nu mi le recapitulez cu de-amănuntul sînt reale, pe urmă, după repovestire, își pierd cu totul consistența, realitatea: fum! Ceea ce într-un fel nu e rău. Spulber ceea ce este deja spulberat. Numai durerea îmi rămîne. Și vina.

Am luat metrul de lemn al lui tata şi mi l-am pus între pensule, să-l am sub ochi. Am pus bricheta lui Marc între tuburile de vopsele. Şi jumătăţile de coală scrise şi desenate cu aur, la îndemînă pe-un scaun, o să le citesc. Cîndva. Curînd.

7

Şi-n anul cînd a venit prima dată Olga şi am plecat cu ea la mare şi-apoi în Deltă, şi ne-am întors numai în a doua decadă a lui septembrie... surorile Drăganu, cutrele!, iar s-au băgat pe fir, mi-au ieşit în cale, în faţa uşii, şi mi-au spus că Todora n-a stat pe-acasă. Nu altceva, numai atît. Le-am înjurat în faţă, continuînd să urc scările. Dar tot m-am supărat, a auzit şi Olga. Şi am avut un schimb greu de cuvinte cu Todora.

— Eşti aici prin mine, i-am spus, te-am cules de pe stradă! Degeaba te uiţi la mine cu ură.

— Nu chiar! a răspuns cu un rîs silit. Şi mi-ai mai spus asta, am reţinut. Avea o voce plictisită, iar în secunda următoare i-a sărit ei ţandăra şi-a început să se certe ea cu mine. Între noi doi, totuşi tu erai om în toată firea, nu eu, aşa că vina ar trebui împărţită proporţional cu vîrsta împricinaţilor. Ţie îţi revin vreo şaizeci de procente, mie vreo patruzeci! a spus, semn că s-a gîndit la toate şi a făcut calcule, cu meschinărie. Şi din nou m-a îndemnat să divorţez, Divorţează! spunea, sau spune-mi mie să divorţez eu, nu-i nici o problemă!

Am înghiţit-o. Nu îmi mai venea să dau în ea, nici să mă tot cert. Nu asta e soluţia, alta trebuie să fie.

O s-o recuceresc, mi-am promis eu, mi-o iau eu înapoi. Şi am încercat s-o scot, s-o distrez, ba chiar m-am oferit să intervin prin cunoştinţe ca să se mute într-un loc mai bun, că nu-i era nici ei uşor acolo. În iarna care a urmat a lipsit sistematic de-acasă, şi m-am gîndit că iar e cu careva, că iar a cules un pulalău, dar cînd m-am interesat discret, am aflat că făcea cursuri de specializare în neonatologie. Am fost şi uşurat, şi enervat. În loc să încerce să salte, să iasă din meseria aia prostească şi să ajungă ceva pe măsura studiilor, ştiu eu, profesoară la o şcoală, desenatoare într-o fabrică, orice, dar nu toată ziua la cheremul şefilor, ea făcea tot ce putea să se afunde şi mai tare în dispensare şi spitale. O dată am prins-o că mergea la injecţii acasă, la nu mai ştiu cine! Şi ăia au plătit-o ca pe o soră oarecare, mare ruşine mi-a făcut.

— Tu, în loc să îţi cauţi un post după diplomă, sau altceva, la ce ai făcut tu facultate? Tu faci cursuri de asistentă! Ce-i asta? La ce îţi trebuie specializare? am întrebat-o.

— Îmi plac copiii, mi-a spus.

— Atunci fă-ţi unul, Tudorel! i-am spus. Şi pot să jur că atunci mi-a venit ideea. Şi-n cîteva zile, a prins contur. Tudorel, draga mea, fă-ţi un copil. O femeie nu poate rămîne fără un copil. Fă-ţi un copil.

S-a uitat la mine lung, fără o vorbă. Am ştiut ce are în cap. N-am spus nimic, după mine, discutatul prea mult nu aduce decît necazuri, oamenii taie firul în patru, se învinuiesc, ies resentimentele la iveală. Ce mai, ies greşelile, iese ura. Mare parte din viaţă ne-o petrecem încercînd să reparăm greşelile vechi.

— Fă-l cu oricine! i-am spus, că aici este loc destul! Creşte el! dacă eu am fost în stare să-mi fac unul, ca bărbat, pentru tine trebuie să fie uşor. Fă-ţi un copil, să ducă numele mai departe. Îl recunosc! Eu îl recunosc, i-am făgăduit, şi nu minţeam, eram sincer, eram hotărît

că, dacă-mi vine gravidă acasă, recunosc copilul și-l cresc. Oamenii greșesc, m-am gîndit eu, am greșit, o bună parte din viață merge pe repararea unor greșeli. Am greșit cu ea, de la-nceput, ca să nu se supere puiu' tatii. Și Dudu a crescut și-a plecat, m-a lăsat. Și eu am fost ocupat cu asta. Mare parte din viață ne-o petrecem cu repararea unor greșeli, acum e vremea să mi le repar pe-ale mele. Am greșit cu ea. Și a luat-o razna și s-a apucat de Tehnică sanitară. Mi-a explicat mie Negrea cum i-a mers ei mintea. Că, sigur, cu ea nu s-a mai putut vorbi, și nici acuma nu știu dacă se poate. O las să-și facă un copil. Îi fac un copil, că doar nu numai de la Pauline o fi valabil! m-am luminat eu, cîntărind-o.

I-am dat timp să se gîndească la ce i-am spus, o pîndeam și credeam că la asta se gîndește. În zilele și săptămînile următoare i-am servit ideea cu picătura. Se apropia ziua ei, 17 februarie, era o bună ocazie să-i fac o surpriză, s-o sărbătoresc. Să o recuceresc. Sînt vinovat față de ea, am recunoscut. Sau poate recunosc numai acum, poate că atunci nu am gîndit chiar așa de clar, poate numai am simțit. Pot repara relația, sînt destul de abil să o repar. Mi-o iau înapoi.

Și i-am invitat pe toți la noi, la cină, pe Pușa și pe Nicu Moga, pe Dimbești, pe Negrea cu nevastă-sa și cu cumnata lui, că era la ei. Și pe Dimsza, pe amîndoi. Și am chemat-o și pe Livia, să mă ajute.

Se nimerea bine, ziua ei pica duminică, de sfîntul ei, și eu i-am organizat cina pentru sîmbătă seara. A apărut, tîrziu, și-a găsit casa plină. O văd și acum, era îmbrăcată într-o pereche de pantaloni matlasați galbeni, cu ghete cu șireturi, și două pulovere puse unul peste altul, unde lucra ea era frig. Dar după vopseaua de sub unghii, mi-am dat seama că nu la spital a întîrziat ea sîmbătă seara, ci la atelier. Numai să nu fi dat de alt futalău, m-am gîndit, dar nu am spus nimic, nu era cazul.

După ce au plecat toți, s-a apucat de strîns. Iar eu am tras-o spre mine, drăgăstos. S-a uitat la mine cu o privire străină, aspră, ca la un necunoscut care o înghiontește în tren. Are și ea dreptate, m-am gîndit, atîția ani... Că m-am ținut. E drept, n-am jurat că nu m-ating de altcineva, am avut ocazii, am consolat eu destule *donne* în toți anii ăștia, *se sia bella, se sia brutta*... vorba cîntecului... Dar acum, că Olga e bine și pe calea cea bună... Așa c-am tras de Todora, ea s-a ferit, a scăpat paharele din mîini și unul s-a spart.

— Lasă-l dracului, cureți după, am spus, și-am înghesuit-o pe canapea.

În cameră era cald și fum, vesela murdară și scrumierele pline erau încă pe masă. Hei rup, hei rup,/ Bum!, îmi venea mie să fredonez, acum e acum. Și am îngrămădit-o pe canapea și-am futut-o. Cu forța. S-a smucit, s-a împotrivit, dar tot am făcut ce am vrut. Între doi soți, mi-am zis, se întîmplă și de-astea, nu-i grav. Te învăț eu minte, i-am spus, și eram hotărît s-o aia ca lumea, dar după o secundă, la cît s-a zbătut și s-a împotrivit, eram gata.

S-a ridicat imediat. Se uita la mine cu scîrbă. Am ascultat dușul, nu-i nimic, mi-am spus, o împac cînd iese, între soți o palmă, un mic viol, asta nu-i grav, se iartă. A ieșit din baie gata echipată, purta aceiași pantaloni galbeni, groși, ca de cosmonaut, și puloverele unul peste altul. S-a oprit și m-a privit drept în față, cu ură și cu încă ceva, rău. N-a spus nici un cuvînt. N-am mai văzut în viața mea atîta ură în privirea unui om. Nici chiar la Pauline. S-a îmbrăcat în palton și a plecat, unde se duce ea după miezul nopții? La cine?

N-am oprit-o, n-am încercat s-o opresc, am lăsat-o să plece.

A doua zi, duminică, i-am luat pe Livia și pe Nestor și ne-am dus la Cetate, îmi omor vremea mai ușor cu ei, și pe cînd mă-ntorc, e-acasă și ea, se trezește ea pînă viu.

O găsesc trezită la realitate. Un mic viol nu-i chiar așa mare lucru, îmi spuneam pe drum. Și-o să văd pe loc ce e de făcut.

Am pornit înapoi după-amiază, pe lumină, dar numai după ce Livia a încărcat mașina cu tot felul de zarzavaturi de la mumă-sa, sfeclă și cartofi și morcovi, varză murată, borcane cu castraveți murați. Era un pic de ceață, nu groasă, numai pe la trei am putut porni. Drumul de la Cetate pînă la Blaj a fost cam lunecos. Îmi mai amintesc ieșirea din Blaj. Oricît mă sforțez, nu-mi pot încă aminti altceva. O văd și pe Todora, o singură imagine, îmi pune la nas o floare zbîrlită, gura-leului, am spus cu greu, m-am sforțat să vorbesc ca să-i fac ei o plăcere. Plîngea, era foarte frumoasă, cu ochii ei mari în lacrimi și gura umflată, roșie. Tudorel!

Oricît încerc, altceva nu-mi amintesc. Că n-a mai fost nimic.

Mirosul de garoafe de grădină e ca dus, aproape că nu-l mai simt. Dar putoarea, că n-a catadicsit să le schimbe apa, mă deranjează.

Partea a patra

Luni

1

Azi-noapte am dormit prost, aşa păţesc totdeauna cînd am control. Mă gîndesc mai mult cu ce mă îmbrac, calculez ce haine-mi pun dacă-i senin, dacă plouă, dacă... de parcă m-aş duce la parada modei sau la plimbare pe Corso, nu la medic. Cred că e o formă de apărare, ceva de genul ăsta. Ca şi cum i-aş spune doctorului, Uite, mai am încă pretenţii de apartenenţă la omenire, îmi duc povestea în spate cu toată... decenţa... mă şi fardez pentru ea. Pentru dumneavoastră, de fapt, să nu vă grăbiţi prea tare cu mine, şi să vă răsplătesc în felul meu pentru ce aţi făcut... să nu mă abandonaţi încă, chiar dacă...

La dispensarele unde-am lucrat, n-am avut eu cazuri de-astea, iar pe urmă, la secţia de bebeluşi, ce mai, a fost o fericire! Acolo era viaţa care se arăduia, nu ieşirea. Toţi tăticii ăia cu flori, o frumuseţe. Carolina mi-a spus că mă invidiază pentru mirosul de lapte şi de prunci în care lucrez. Sigur, nu a fost chiar aşa cum îşi închipuia ea, dar a fost cel mai bine din tot ce poate fi în spitale.

M-a trezit soneria: m-am uitat prin vizor şi am văzut un bărbat grăsuliu, c-o geantă pe umăr, un poştaş cu chipiu. Şi nici nu era pentru mine, ci pentru vecina de palier. Cu pensia. Seamănă cu cineva, mi-am spus...

Iar după ce am scăpat de el, m-am gîndit: seamănă cu Mircea, tîmplarul de la Gine, care mi-a spus că m-ar lua dacă m-aş lăsa *de chestia asta... Eu aş putea trece peste tot*, parcă acuma-l aud. A făcut trei rafturi şi-a bătut patru cuie la mine-n apartament, iar după aceea s-a prezentat la uşă, în costum, cu flori în mînă: *Dacă te laşi de chestia asta, eu aş putea trece peste tot, aş uita asta!* Şi cu o mişcare scurtă din cap a arătat spre pînză, îl primisem în atelier, eram cu şorţul de pictat pe mine. Pictam, eram cu mîinile pline de vopsea, încercam să pictez cu degetele de la stînga, să-mi las mîna să facă ce ştie ea, ceva trebuie să ştie şi stînga, şi el se arăta gata să mă ierte că pictez... Oare ce i-am făcut şi ce vină am? m-am întrebat în prima clipă, e o neînţelegere la mijloc. Ce i-am făcut eu acestui om cumsecade, care are aceeaşi meserie ca tata, *cu ce*, vorba lui Marc, *l-am provocat*? Dar îmi venea şi să rîd cu hohote. M-am purtat frumos cu el, e un coleg, are atelierul în subsolul clinicii mele, ce i-am făcut eu de se oferă să mă ierte? Ştii, Mircea dragă, i-am spus, îţi mulţumesc foarte mult, dar îmi place aşa de mult *chestia asta*, încît nu cred că m-aş putea lăsa de ea! Şi pentru că el a insistat, i-am dat în cap: Mircea dragă, eu cu chestia asta pot face o grămadă de bani.

Eu, care am făcut un singur tablou pe bani! şi n-am fost în stare să vînd nici unul, că nici n-am încercat, de fapt.

Şi abia asta, cu banii, a fost pe limba lui, deşi nu pricepea el cum devine treaba. M-am simţit ca un măcelar de ocazie după ce i-am spus asta, dar chiar n-am avut chef de încă unul care să binevoiască să mă ierte, să mă aibă la mila lui, să mă ierte el, pentru orice crede el că

trebuie să-mi ierte și eu să nu mai fac. Ei, Doamne, frumos ai mai făcut tu oamenii, săracii.

Și brusc m-a apucat, acum, la ani lumină de la întîmplare, o mînie de zile mari contra lui Mircea și contra tuturor celor ca el. Și-am început să mă răstesc spre tavan:

— Nu vreau să fiu iertată. De nimeni. Nu vreau să fiu iertată, nu, nu, de nimeni, niciodată, pentru nimic. Pentru nimic din ce-am făcut. Nu vreau. Niciodată. Nu.

Gîfîiam cînd m-am oprit.

Atunci, după oferta aceea a lui Mircea, m-am hotărît eu să fac pe dracu-n patru și să-mi găsesc altceva, gata cu asistenta medicală, rolul ăsta l-am jucat destul, haina asta am purtat-o să îmi ajungă. Și chiar la timp a venit revoluția, iar eu am putut să plec. Și n-am mai fost colegă cu el, am început și eu să lucrez mai în domeniu, la agenția de publicitate... am hohotit eu, de parcă aș fi băut.

*

Azi e zi de control, nu-i bai că m-am sculat așa devreme, am timp să mă pregătesc.

La început aveam un fel de entuziasm să mă duc... nu entuziasm, aveam încredere, mi se părea că mă duc cu rost. Că omul este o ființă irațională, crede că este o soluție și cînd nu este nici una. Și pe deasupra vrea să știe de ce. Păi, de-aia. Că nu există nici o legătură între meritele unei persoane și ceea ce-o lovește. Și eu am vrut să știu: De ce? Și ce anume am greșit eu așa de amarnic încît să fac *asta*! și mi-am indicat capul. Acum știu, acum abia încep să știu: am greșit o grămadă, dar nimic nu are nici o legătură cu boala. Nimic. Am ajuns la o concluzie pe dos de punctul de unde am pornit. Sînt liberă.

Sînt liberă, am repetat.

Mama, că nu ne-a bătut. Sigur că nu. Numai atunci, pe mine, pentru desene. M-a întrebat, aproape ca Galda, dacă m-am lovit la cap. Sau dacă am căzut și m-am lovit cu capul. Și eu am spus nu, nu. Niciodată? a insistat doctorul. Niciodată, i-am spus eu, eu nu m-am lovit la cap niciodată, în nici un fel. Niciodată. Așa și mama. Nu, nu ne-ai bătut, i-am răspuns eu, și nici n-am clipit.

Și ea iarăși a repetat că nu ne-a bătut cînd eram mici, niciodată, și se uita la mine, aștepta. Sigur, mamă, i-am spus, așa este, dumneata niciodată nu ne-ai bătut, niciodată. Și am închis ochii. Pe Carolina, că nu-i a ei, n-a atins-o, asta drept. Dar pe Trăinucu și pe mine ne-a mai atins.

Zîmbesc cînd îmi amintesc, mă cuprinde un fel de duioșie pentru mine cînd eram mică... au găsit toată casa desenată cu tăciuni stinși, galițe și capete de bivoli printre flori mari cît un copil, unde era o bucățică de perete neacoperită de mobilă, eu trîntisem cîte-un desen... Cu cărbune stins din vatră, că n-aveam altceva. Și le-am ieșit înainte rîzînd, ca și cum aș fi așteptat un premiu. Cînd a văzut ce-am făcut, m-a trimis în poiată după bici și mi-a tras cîteva cu codorîștea. Ea. Nu tata. Am zăcut... mă uitam de sus la mine, vedeam de sus secerătorii și satul și o mingiucă cît oul de bibilică, și-n jur era beznă și zgomot de tobe... Cred că asta-i prima mea înălțare, îl vedeam și pe tata cum se scoală din pat și vine să se uite la mine, Ce-i cu lumina asta șovăielnică ce-o înconjoară? și de ce-i albăstruie? a întrebat-o pe mama. A venit lîngă el și și-a trecut palma pe deasupra mea, dar așa, cu frică, cum și-ar fi trecut-o prin para focului... și i-a spus că nu-i bai, Tădeauna-i așe, tu nu știi! Nu vezi că-i numa' cît ar da un clop de licurici! Și s-au uitat amîndoi la nălucirea de lumină ce li se părea că urcă deasupra patului unde boleam. Cel mai rău era cînd adormeam, asta țin bine minte, visam același și-același lucru, de mii de ori, sus,

sus, şi eu urc şi cad, urc şi cad. Nu-i nimica! doarme şi-o să-i treacă!, aşe geme ea cînd doarme! a hotărît mama. Da' lumina! a oprit-o tata, Ba, a spus mama, aşe-i deasupra ei din cînd în cînd, că tu nu te uiţi, şi poate nici nu-i, poate numa' ni se năzăreşte! Respiră ca un pisoi... a mai spus tata, şi toarce.

Îmi amintesc sau îmi închipui?

Iar torsul, eu l-am avut de cînd mă ştiu. Nu m-au putut dezvăţa de el, n-au avut încotro şi s-au împăcat cu el, deşi, aşa mi-au spus, la-nceput li se ridica părul măciucă cînd mă auzeau. Au crezut că *asta a lor*, eu adică, o să cînte, că poate are voce. Ceea ce s-a dovedit greşit, la orele de muzică profesoara îmi spunea să tac, că stric tot corul. În altă parte mi-a fost înclinaţia, mîzgăleam cu orice, cu o bucată de creangă pe pămînt sau cu tăciuni stinşi pe lemnul tărnaţului, şi-mi ieşeau nişte linii lungi, unduioase, de parcă ce desenam eu, un deal sau o bibilică, era viu şi gata să umble.

Cînd am fost la control data trecută, adică acum... acum ceva vreme, doctorul mi-a spus, încurcat dar şi vag încurajator, ceva despre o internare. Să zicem că sînt curioasă ce-o să zică azi. Data trecută n-a dus lucrurile pînă la capăt. M-a cruţat. Dacă l-aş întreba direct, mi-ar spune. Dar nu cred că mai am forţă pentru asta. Intru într-o dezordine aşa de mare, că-mi pierd capul, ultima dată cînd a vorbit serios cu mine eu mi-am uitat poşeta în cabinet, şi-am fost nevoită să mă întorc, n-aş fi avut cu ce să deschid uşa, să intru în casă.

M-am îmbrăcat frumos pentru el. Fusta mea roşie, lungă, o bluză vişinie cu mîneci lungi, m-am şi fardat. Data trecută mi-a vorbit mai mult despre America decît despre mine. Şi eu, culmea ipocriziei, culmea laşităţii, în loc să urlu, m-am prefăcut interesată. Îmi era şi un fel de milă de el, avea să-mi spună nişte lucruri, trebuia să le scoată

pe gură şi-i era greu. Şi-atunci conferenţia despre America. Iar eu n-am aflat nici măcar cît a mai rămas. M-a păcălit.

*

La început, am fost furioasă pe el, *De ce nu mi-aţi ales o altă boală, una vindecabilă, ce dracu'*, l-am întrebat eu prima dată. Atunci eram mai curajoasă, aparţineam lumii. Azi mi-au făcut morală, şi el, şi rezidenta, că de ce am întîrziat. La clinicile astea unde se stă la coadă pentru o zi în plus, încurci pe toată lumea dacă îţi pierzi rîndul, dacă întîrzii chiar şi numai o jumătate de ceas. Astăzi am încurcat coada la zile...

Doctorul meu fost-zîmbitor, că acum nu-mi mai zîmbeşte, nu se mai potriveşte cu stagiul meu... cu stadiul, cu stagiul, cu..., am continuat să chicotesc. Greu lucru, o asemenea clinică. Coridoarele. Asistentele, fostele mele colege... Doctorii, alergînd dintr-o parte în alta. Pacienţii ca mine, îi cunoşti după culoare, după peruci, după părul de-un deget, după neputinţe. Aproape toţi vin însoţiţi. Însoţitorii sînt nervoşi şi trăncănesc, crăciţi pe scaune. Şi iese cîte-o asistentă:

— Îi rog pe aparţinători să se ridice şi să lase pacienţii să se aşeze!

Că la atîta omenire bolnavă, nici scaunele nu mai ajung. Bărbaţii sînt cei mai nervoşi, n-au răbdare, se luptă între obligaţia de a fi grijulii şi enervarea de-a fi, ei, ditamai oamenii sănătoşi, *cărora n-o să li se întîmple niciodată asta*, puşi să îndure *aşa ceva*, să stea pe holuri de spital lîngă nevestele lor *atinse*. Cînd vin cu copiii, atunci sînt cu totul altfel, umili, numai că nu se tîrăsc pe ciment. Şi vorbesc umil chiar şi cu portarul, mai că s-ar pune în genunchi în faţa medicilor, ca-n faţa altarului, să se-nchine, atunci toţi sînt Iov, un Iov cu sute de capete, lovit direct

în carnea fiicelor şi fiilor lui, atunci toţi se simt loviţi direct în speranţa lor, în nemurirea lor prin fii şi fiice. Cu nevestele sînt mai răi... au un aer jignit, de fapt le poartă ranchiună că-s bolnave. Iar dacă e vreun bărbat bolnav, nevasta de lîngă el are o răbdare nesfîrşită. Din cînd în cînd, iese cîte-o asistentă:

— Linişte!, aici se lucrează, vă rog! o să vă ia pe toţi, deşi sînteţi de trei ori peste limita admisă!

Mare plăcere să merg.

Cum fac ăştia limită, cînd e vorba de boală? De ce nu au mai mulţi medici, dacă sînt aşa de mulţi pacienţi! Şi ce umili sînt oamenii. Mai rău ca la biserică, în faţa icoanelor. De parcă umilinţa lor i-ar înzestra pe doctori cu puteri, cu puterea să vindece ceea ce nu poate fi nici tratat. Păi şi dacă m-aş certa cu doctorul ca la uşa cortului, tot îmi dă reţeta. Că n-are încotro. Că tratamentul e standardizat. Mi-o dă, trebuie să mi-o dea. Cînd sînt medicamente, bunînţăles, ca să vorbesc ca mama.

Trebuie să le fie greu şi lor, pesemne că şi varul de pe pereţi are coşmaruri şi suferă de la atîta groază. Şi speranţă nebună, fiecăruia îi trece prin minte că, cine ştie, el o să se vindece prin minune, o să fie salvat. Ales şi salvat. Şi leacurile cu frunze, pătrunjel şi păpădie... şi postitul, cu efecte spectaculoase... da' cum mănînci, cum e la loc. Şi ăia cu vitamina C! Mereu şi mereu acelaşi lucru, acelaşi delir, aceeaşi aşteptare a minunii. Şi teoria conspiraţiei, că medicii de fapt ar putea, dar nu vor ei să ne dea nouă, bieţii de noi, leacurile adevărate, tratamentele adevărate, pentru că ei, de fapt, sînt agenţi pentru industria farmaceutică, chiar pentru Marele Consiliu Eugenetic, nu vezi că populaţia globului s-a înmulţit prea mult, lucrează şi ei să ne răărească, mîrîie unii, cu privirile fixe. Ultima dată, tipa aia din Deva, cu berea, să bei bere, că scapi.

Da, şi doctorilor trebuie să le fie greu. Se şi plictisesc, se satură, sînt sătui de suferinţa celorlalţi, a pacienţilor, care se uită la ei cu priviri umede, imploratoare, de cîine.

Şi mai sînt ceilalţi pacienţi, care se satură ei de doctori şi de spital... Nu mai pot să îndure jocul. Obosesc. Să vină de departe, de la mama dracului, pînă aici, să aştepte, să facă frumos, să spere, să-i doară şi să spere. Să le fie rău şi ei să spere. Să-l asculte pe doctor şi să nu îl înţeleagă. Să încerce să se planifice şi doctorul să nu le răspundă la telefon, cu săptămînile, cu lunile... Obosesc, săracii, să se mai lupte, vor şi ei să se odihnească, vor şi ei odihnă şi linişte, vreau şi eu ce dă Dumnezeu, că nu mai pot, chiar nu mai pot, chiar nu... Da, sînt pacienţi care dezertează, intră în grevă, dezertează de pe cîmpul de luptă şi cu spitalul, şi cu medicii, şi cu familia lor care aşteaptă ori – ori, şi cu boala. Cu moartea. Gata, gata. Gata.

Sînt foarte obosită, vreau şi eu un pic de linişte şi de odihnă...

Că m-am întors pe jos. Aşa, din încăpăţînare. Că eu sînt un om liber. Lumina amiezii era albă ca oţetul lichid, ca oţelul, m-am corectat imediat... am văzut eu cîndva o oţelărie, nu mai ţin minte unde, probabil cu şcoala, ba nu, am văzut fabrica de sticlă de la... de la Turda? Şi erau nişte cuptoare şi o lumină... şi sticla curgea ca aluatul de pişcotă al mamei, dar strălucind. Niciodată nu mi-a plăcut pişcota mamei. Spun cuvinte greşite şi nu mai rîd de ele, în curînd o să fiu în beznă. Lumina ca oţetul, lumina era ca oţetul, aşa vreau eu să spun.

M-am oprit în centru. Am venit pe Strada Fînului, aşa s-a numit ea pe vremuri, ştiu eu... şi la colţ l-am văzut.

Strada se desena arsă de lumină, voiam s-o cotesc, dar, ghinion, a apărut Carmen, grasă ca o vacă de lapte şi frumoasă, cu părul vopsit în roz, ea toată – numai curbe şi gropiţe. Mesele noastre din grădina de trandafiri a Casei

Universitarilor au fost bune şi plăcute, atunci, în anii aceia de dinainte de revoluţie. Şi în anii de după revoluţie, primii doi, liberi şi aproape nepăsători, cînd toţi aveam atîtea speranţe, că viaţa este făcută să fie distrusă, aşa spune vară-mea că ştie ea... Speranţe am avut şi eu, vagoane de speranţă, atunci credeam că urmează o lungă perioadă de compensaţii, de reparaţii, că tot ce-am suferit o să fie reparat de o instanţă celestă, aşa, pur şi simplu. Numai să mă mărit n-am mai putut, spre supărarea mamei, Mărită-te odată, tu! mi-a zis, cu o disperare de mamă, dar ajungea să mă ceară unul, că mă apucau bîţîiala şi legănatul, la dreapta, la stînga, tot aşa.

Cu Carmen cea voioasă nu am mai vorbit de ani, prea m-a tras de limbă şi m-a bîrfit. Azi m-a oprit, mi s-a aruncat în braţe, ca şi cum ieri ne-am fi despărţit, în bună regulă. Probabil *ştie* – şi-şi pregăteşte o viaţă fără remuşcări. A sărit la mine şi mi-a încurcat şirul gîndurilor, eu mă gîndeam la ceva important cînd am întîlnit-o, la realitatea reală care uneori rupe mirajul... Că visez numai morţi, nu îmi mai pot povesti nimic despre viitor, nici seara, iar în somn ajung în lumea morţilor, prietenoasă. Cît mai au trup în pămînt sînt bolnavi, umblă pe unde ştiu, abia pe urmă se însănătoşesc şi se pot duce mai departe... mi-a spus mama-bună dinspre mama. Mama-bună, a murit cînd aveam vreo zece ani? Sau cînd?

Greu am scăpat de băgăreaţa asta de Carmen, de poveştile ei cu nepoţi. Dam să traversez: şi-atunci l-am văzut. Era chiar în colţ la Librăria Universităţii, nemişcat în mijlocul tumultului, ziua în amiaza mare. Arăta ca un stîlp de sare. M-am dus direct la el, zîmbind: Sînt aici! i-am spus. Şi el s-a întors şi s-a uitat la mine, cu o privire vagă, ca şi cum s-ar fi gîndit la altceva şi abia apoi m-ar fi recunoscut. Şi mi-a întors ceafa, ca şi cum l-ar fi interesat ceva foarte tare în zare, înspre Biblioteca Universitară. Iar

în lumina alb-tomnatică părul lui apărea scurt, alb, complet alb, strălucind ca o cununiță de argint. M-am încăpățînat să nu plec, m-am înțepenit pe picioare lîngă el ca o umbră, că el tot n-avea. Și-ntr-un tîrziu Marc s-a întors și m-a privit. Și a pierit.

Iar eu am intrat în librărie, să-mi trag sufletul, oare cîți oameni au văzut că vorbesc singură pe stradă? Pentru că se pare că asta am făcut.

Și-aici, lîngă bloc, chiar la scările sparte. Eram atentă să nu calc strîmb. Doamne, ce murdar poate fi Clujul, e acoperit de gunoaie, frunze uscate, chiștoace de țigări, bilete de troleu folosite, ambalaje de bomboane și tot ce poate neamul prost să arunce pe jos, ca într-o pubelă, și-apoi umblă prin gunoi ca pe cărările raiului. Eram atentă la scări, și cînd mi-am ridicat privirile, l-am văzut din nou, oare cum de m-a găsit, că el nu-mi știe adresa? Era cam la cinci metri de mine, cu capul plecat, îmbrăcat într-o altă haină întunecată și largă, prea groasă pentru ziua dulce de încă-vară. O haină ca de căpătat, un fel de pelerină. M-am uitat fix la el și i-am zîmbit, speram că m-a văzut și că o să mă lase să îl îmbrățișez, să-l întreb. A trecut pe lîngă mine ca fumul, degeaba l-am strigat, Marc! Și în secunda următoare mi s-a oprit inima-n piept, pentru că lîngă el era și tata. Taticu. Nuuuuu! am urlat, Nuuuuu! Și-atunci au tăbărît țiganii, poate cred că-s una de-a lor, una care s-a ajuns... mi-a trecut fulgerător prin minte. Dar să nu mă lase ei *pe mine* în pace! m-am indignat. Un grup mare, Cumpără-mi lapte! Cumpără-mi lapte! mi-a cerut unul, și-a scuipat cu scîrbă la picioarele mele, am simțit că flegma îmi stropește labele de la picioare, dar nu m-am uitat, într-o mînă aveam plasa cu zarzavaturi, cu cealaltă mi-am strîns bine poșeta. Că în urmă cu cîțiva ani tot așa m-au înconjurat, în măcelăria din piață, și mi-au furat toate actele, de-am avut ce umbla și plăti să mi le

fac. Nu mai am vreme pentru aşa ceva. Iar cînd am scăpat de ei, Marc şi tata nu se mai vedeau.

— Au ajuns prea departe pentru vederea mea omenească, am spus cu voce tare.

Trebuie să sun la Locul cu Grîu, să întreb ce-i cu tata.

Şi am făcut numărul la frate-meu, mi-a răspuns nevastă-sa, totul e în ordine, Doamne, lasă-i pe ei în pace, te rog! am şoptit, uitîndu-mă spre fereastră, şi-am rugat-o frumos pe cumnată-mea să îl cheme, să îl aud.

Amestec lucrurile. În fine.

Şi Olga mi-a arătat copiii, cînd m-a căutat prima dată, în 1992... La agenţie. Vine destul de des pe-aici... Dar ea nu s-a apucat să-i imite în faţa mea, cum a făcut astăzi dolofana de Carmen. Ea e salvată, e normală, are familie, copii. Slavă Domnului, ea e salvată. I-am spus, m-am simţit obligată să îi spun, că Marc ar fi mîndru s-o vadă.

— Pentru el, i-am spus senină, amintindu-mi de Goethe şi de iubirea maternă în care a trăit el ca într-o a doua placentă, una pur psihică, pentru el, tu ai fost marea lui dragoste, ar trebui să te simţi protejată în iubirea lui ca-ntr-o armură. Toată viaţa.

Ea mi-a spus că Nestor mai trăieşte şi că Livia-celibatara e bine. Acum trei ani, ba, doi, chiar înainte de Miculaşul meu de aur... că acum, nu mai ştiu.

— Marc spunea că ei o să trăiască mai mult ca el şi c-o să-l îngroape! am adăugat eu cu voce gînditoare, ştiam că spun o răutate şi mă bucuram că, deşi era adevărul gol-goluţ, pot să scot pe gură broasca asta rîioasă exact în faţa cui trebuie.

— Au tăiat nucul! mi-a mai spus atunci Olga.

Şi m-a durut direct în inimă: s-a dus să vadă! Trebuie să fi fost greu pentru ea. Eu n-am mai trecut niciodată pe-acolo. Niciodată. De fapt, de-atunci mi se tiveşte mie destinul, de cînd a apărut Olga, cu ştirile ei despre casa

noastră. Mi se înnoadă firele de la ultima margine a pînzei, mi-am spus cu grijă, ca atunci cînd aveam cîte-un pacient cu o rană cangrenată, şi după ce crestam delicat buboiul, atingeam crusta şi umflătura cu buricele degetelor, dar încet şi precaut, să nu-mi ţîşnească puroiul în amestec cu sînge direct în figură.

*

— Să mă calmez: tata e bine. Şi să termin tabloul! mi-am poruncit cu voce tare. Ai fost la control, de asta ai scăpat, acum grăbeşte-te. Uite, ştiu cum eşti, şi vocea mea suna spart şi dogit în apartament, îţi dau voie să vorbeşti cu voce tare. Pune mîna pe pensulă şi termină îngerul, mi-am comandat, simţind în mine o urgenţă feroce.

Şi m-am apucat de lucru, visul meu de Miculaş, de o magnificenţă pe care mintea mea trează n-ar fi putut-o niciodată concepe. Am desfăcut tuburi de vopsele şi, cu gesturi hotărîte, precise, am conturat gros ochii mari, cu irisurile ca două guri de tun, ai îngerului celui mare. Şi-un pic de castaniu cald în ochii de păpuşă ai celuilalt. Am scos afară un plic cu fotografii, am ales cîteva, nu fără să mă înduioşez: Ce dulce eram, în felul meu! Chiar dacă-s cam neagră. Le-am aşezat pe un scaun, aproape, aşa cum punea Lidia Dimsza pe vremuri albumele ei cu vechi maeştri ai blănurilor, ca să se controleze cînd picta figuri cu gulere de blană de vulpe, am potrivit o oglindă pe raft, să mă pot vedea în orice secundă. Şi-am început.

Am lucrat mult, finisînd din culoare cele trei feţe: lividă şi încercănată, în aşteptare, faţa figurii umane de jos; auriu-arămie şi liniştită ca o fiinţă adultă mulţumită de ea însăşi, faţa în strălucire a îngerului celui mare; o faţă la fel de brună şi strălucitoare, dar fragedă, cu trăsături dulci şi priviri umede, pentru puiul de înger.

Mda.

I-am visat la Miculaş, ca să vezi ce dar mi-a adus în cismuţe Moş Niculae! Şi după cîteva zile mi-a explodat lumina în cap, apoi am umblat la doctori, fostă asistentă medicală, ce pictor, ce desenator de la agenţia de publicitate, asistentă medicală, asta m-am recomandat. Am dat de colege. Şi drumul la Pauline. Şi operaţia. Şi a doua operaţie. Şi-aşa.

Nu mă deranjează să vorbesc cît pictez, sînt ca tata, şi el vorbeşte cînd lucrează, taie un lemn şi vorbeşte. Mormăie. Îi e ruşine dacă îl aude careva, dar vorbeşte. În sat se zice că numai bolunzii vorovesc cu voce tare.

Între privirea îngerului şi ochii holbaţi ai figurii umane plutind pe neant există o linie dreaptă? Există... albe ca aurul sub razele lunii, pupilele fiinţei umane şi-ale îngerului sînt pironite unele-n altele. Că ăla, ce mai, îmi căuta privirea. Să vadă dacă am înţeles ce îmi transmite. Telepatic. C-aşa vorbesc mesagerii, am rînjit eu. Pe faţa lui se poate citi seninătatea celui care face cum se cuvine ceea ce are de făcut. Pe faţa puştiului, a puiului de înger, care de asemenea are trîmbiţa lui lungă, las o expresie ambiguă, poate de recunoaştere şi milă? Mila este un sentiment tragic, vezi cruzimea, îl vezi pe ăla care suferă, şi-atunci sigur că te-apucă. Pe faţa fiinţei trîntite pe spate, în vid, cu ochii întunecaţi şi larg deschişi, e numai o aşteptare calmă, Ia să vedem, de data asta ce-o să îmi mai facă?

M-am uitat pe fereastră, afară e soare, o lumină albă de toamnă mătură strada. În tablou, lumina e gelatină de aur, curge şi cade cascadă peste Pămînt, peste oraş, peste clădiri. Clujul apare plat ca o monedă de un leu. N-am respectat nici o regulă de perspectivă, ce-am văzut eu atunci era în altă geometrie decît biata geometrie tridimensională, locală.

— E bine! am spus, şi vocea mea a făcut ecou în apartament.

Am mai controlat o dată din priviri oglinda, fotografiile, tabloul, şi apoi iarăşi.

— E bine, am rîs, e care pe care! Aur şi funingine, lumină şi beznă!

De bucurie, m-am lăsat pe spate şi m-am unduit, rîzînd încetişor şi uguind ca o serafimă.

— Ar mai trebui să spun ceva, mi-am revenit eu luîndu-mi capul în palme şi privind afară, sus şi departe, ceva, că dau lumii înapoi tot ce mi-a dat. Dar mai am ceva de lămurit, numai ceva, aproape un fleac, liceul.

2

La admitere m-au uitat, degeaba aşteptam eu la cursă să-mi vină plasa cu mîncarea. Nici un leu, nici măcar de gazdă. Nici de fotografii. Nici mîncare. Şi eu m-am dus acasă... cu o ocazie. Şi tata nu era, numai mama, şi m-a primit rău, era ţîfnoasă, habar nu avea că am avut bac şi acum dau admitere. Şi mi-a dat mîncare la pachet şi o sută de lei. Şi-am dat admiterea. Şi cînd m-am văzut pe listă, m-am dus acasă, să le spun.

Povestesc de parcă aş patina. Fac rasol, sar amănunte, merg cu viteza maximă, am vîntul în pînze. Poate totuşi termin.

Numai pe la mijlocul lui august, numai atunci m-am dus eu acasă, cu nişte pangastrin pentru tata şi nişte tablete de antinevralgic pentru mama. Şi c-o plasă plină de cearceafuri murdare.

— Da' ce, în Cluj nu este apă? m-a luat ea în primire.

Nu era supărată, dar nici veselă, în sinea mea mă simţeam vinovată, îi dădeam dreptate, nu am mai fost acasă de dinaintea admiterii. Dar nici ei nu s-au omorît cu grija, mama nu mi-a mai trimis nimic pe cursă, degeaba am aşteptat.

— Astăzi nu se poate spăla, că-i sărbătoare!, îi Sîntămăria, tu! mi-a spus cu voce joasă, să nu audă tata.

— Şi-atunci ce să fac?

Vorbeam ca să vorbesc. Trebuia să spăl. Ea s-a gîndit un pic, apoi mi-a spus să spăl liniştită, că în grădină nu mă vede nimeni, şi m-a lăsat să pun apă la încălzit şi să aprind focul afară. Era o după-amiază frumoasă de sîmbătă, aveau cucuruz fiert şi m-au întrebat dacă nu vreau şi eu. Era bun. Tata s-a aşezat şi el. Şi le-am spus noutatea, că lucrez:

— La un centru de hîrtie şi imprimate, registratoare, voi avea cam 750 pe lună. De acolo se distribuie tipizatele pentru întreprinderi... ştii, chitanţiere, facturi, cutii, hîrtii... o clădire mare, mai spre Someşeni, le-am spus. Eu scriu hîrtii.

— No bine, a spus tata. Da' aş veni la Cluj la tine, să mă duc să îmi fac ochelari! a zîmbit el, că ăştia îs de gata, de la Osăr.

— Haide! căutăm un medic să te vadă, să îţi facă reţetă, şi facem ochelari.

— Doară şi i-o luat deodată cu Miclea, s-a pornit mama, de gata, din Osăr. O dat cincizăci de lei pă ei, şi Miclea şaizăci. Şi cînd o vinit acasă...

— No, ce-i? a oprit-o tata, nu poţi să taci?

— Şi cînd o vinit acasă, a continuat cu poftă mama, i-o schimbat între ei, că lui Miclea i s-o părut că vede mai bine cu a' lu' tată-to, şi lu' tată-to că vede bine şi cu ăia a' lu' Miclea... Aci stăteau, în faţa cohiei, şi mă uitam la ei ca la circ, că Miclea i-o cerut lu' tată-to să-i deie zece lei, că a' lui o fost mai scumpi...

— Şi n-am vrut, s-a băgat şi tata în vorbă. Că, doară, dacă vede mai bine cu ai mei, atunci să şi-i ţîie, da' bani nu-i dau, că mie ochelarii lui mi-s la fel de buni ca ăia pe care mi i-am cumpărat io din tîrg... Ţîne-ţî-i pă ai tăi, dacă vrei bani, i-am zîs. Ş-atunci s-o potolit. Da' mi-aş face o pereche anume pîntru mine.

— Haide! am repetat eu, îţi trebuie o reţetă de la doctor... apoi mergem să ţi-i facă.

— Tăt acolo la magazia aia unde zîci tu că eşti lucră şi fata lu' Felecanu, Mărioara... şi-a amintit brusc maică-mea.

M-am făcut că nu aud. Eram sigură că nu va trece mult şi mama o să-şi facă drum pînă la Felecani, aşa, ca din întîmplare, să afle, să verifice, să ştiricească. Nu m-a căutat luni de zile, dar acuma, că ştie unde lucrez, o să meargă la ştiricit! m-am gîndit cu ciudă... parcă-s picaţi din lună, ei cred că dacă m-au lăsat să fac liceul, tot Clujul e la picioarele mele şi pot aranja orice. Mîine. Le spun mîine. Sau azi, dar după ce-mi spăl hainele şi mănînc... că ei pot să mă dea afară cît ai bate din palme: *să mă ţîpe.* Cînd nu trebuie, m-am gîndit eu, lumea e tare mică, dar cînd să ai un ajutor, mare ca pusta şi pustie.

M-au întrebat din nou de salar. Şi atunci eu le-am spus c-am intrat.

— Da' ce, ai intrat? s-a mirat tata.

— Da! am spus, şi vocea mi-a urcat un pic, ca o trîmbiţă mică.

Mama s-a uitat la mine neîncrezătoare.

— O să avem o fată advocat? a insistat el.

— Păi, nu... am dat la Arte Plastice... la pictură, tată. O să ies pictor... şi o să pot lucra ca profesor de desen în vreo şcoală, poate într-un liceu.

— Trebuia să te duci la Drept, să te faci advocat! mi-a spus cu părere de rău.

— Da' tu cum te-ai dus acolo? s-a încruntat mama. Cine te-o învăţat să te faci pictor? Că Ileana lui Şuteu aia din capu' satului a făcut liceu' de desen, aşa mi-a spus mă-sa, leliuca Todosîie, că am văzut-o la cooperativă, şi... Părea că vrea să povestească toată întîmplarea, cînd şi cum s-a întîlnit ea cu leliuca, dar nerăbdarea de a înţelege ce-i cu mine a învins, s-a oprit din povestea asta aşa de plăcut pornită şi a întrebat, scurt: Adică tu ai intrat amu la liceul aiesta?

— Nu, mamă, am intrat la facultate, la pictură. Iar ce învaţă Ileana la liceul ăla de arte eu am învăţat pe parcurs, sigur că mai puţin ca ea, la cenaclul de pictură la care am fost. V-am povestit... am spus blînd, ştiind precis că mint, am fost la un cenaclu orăşenesc, un fel de şcoală de pictură pentru elevi, în fiecare an, din octombrie pînă în mai. Acolo am învăţat să desenez şi să pictez, şi-acum sînt studentă. Sînt studentă ca Rozica lui unchiu Grigore, numa' că eu la Arte Plastice! Şi, sigur, ea îi la Bucureşti, şi eu la Cluj.

Mama continua să mă privească cu bănuială, ca şi cum ceva din ce-i povesteam eu nu s-ar fi potrivit cu ce ştia ea. N-am rezistat şi le-am spus încet că un cenaclu e un fel de clacă, unde în loc să înveţi să torci sau să coşi frumos, înveţi să desenezi sau să pictezi, şi asta se întîmplă şi în şcoli, şi la Casa Tineretului... aici m-am poticnit, credeam că tata o să se supere pentru Casa Tineretului, apoi m-am repezit şi le-am spus că am fost la un asemenea cenaclu, în fiecare săptămînă, şi nu a costat nimic, a fost gratis. Şi c-am învăţat să pictez. Iar la facultatea asta intră numai cîţiva studenţi, că ăia care intră trebuie să fie talentaţi şi că probabil eu sînt, uite, am intrat, deşi nu m-am bazat decît pe ce-am făcut la atelier... şi, sigur, am învăţat pentru examenul teoretic.

— Şi-amu, dacă eşti studentă, înseamnă că tot n-o să lucri? a oftat mama.

— Nu ştiu, mamă. Dar facultatea vreau s-o fac, să nu rămîn fără şcoală. Poate o să pot lucra o jumătate de normă, dimineaţa, nu ştiu încă. Poate reuşesc să obţin o bursă, ce n-am reuşit la liceu... am avut medie mare la intrare, am fost a doua... poate mă apuc de făcut tablouri cu miri şi mirese, şi fac bani din asta, în faţa bisericilor, duminica... m-am îmbărbătat eu, şi cer 100 pe tablou! Sau fac icoane şi le vînd la tîrguri, am început să bat cîmpii, rîzînd buiacă, mă simţeam dintr-o dată ca un nou-născut care-şi descoperă degetele.

— În Biblie scrie să nu îţi faci chip cioplit şi nici vreo înfăţişare a lucrurilor care sînt sus în ceriuri! m-a adus tata la realitate.

Vai!, iar am călcat strîmb, cum de-am putut face o asemenea greşeală în faţa lui, ca şi cum n-aş şti că el nu intră în biserică, că e de-o religie fără biserici, una aproape de nomazi, se roagă oriunde, prin case, sub cerul liber, în pădure, pentru ei totul este lucrarea lui Dumnezeu, mai puţin clădirea bisericii şi icoanele, care sînt bineînţeles ale diavolului.

— Nu, nu, tata, am glumit.

— Cu lucrurile astea nu se glumeşte, s-a încruntat el.

Îmi curgeau lacrimile cînd spălam. Nu s-au bucurat cine ştie ce pentru intrarea mea la facultate, ca şi cum ar fi fost o nimica toată. De fapt, nu s-au bucurat deloc. Eu sînt de vină, mi-am spus, n-am venit să-i anunţ la sfîrşitul lui iulie, cînd am aflat, iar acuma le-am dat două veşti, facultatea şi serviciul, poate e prea mult pentru ei, necăjiţi cum sînt pentru Trăinucu. Iar ce-i cu el tot nu ştiu, şi nu ştiu cum să-ntreb.

După ce-am terminat cu hainele m-am rezemat de zidul fîntînii, ce să fac? Am intrat în casă să caut pe stelaj scrisori

de la Trăinucu. N-am găsit nimic. Mama a intrat după mine, m-a întrebat ce vreau, şi mi-a spus în sfîrşit că el e la Făgăraş, lucrează pe un şantier.

— Fără pază, a spus. Am fost la el amu-s două săptămîni, acolo, pe şantier... adică este ceva pază, dar m-am înţăles cu ei şi-am putut să îi dau ce i-am dus. Nu-i tare slab, nu se plînje, da', no!... şi a început să plîngă.

— A fost şi taticu? am întrebat, mîngîind-o.

— Ba, tu ştii cum îi tată-to!

Nu-s chiar aşa de sigură! mi-a venit să răspund, dar m-am abţinut. Afară începea să se însereze, umbrele acăţilor de peste drum erau lungi peste ograda noastră, încă un pic şi toată ograda o să fie numai umbră şi miros de regina-nopţii, m-am bucurat eu. Mi-era un pic ruşine că mă bucur, de admitere, de mirosul de regina-nopţii, cînd fratele meu era acolo, ca la puşcărie.

Da, mi-am spus acum, privind în ziua aceea de vară de demult, eram prea necoaptă să ştiu să privesc în mine ca într-o apă adîncă pînă o fac transparentă, prea neînvăţată cu viaţa ca să-mi pot cunoaşte cu adevărat sentimentele, toate mi se ciocneau în cap, şi, deşi intuiam cîte ceva din ce se întîmplă în ceilalţi, nu eram sigură pe părerile mele. Şi nu-i ştiam alina pe alţii. Eram numai o fiinţă umană tînără, încă nu eram cu totul om, stăteam prinsă în spaimă şi frustrare. Şi, în acelaşi timp, aveam un fel de viclenie, biologică, care mă ajuta să scap, să încerc să scap, să rămîn în viaţă. N-am ştiut ce să-i spun atunci mamei, poate că dacă eu nu eram le-ar fi fost mai bine, am simţit eu din nou, şi mi-am dorit să fiu vrăjitoare, ca Samantha din serialul de duminica, l-am văzut de cîteva ori la televizorul gazdelor, să fac o vrajă, un semn din nas, şi totul să fie bine, *ca înainte*. Şi mama să nu mai plîngă. Şi să mă iubească.

Afară, rîndunele zburau peste ogradă, sînt ca foarfecele, am spus cu voce tare, să clintesc liniştea.

— Îs puii... îi învaţă să zboare, se pregătesc de ducă în ţările calde. Cînd erai mică, tot aşe era... îmi amintesc cum o dată, tăt cam la vremea asta, poate numa' un pic mai tîrziu, cînd era Irina lu' unchiu-to Grigore aci, tot aşe zburau. Stăteam cu ea afară, erai mică, n-aveai nici doi ani! Ce-a mai căzut, s-a dus după porodici în grădină şi cînd s-o-ntors s-o împiedicat de pragul porţii şi-o picat cît era ea de multă. Că ş-atuncea era grasă. Da' nu şi-o rupt nimica, eram tinere amîndouă!

— Şi-acuma eşti tînără, mama, şi frumoasă!

— Ei! Eram şi tinere, şi-n putere... atunci era umbră peste ogradă, mai scurtă ca amu', că acăţii erau mici, şi cum stăteai în troscoţel şi te jucai, se-amesteca soarele cu umbra deasupra ta. Aveai o păpuşe cu păr, blondă, tu ţ-o aminteşti?

— O păpuşă cu păr? Am avut eu aşa ceva cînd am fost mică? m-am minunat.

Eram dintr-o dată fericită, uite, mama îmi povesteşte, mai să-i povestesc şi eu ce greu a fost cu bacul şi cu admiterea şi s-o întreb: oare de ce nu mi-ai mai trimis pachet? Dar ştiam că e numai un armistiţiu, mama, care a aşteptat de la mine să fac numai ce trebuie, ca şi cum m-aş fi născut învăţată, poate schimba foaia. Uite, uite, mamă, îmi venea să-i mărturisesc, nu m-am descurcat, am făcut o grămadă de lucruri oprite.

— Da, da... a continuat mama, ai avut odată, demult, o păpuşă cu păr, o păpuşă grăsuţă şi blondă ca paiul. Da' s-o dus, n-o mai ai! a încheiat aspru şi a ieşit în grabă pe uşă.

*

Am stat acasă pînă luni dimineaţa, tîndălind la soare şi prefăcîndu-mă că-i ajut. Duminică dimineaţa m-am uitat la tata cum scoate cutia neagră cu oglindă în care îşi ţinea sculele de ras şi îşi trage cureaua de la pantaloni şi-o agaţă de clanţă să îşi ascuţească briciul, trecîndu-l încet, cu mişcări unduite şi precise, pe curea, apoi se rade tacticos. Cînd a fost gata a apărut în haine proaspete. I-am întins o cafea, s-a aşezat şi-a început să povestească molcom despre front, cînd au intrat ruşii în România, făcînd prăpăd. Şi-am fost cu el între cucuruzi, să adunăm buruieni la porci.

— Ştii ce dor mi-a fost de dumneata, tată, că nu te-am văzut de mult... i-am şoptit.

— Ce-ai zis? a strigat, foşnetul aspru al piţienelor îmi acoperise glasul.

— Că la Cluj e mai cald ca aici! am strigat.

Nu era în obiceiul familiei să ne facem declaraţii de dragoste.

Tot de bunăvoie am adunat cu el poamele din iarbă. Spre seară, l-am văzut ieşind din casă, era frumos îmbrăcat, şi-a căutat în tăcere şapca cu cozoroc, şi-a luat bicicleta şi-a ieşit pe poartă. Fără un cuvînt. Mama l-a urmărit tăcută cum se duce. Cînd el nu s-a mai văzut, şi-a îndreptat spatele şi m-a întrebat, c-o voce voioasă, în întregime falsă, dacă nu merg la dans. Nu, nu, i-am spus. Şi ea mi-a propus să mergem la Litiţia.

Am găsit-o şezînd pe un scăunel, cu mîinile în poală, alături de unchiu' Miron, în penumbra tărnaţului de la bucătăria de vară. Tăceau şi se uitau pieziş la oamenii care treceau pe drum. Prin uşa deschisă a cohiei se auzea muzică populară, le mergea radioul.

— Am intrat la facultate! le-am strigat ca o trîmbiţă, de cum am intrat pe poartă.

Litiția a rîs, ea e voinică, aproape grasă, spre deosebire de tata, și n-are pielea așa neagră ca noi, m-am gîndit din nou, cu un pic de dîcă.

— No, și-amu ești studentă? Da' la ce ai intrat?

Și mi-a dat bani, mulți bani, de-am putut să îmi plătesc datoriile la gazdă și la colegi. Ei i-am povestit tot, cu de-amănuntul, și ce-am desenat, și ce-au zis ăia din comisie, ce-au întrebat, ce-am simțit. Ea știa să mă asculte fără să-mi dea senzația c-am făcut un păcat și sînt vinovată de cine știe ce crimă. Totdeauna m-am înțeles bine cu ea.

Cît mai era o geană de lumină, am tras o raită prin grădina lor, tivită într-o margine de o pădurice de salcîmi uscătivi și răchite, am căutat agrișe și strugurei, deși știam că le-a trecut vremea, am verificat piersicul de lîngă gard dacă n-are cumva vreo poamă, Mă, prostule, tu în fiecare an înflorești lila și începi piersici, da' niciodată n-ajungi să le coci, măcar să ți le gust! i-am spus mîngîios, pipăindu-i trunchiul subțirel de parcă aș fi netezit un viței pe cap. De unde eram, dintre tufe, auzeam glasul Litiției, se certa cu mama, No, amu ce zici? Zici că-i altfel? No, îi altfel, uite că o intrat la facultate! O să fie *artistă*! Cînd m-am întors din grădină, ele încă se mai ciorovăiau, deși erau cele mai bune prietene, dar discuțiile lor se petreceau ca la toată lumea din sat, cu răsteli și zbierete.

— ...și nu te bucuri destul de ei! ai o fată măritată, ai un ficior cumsecade, lasă c-o să vină el înapoi, ce? se rățoia Litiția la mama, nu te mai tăt cînta, tu Lucreție. Nu fi așe de proastă să te cînți! Și uite, asta, despre care ai zîs toate cele, îi studentă! Ca Rozica și ca Vlăducu lu' Grigore. Avem *studenți* în familie, răcnea mătușa.

Și-am auzit-o pe mama șopotindu-i, Și-auzi, tu! Ieri am încercat să-i zîc. Și Litiția, mirîndu-se, Ce? și mama șopotind din nou, de fapt șoapta ei se auzea clar ca trîmbița gornașului:

— ...dacă-şi aminteşte, da' nu-şi mai aduce aminte nimica! Nimica, tu!

Am plecat de acolo pe întuneric. În bezna deasă de august satul era liniştit şi respira înfundat ca un animal mare, ghemuit răbdător la pămînt, numai cîteva becuri rare aruncau o lumină chioară pe uliţele alburii. Cînd am ajuns chiar aproape de casă, un pic mai sus de ograda lui Văsîi şi Titina, unde uliţa o coteşte blînd la stînga şi cumpăna fîntînii satului se vede clară pe cer, iar drept înainte se deschide, larg şi întins, hotarul mănos al Locului cu Grîu, am icnit de uluire şi spaimă:

— A! Ce-i asta!

Căci drept în faţă, pe cerul negru-bleumarin al nopţii de august răsărise şi se înălţa, cam la o suliţă deasupra liniei orizontului, un talger uriaş de aur sclipitor, iar o lumină ca făcută din milioane de foi de celofan roşcat reflectîndu-se una în alta umplea înşelător văzduhul.

— No, da' ce să fie? mi-a răspuns cam răstit mama. Luna.

— Aşa de mare? am şoptit, vrăjită de nemaivăzuta mărime de aur a lunii.

— Aşe! a răspuns ea scurt. Stai să fac un piş.

S-a dus în mijlocul pustuţei, în josul fîntînii cu cumpănă, chiar în centrul peticului de iarbă şi troscoţel dintre cele două uliţe care se atingeau, şi-a depărtat picioarele, şi-a prins rochia lungă şi largă cu palmele, s-o îndepărteze de corp, şi a urinat. Stînd în picioare. Luna sta deasupra capului ei ca o podoabă uriaşă şi cu totul de aur. Am înghiţit cu noduri şi mi-am ţinut respiraţia, simţeam că particip la o taină, la o întîmplare de-o frumuseţe cum nu-mi mai fusese dat pînă atunci să trăiesc şi că eu o iubesc pe femeia asta frumoasă şi subţire care este mama mea şi pe care tata, din prea mare nepăsare sau poate de ciudă, o lasă prea des singură noaptea.

*

Atunci nu ştiam, abia acum ştiu că singurătatea nu-i o pedeapsă, dimpotrivă, să fii singur este o onoare. Chiar o favoare divină, dacă e să spun tot.

Altfel, aşa a fost, aşa s-a întîmplat, era în august 1969, ultima mea vară petrecută cu-ai mei! am spus tare, simţindu-mă senină şi-aproape bună.

Partea a cincea

Marți

1

Patru dimineața. M-am trezit într-o stare de dor, sînt încleiată în dorul de ai mei și de-acasă. Și de Marc.

— Păi mă pot duce pînă acolo, am spus tare, într-un sfert de ceas sînt în cartier, și-l văd. Și mergem împreună la Locul cu Grîu, și-i văd pe mama și pe tata... În secunda următoare mi s-a făcut silă de mine, dorm încă și visez, dacă există locul nu înseamnă că mai există timpul. Vrei îndărăt, în timp, ca să te pui la adăpost? Proasto! dacă există cadavrul timpului, locul, nu înseamnă că mai este și timpul.

Aș vrea să-l văd, am admis după o pauză, stau și mă uit în oglindă și vreau la Marc. Pentru care am făcut supa.

E patru dimineața. Și-i marți. Și ce? Orice oră e bună pentru orice.

Am pornit-o spre terasa din spate, în întuneric m-am lovit la genunchi, o, taburetul din fier forjat din mijlocul camerei, am înjurat, frecîndu-mi piciorul: Roman și experimentul lui cu fier forjat! Cadoul lui pentru atelierul meu! Mereu mă lovesc de el, ar trebui să-l arunc la fier vechi.

Ba nu, ar trebui să-l vînd, să fac bani, e o operă de artă, şi-i seamănă, e contorsionat şi complicat ca el. Dar nişte bani nu mi-ar strica, măcar de-un drum pînă acasă.

Am ieşit pe terasă şi m-am uitat înspre soare-răsare, acolo, la nici un ceas de mers cu maşina, soarele va colora-n roz cerul şi dealurile sterpe şi pîrlite de secetă, totul va fi pentru cîteva clipe o aureolă rozalie, O, Aurora cu degete trandafirii! am recitat fără să mă pot opri. Era frig, dar am rămas afară, tremurînd cu ochii spre soare-răsare, s-aştept lumina.

— Aş vrea să-l văd. Cu orice preţ... am spus, şi ceva încurcat şi alb cu îngeri mi-a lunecat la marginea cîmpului vizual. Curgem înspre nord-nord-vest, vorba aia. Însă poate că undeva, într-o bulă a universului, ei mă aşteaptă, ei sînt la adăpost şi mă aşteaptă, am zîmbit eu, în timp ce ochii minţii vedeau un peisaj iernatic, polar, şi-un soare alb, cum scap eu de-aici? m-am întrebat.

Am halucinaţii, admit că le am, nu mai e mult, am admis din nou, şi-am dat cu palma stîngă prin faţa ochilor să îndepărtez imaginea, sînt confuză peste măsură. Iar visez mult şi complicat. Ar trebui să arunc obiectul ăla al lui Roman, nu îmi poartă noroc. Cînd sînt bolnavă şi boala n-a izbucnit de tot, visez, e biochimie pură, chiar dacă eu văd îngeri.

Nu sînt bine, mi-e rău şi am un pic de greaţă. Vreau un malometru, domnule profesor, inventaţi vă rog frumos un malometru, care să măsoare starea de rău, să nu-mi mai fie aşa jenă cînd mă plîng că mi-e rău, să am proba, măsurătoarea exactă... Şi un algometru, vă rog frumos, care să măsoare durerea din corp, de la unu la zece de pildă, şi cînd trece omul de un prag, de trei, să zicem, de patru, hai să zicem de patru cincizeci, să se poată văieta în gura mare. Să vă anunţe: Mierăudepatrucincizeci domnuleprofesorfaceţicevaşidaţimicevavăimplor!

Aşa l-am rugat anul trecut pe doctorul meu zîmbitor, şi el numai a zîmbit profesional, precis în studenţie la examenul de zîmbit a luat zece, păcat că nu s-a făcut psihiatru, ce i-a trebuit la specialitatea asta teribilă. Durerea e ceva foarte subiectiv! a răspuns sobru, şi eu i-am replicat, imediat: Tocmai de-aia, domnule profesor, să înceteze de-a fi subiectivă, să devină obiectivă, ca temperatura măsurată cu termometrul, la treizeci şi şapte cu şase admiteţi şi dumneavoastră că am subfebrilităţi, la treizeci şi nouă aţi venit la mine acasă, duminica în amiaza mare, v-aţi dus şi la farmacie, după antibiotice. Un algometru şi un malometru, două aparate drăguţe, corecte, ar rezolva conflictul şi m-ar face şi pe mine, măcar din cînd în cînd, credibilă.

Nu mai ştiu ce îmi amintesc şi ce inventez, asta-i! Prea tîrziu pentru ordine.

Şi-aşa.

Şi atunci, brusc, mi-am dat seama de ce m-am trezit, ce anume m-a sculat: am visat.

Eram la Locul cu Grîu, intram în biserică. Dar nu în nava principală, ci direct în altar. Şi nu pe uşă, ca preotul, ci pe fereastră: m-am văzut căţărîndu-mă ca un liliac pe zidul exterior şi încălecînd fereastra dinspre răsărit şi intrînd în locul acela interzis femeilor. Iar înăuntru era o beznă compactă, de sus, călare cum eram pe pervazul ferestrei, vedeam interiorul bisericii, şi-n locul frescelor naive şi colorate pe care le-a pictat preotul, să fie biserica lui frumoasă şi să vină credincioşii la slujbe, şi-n locul băncilor de lemn acoperite cu ţesături colorate de casă şi cu preşuri ţărăneşti dungate şi voioase, *era numai beznă, pentru că totul arsese.* Sau a fost dat cu văruială neagră, cu vopsea neagră. De sus, călare pe pervazul foarte înalt al ferestrei, m-am uitat la dezastru, am contemplat bezna însăşi ca şi cum m-aş fi uitat într-o mină de sare.

Şi am simţit o mare durere pentru tot ce-a pierit.
Şi mai ales am simţit o frică vecină cu nebunia.

Am încheiat să-mi amintesc visul şi am ridicat ochii, Mie nu mi-e frică de nimic! am spus, soarele începea să răsară, spre Locul cu Grîu era frumos, roz.

Aşa deci, aşa deci.

Mi-e frig şi greaţă şi îmi vine să vărs, am recunoscut, şi-am mers la baie.

Am vărsat.

M-am îmbrăcat în halat şi-am ieşit înapoi pe terasă. În drum, am mîngîiat taburetul lui Roman. Mîzga rozalie a răsăritului mîzgălea cerul dinspre răsărit, eu mereu pîndesc răsăritul, de fapt lumina, nu ştiu ce reflex e ăsta, cînd soarele se-arată mai că-mi vine să cînt, pînă cînd izbîndeşte şi se cocoaţă deasupra dealurilor eu ugui ca şi cum aş vrea să-l ajut, mîinile mi se ridică de la sine spre cer. O, Aurora cu degete trandafirii! am intonat şi-acum cu glas înălţător, soarele continuă să existe şi pămîntul să se rotească, legile sînt toate la locul lor. Şi-am prins a ugui şi-am uguit cît am avut eu chef, mult, mîinile mele erau sus, pumnii mei strînşi s-au desfăcut de la sine, cu palmele întoarse spre lumină, să prindă primele raze.

Cu un pic de efort, m-am mutat cu închipuirea acasă, la Gela, *Aici zace Todora, ardeleanca, fiica Lucreţiei şi-a lui Onisei/ Pe care o ajunse moartea în Gela ei cu grîne strălucitoare;/ A pierdut, iar amintirea ei s-a ascuns în cîmpia de-acasă...*, am recitat cu mîinile împreunate a rugăciune, aproape că-mi venea să mă legăn în stînga, în dreapta, un pendul de carne la un orologiu care bate încă.

— Termină nabii cu circul, m-am dezmeticit eu. Circărească ce eşti.

M-am întors încă o dată cu închipuirea acasă, *acasă*, m-am văzut mergînd pe drumul dinspre hotar, spre fînaţa

cu flori şi belţi, crescătoria noastră de mormoloci, a lui Trăinucu şi-a mea. În faţa ochilor minţii mi-au apărut săbiuţele verzi ale frunzelor şi ciuful galben, fraged ca miezul de lebeniţă, al florilor, stînjenei de baltă! şi-un val umed de recunoştinţă pentru memoria mea vizuală mi-a umplut pieptul, Ce cadou mirific mi-a făcut memoria dis-de-dimineaţă, dacă ar fi un cîine aş mîngîia-o pe cap şi-aş scărpina-o după ureche. În secunda următoare am văzut alt cadru, un tablou mare, verde electric cu flori violete sau ciclamen, aha, un Dimbea atîrnat deasupra canapelei din sufragerie, acum taman la Bruxelles, la Olguţa, îmi aminteam ziua cînd l-a cumpărat Marc. Şi un tablou de Messner, apoi unul de Sava, „Fetiţa cu codiţe", aşa îl botezasem eu, o acuarelă. O! Şi unde e? Am dat imaginea la o parte şi m-am întors în sat, pe hotar, pe drumul care duce la La Cruce.

Am intrat în casă, am căutat pe dibuite un disc, „Marşul funebru" e potrivit cu ora, cu lumina, cu tot, Ta tam!, instrumente de suflat şi alămuri, şi-apoi viorile cu sunetul lor subpămîntean ca un mîrîit de cîrtiţă, oare cîrtiţele mîrîie? Un mîrîit de animal subpămîntean, ca-n... ca-n piesa aia cu regi, un sobol, fantoma umblă ca un sobol şi îl sperie pe fiu... şi iarăşi alămuri şi instrumente de suflat atingînd de jos în sus cerul şi crăpîndu-l pînă la urmă ca pe-un butuc în care ai băgat un ic de lemn.

Doi ani, garanţie doi ani, „Nu te văd în al treilea", aşa mi-a spus chirurgul din Bucureşti. Ar mai fi un pic, totuşi, cîteva luni... Să nu-l întreb eu pe Cazimir! ce tembelă, ieri. Ta tam!, percuţie şi alămuri, lumea întreagă despicîndu-se pe verticală pentru că a murit zeul, au murit toţi zeii, toţi zeii au murit. Treisprezecevirgulăoptmiliarde...

Eu m-am jucat cu gîndul morţii, de-acolo mi-am tras eu puterea, mă jucam că intru într-un copac, frînam în ultima secundă. Să frînez sau să nu frînez? Ani de zile

am jucat jocul ăsta: Ce-ar fi să mă transform într-o chiftea? Ca Marc, în parapet. Într-un hamburger, ca ăla din reclama mea McDonald's, *Mănîncă şi vei vedea America!* Toată lumea vrea să vadă America, aşa că au halit cu toţii hamburgeri. Am mîncat şi eu, m-am umflat ca un viţel care-a scăpat în lucernă, dar am făcut bani, în sfîrşit bani serioşi, nu cît să-mi plătesc facturile, ci cît să îmi schimb apartamentul şi să-mi iau maşina mea... Aerul era de primăvară, blînd şi verde, soarele era la apus, şi eu rulam cu viteză nu prea mare. Şi cum ieşeam din Şomcuta şi treceam podul, în curba strînsă din dreptul fermei de pui, mă apuca. Umbra neagră pe care o lasă dealul peste şosea, cu livada înfrunzită de meri, atîta frumuseţe blîndă afară, şi eu, ce dezastru. Ce vină. Pentru tot restul zilelor mele, ce vină.

Săraca mama, am dezmărginit-o. Pe toţi i-am dez... dezamăgit.

La Locul cu Grîu, vara asta, copiii lui frate-meu căutau prune coapte, pe renglot nu mai era o prună, le-au halit pe toate, verzi. Mi-a plăcut, pe lume există tot felul de lucruri, tot felul de interese, sînt oameni care n-au nici în clin, nici în mînecă cu problema mea, există oameni pentru care cel mai important lucru sînt poamele pîrguite îndeajuns. Eu cu ei ţin. Şi cu aricii care vin seara pe furiş sub păr, să se ospăteze cu perele căzute. Eu ţin cu iarba, iarba creşte fără gînduri, fără să ştie de iarnă. Asta e, de fapt, frumuseţea.

Şi eu mîncam poamele înainte de-a se coace.

Pentru a nu ştiu cîta oară astăzi m-am scuturat, îmi simţeam capul un bol transparent pus pe umeri, în care o mînă amestecă în viteză ca sucitorul mamei în mămăligă biluţele de extragere loto.

— Dacă ar fi s-o iau de la capăt, m-aş apuca de ştiinţele naturii... şi mi-aş alege ca *hobby* etimologiile. La Locul

cu Grîu, placentă şi soartă se spune printr-un singur cuvînt: *soartea.* Dar eu m-am călit, sînt antrenată. N-o să-mi fie greu.

Lumina e albă, soarele e sus de-o suliţă, îmi voi petrece ziua frumos. Cel mai greu a fost să-mi amintesc anii de liceu. Vară-mea mi-a spus ceva neclar, cum că o asemenea expediţie în ţinuturile sălbatice ar trebui făcută de mînă cu Virgiliu... Sau legată de catarg şi-apoi poţi să navighezi-să navighezi printre sirene. Cu tot trecutul în creier, bine legată de catarg şi chiuind, dar ca Walkiriile, *Hoyotoho! Hoyotoho! Heiaha!*

Şi mama, cînd mi-a arătat prapurii, mi-a şoptit cu voce schimbată:

— Şi eu, cînd eram tînără, am visat că zbor!... Era pe la sfîrşitul lui august, aveai numa' un an şi ceva... era pe la asfinţit, la ceasul cînd umbrele acăţilor se fac lungi şi parcă negre peste ogradă, şi dacă veneai de la soare, pe drumul de pămînt bătucit părea că-i noapte.

Şi ca la comandă, am întins mîna spre paginile în tuş negru şi cu desene de aur.

2
Prolog în cer şi pe pămînt

Era pe la sfîrşit de august, cam pe la asfinţit, la ceasul cînd umbrele acăţilor se fac lungi şi parcă negre peste ogradă, iar dacă veneai de la soare, pe drumul de pămînt bătucit părea că-i noapte.

În ograda Apahidenilor, în faţa casei galbene cu tărnaţ larg, împodobit de muşcate roşu-aprins, stăteau la o masă

cu demîncare două femei. Erau Lucreţia, stăpîna găzduşagului, care torcea un caier de fuior, şi de-aceea îşi muia din cînd în cînd degetele în gură, şi Irina, cumnată-sa de la Aiud, care broda gulerăşul unei rochiţe de poplin verzui. Vremea ojinei trecuse, dar nici una nu se îndura să se ridice de la masă şi să lase povestitul neterminat.

— Oare cînd o să vină copiii? a întrebat Irina agale.

— Vin ei, lasă... i-a răspuns Lucreţia domol şi s-a întins spre masă, să-i mai toarne cumnatei de la oraş nişte lapte acru în cană. Apoi a aruncat o privire fugară spre Todora, care se juca singură în mijlocul ogrăzii, chiar în dreptul fîntînii, aşezată în troscoţelul plin de găinaţ: era liniştită, Bun copil am, nici nu-l auzi! a suspinat mulţumită.

— Şi Grig, poate că sîmbătă vine încoace... şi-a continuat Irina gîndul. Acum, că sînt copiii, poate vine de dragul lor. Mare noroc am avut că am rămas grea... a continuat ea. Grig tot nu se poartă cum trebuie, da' copiii l-au făcut să vină mai devreme acasă, nu mai întîrzie atîta la „doamna" lui, a subliniat cu sarcasm. Poate că pînă la urmă, cînd o să crească Vlăducu, n-o să se mai ducă deloc la aia, că mi-a mîncat zilele... La Rozica a ţinut mult, ţine şi acuma... şi-a continuat ea gîndul, împungînd acul în pînzica verzuie.

— Să deie Dumnezo, tu Irină! a încurajat-o Lucreţia. Onisăi mi-o zîs c-o fost un frate bun, şi-amu zîc şi io că-i un cumnat bun, nu ştiu cum de cu tine se poartă aşe, numa' necuratu-l ştie! – a adăugat ea. Să-ţi gat povestea. Şi-atunci au ieşit din casă toţi, în frunte cu tata-Iuăn şi cu mama, şi s-au uitat şi ei, ş-o văzut cîtu-i de mare... uite aşa... şi Lucreţia, o femeie cam la treizeci de ani, înaltă şi subţire, s-a ridicat de la locul ei, rezemîndu-şi furca cu talpă lungă de masă, şi i-a mimat cumnatei ei, cu mîinile puse streaşină la ochi, cum s-au uitat părinţii ei la acel lucru mare despre care vorbea. Să nu-ţi mai aduc nişte

vinete, tu Irină? a întrebat-o, uitîndu-se la blidul gol al ăsteia. Îţi mai aduc nişte vinete, să mai mînci, tu du-te în gredină şi mai culege-ţi nişte porodici şi nişte poprică.

Din bucătăria de vară încinsă de căldură, a privit-o pe fereastră pe Irina cum se îndreaptă legănat, grasă şi înceată ca-n somn, spre grădină, Las' să umble şi ea, că prea mare doamnă îi, să se mişte o ţîră, să-i mai scadă curu', şi-a spus zîmbind subţire, conştientă că ea însăşi este zveltă şi mlădioasă ca fuiorul, şi a umplut castronul de lut cu salată de vinete.

— Lîngă piatră de răbdare/ Eu găsi-oi îndurare/ Lîngă piatră de răbdare/ Şi cuţit de junghiare/ Funie de spînzurare... cînta ea încetişor, cu o voce mică şi gîtuită.

Şi s-a aplecat instinctiv spre fereastra dinspre curte să vadă de ce cîrîie aşa găinile. Rîndunicile umblau pe deasupra gospodăriei în zbor jos, învăţîndu-şi puii să zboare: Ia amu se duc în ţările calde! s-a gîndit Lucreţia, şi-n faţa ochilor ei a văzut o zi de toamnă cu cerul jos să-l atingi cu furca şi norii vineţi rostogoliţi de vînt unul peste altul. Cîţiva pui de rîndunică se odihneau ciripind pe sîrma de rufe pe care Onisei i-o trăsese pe deasupra ogrăzii, între plopul de la drum şi corcoduşul roşu din grădină, să aibă unde întinde hainele la uscat. Că la casă mare, îi mult de spălat. Din cohie, de unde se afla ea, fata nu se vedea. Dintr-o dată pe Lucreţia a apucat-o frica, o frică fără rost, şi-n clipita următoare a auzit crescînd cotcodăcitul şi cîrîitul galiţelor, ca şi cum deasupra s-ar fi ivit un uliu, iar cîinele, pînă atunci moţăind pe labe în coliba lui, a început să latre, se auzea cum zornăie lanţul ca şi cum el ar fi sărit să întîmpine pe cineva cunoscut. Oare cine vine? s-a întrebat Lucreţia, şi a dat la o parte în grabă perdeaua de la uşă, ieşind fuguţa afară, cu castronul mare de vinete-n mînă. Cu coada ochiului, a văzut că Irina venea şi ea cu paşi repezi din grădină, cu mîinile pline de roşii coapte.

Todora era tot acolo, așezată în troscoțel, în jurul ei erau multe găini care cîrîiau și dădeau din aripi, așa că a trîntit iute castronul pe masă și a fugit spre copil, hîșîind galițele, care s-au îndepărtat fără să se împrăștie cu totul, ca și cum lîngă fata așezată pe jos în mijlocul curții, sub sîrma de rufe, s-ar fi aflat o grămadă de grăunțe. Parcă vor s-o mînce, i-a trecut prin minte Lucreției cu spaimă. De la cîțiva metri, femeia a văzut că Todora ținea în mînuță un picior albicios de păpușă, o păpușă mai mare decît oricare alta văzuse Lucreția în viața ei, cu un cap disproporționat, cum au de obicei jucăriile, desculță, cu picioarele grăsuțe ca ale unui copil de cîteva luni, unul bine hrănit. Și purta o rochiuță sau o cămășuță care sclipea. Din spate, printr-o crăpătură a cămășuței, îi ieșeau afară o pereche de aripi cît o jumătate de palmă, Cît vîrfurile aripioarelor unui porumbel!, s-a gîndit Lucreția și a simțit că i se taie genunchii, căci păpușa sau ce-o fi fost bătea din ele la fel de repede ca un fluture cînd se lasă pe-o floare. Și, lucru nemaivăzut, avea un păr blond, buclat.

Dinspre portița grădinii s-a auzit o bufnitură grea, ca la hîirea unui sac de bucate, și miorlăitul de durere al Irinei:

— Ajută-mă, am căzut!

Lucreția și-a sucit o secundă capul spre stînga, să se uite înspre grădină, apoi și-a continuat fuga spre fata ei.

— Las-o! i-a strigat Todorei, lasă păpușa! E caca!

Todora, o fetiță îndesată, chiar grasă, de numai un an și ceva, a întors rîzînd privirea spre maică-sa, și-napoi la prada din mîinile ei. Strigătul mamei ei, Caca!, ce-i spunea că ar fi pus mîna pe ceva murdar sau periculos, oricum: interzis, n-a avut nici o urmare, acum ținea păpușa, care părea destul de grea, cu amîndouă mîinile de un picior grăsun și-o trăgea neîndemînatic la pieptul ei, iar aceasta fie era prea grea pentru puterile unei fetițe de numai un

an şi jumătate, fie, ceea ce era de neînchipuit, se împotrivea. Sunete ciudate, un fel de scîncete, de uguituri dulci şi bucuroase de porumbel amestecate cu torsul unei pisici, ieşeau din pieptul, de fapt din gura păpuşii, care continua să bată iute din aripioarele ei strălucitoare şi să lumineze auriu în jur, de parcă în ogradă cineva ar fi adus deodată un al doilea soare, pitic.

— Ajută-mă, Lucreţia, ajută-mă, nu pot să mă ridic! s-a auzit din grădină.

Lucreţia s-a aplecat în grabă asupra Todorei să-i smulgă păpuşa, ce-i cu ea şi de unde a picat în ograda lor la ceas de amurg? Şi-atunci păpuşa i s-a uitat drept în ochi, cu o privire neagră, neprietenoasă, şi Lucreţia s-a tras înapoi ca şi cum ar fi împins-o careva. Parcă simţind planul mamei ei, Todora însăşi, cu gura larg deschisă din care i se prelingea pe bărbie un fir gros de salivă, a tras încă o dată din toate puterile ei de picioruşul păpuşii, care nu s-a mai împotrivit, deşi continua să-şi fluture aripioarele, şi cu un suspin de triumf a lipit-o de piept, apoi a început s-o mîngîie apăsat pe unde nimerea, pe mîini, pe spate şi pe faţă, gîngurindu-i melodios, aşa că acum în mijlocul troscoţelului plin de găinaţ se înălţa, ca un caier de abur măiastru răsucit de o forţă nevăzută, un sunet mătăsos şi continuu, un amestec de uguit de porumbel şi tors de pisică, dar cu mult mai puternic: un sunet cald, lipicios, neuman. Cu un sentiment pe teroare de-i ţîţîia fundul, Lucreţia a zbierat înalt asupra celor două trupuşoare lipite:

— Dă-mi-o! Todora, las-o! e caca! Pleacă de aici, păpuşa dracului! Pleacă de unde-ai vinit şi lasă-mi fata în pace! a şuierat ea cu groază şi ură, de parcă s-ar fi luptat cu un şarpe gros cît braţul.

— Ajută-mă odată! se tînguia Irina, şi Lucreţia, care reuşise să apuce c-o mînă păpuşa de braţe şi-o trăgea din

toate puterile ei de femeie tînără s-o descaţe de Todora, în timp ce cu cealaltă mînă îşi ţinea fata, se lupta cu cele două făpturi ca şi cum ar fi încercat să desfacă doi căţei care se bat, a simţit în sufletul ei o ură fierbinte contra cumnatei ei proaste şi grase şi contra acestei întîmplări nefireşti, din care nu pricepea nimic, dar care părea mai ameninţătoare decît orice i se întîmplase vreodată în viaţă.

— Da' aşteaptă! a aruncat urlat înspre grădină, şi-n aceeaşi secundă a simţit deasupra un vînt, un fîlfîit de aripi mari şi puternice ca şi cum ar fi fost făcute din metal, parcă un avion de vînătoare s-ar fi lăsat pînă în ceafa ei şi-a copilului ei, părul brun al Todorei şi buclişoarele blonde, savant încolăcite, ale păpuşii fluturau în acelaşi ritm, supte în sus de acelaşi vîrtej, iar Lucreţia a mai apucat să vadă mînuţa stîngă a Todorei mîngîind apăsat obrazul rozaliu al păpuşii şi pleoapele netede şi aurii ale arătării clipind ca de mulţumire, şi-atunci şi-a încleştat amîndouă mînurile pe fata ei, s-o ţină bine, în vreme ce Grivei scîncea tare, ca şi cum ar fi fost pe punctul să-şi dea duhul într-un deliciu chinuitor, şi-un vîrtej alb, strălucitor, i-a smuls Todorei jucăria din braţe. La pieptul mamei ei, fetiţa, cu mîinile în sfîrşit libere şi înălţate spre cer ca atunci cînd se cerea luată în braţe, ceea ce n-avea sens, ea era deja în braţele mamei ei, a început să urle uitîndu-se în sus. Bolta cerească era de un albastru pal bătînd spre cenuşiu, fără nici un nor, în ogradă nu se mai vedea nici o găină, nici picior de raţă ori de bibilică, toate galiţele dispăruseră, Tulai Doamne!, că mi-a luat găinile! s-a gîndit Lucreţia rotindu-şi ochii în jur şi strîngîndu-şi fata ca-n menghină. În afară de plînsul Todorei, în ograda largă umbra părea mai neagră ca înainte şi nu se mai auzea nici un alt sunet, nici măcar ciripitul rîndunelelor, încetase nu se ştie cînd. Todora nici nu mai plîngea de fapt, ci tăcea întretăiat de suspine. Lucreţia s-a ridicat de pe jos ţinîndu-şi fetiţa la piept.

— Tu Lucreţie! Cheţuca! s-a auzit iarăşi vocea Irinei, şi femeia s-a îndreptat cu fetiţa la piept spre poarta grădinii, s-o ajute pe umflata de cumnată-sa să se ridice, Chilava, de grasă ce-i nici nu poate sta pe picioare! şi-a spus cu obidă. Irina era însă sculată şi îşi pipăia un genunchi julit.

— Ce-ai întîrziat atîta? s-a răstit îmbufnată.

— Ia, o trebuit s-o iau pe Todora din iarbă... a răspuns într-o doară Lucreţia, dîndu-i fetei de formă două pălmuţe pe spate, s-o facă să tacă, să nu mai suspine.

— Ce-a sunat aşa? cine cînta? a mai întrebat Irina, îndreptîndu-se şchiopătînd spre scaunul ei.

— Cum? s-a prefăcut Lucreţia.

Irina şi-a dres glasul să-ncerce să cînte, era cîntăreaţă de romanţe, aşa o cunoscuse Grigore la Bucureşti, în timpul războiului, într-o grădină de vară. A început să fredoneze nesigur, Nu-i chiar aşa lovită dacă-i arde să cînte, s-a liniştit Lucreţia în privinţa ei, iar Todora, care abia tăcuse, s-a pornit din nou să scoată sunete moi, să gîngurească melodios, cu privirea întoarsă înspre fîntînă şi spre sîrma de rufe. Lucreţia i-a dat fetei un pic de apă din ulcea, apoi a băut şi ea, cu sete.

— Ce-ai văzut? a iscodit-o pe cumnată-sa.

— Nimic! i-a răspuns Irina. Culegeam roşiile, uite, toate-s pe jos acuma. Şi-am auzit zarvă la găini şi-ntîi m-am temut, apoi m-am gîndit, nu ştiu de ce, că s-au întors copiii de la mama-soacră. Şi m-am repezit să-i primesc, nu ştiu de ce am crezut c-a venit şi Grig, şi de grabă m-am împiedicat de greblă. Aţi lăsat-o în cărare! Că n-aveţi nici o ordine, toate le puneţi alandala! N-ai venit să mă ajuţi! a spus, şi glasul îi era iarăşi ca sfredelul.

— Şi ce altceva ai văzut? Ce-ai auzit? a continuat s-o ia din scurt Lucreţia.

— Zbierai că-i caca, caca! Ar trebui să aveţi curte separată pentru găini, nu să îţi laşi copiii în găinaţ, a

dăscălit-o Irina. Nu-i sănătos! Şi Todora, cine ştie ce boli poate face! Tu cîntai, în timp ce eu eram pe jos! a sfredelit ea din nou. A trebuit să mă ajut singură, să mă ridic, m-am temut că mi-am rupt piciorul.

— Să faci bine să mai slăbeşti! s-a răstit Lucreţia.

Sub afront, faţa Irinei s-a făcut roşie, dar curiozitatea i-a fost mai mare ca jignirea:

— Ce-a fost toată zarva asta, tu? a întrebat.

Lucreţia n-a răspuns decît într-un tîrziu:

— Nu ştiu. Mi s-o părut c-o vinit un uliu să-mi ducă puii... chiar de lîngă Todora... Şi m-am temut, aşa, prosteşte, ştii tu cum sînt mamele, c-o duce pe Todora. La uliu ţîpam aşe... nu ştiu.

Şi iar s-a uitat în jur, nici o galiţă, Să ştii că ăsta mi-o dus găinile, şi-a amintit, îngrozită. Cu fata în braţe, s-a dus în mijlocul ogrăzii, s-a uitat lung de jur împrejur, apoi la cer, şi s-a apucat de strigat:

— Pui, pui, pui, hai la mama! pui, pui, pui! Hai la mama!

Apoi i-a venit un gînd mai bun, a luat din şopru oala cu grăunţele galiţelor şi-a început s-o scuture şi să împrăştie bucatele cu gesturi largi, drept în mijlocul ogrăzii. Raţele şi găinile au apărut încet, fără să cîrîie, ultimul a apărut cocoşul golaş, de undeva de după poiată a venit perechea de bibilici, Lucreţia le-a numărat iute din ochi, nu lipsea una. Atunci aproape că s-a liniştit şi, cu fata în braţe, a luat un vailing roşu din prepeleac şi l-a umplut cu apă, să spele rana Irinei. Asta stătea la masă cu piciorul stîng pe scaun şi se lăsa oblojită.

— Ia umblă, să vedem dacă nu ţ-î rupt ori muruglit! i-a poruncit Lucreţia. Că dacă-i muruglit, ne ducem pă sară la a lu' Căprariu.

— Nu-i, am controlat eu, a răspuns Irina, ridicîndu-se totuşi în picioare şi apucîndu-se să strîngă, cu gesturi măsurate, masa.

— Bună sara! s-a auzit o voce de pe drum.

Lucreţia s-a uitat iute:

— Ni, Muceda! a îngînat, văzînd-o pe cumnată-sa de frate care trecea pe uliţă şi le dădea bineţe. Bună sara, tu Lina! i-a răspuns cu glas bucuros, de parcă Muceda, adică nevasta lui Gherasim, ar fi fost fiinţa cea mai dorită de ea în clipa aceea.

Apoi, ca şi cum şi-ar fi amintit un lucru foarte însemnat, Lucreţia, care n-o mai lăsa din braţe pe Todora, s-a răsucit repede, aşa de repede încît rochia ei largă de aţică s-a rotit în jurul pulpelor ca un tutu de balerină, şi s-a dus în mijlocul ogrăzii, cam în locul unde stătuse înainte fata, a hîşîit găinile şi-a început să se uite iscoditor în troscoţel, căutînd ceva. Todora se zvîrcolea în braţele ei, gîngurind şi întinzîndu-se veselă spre frînghia de rufe. Lucreţiei i s-a părut că fetiţa se cere afară, dar a continuat s-o ţină în braţe şi cînd a simţit că fata scapă un pipi pe hainele ei, Asta-mi lipsea! şi-a spus, dar tot nu i-a dat drumul, numai s-a ciucit la pămînt şi-a greblat troscoţelul cu degetele, mîzgălindu-se de ţărnă şi găinaţ. Mi s-a părut! şi-a spus ea, unde s-au mai văzut păpuşi cu aripi? Păpuşi care gînguresc şi cu aripi? Pipăindu-şi rochia şi şorţul pişate, a pus fetiţa jos, dar în aceeaşi secundă s-a răzgîndit şi-a înşfăcat-o la loc şi cu ea în braţe a început să scoată apă pentru vite, cît de curînd vine ciurda, şi-a spus uitîndu-se în zare, spre Dealul Dăii, unde soarele de culoarea zmeurii aproape atingea culmea dealului. Pe panta uşoară a drumului urcau Onisei, cu o furcă pe umărul drept, şi lîngă el cei patru copii, Carolina şi Trăinel ai lor, plus Rozica şi Vlăducu, copiii Irinei şi-ai lui Grigore.

— Da' voi unde v-aţi întîlnit? Cum de vă-ntoarceţi laolaltă? a întrebat cu o voce prefăcută, binevoitoare.

— În centru, chiar la Poarta Curţii, a răspuns Onisei.

Şi-a cerut un lighean cu apă să se spele de colb.

Poate din cauza Irinei, poate din cauza copiilor, care se dădeau pe rînd cu o trotinetă şi umpleau ograda de zarvă, Lucreţia nu i-a spus nimic bărbatului ei despre păpuşă. Atîta doar că a cinat cu fata, care între timp adormise, în poală. Simţea nevoia să se gîndească pe larg la vedenia ei, căci vedenie fusese, fără îndoială, şi nu era cazul să se facă de minune la cină, nici să vorovească ce nu trebe în faţa copiilor. Ar fi vrut să povestească despre toată întîmplarea asta cu cineva, cu Litiţia ar fi cel mai bine, dar cum să scape de proasta asta de Irina?, atîta-i de proastă că numa' nu dă-n gropi, Ba dă!, s-a înveselit ea, nu degeaba umblă cumnatu-meu Grigore la alta. După ce toată lumea s-a culcat, a ieşit afară, în noaptea neagră şi caldă de august, şi s-a rezemat de un stîlp al tărnaţului. A stat aşa vreme lungă, uitîndu-se la bezna din mijlocul ogrăzii, unde nimic nu amintea de peripeţiile ei de după ojină. Onisei a ieşit şi el, a traversat ograda de-a lungul, pînă la closetul din fundul curţii, la întoarcere s-a oprit la halău, s-a auzit scîrţîitul sulului de fîntînă, apoi plescăitul apei pe pămînt. Într-un tîrziu a venit lîngă ea:

— Pă lume vezi tăt felul de lucruri... i-a şoptit, să nu scoale din somn copiii şi musafira, uite, din pămînt iese ca un abur. Vezi? Chiar acolo lîngă fîntînă îs un fel de pale de negură, şi doară-i numa' august...

— Nu văd nimic, i-a răspuns Lucreţia, simţind că i se face gol în coşul pieptului.

— Nu-i bai, da' uită-te şi tu mai bine... Iar după o vreme a spus împăciuitor: Poate numa' mi se pare, no hai să durnim, că mîne mă duc devreme la otavă.

3

Cînd am terminat de citit, simţeam că zîmbetul mi s-a întins pe faţă ca uleiul şi mi-a ajuns pînă la urechi. Şi că ochii mei sclipesc ca pe vremuri.

— Buuun! Ar trebui să spun c-aşa a fost pentru că eu aşa mi-aduc aminte... antepenultima fracţiune de secundă dintr-o istorie de treisprezecevirgulăoptmiliardedeani... Nu mai contează, zău că nu.

M-am uitat în jur, ar putea fi un pic mai curat şi mai ordine la mine. Da-i bine şi aşa.

Am tot. Ultimele ştiri de la clinică nu-s grozave, el era sobru, îmi comunica vestea exact aşa cum mi-a spus tot el, cîndva, că trebuie comunicată, cu participare şi părere de rău. Degeaba m-am făcut eu mai-nainte că nu mi-a spus, că nu ştiu, mi-a spus, clar. Hai să nu mai fac pe proasta.

M-am pus în faţa listei, am lipit-o de la bun început, chiar atunci cînd am făcut-o, pe uşa atelierului, la înălţimea ochilor, am fost atentă chiar şi la detaliul ăsta, am fost atentă la toate, aşa cred. Sper. Atunci, după prima chestie. Ce-am putut să fac, am făcut. Mai mult, Dumnezeu cu mila! am exclamat, tăind încă o dată, de data asta cu pensula, ce e deja rezolvat, *Coborîrea* e bine, luminează de-a dreptul – şi m-am mai uitat o dată, aproape cu adoraţie, la tabloul de pe şevalet. Cu-ai mei, da, am tras eu cu pensula, lista pentru Trăinucu, o vede el cum intră, bifez, linie.

M-am îmbrăcat încet, e cald, 3 septembrie dar cald ca-n august, numai lumina e mai bătrînă... De mică, lumina îmbătrînită de toamnă mi-a dat un fel de durere surdă de suflet.

Mi-am ales hainele, pantaloni albi, mocasini maro, e drept, ăştia sînt foarte drăguţi, italieni, nu ca originalul.

O bluză albastră, cam veche, m-am strîns la talie în cureaua mea de piele, fond plastic, e numai un pic crăpată şi a mai pierdut din luciu, cînd mi-am luat-o era ca un brotăcel. Sau ca o şopîrliţă de la noi, verde cu irizaţii... În sacul alb, acelaşi, straiţa ta de cînepă, cum îi zice mama: portmoneul, batiste, actele, bani mărunţi de taxi. Ţigările şi bricheta. Ca acum cîteva zile, ca vineri, cînd m-am dus la Marc cu garoafele şi ţigara. Totdeauna îi pun pe mormînt şi-o ţigară.

Şi îmbrăcată aşa, am intrat în bucătărie, să fac supa.

*

Da, a tras de mine cu toată puterea. Îmi amintesc senzaţia şi detaliile. Violul. Sila pe care o simţeam, umilinţa şi furia, în timp ce stăteam sub duş, lăsînd apă multă să curgă pe mine. I-am spus în faţă, cu voce joasă, definitivă. Nu am ţipat, am vorbit sec, privindu-l drept în faţă:

— O să te omor. Pentru ce ai făcut, te condamn. Te chem la cină. Pentru ce ai făcut, o să te omor.

Şi am plecat. Era o noapte geroasă, şi eu am traversat cartierul, am trecut podul peste Someş, nu era nimeni, cine dracu' să fie la ora aia, pe frigul ăla. Prin parc mi s-a făcut frică, apoi am început să rîd: nu o să mi se întîmple a doua oară într-o singură noapte, hohoteam. Şi-am ajuns la Gine. Acolo am dormit, aveam colege care mă ştiau deja, de cînd cu practica. M-a primit Ana, sora Ana, Ce-i, puiule? Ei îi puteam spune adevărul. Şi i l-am spus. Am rămas acolo toată noaptea, ca şi cum aş fi fost de gardă. Deşi de fapt m-au transferat la ei numai peste cîteva luni. Dimineaţa, duminică dimineaţa, m-am întors. Casa era goală, strînsese o parte din vase. Nu mai era nici maşina.

M-am dus pe jos, ca-n plimbare, la piaţa mare şi-am făcut cumpărături, ceapă, pătrunjel, morcovi, ţelină, două

gulii, o varză mică, verdeţuri. Altceva n-am găsit. Fac supa, îmi repetam tot timpul, făceam un pas şi spuneam un cuvînt, fac supa şi îl termin, fac supa şi gata. Am tot ce-mi trebuie, gata. Fac supa. Omul este specia cea mai violentă de pe planetă, omoară tot ce-i iese în cale. Sînt şi eu un om. Ca el. Că el a-nceput. Şi eu am răbdat. Asta, cu răbdatul, de la mama mi se trage. Îndur şi îndur, aşteptînd ca ălalalt să-şi dea seama şi să facă un pas înapoi. Să-mi ceară să îl iert. De la mine nu şi-a cerut nimeni. Ba da, Claudiu. Şi nu l-am iertat. Marc, nu. Fac o supă bună, o supiţă... Nu ca pentru Cristina, pe ea o rugam să pape, papă supa asta, o lingură, o supă mică, o supiţă, să creşti mare. Eu acum chiar pregătesc *supa.*

Am înşirat toate legumele pe masă. Apoi am făcut curat, am aspirat peste tot, dar n-am şters praful, pe mine curăţatul casei mă limpezeşte la minte, dacă în jur e ordine şi toate sînt la locul lor, atunci pot gîndi, pun lucrurile la loc şi în minte mi se face ordine, aspir şi spăl pe jos şi nu mai sînt ca luna, sînt ca ziua în amiaza mare. Nu am voie să fac nici o greşeală, repetam, trebuie să am mintea clară, eu fac supa şi nu trebuie să greşesc nimic. Am spălat vesela, farfuriile albe cu chenar negru, serviciul nostru de gală, el l-a cumpărat, le-am pus pe toate la locul lor, mi-amintesc c-am spălat pînă şi solniţa, a fost ultima dată cînd am ţinut-o în mînă. Am aruncat florile pe care le-am primit seara, de ziua mea, astăzi de fapt e ziua mea, treizeci şi unu de ani, dar m-am răzgîndit şi le-am scos înapoi din găleată, nu fac eu asemenea greşeli, să se vadă că am fost supărată. Am scos florile de la gunoi şi le-am ales fir cu fir şi le-am aranjat în vaze, cîte una în fiecare cameră, una scundă pe băruleţul din hol. Mă mînca în palme să spăl, dar nu, de ce să găsească ei aşa curat aici? Doar o să vină şi o să caute. De ce să nu găsească ei rufele cu pete? Ba să le găsească, să vadă ei

c-aici a fost o viaţă ca la toată lumea, că noi ne-am iubit, ce ne-am mai iubit. Ce ne-am mai. Nu trebuie să fie prea curat, ci numai curat, o casă a doua zi după o reuşită petrecere aniversară, sărbătorita s-a străduit să cureţe, dar n-a mai apucat să şteargă praful...

M-am uitat în jur, era frumos şi paşnic, la amiază a fost şi un pic de soare, bătea în camera mare printre crengile nucului pînă pe masa de sufragerie la care am fost sărbătorită azi-noapte, totul era aşa de liniştit, de îmbietor, de calm.

Şi cînd am fost gata cu toate, m-am dus în bucătărie, am luat în mînă fiecare legumă şi le-am aşezat pe toate în ordine, le-am aliniat şi realiniat pe masa de lemn, erau frumoase, miroseau a hrană bună. Le-am curăţat, le-am tăiat mărunt, ca să le pot pasa uşor. Totdeauna am crezut că supa asta, pe care n-am văzut-o niciodată şi nimeni n-a recunoscut că ar fi administrat-o, e o cremă, o să văd eu cînd ajung la Clinici, deşi clinica Gine nu e cea mai potrivită pentru aşa ceva, la Onco sau la Neuro ar fi trebuit eu să merg, ori direct la les Frères de Charité... Că tot e mama papistaşă. Ia să îmi fi ales eu neurologia... ori internele... Sau infecţioasele, cu ăia muşcaţi de cîini turbaţi. În fine, poate o să văd eu cînd o să lucrez la Clinici ce-i cu *le bouillon de onze heures*. Nicuşor s-a scăpat şi-a spus ceva despre *un petit bouillon*, dar nu sînt sigură, poate n-am înţeles eu bine. Şi-apoi Vornicescu, după ce a lucrat în Germania, şi el a pomenit-o, scurt, de nu puteai şti.

Aiurea, am priceput tot. Şi am tot ce-mi trebuie.

*

Da, da, mi-am spus, scoţînd legumele şi înşirîndu-le pe masă, îmi amintesc perfect ziua aceea, duminică, 17 februarie. Ziua mea. Împlineam o vîrstă. Ştiu, am confirmat cu voce tare.

Şi-am atins cu grijă ceapa, pătrunjelul, ardeiul, un dovlecel, o ţelină mică, morcovii, o gulie, o aşchie de conopidă. Conopida a fost cel mai greu de cumpărat, prostovana aia de la piaţă nu voia să-mi vîndă decît una întreagă... la ce s-o car? Am plătit-o toată, pe urmă i-am luat cuţitul din mînă şi mi-am tăiat o bucăţică şi i-am pus-o pe aialaltă, mare, înapoi pe tarabă. Se uita la mine ca la o nebună, Da' eu cum să mai vînd asta? mi-a băgat ea de vină. N-o vinde, dragă, i-am spus, că mi-ai vîndut-o mie, de cîte ori vrei s-o vinzi? Proasta.

Am curăţat legumele, le-am spălat sub jet, le-am tăiat mărunt, le-am pus la fiert. Pînă fierb, mi-am spus eu, o să-mi pun un disc. Şi l-am căutat pe ăla cu Magda Kalmár, trilurile limpezi s-au înălţat şi au inundat celest apartamentul, *Laudate pueri Dominum!... A! A! Aaaa! Alleluia! Alleluia!* Iar eu mi-am aprins o ţigară.

*

Am gătit cu grijă, metodic, ca-n cele mai bune zile ale vieţii mele. Cînd totul a fost gata, am gustat-o, era bună, crema mea avea un gust bun, aromat. I-am adăugat un strop de smîntînă şi două bucăţele congelate de rubarbă, să-i dau un gust mai picant, un pic acrişor. Am prăjit crutoane la cuptor.

El o să creadă că e o supă de împăcare.

Era trecut de două cînd am terminat-o şi-am lăsat-o pe plită. Ingredientul final i-l pun cînd vine, cînd se spală pe mîini, mi-am spus.

Nu ştiu cum e aia de la spital, nici ce-aş face dacă aş fi pusă s-o servesc. Poate nici nu-i o supă, poate e ceva în perfuzie. Cînd nu mai e nimic de făcut şi-n loc de om în pat e numai o bucată de carne care doare, cineva, aşa cred, dă din cap, Daţi-i, spune cu voce scăzută – şi se

dă. Pentru spasme. Pentru dureri, la irecuperabili. Nici eu nu aş vrea să mă zbat şi să urlu de durere cînd o fi să fie. Numai în cărţi există moartea în frumuseţe, dar scriitorii nu-i întreabă niciodată pe medici sau măcar pe surorile din spital. Ia să mă întrebe pe mine... că am văzut totuşi destule, cînd cu practica. Pacienţii transpiră, varsă, salivează, se pişă, fac pe ei. Miros urît. Eu ştiu că cearceafurile sînt pline de secreţii, de pete, de excremente. Iar eu îi spăl şi-i pun în curat, sau altcineva ca mine. Şi mai ales îi doare şi se chinuie cumplit, aşa, fără sens, căci pentru ei nu mai este viitor. Şi nu că ăla care zice Daţi-i! s-ar juca de-a Dumnezeu, nu, nu. Supa asta e un secret, ceva ce ţine de noapte. Dar omul nu mai poate îndura să vadă ce mult poate suferi alt om pe care durerea l-a transformat într-o bucată de carne chinuită – şi atît. Şi-atunci, de milă ori pentru demnitate, cineva care are autoritatea să facă asta spune: Daţi-i!

Şi eu am dreptul. Alt drept. Şi-am autoritatea de a hotărî.

Cînd vine, îi dau supa.

Mi-era foame. Mi-am umplut o farfurie şi-am mîncat-o, gîndindu-mă că pe crutoane mai trebuie un pic de ulei. Am adormit, aşteptîndu-l. M-am trezit pe la şase, era deja întuneric. Am aprins toate luminile. Nu venise. Cînd vine, îi dau cina.

După nouă, a sunat cineva la uşă. Am ştiut că nu-i el, el sună altfel. Nu era hornarul. Un om în uniformă. Un miliţian. Deja? mi-am spus, apoi m-am potolit.

M-am *ogoit*, am apăsat eu, reamintindu-mi ce n-am putut niciodată uita.

M-a legitimat. L-am lăsat să intre, a măsurat casa dintr-o privire, a văzut masa pusă. Şi-apoi, cu ochii pe masa aşternută pentru cină, m-a anunţat, blînd:

— Domnul Sâmărtin, soţul dumneavoastră, a avut un accident. E la spital, la Medicala I. Un accident de maşină.

Eu sînt de vină că n-am plecat din vreme. Să nu fi ajuns să îi fac supa. *Atât cât mă ajută forțele și rațiunea, prescripțiunile mele să fie făcute numai spre folosul și buna stare a omului, să-l feresc de orice pagubă sau violență*, mi-a chițcăit piticul. Trebuia să fi plecat. Eu sînt de vină, nu aveam dreptul să fac asta, am auzit în cap, și de data asta era numai și numai vocea mea.

Înainte să mă duc la spital, am mîncat toată supa. Sînt un sfînt, cum zice Nestor. Adică invers. *În veac să nu mai dea rod din tine!* a spus El, *și pe dată smochinul s-a uscat*, pentru că așa a zis El. În veac să nu mai dai rod, am repetat după El, în timp ce mă umflam cu supa. I-am spus că îl omor, l-am condamnat cu voce tare, i-am spus în față, mi-am repetat sacadat, înghițind ultimele picături de fiertură. Nu degeaba Livia și Nestor nu au pățit nimic. Dacă nu a murit, o să moară. Pentru că eu nu pot să fac ca El, dintr-o mișcare: acum zice, acum se întîmplă, acuma zice, acuma se uscă.

Toți trei erau în mașină. Ei n-au pățit nimic. Ca să-l adeverească pe el, că o să moară înaintea lor.

Zece zile a durat. De am avut vreme s-o chem pe Olga. Eu am chemat-o, credeam că dacă vine ea, el scapă.

Am plecat de-acolo înainte de a fi înmormîntat. Am sunat la mama, și-am chemat-o. Vorbeam cu ea prima dată după ziua aia cînd m-a judecat. Ne-am împăcat... Mă rog, așa ceva. A venit imediat, cu Trăinucu. Am lăsat aproape toate lucrurile acolo. Cuvertura cu dunguță, și tot trusoul. Am plecat cu două geamantane, dimineața pe la unsprezece, cerul era acoperit și peste Cluj cădea o burniță lipicioasă de iarnă. Înainte de-a ieși pe ușă, m-am mai uitat o dată din prag la toate camerele, am privit lung camera mea, era ordine, cuvertura roșie era întinsă pe pat fără o cută, n-am lăsat-o pe maică-mea s-o pună în bagaj, lucrurile erau aliniate, totul arăta așa cum trebuie, ca și

cum l-aș fi așteptat pe el să vină acasă. Spre poartă, m-am oprit și-am mai cuprins o dată dintr-o privire clădirea gălbuie de sub deal, cu cele două intrări gemene: surorile Turdeanu erau amîndouă în balcon, zîmbind larg, iar pe balconul familiei Saszet cineva, nu mi-am putut da seama cine, s-a tras repede înapoi.

Primul lucru pe care l-am pictat a fost *Tîrgul de sînziene.*

*

Soarele de început de septembrie bate în colțul geamului de la bucătărie și mănunchiul de raze aurii-arămii se răsfrînge în sticlă pînă pe mașina de gătit. Îmi luminează supa... am surîs. Am controlat legumele, sînt bine fierte. Am stins focul și-am adăugat piper, un strop de ulei, o frunzuță de *petrinjel* – am articulat eu ca mama. Anul trecut, cînd a aflat c-am fost la spital, că-s operată și așa mai departe, m-a întrebat cine m-a îngrijit și de ce nu i-am spus, de ce n-am chemat-o, *să vină ea să mă-ngrijească.* Plîngea. Iar eu m-am uitat la ea siderată, cum să vină ea să aibă grijă de mine?, de ce s-o fi chemat? Noroc că nu i-am zis nimic.

Mi-e dor de ei, tot timpul mi-e dor, pînă și de mirosurile de-acolo. Dar...

M-am apucat de zdrobit legumele, am bătut pasta cu telul, apoi am dat-o prin strecurătoare: să iasă o supă fină. Am decorat-o cu pătrunjel tocat și i-am pus un zbenghi de smîntînă. *La mensa è preparata*, am uguit eu.

Arată bine. Am pus în ea tot ce trebuie.

Pînă se răcește, pot să mai ascult o dată discul, m-am îndemnat timid, privindu-mă în oglindă.

Am mîncat-o din castron, șezînd comodă în fotoliu. Am aruncat ce-a mai rămas în oală și am spălat oala, nu și cănile îngrămădite din chiuvetă. Am lăsat castronul la

picioarele fotoliului, cu lingura în el. Dacă mă uit ce harababură e-n jur, nu mai contează... Între timp s-a făcut noapte, sau aproape. N-are rost să mai aprind lumina. Mi-e bine. Sînt bine.

Văd ograda casei, la Locul cu Grîu. Văd apartamentul lui Marc. De sus de tot, văd orașul. Văd.

Prin ianuarie sau februarie, nu mai știu, un cerșetor, un bărbat solid, cam la patruzeci de ani, mi-a tăiat calea lîngă Teatru, chiar lîngă cofetăria Opera:

— Cumpără-mi lapte! mi-a poruncit el piţigăiat. Cumpără-mi lapte! Și a împins o ușă, intrînd în ceva ce părea prăvălie sau un bar cu intrarea direct din stradă. Cumpără-mi lapte! continua să-mi poruncească. Fix ca țiganii de ieri, de la scări! L-am urmărit cu privirea, habar n-aveam ce era prăvălia aia, dincolo de ușa deschisă la perete era o gaură neagră, se vedeau totuși siluete întunecate de oameni și, pe dreapta, capătul unei tejghele. Nu am intrat. De frică. I-am întins peste prag o hîrtie de zece mii de lei, aveam senzația că mi se întîmplă ceva important și periculos. Cînd ești nefericit, lumea se umple de semne. Nu există semne. Numai noi le vedem, atunci cînd sîntem nefericiți. Atunci mă simțeam supravegheată, simțeam că ochiul din cer care mă urmărește e deschis și la pîndă. Acum precis a adormit, am chicotit eu.

— Ia gîndește-te tu la ceva mai important! mi-am șoptit în batjocură.

M-am văzut în mașina lui Petru, lîngă vară-mea...

Aha, excursia pe care am făcut-o împreună, la Sic, m-am bucurat eu. Era o duminică de primăvară-vară, mai-iunie, nu mai știu... Marc pornise cam nervos, dar se stăpînea, totuși. Iar Petru se făcea că nu-și dă seama, glumea cu toți. Ne-am dus cu o singură mașină, cu Dacia

galbenă a lui Petru, că eu și vară-mea voiam să povestim... ea ciripea fără încetare, cu o voce cîntată și ascuțită. Ea întotdeauna are păreri, despre orice, zice ceva, și-apoi întreabă, retoric:

— Oare n-am spus vreo prostie? Dacă da, vă rog să mă corectați!

Iar fandoselile astea ale ei îl înduioșau grozav pe Petru, lua dreapta de pe volan și-o ciufulea, lăudînd-o mieros, mai s-o lingă. Ne-am oprit dincolo de Răscruci, la poalele dealului, să culegem flori de in, Petru ne-a făcut fotografii, Haideți, copilelor, stați să vă fac o poză!... Și s-a pus în genunchi să lege șireturile Tabitei, stătea în fața ei într-un genunchi, fără nici o fereală. Și după ce-am văzut biserica din Sic, acolo era pustiu, că doar era duminică și noi am ajuns chiar după ce-a ieșit lumea de la slujbă... După aceea a condus vară-mea. Și ne-a spus că maică-sa ne așteaptă la masă.

— E aproape și îndată ajungem, știu eu un drum direct, foarte frumos! ne-a făgăduit ea, și s-a așezat la volan.

Petru iar a fotografiat-o, zicînd că așa cap frumos el nu a văzut niciodată într-o mașină, iar ea a dat din cap, părul lucios, roșcat, i se mișca în șuvițe groase, ca șerpii. Se răsfăța, se lăfăia în răsfăț... Se vedea că admirația soțului ei îi făcea plăcere și că, de fapt, nici nu-i trecea prin minte să se îndoiască de ea. Am luat-o pe niște drumuri de țară, nemarcate, erau numai ogașe, iar vară-mea conducea de să rupă mașina. Mergeam printre dealuri joase, acoperite cu fînațe înflorite. Soarele de sfîrșit de primăvară și început de vară era blînd, deasupra dealurilor rîpoase și teșite era un cer smaraldin ca iarba și pe măsură ce mă uitam în sus, urcînd privirea spre înaltul cerului, aerul verde se amesteca și se pierdea treptat, val după val, în marea fără hotare a albastrului de pe bolta cerească... era ca un fluviu verde la vărsarea în marea de cicoare spre

care a curs vertical. Vară-mea conducea cam smucit, dar în sfîrşit tăcea, concentrată, încruntată, cu cotul pe portieră. Tăceam toţi. În maşină intra un miros jilav de clorofilă vie şi de mii de polenuri de flori, ca şi cum cineva tocmai ar fi cosit. Petru, care nu părea deloc îngrijorat că se hîţînă pe drumuri neasfaltate, se uita la Tabita, încercînd totuşi din cînd în cînd s-o dirijeze, să nu ia chiar toate gropile din plin. Ca un brotăcel ce s-ar fi avîntat în sus, înspre suprafaţa iazului lui fermecat, cîte-o păsăruică întunecată forfeca aerul verzui prin care noi înaintam în tăcere.

*

Ce amintire frumoasă! m-am bucurat încă o dată, simţind că sînt la graniţa dintre trezie şi somn.

*

— Conduci foarte bine, tu copilă! peste-o lună o să-ţi iei carnetul! O să am şi eu şofer! am auzit vocea lui Petru, aşa a felicitat-o el pe nevastă-sa, mă rog, pe vară-mea, cînd am ajuns teferi în sat.

Întîi ne-au lăsat pe mine şi pe Marc. Mama era acasă, şi tata era, mama stătea în pragul cohiei, rezemată de uscior, şi ne aştepta. Că ştia de la mătuşa Maria că venim. Şi Trăinucu era. Încă nu se însurase. Mama a făcut atunci pentru noi o supă de primăvară, cu gulii şi smîntînă, mai bună decît pot eu face. Şi clătite umplute cu urdă şi mărar.

Şi-acuma văd ce frumoasă era mama, şi-am vrut să zîmbesc, cu năframa ei albă cu floricele şi şurţul din acelaşi material. Şi ce bucuroasă s-a uitat ea la mine atunci cînd am împins poarta mică şi-am păşit în ogradă.

Sfîrşit

Fiction Ltd

„Viaţa, în acest roman, se trăieşte între brutalitate şi suferinţă – rarele momente de dragoste aduc o bucurie împalidată. Naraţiunea, ce migrează de la o voce la alta – verosimil şi convingător –, e întreţăiată de o precizie poetică inimitabilă, de o vibraţie de rară puritate. *Supa de la miezul nopţii* este un roman tulburat de originalitatea tragică a felului cum destinele personajelor se intersectează şi, în cele din urmă, se distrug. Între tragicul moment al ultimei supe şi plăcerea dejunului pe iarbă se strecoară, din adîncuri, strălucirea de argint viu a ironiei. Căci aşa se întîmplă uneori în viaţa literaturii: ironia sublimează tragicul. Oare şi inversul e posibil, e verosimil? ne putem întreba, la sfîrşitul lecturii...“

Gelu Ionescu

„Dacă volumul de poeme al Martei Petreu *Asta nu este viaţa mea* se luminează – exact cum se întîmplă şi în relaţia dintre poeziile lui Iuri Jivago şi epica *Doctorului Jivago* al lui Boris Pasternak – prin romanul *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, în cazul *Supei de la miezul nopţii* poemele din *Apocalipsa după Marta* (integrala poeziei ei de pînă în 2011) luminează deplin sensul celui de-al doilea roman. Asta nu înseamnă deloc că acest ultim roman nu poate fi citit şi înţeles de sine stătător, ci numai că poezia şi proza Martei Petreu fac un tot organic.
Deşi cu o materie epică foarte concretă, *Supa de la miezul nopţii* este, de fapt, un roman mitic, ce împleteşte inextricabil tema mitului numai aparent profan al lui Don Juan cu aceea sacră a insului-tabu pentru că atins de zeu. Însuşi numele eroinei principale, Todora, adică «darul lui Dumnezeu», ne pune pe urmele unui destin în care omul este jucăria unui transcendent ludic şi plin de cruzime. De aceea, păpuşa înaripată din deznodămînt îmi aminteşte de îngeraşul care scoate limba într-un tablou mistic al lui Baldung Grien.“

Ion Vartic

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-7176-2
www.polirom.ro
Carte publicată şi în ediţie digitală